

1912

1972

60

ЮВІЛЕЙНА КНИГА
СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ КАТОЛІКІВ
'ПРОВІДІННЯ'

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ

JUBILEE BOOK

of "PROVIDENCE" ASSOCIATION
OF UKRAINIAN CATHOLICS IN AMERICA

1912

1972

PILADELPHIA, PA.

1974

ЮВІЛЕЙНА КНИГА

СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ

„ПРОВІДІННЯ“ В АМЕРИЦІ

1912

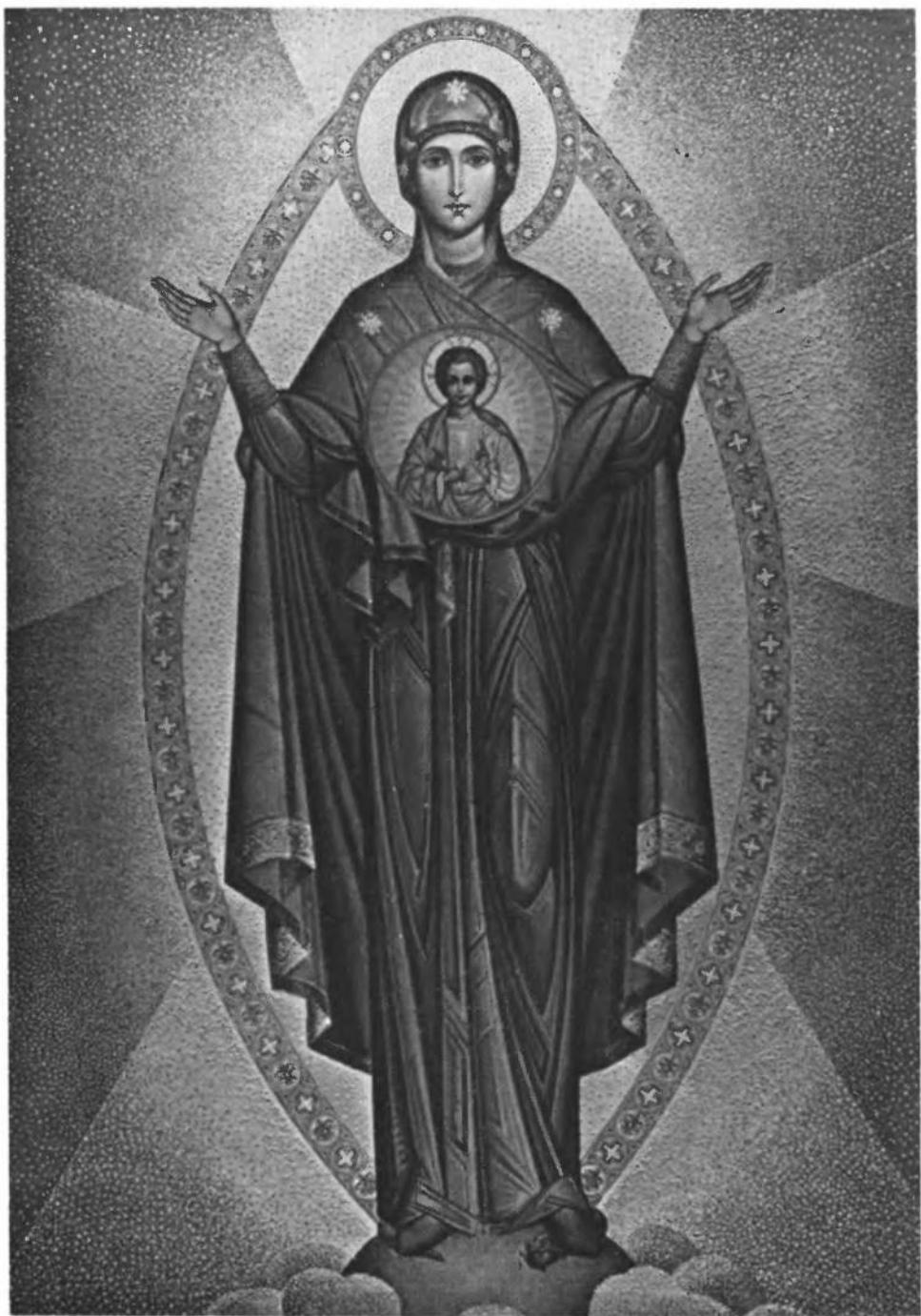

1972

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

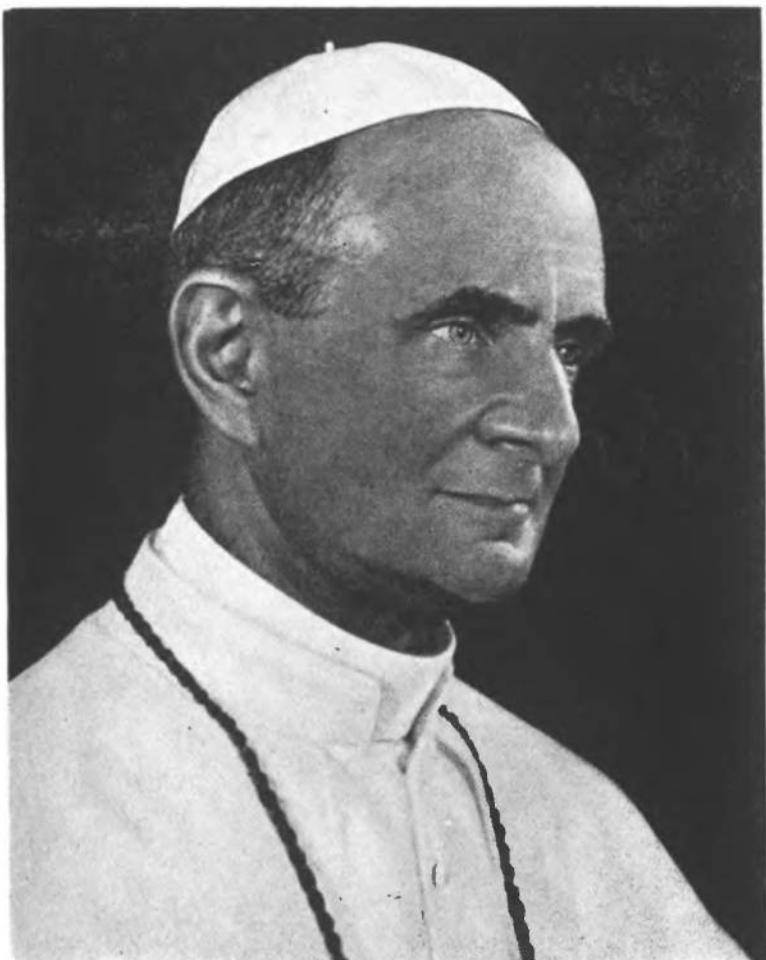
1974

Книгу підготували й оформили для друку
д-р Григор Лужницький і ред. Ігнат Білинський

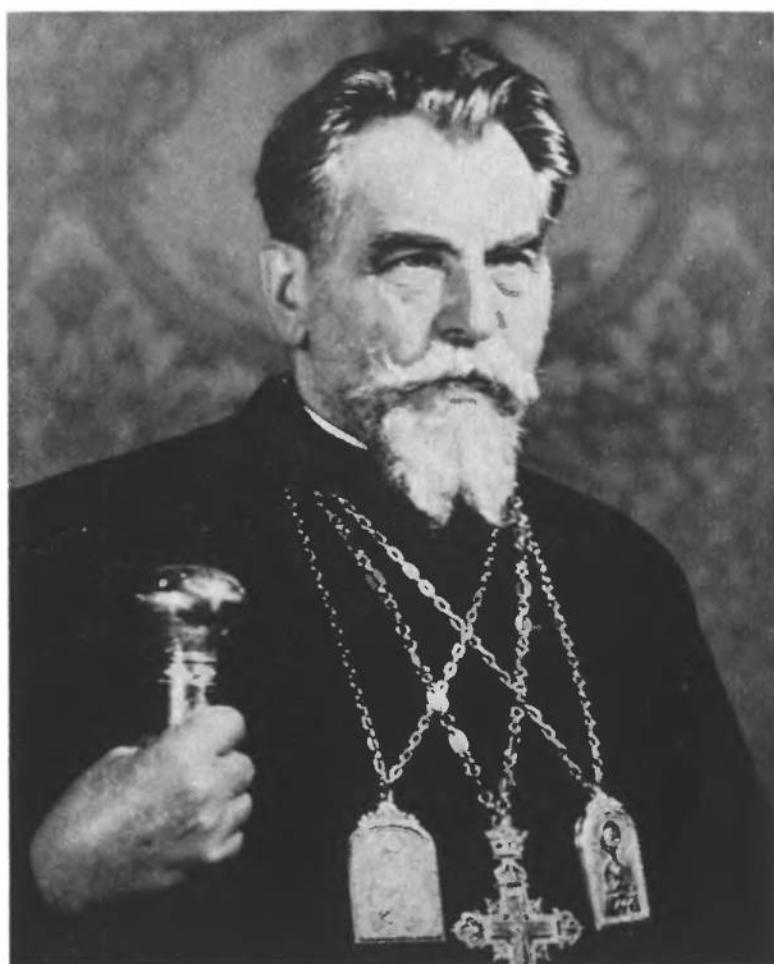

НЕПОРОЧНЕ ЗАЧАТТЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ
ПАТРОНКИ СУК „ПРОВІДІННЯ“

СВЯТИШИЙ ОТЕЦ ПАПА ПАВЛО VI

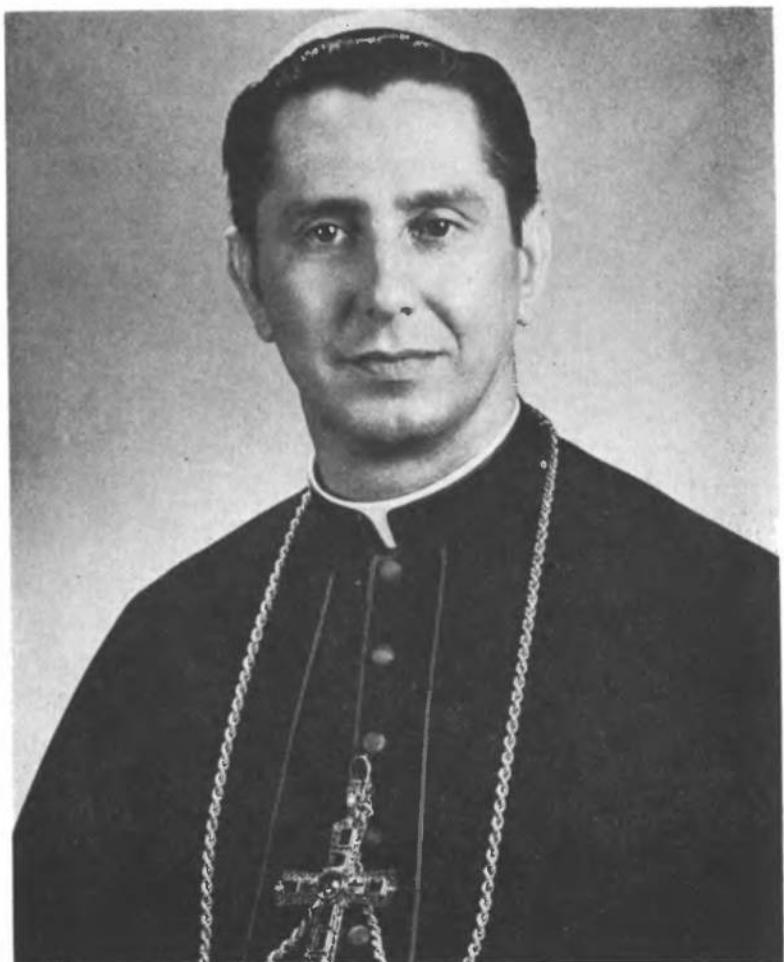
БЛАЖЕННИЙ КАРДИНАЛ ЙОСИФ СЛІПІЙ
Верховний Архиєпископ

ВПРЕОСВ. АРХИЄПІСКОП КИР АМВРОЗІЙ СЕНИШИН, ЧСВВ
Митрополит ЗСА
Верховний Покровитель СУК „Провидіння“

ПРЕОСВ. КИР ЙОСИФ ШМОНДЮК
Епископ Стэмфорду, Конн.

ПРЕОСВ. КИР ЯРОСЛАВ ГАБРО
Епископ Епархii св. Миколая, Чікаго, Ілл.

ПРЕОСВ. КИР ВАСИЛЬ ЛУСТЕН
Єпископ-Помічник Філадельфійського Архиєпископа

З В Е Р Н Е Н Н Я

Української Католицької Ієрархії в Зєднаних Стейтах Америки до духовенства і вірних у 60-ліття Союзу Українців католиків „ПРОВІДІННЯ“

Із справжньою приємністю ми довідалися про те, що наш заслужений Союз Українців Католиків „Провидіння“ відзначує цього року 60-ліття свого існування, своєї широко-закрееної праці та своїх морально-духових надбань і матеріальних досягнень.

Коли тому 60 років, перший наш католицький Єпископ у ЗСА, незабутньої памяти Преосвящений Кир Сотер Ортінський, ЧСВВ, оснував „Стоваришення Українців Католиків в Америці“, то він мав на думці оснувати не тільки забезпечене товариство Українців католиків, але теж і то перш усього організацію, побудовану на братніх основах, ціллю якої була праця над розбудовою релігійних і культурних вартостей Українців у ЗСА, будова церков і шкіл, видання часописів і книжок, які стали б духовою поживою для членства та культурним надбанням української спільноти.

Своє післанництво „Провидіння“, основане на християнському світогляді й національних засадах, сповнило упродовж 60-річчя свого існування чесно і вірно, бо всюди, в кожній ділянці національно-культурного життя Українців не тільки в ЗСА, але й у недавньо-минулому і на Рідній Землі, а в нинішні часи Українцям у розсіянні по цілому світі, а зокрема нашій Українській Католицькій Церкві, всюди, де лише виникла моральна чи матеріальна потреба, Союз Українців Католиків „Провидіння“ ставав до послуг.

Годі тут назвати десятки церков, шкіл, приходств, що їх збудовано для потреб наших парохій при видатній допомозі „Провідіння“, яке радо призначує на загальні цілі низько-відсоткові позики. А поміч „Провідіння“ у набуванні молодечих осель, домів на їх культурно-освітні цілі та поважні дотації на церковно-народні й харитативні потреби є загально відомі й належно оцінені.

Стоячи завжди на незмінних релігійно-національних основах упродовж свого 60-річчя, Союз Українців Католиків „Провидіння“ став вартісною для нашої Церкви і Народу організацією, яка завжди допомагала всім успішно вивязуватися з їхніх завдань і в своїй праці для Церкви й Народу йшла шляхом того післанництва, про який сказав св. Пій X, щоб „не йти

за духом часу, але надавати часові Христового духа“. І хоч наш Союз Українців Католиків нераз разом із нашою Церквою і нашим Народом, тут на американській землі переживав важкі часи, ніякий „буйний вітер“ не зломив його, бо опорою для нашого „Провидіння“ завжди була Українська Католицька Церква, цей найпевніший, Богом даний захист для збереження нашої національної і релігійної культури.

Тому й не дивно, що Провід Української Католицької Церкви в ЗСА завжди високо цінив і прихильно відносився до праці СУК „Провидіння“. На це вказує спеціальне звернення до Духовенства, поміщене в „Епарх. Вістях“ ч. 1, за лютий 1938 р., в якому тодішній Верховний Покровитель СУК „Провидіння“ Преосвящений Кир Константин Богачевський, пізніший перший Митрополит УКЦеркви в ЗСА, писав:

„Як відомо Високопреподобним і Всечесним Отцям, наша допомогова організація „Провидіння“ має не тільки народній, але й християнсько-католицький характер. Вона є тісно пов'язана з нашою Епархією, бо кожночасний Єпископ нашої Епархії на підставі статуту „Провидіння“ є його покровителем, а в Головній Управі постійно засідає наш заступник. Статут „Провидіння“ постановляє також, що тільки справжній вірний нашої Церкви може бути членом „Провидіння“, а головним предсідником може бути тільки український католицький священик. Статут також постановляє, що в Управі „Провидіння“ мусить бути ѹ й духовний управитель, отже ще один священик.

„Усе те слід брати до уваги при оцінці вартості „Провидіння“ для нашої Церкви й розвитку народного життя згідно з християнськими засадами. Орган „Провидіння“, „Америка“, на практиці вказує шлях, як таке народне життя може й повинно бути ведене.

„У часах, коли большевизм і безвірство вкрадаються у наші громади, коли рівнодушність до віри й Церкви проповідується у різних українських часописах, коли ведуться хитрі підкопи проти єдності Церкви, а одиниці й гуртки підтримують єресь, схизму й інші способи розкладу нашого громадянства, — „Провидіння“ і його орган „Америка“ набирають великого значення для нашої Церкви і для всіх нас, Українців католиків.

„Тому діяльність „Провидіння“ треба вважати частиною Католицької Акції, яку так гарячо поручав Папа Пій XI, а поширення „Америки“ між нашим громадянством треба вважати як поширення католицької преси серед наших вірних.

„Особливу увагу треба спрямувати на приєднування молоді до „Провидіння“, щоб таким чином забезпечити належний розвиток української католицької організації. Принадлежність до іншої української допомогової організації не повинна бути перешкодою для нікого з наших вірних у приступленні в члени „Провидіння“. Високопреподобні і Всечесні Отці Духовні повинні з усіх своїх сил допильнувати, щоб увесь загал їхніх парохій належав до „Провидіння“.

А з нагоди 30-літнього ювілею СУК „Провидіння“ Митрополит Константин, вичисляючи всі заслуги цієї установи, повторив своє попереднє дурочення.

Повищі засади нашого попередника, Митрополита Кир Константина, повинні стати отим „Вірою“ і для дальнього поступування усіх наших Духовних Отців.

Діючи в дусі наших славних Попередників: першого українського Єпископа в ЗСА та першого Митрополита Української Католицької Церкви в Америці, закликаємо наше Духовенство, щоб не лише само включається в ряди „Провидіння“, але й настоювало на цьому, щоб кожний член парохії став членом цієї заслуженої установи, бо тільки при її моральній, а зокрема матеріальній допомозі зможемо далі розбудовувати наші церкви, школи та громадські й молодечі організації.

Ми, Владики Української Католицької Церкви в ЗСА, кличемо і Вас, дорогі вірні, зберігати українські релігійно-церковні традиції і надбання та високо нести провидінський прapor, а своїм членством у цьому католицькому братському Союзі допомагати йому двигати тягар будов наших церков, шкіл, приходств, на які то будови СУК „Провидіння“ в міру своїх можливостей радо дає низько-відсоткові позики.

Вітаючи Союз Українців Католиків „Провидіння“ у його 60-річчя, бажаємо, щоб і в майбутньому він ріс і могутнів, щоб завжди, як і дотепер, високо ніс прapor Христової науки й завжди та всюди боронив Євангельського навчання, стараючись, чи то за поміччу преси і своїх видань, чи за поміччу жертвенности на церковні і народні цілі, спиняти наступ модерного поганства й комуністичного безбожництва та забезпечити українські духові традиції в нашему народі. Хай Всемилостивий Господь благословить Провід і Членство „Провидіння“ та всіх щиро відданих „Провидінню“ працівників, його католицьке Видавництво і щоденник „Америка“, а Покровителька нашого Союзу Українців Католиків „Провидіння“ — Непорочно Зачата Богородиця і Приснодіва Марія хай дає силу і витривалість перемагати всі труднощі у щоденній праці.

Дано у Філадельфії, Стемфорді й Чікаго, в День Сорок Мучеників, девятоого березня, Року Божого тисяча девяностот сімдесят другого.

**† АМВРОЗІЙ
Митрополит
Філадельфійський Архиєпископ**

† ЙОСИФ Єпископ Стемфордський	† ЯРОСЛАВ Єпископ Епархії св. Миколая, Чікаго
† ІВАН Єпископ-Помічник	† ВАСИЛЬ Єпископ-Помічник

ХОЧУ РОЗПОВІСТИ . . .

. . . „Хочу розповісти коротко про оснування щиро народної нашої організації „Провидіння“. Було се на зборах, що відбулися 6 серпня 1912 року, у Філлядельфії. В зізді сім взяли участь ті, що передовсім живіше інтересувалися тою справою. Вже давно давалися відчувати потреби такої організації, що змогла б зважати й зорганізувати тих Русинів, що не належали ще до жадної іншої і яка б попри цілях грошевого обезпечення поставила собі й цілі народні а до того взяла за виразну основу правдиву християнську мораль і дала своїм членам патріотичний і релігійний провід.

І в тім власне послідніх треба шукати причини, що назва сеї організації є „Провидіння“.

Лише під Божою опікою нехай іде наш Нарід до відродження матеріяльного, народного і морального.

Наради відбувалися майже цілий день і цілий вечір і видно було, що однакові гадки одушевляли всіх притомних на зборах. Назву організації прийнято одноголосно, таксамо цілковита згоди була в дискусії над цілями організації і всім, що має довести до досягнення тих цілей. Постановлено, що осідок головний має бути в Новім Йорку, бо звідтам з посеред патріотичного духовенства та свідомих світських патріотів вийшла гадка до оснування і там є порука гарного розвою. Перевести сю організацію з плянів та намірів в дію, поставив собі за свою ціль наш тут недавно прибулий а знаний загально в Ріднім Краю з невпинної 25-и літньої народної праці В.П. Архіпресвітер і Генеральний Вікарій Іх Преосвященства Сотера о. Єронім Барши. Для того коли прийшло до вибору уряду, одночасно вибрали його Головою Організації. Секретарем Головним організації став п. Михайло Климко з Нового Йорку, молодий енергійний та охочий до праці чоловік. Касієром вибраний одноголосно п. Авксентій Телеп з Йонкерс, знаний з довголітньої діяльності серед руського загалу в Йонкерс. Так сі головні урядники, як і прочий уряд дають запоруку енергійного і гарного ведення справ сеї щиро народної організації.

Тепер лиши вперед, рамя в рамя всі до праці. Я вірю, що ся організація має велику будучість, що Боже Провидіння буде охороною та Організації, як усім членам „Провидіння“. Грошеве забезпечення буде тим красним середником, що згуртує всіх незгуртованих, піднесе морально наш нарід і двигне високо Руський Український Пропор.

Учасник Зборів“

„Америка“ — тижневна часопись для руського народа в Америці. Орган „Провидіння“. Видає Руська Католицька Видавнича Спілка, 27 Юніон стріт, Нью-Брітен, Конн. Редактує съяще. Олександер Павляк, адмініструє і відповідає за Редакцію съяще. Роман Залітак, — рік I., ч. 1, стор. 4.

о. ШАМБ. МИРОСЛАВ ХАРИНА

Головний Предсідник СУК „Провидіння“

ШІСТДЕСЯТЛІТТЯ СУК „ПРОВІДІННЯ“ 1912—1972

Шістдесятліття Союзу Українців Католиків „Провидіння“ — це найкраща нагода не лише глянути оком на пройдений шлях, але й зачерпнути нових сил до дальшої праці для його змінення й ще кращої розбудови в майбутньому.

Організуючи 1912 року СУК „Провидіння“, Владика Сотера Ортинський, ЧСВВ, вже тоді глядів далеко вперед і бажав створити таку організацію, яка тісно співпрацювала б із Церквою та несла моральну і матеріальну допомогу вірним нашої Церкви. Він бажав мати організацію, яка не тільки охоплювала б харитативні, моральні, народні й громадські завдання, але й сповняла б ролю Світського Апостольяту, поширюючи християнський світогляд серед вірних Української Церкви, стоячи на сторожі Божих правд і боронячи Христових ідеалів.

Дивлячись на діяльність СУК „Провидіння“ з перспективи шістдесяти років, кожний об'єктивний член української спільноти мусить признати, що наша організація виконала покладені на неї завдання і то завдяки тому членству, яке „Провидіння“ згуртувало в своїх рядах. Тільки моральна сила християнських засад, що лягли в основу статуту СУК „Провидіння“ та належне розуміння його членами цілей і призначення нашої організації в житті української спільноти, були тією рушійною силою, що наснажувала духовно організаторів і членство та заоочувала їх не тільки зберегти „Провидіння“ як братську установу, але й працювати для постійного її росту, що уможливило їй допомагати Українській Церкві й спільноті в ЗСА виконувати свої завдання, а також уможливлювало допомогу українському народові на рідних землях.

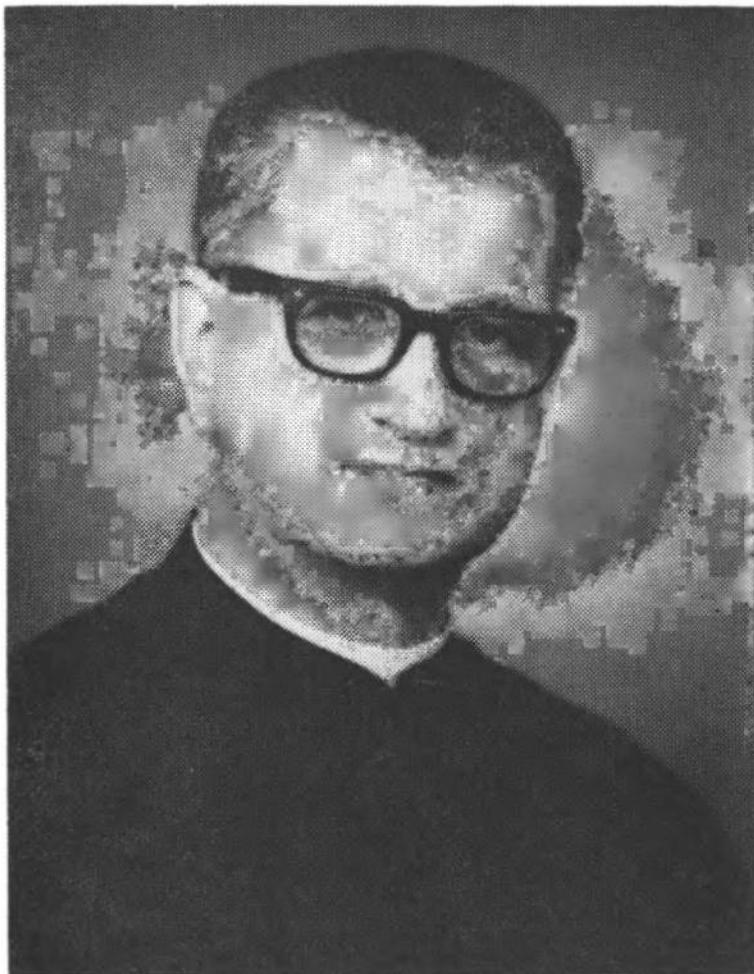
СУК „Провидіння“, як забезпеченево-громадська установа, завжди намагався здобути якнайбільшу кількість членів, якнайдалі поширити засяг своїх впливів та якнайкраще зміцнити свою фінансову базу. Але водночас СУК „Провидіння“ на протязі свого 60-річного існування завжди був свідомий того, що його економічна фінансова база, хоч дуже важлива й основна, то все ж таки не найважливіша; вона є тільки допоміжною для здійснення справді основної цілі „Провидіння“, якою є допомога українській спільноті

у виконуванні її обовязків супроти Бога, Церкви й українського народу. СУК „Провидіння“ завжди стояв на становищі, що виконання цих обов'язків не було б можливе, якщо б кожний член української спільноти брався за них самотужки, бо тільки зорганізовано можна тут щонебудь осягнути. Беручи це до уваги, кожночасний Провід СУК „Провидіння“ завжди закликав свідому українську громаду ставати в ряди цієї організації, щоб спільними силами здійснювати завдання, що їх ставить перед нами наша Церква, поневолена Україна й українська спільнота у вільному світі.

Шістдесят років існування якоїсь організації — це великий промежуток часу, але водночас і наглядний доказ, що такої організації чи установи було треба. Коли йде про СУК „Провидіння“, то про це свідчать сотні побудованих церков, парохіяльних шкіл, приходств, народніх і молодіжних домів чи вакаційних осель, а все те творилося за матеріальною допомогою СУК „Провидіння“, у формі низьковідсоткових позик. Про це свідчать теж оті тисячі долярів виплачених допомог і пожертв на релігійні, народні й культурні цілі. Вистачить кинути оком у минуле, чи приглянутись сучасному, щоб збагнути, з якою великою моральною і матеріальною допомогою СУК „Провидіння“ спішив і спішить українській спільноті у важких її хвилинах, починаючи від потреб нашої Церкви, а кінчаючи на допомозі нашому найменшому братові. Якщо йде про минуле, то годиться згадати тут про матеріальну допомогу воюючій Україні під час і після Першої світової війни, здобуття почесного членства в Т-ві Допомоги Інвалідам Української Армії, в Музей Визвольної Боротьби в Празі, чи в Товариствах „Просвіта“ і „Рідна Школа“ у Львові. СУК „Провидіння“ спішив із допомогою науковцям і студентам та допомагав українському Урядові, коли той знайшовся на вигнанні. А хто із жертв Другої світової війни не користав із щедрої допомоги СУК „Провидіння“?

А в наших уже часах, чи не годиться згадати про переведення збірки на „Церкву в Потребі“, що її очолює геройський Ісповідник Віри, Верховний Архиєпископ Кардинал Йосиф Сліпий, чи на будову української католицької катедри у Філадельфії, що її започаткував і успішно завершив Верховний Покровитель СУК „Провидіння“, Його Високопреосвященство Кир Амвросій Сенишин, ЧСВВ. Годиться згадати якож переведення грошової збірки для потерпілих від землетрусу наших братів у Югославії, на українські сироти в Бразилії, чи на потреби нашої Церкви в Аргентині, а останньо переведену збірку на допомогу українським поводянам у ЗСА, що її розділено потребуючим, не дивлячись на те, чи вони були членами нашої чи іншої Братської організації, нашого чи іншого віровизнання. Щоб мати повний образ жертвенности СУК „Провидіння“, згадаймо ще оті сотні тисяч долярів різних допомог та мільйони доларів, виплачених на рахунок забезпечення.

Самозрозуміло, що в минулому праця СУК „Провидіння“ мусіла обмежитися головно на матеріальному рості, бо без нього не може бути допомоги духовому ростові. Щоб зміцнити і ще більше поширити духовий ріст

о. шамбелян Мирослав Харина
Головний Предсідник СУК „Провидіння“

СУК „Провидіння“, засновано при ньому Стипендійно-Видавничу Фундацію ім. Єпископа Сотера Ортинського, ЧСВВ, завданням якої є — уділяти стипендії українській студіючій молоді, зокрема докторантам, допомагати їм у виданні дисертаційних праць, чи видавати наукові праці, які ні в підсовєтській Україні — з уваги на панівний там атеїзм і нищення всього, що належить до Української Церкви, ні в нашому розсіянні — з уваги на великі кошти — появитися не можуть. Та це стане стовідсотковою дійсністю, коли в цьому допоможе українська спільнота, вступаючи в члени СУК „Провидіння“.

Виконуючи завдання Світського Апостоляту СУК „Провидіння“ видає одинокий у світі український католицький щоденник „Америка“, власним

коштом видав Історію Української Церкви „Між Сходом і Заходом“, пера д-ра Григора Лужницького, Історію України, англійською мовою — о. д-ра Ісидора Нагаєвського, що її друге доповнене видання вже приготоване до друку, а останньо, завершуючи 60-ліття свого існування видано монументальний твір „Українська Ікона“, окремо українською, а окремо англійською мовами, пера мистця Святослава Гординського. А з нагоди того ж 60-ліття СУК „Провидіння“ влаштовано 1972 р. першу Прощу до Святої Землі й Люрду, що її описав провідник Прощі, а СУК „Провидіння“ видав п. з. „Богомільним Шляхом“.

Треба також підkreслити, що на протязі свого існування „Провидіння“ давало і дає ініціативу для різних починів у церковно-громадській роботі української спільноти. Згадаю, що „Провидіння“ є не лише співосновником Українського Конгресового Комітету Америки, але і рятівником його тоді, коли загрожував йому розвал. СУК „Провидіння“ узяв на себе спонсорство і фінансування виведення Українським Музичним Інститутом у Філадельфії, під проводом проф. Юрія Оранського, опери „Лис Микита“, лібретто до якої написав Леонід Полтава, а музику склав проф. Василь Овчаренко. Вона проходила на сценах метрополітальних міст ЗСА з великим моральним успіхом. Союзові Українців Католиків „Провидіння“ треба завдячувати також те, що Українські Братські Союзи не тільки знайшли спільну мову, але й від кількох літ відбувають свої щорічні успішні наради, що на них обмірковують спільні всім чотирьом Братським Союзам проблеми.

Беручи до уваги сказане, можемо сміло ствердити, що минуле 60-річчя Союзу Українців Католиків „Провидіння“ пройшло трьома головними шляхами: допомога Українській Католицькій Церкві, братам на рідних землях і собі в розсіянні. Засобом і уможливленням цієї діяльності була забезпеченева форма нашої організації. І коли пролисткуємо сторінки історії СУК „Провидіння“, чи історії поодиноких його Відділів, то тими трьома шляхами, що їх можна назвати іменем однієї з християнських чеснот, „моральна і матеріяльна допомога близнім“, пронизана праця нашої організації, рік за роком, десятиріччя за десятиріччям. І недаремно, неначе віщим духом сповнений Основник і перший Покровитель та великий опікун цієї нашої організації Владика Сотер Ортинський, ЧСВВ, назвав її „Провидіння“. Бо справді, коли б не ласка й опіка Божого Провидіння, то ця організація, основана невеличкою горсткою тодішніх українських імігрантів, священиків і мирян, була б щезла, як пощезали впродовж цього 60-річчя численні й, здавалося б могутні, українські організації в ЗСА. Основник її, цей правдивий мученик на єпископському престолі Української Католицької Церкви в ЗСА, Владика Сотер, спеціальними молитвами виبلاغав у Бога ласку і тільки завдяки його молитвам СУК „Провидіння“ не лише не заломився і не захитався у важких часах існування Української Католицької Церкви, але розрісся до найсильнішої сьогодні, як чисельно, так і у відношенні до майна, української католицької організації в світі.

Пройдено великий шлях і сьогодні, коли перед СУК „Провидіння“ відкриваються нові обрї діяльности, то нові умовини життя, в яких найшлася і наша еміграція, і рідні землі, вимагають інших підходів і інших форм громадсько-харитативної і політично-суспільної дії, що її вів і веде СУК „Провидіння“. І так, як у минулому, так і під сучасну пору на внутрішньому відтинку, спільно з іншими нашими громадсько-культурними установами, включно з Українським Конгресовим Комітетом Америки, продовжуватиметься праця СУК „Провидіння“. Зате одначе на зовнішньому відтинку, як праця поодиноких відтинків, так і праця СУК „Провидіння“ мусить прийняти іншу форму, тобто цю форму, яка б у змінених московсько-большевицькою окупациєю українських земель умовинах, могла принести якнайбільшу користь і якнайбільшу допомогу основним цілям СУК „Провидіння“ — Українській Церкві й українському народові. Під тиском кривавого переслідування московсько-большевицьким режимом, Українська Церква мусила зійти в катакомби. Матеріальне добро Української Церкви й українське церковне мистецтво знищено й зметене з обличчя землі. Ale українська духовість, хоч і зійшла в катакомби, вона живе й українське християнство є власністю не лише людей, але й власністю Основника й невидимого Голови Церкви, нашого Спасителя, Ісуса Христа.

І силою Божого Провидіння, як це завжди й постійно на протязі віків стверджує історія Української Церкви, коли в одному центрі українських земель окупант вогнем і мечем знищив нашу Церкву, вона оживала в другому центрі. І сьогодні, коли в усіх центрах Українських Земель знищено й сплюндровано Церкву, вона живе й розвивається поза кордонами України. І немає сумніву, що майбутній історик Української Церкви з перспективи сторіч уважатиме наші сьогоднішні часи величнім змагом росту й величі Української Церкви у цілому світі. Завдяки історичним словам, що їх сказав на Соборі Єпископів Вселенської Церкви наш первоієрарх Верховний Архиєпископ і Кардинал Йосиф VII, мовляв, шлях Української Церкви — це шлях покритий „горами трупів і ріками крові“ — Українська Церква з вузької, сказати б, навіть своєрідно льокальної, місцевої Церкви, стала не лише Помісною Церквою, але теж задокументувала цими „горами трупів і ріками крові“ своїх мучеників цю місію, що їй доручило Боже Провидіння, стати авангардом Вселенської Церкви на Сході Європи й пробудити з вікового сну братні Східні Церкви, від яких світло Христової науки розійшлось по всьому світі.

У минулому 60-річчі наші жертвенні провидінці будували в своїх родинних селах і містах церкви й читальні, сьогодні те, що було матеріальне, мусить стати духовим. Сьогодні по-волі чи по-неволі Українці в розсіянні, а зокрема Українці в ЗСА, стали сторожами духової скарбниці України, її Церкви, її християнської культури і цих скарбів духовості, що їх окупант не дозволяє виявити на Українських Землях. На нас, що живемо у вільному світі, паде обовязок виявити їх світові, щоб хоч частинно сплатити кривавий довг наших ісповідників і мучеників. Матеріальна й моральна, чи радше духовна допомога Українській Церкві за кордонами

України, зберігання і виївлення в рідній і чужих мовах скарбів української духовості, це й є поміч ہашим закутим братам, а водночас виклик тим, які не хочуть, щоб ми існували.

Ці завдання СУК „Провидіння“ зможе в майбутньому тільки тоді виконати, коли число членства подвоїться, а то й потроїться. СУК „Провидіння“ в наші часи потребує таких членів, які готові спільно, гуртом протиставитися ворожим тенденціям щодо нашої Церкви й нашого народу. СУК „Провидіння“ і далі має допомагати українській спільноті виконувати її суспільні, церковні і релігійні обовязки у відношенні до Бога, до Церкви й до українського народу.

Мусимо памятати, що живемо у важких часах, що ми є під моральним тиском матеріальної атмосфери, що заражує нас неопоганством і утруднює збереження християнської і національної постави й поза межами України. Цій атмосфері не сміємо піддаватися. Нам не вільно забувати, що членство СУК „Провидіння“ повинно жити подвійним життям: як люди і як християни, що вони є громадянами двох міст: земного і небесного. Як громадянам земного міста СУК „Провидіння“ має далі допомагати в дочасних справах, до яких належить забезпечення їхнього тіла й матеріальна допомога. Як громадянам небесного міста, тобто, як християнам, нам треба вщіплювати в них віру і Бога, надію на Нього й любов до Нього. Іншими словами, СУК „Провидіння“ має далі виконувати завдання Світського Апостоляту. Цей обовязок збільшився зокрема після Другого Ватиканського Собору, який склав спеціальний Декрет „Про Світський Апостолят“, а наші Владики у своєму Третьому спільному Пастирському Посланні, в розділі, затитулованому „Обновлення Христової Церкви повним християнським життям мирян“, пишуть:

„Собор звертає свої очі на ту найчисленнішу частину Божого Народу, що її становлять миряни. Всі вони, як члени таїнственного Тіла Христа в св. Хрестенні, скріплені в християнському житті св. Тайною Миропомазання та піддержувані в живій злуці з Христом Пресвятою Евхаристією, мають право й обовязок сповняти частину спасительного післанництва усієї Церкви. Зокрема незаступимим являється їхній апостолят у тих ділянках земного життя, де вони єдині, своїм професійним знанням, свою активною участю в суспільно-економічному, культурному й політичному житті, як у своїй власній країні, так і поза її межами, можуть відповідно представити релігійні й моральні засади Церкви та успішно переводити їх у життя. Їхнє свідоцтво про Христа та про різні вимоги християнського правопорядку в особистому й громадському житті людини є конечне й також незаступиме...“.

„Тому Собор присвятив окрему увагу апостольству мирян у своїх догматичних конституціях: про Церкву й про св. Літургію. Він задержується над участю мирян у ділі обєднання християнських Церков, у декреті про Екуменізм, також довше говорить про велике і високе післанництво мирян у ділі християнського апостольства належним уживанням суспільних засобів інформації. А вкінці, щоб дати відчути кожному мирянинові гріз-

ний стан Христової Церкви в нинішніх часах і збудити в кожному з них ту велетенську прислану силу, яка, піддержана, постійно скріплювана злою з Христом, може і повинна, під проводом Ієархії, змінити лице землі, Отці Собору присвятили апостольству мирян окремий соборовий декрет, — перший цього роду документ в історії Церкви. В ньому — в імені Христа, вони апелюють до християнського сумління кожного вірного, мужчини й жінки, та кличуть їх усіх зрозуміти розлучливе положення величезних мас людських душ, що нидіють у своїй немочі задля незнання Бога, та допомогти йому обновити сьогоднішній світ у своїй правді й любові”.

Отже статутовим завданням СУК „Провидіння“ є не лише забезпечувати тіло своїх членів, але й скріплювати їхнього християнського духа. Коли ж у наші часи християнський дух занепадає і щораз більше поширюється моральний розклад, атеїзм, злочинність, національний індеференцизм, тоді посиленим обовязком СУК „Провидіння“ є — зміцнювати християнського духа серед української спільноти. Його завданням є — впливати на своє членство, щоб воно беззастережно стояло на боці Бога й України, щоб було непохитним у боротьбі за релігійні і національні ідеали, щоб наші члени були свідомими громадянами, свідомими свого українського обряду, релігійних, церковних і народніх традицій і щоб зберігали їх для наступних поколінь. Але в часи, коли ворог Христа й християнства, ворог української нації наступає, не вистачає уже сама тільки вірність християнським і національним ідеалам, але треба теж активної постави членства СУК „Провидіння“, яке повинно гуртуватися під його прапором для оборони. І знову ж, чим більше згуртується нас до цієї оборони наших релігійних і національних ідеалів, тим більше нас буде, тим успішнішою буде наша оборона і певнішою наша перемога. У цьому ми повинні бути прикладом для всього нашого довкілля.

А нашему членству треба знати, що аби корисно впливати на оточення і поширювати християнські ідеали, не треба бути якоюсь надзвичайною особистістю, а треба бути тільки вірним і практикуючим християнином. Бо Боже Царство основується не на людській силі, але на її немочі; не на імені людини, але на її якості, не в проголошуванні Божого слова, але у виконуванні його. Побожний і тихий член СУК „Провидіння“ може своєю щирою молитвою, добрими вчинками й прикладом не менше причинитися до поширення Божого Царства на землі, як славний місіонер.

У цьому заключається відповідь на питання, яким шляхом повинна й мусить іти наша Організація й її членство. А здійснити це можемо тільки спільною працею та спільними зусиллями, памятаючи, що без активної участі мирян, зорганізованих у таких організаціях, як СУК „Провидіння“, ми не тільки будемо позаду подій, але й нічим не причинимося до оновлення Вселенської Церкви, до поширення Христової науки, до здійснення ідеалу тривкого й справедливого миру, за яким так тужить увесь світ, а зокрема наша поневолена, але нескорена Батьківщина — Україна.

МОЛИТВА ІЛАРІОНА

Першого Українського Митрополита Київського 1051 р.

Тебе, Правдивого Бога, благаємо й до Тебе, що єси на небесах, очі наші звертаємо, до Тебе руки наші підносимо і молимось Тобі:

Прости нам, яко благий Чоловіколюбець, помилуй нас, призываючи грішників до покаяння, і на Страшнім Суді Твоїм, по правиці стояти, не позбав нас, учасниками благословення праведних учини нас.

І доки світові стояти, не додопусти на нас напасти спокуси, не передай нас у руки чужій, щоб не назався город Твій містом поневоленим а вірні Твої пришельцями в землі не своїй, щоб не докоряли нам люди:
„Де Бог іх?“

Не допусти на нас горя і голоду і наглої смерті, вогню, потопи, щоб не відпали від віри нетверді вірою. Мало покарай а багатьох помилуй. Мало рани, а милостиво сціли. Мало засмути, а скоро звесели. Бо не може істота наша нести довго на собі гніву Твого, як стеблина вогню. А зглянися і змилосердися над нами, бо тільки Ти милосердишся і спасаєш.

Держи у ласці Своїй народ Твій, напасників збройних прожени, мир утверди, ворожі країни покори, голодних насити, угрози володарів наших ворожим землям, боярам мудрість дай, міста умножи, Церкву Свою зрости, стадо Твоє збережи, мужів, жінок і дітей спаси.

А тих, що в рабстві, в полоні, на вигнанні, в кайданах, на морях, у тюрмах, у голоді і спразі й наготі — всіх помилуй, всіх потіш, всіх обрадуй, радість творячи їм тілесну й душевну. — Амінь!

ГРИГОР ЛУЖНИЦЬКИЙ

ЗА ВІРУ, ЗА ЦЕРКВУ, ЗА НАРІД!

НАРИС ІСТОРІЇ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ „ПРОВІДІННЯ“
1912—1972

ПРИЧИНЫ ОСНОВАНИЯ „ПРОВІДІННЯ“

I.

Коли сьогодні, із 60-літньої перспективи глянути на початки організації і причини постання нашого Союзу Українців Католиків „Провидіння“, то треба ствердити, що постання „Провидіння“ було викликане просто життєвою необхідністю. І не було воно, на нашу думку, викликане лише потребою матеріального забезпечення, бо в розгari боротьби „за віру, за Церкву, за нарід“, тобто цього клича, що його видвигнули перші будівничі „Провидіння“, існували вже серед наших поселенців у ЗСА забезпеченеві українські — чи, як тоді вживалось, руські — товариства. Ці запомогові організації однаке не відповідали цьому ідеалові, що його поклав в основу християнсько-народної організації основник „Провидіння“, перший владика Української Католицької Церкви в ЗСА, Преосв. Кир Сотер [Ортинський], ЧСВВ. Що більше, життєва необхідність створення такої організації, як „Провидіння“, вимагала щось більше, як, сказати б, доосередньої акції, тобто виключно забезпечення матеріальне. бо, згідно з існуючою і справедливою думкою, забезпечення¹ належало й належить „до найшляхетніших помислів людського ума, бо людина, обезпечуючись в якійсь організації чи асекурації, не має власної користі — як буває в інших випадках — але виключно дбає про добро своєї родини, щоб після смерті не бути тягарем для своїх найближчих і відповідно до своєї спроможності, забезпечити їм найконечніші потреби життя“. І хоч згідно із звичаєм у ЗСА і системою американського життя, „Провидіння“ оснувалось на цього роду базі, однаке основним завданням його була, незалежно від форми забезпечення, сказати б, відосередня акція, а цією відосередньою акцією була оборона української віри, оборона української Церкви й оборона української національності нашої першої еміграції в ЗСА. Правда, ще до оснування „Провидіння“, існували прицерковні братства при наших

¹ Календар „Провидіння“ на рік 1921, уложив Антін Цурковський, стор. 205-9.

місійних осередках у ЗСА, з яких деякі стали підвальною ширших українських організацій і вони теж, хоч і основані на зразок давніх церковних братств на Україні, мали забезпеченеву форму, але льокальний характер дії і цієї помочі українській Церкві, як ціlostі, дати вони не могли. А тодішня ситуація в нашому незорганізованому церковно-релігійному житті, домагалась саме такої організації.

І це останнє, на нашу думку, стало як з одного боку одною з безпосередніх причин створення такої організації, як „Провидіння“, так знову ж із другого боку мусіло юно стати джерелом боротьби проти першого українського владики Преосв. Кир Сотера [Ортинського], яка не припинилась навіть і після його смерти.

До часу виникнення „Провидіння“ існували два іміграційні забезпеченеві товариства для наших імігрантів, „Русько-Народній Союз“ (тепер Український Народній Союз) і „Соєдinenіє Греко-кафтоліческих Русских Брацтв“. Тоді, коли РНС мав українську національну закраску, але не вповні католицьку, то СГкРБ було організацією під сильним впливом московофілів. Це московофільство було перш усього основане на базі віри в тод. царську Росію, очевидно, під сильним впливом московської царської Православної Місії, яка вела широко закроєну й сильно підкріплenu царськими рублями агітацію, як в одній, так і в другій забезпеченевій організації. В „Соєдinenію“ верховодили угро-руські священики, майже поголовно московофили, в РНС провід був у руках галицького духовенства й галицького робітництва, необзайомленого як слід із загрозою московофільських впливів і тим самим податним на анархію, що її ширila московська православна агентура.

І коли візьмемо до уваги, що тодішня маса нашої заробітної еміграції з різних земель України була не тільки поділена принадлежністю до поодиноких окупаційних держав землі української (Австрія, Мадярщина, Росія) і тим самим, як освітньо, так і духовно незіграна, підсилювана різного роду, а то й власного хову, агентами — стала навіть і ворожа собі.

Коли ж знову візьмемо до уваги, що саме перший український єпископ у ЗСА, Преосв. Кир Сотер, який прибув із Галичини, де велась тоді завзята боротьба з московофілами² за національне ім'я Українця і в цій боротьбі в першій лаві стояв наш Владика-піонер, то не дивота, що зараз же на вступі на американську землю, мусів наступити зудар. Уже під час першої зустрічі, на прийомі, що його влаштувало духовенство й вірні в готелі „Недерленд“ 27 серпня 1907 р. в Нью Йорку з нагоди приїзду Преосв. Кир Сотера, тодішній предсідник „Соєдinenія Греко-кафтоліческих Русских Брацтв“ Югас, вітаючи Владику, заявив брутально: „Владико, єслі будзете з намі, товшко будзе добре, але кедь не, то увідзіце, же цо буде“. В цій заявлі, дарма, що привітальній, Югас не лише іменем т. зв. „Угорщан“ виповів послух Владиці, але теж, знаючи противусофільську (й протиполь-

² Гр. Лужницький, Єпископ-Піонер... Філадельфія 1963, ст. 6 і дальші.

ську) діяльність ще як єромонаха й ігумена ОО. Василіян Преосв. Кир Сотера в Галичині, зразу ж виповів Владиці боротьбу.

Відповідю на слова Югаса, сказані іменем „Соєдиненія“ був теж частинно перший пастирський лист Преосв. Сотера, що його він проголосив зараз же після поставлення в єпископи (12 травня 1907 р. у Львові) до вірних у ЗСА, в якому читаємо:

„Силою послуху здержано мене в дорозі до Бразилії, куди рвалося мое серце, хотачи нести поміч найбіднішим нашим поселенцям. Силою послуху вложене мені кайдани єпископські, приковуючи мене тим самим до неволі і терпінь руської Церкви в Сполучених Державах. Силою послуху сказано мені: бери сей твердий і що-найтяжчий хрест та распни на нім своє „я“, а терпінням, якого зазнаєш, спасай себе і повірене тобі стадо. З великим страхом і зі стисненим серцем, з тисячними непевностями, що заливали мою бідну душу, поглянув я в сторону того хреста. Ох, який же сей хрест важкий, який величний, який нахмарений, наче той туман лютої бурі. Господи, віддали від мене сей хрест, лебеділи в мені всі людські чувства. Але я іду до Вас, діти мої. Іду з гарячим бажанням двигнення нашої праці апостольської до вершка слави на американській землі. Іду до Вас, що Вам помогти вкрасити Церков руську світлом правдивої Христової віри і невянуучими квітами чеснот християнських. Іду до Вас з гарячим бажанням слави для нашої Церкви, слави перед цілим католицьким світом. Бажаю слави руської Церкви, а невідлучно з тим бажаю подвигнення нашого народу в напрямі просвітнім і економічнім; щоби бодай американська Русь-Україна скинула пута застою і ретроградності та віддихала легше в життю всесвітнім. Се плян моїх щиріх мрій в далеких на мірах, се начерк вповні викінчений в моїм серці“.³

„Бажаю слави руської Церкви“ — тобто Української Католицької Церкви, — це були слова-програма первого Владики до Українців-католиків у ЗСА й ця програма мусіла викликати спротив московофільських кол.

Єдиною зорганізованою групою, яка хоч і мала в собі радикальні елементи, але була наскрізь українська, був тодішній Руський Народній Союз, який чергового місяця, після приїзду до ЗСА Преосв. Сотера, (днях 10 і 11 вересня 1907 р.) на річному засіданні Головної Управи відбув своє річне засідання в Трентоні, Н. Дж. На цьому засіданні, що ним проводив К. Кирчів, виголосив довшу промову о. Лев Левицький,⁴ в якій зясував нодію приїзду на американську землю первого єпископа та домагався відповідної ухвали в питанні відношення РНС до новоприбулого владики. Після довшої дискусії ухвалено вислати Преосв. Сотерові сердечний привіт та найменувати його почесним членом РНС, прирікаючи нести йому моральну й матеріальну поміч. У наслідок цієї ухвали вислано владиці

³ „Українська Католицька Митрополія в Злучених Державах Америки“, Філядельфія 1959, стор. 213.

⁴ Т. Каськів, 50-літній ювілей нашої дорогої організації „Провидіння“. Рукопис, стор. 4 – 9. Архів „Провидіння“.

телеграму такого змісту: „Головні урядовці РНС, зібрані на річнім засіданні в Трентоні, висказують Іх Преосвященству С. С. Ортинському, першому руському католицькому єпископові, слова синівської любові, вірності й преданності. Підписали: о. С. Макар (тодіши. духовник РНС), К. Кирчів, А. Шаршонь, С. Ядовський, Т. Лабовський і о. Л. Левицький“. Рішено цю ухвалу проголосити усім членам РНС і надрукувати її в часописі „Свобода“, щоб заохотити членів до збирання пожертв для владики. Цю відозву доручено виготовити о. С. Макарові.

Явна піддережка єп. Сотера із сторони тодішнього Руського Народного Союзу, мусіла викликати занепокоєння серед московофілів. Збільшилось це занепокоєння під час 10-ої Конвенції РНС, яка відбулась у Філadelphii від 7-го до 10-го липня 1908 р.⁵ На початку цієї Конвенції владика Сотер відслужив Торжественну Літургію і виголосив прекрасну принагідну проповідь. Співав хор із Джерзі Сіті під диригентурою А. Гели. Коли ж делегати зібралися в конвенційній залі, тоді предсідник РНС Константин Кирчів вручив іменем цілої організації Преосв. Сотерові грамоту почесного члена, якого спеціально запрошено на цю Конвенцію. По закінченні першого засідання відбувся спільній обід, в якому взяли участь усі члени Конвенції і владика Сотер. Офіційні наради почалися після обіду, предсідником Конвенції був о. Лев Левицький, секретарями о. П. Понятишин і Василь Гришко.

Під час нарад, на внесок о. Валентина Балога, скріплene й широко умотивованим словом о. Миколи Підгорецького, ухвалено одноголосно й серед довго триваючих оплесків, приймати до Руського Народного Союзу лише „Русинів і Русинок грецького або латинського обряду і взагалі Словян-католиків“. На внесок Т. Каськова ухвалено, щоб члена, який виступав би проти католицької віри й Церкви, або який покинув би католицьку Церкву й прийняв іншу віру, після доказання його провини, виключити з РНС. На внесок М. Бабія вибрано одноголосно серед оплесків і довго невмовкаючих окликів „Славно!“ депутатію зложену з пяти членів, а саме: К. Кирчова, Д. Капітули, Т. Лабовського, А. Добоша і Ст. Врабля, та доручено цій депутатії поїхати до Апост. Делегата у Вашингтоні⁶ з проханням опіки над важким завданням і працею владики Сотера в упорядкуванні справ нашої Католицької Церкви в ЗСА.

Останнього дня Конвенції, 10-го липня, після вичерпання всіх конвенційних справ, предсідник о. Лев Левицький попросив до кінцевого слова Преосв. Сотера. У своєму слові Владика виявив свою радість, що „Руський Народний Союз узяв на себе новий плащ“, тобто, що станув на католиць-

⁵ Д-р С. Демидчук, Народні організації в Америці, записи з 1933 р. Рукопис. За передання мені цих записок, складаю сердечну подяку сестрі пок. д-ра Демидчука, п-ні Гуцалюковій, Нью Йорк.

⁶ Апост. Делегатуру в ЗСА встановлено 24 січня 1893 р. За час владицтва Преосв. Сотера, Апост. Делегатами були: архиеп. Демедіо Фальконі, 1902—1911, і архиеп. Іжованні Бонцано, 1911—1922 р.

Преосв. Кир Сотер [Ортинський], ЧСВВ,
Основник СУК „Провидіння“

кому становищі, перестеріг перед роздорами, які є успіхами лише ворогів та завзвив гарячо до боротьби за Христа і Його св. Церкву. Бажаючи якнайкращого розвитку Союзові, обіцяв із свого боку моральну поміч, яка буде лише в його силах. А на кінець свого слова Преосв. Сотер уділив організації їй усім делегатам РНС своє архиєрейське благословення. У відповідь на слово Владики всі делегати повстали з місць і відспівали грімке й шире „Многая літа!“⁷

Здавалося б, що Руський Народний Союз стане запліччям першого українського католицького списковика в ЗСА та одним із двигунів формування Української Католицької Церкви на землі Вашингтона. Та „не так

⁷ Т. Каськів, я. в., стор. 8.

склалось, як гадалось“ — як каже українська народня приповідка. Зложилось на це кілька причин: 1. сильна агітація московської Православної Місії в ЗСА між нашими неосвіченими, незрячими — як їх звав у своїх посланнях Преосв. Сотер — людьми; 2. папська булля „Еа семпер“, яка, тримаючись правних законів, а не звертаючи уваги на живий стан положення Української Католицької Церкви в ЗСА, принесла чималу шкоду; 3. радикальні елементи в тодішньому РНС, які не хотіли підчинитися нашому першому єпископові, а навпаки, на сторінках тодішнього офіційного органу РНС „Свобода“ відкрили новий фронт боротьби з владикою Сотером⁸ і, врешті, 4. повна непоінформованість, а то й неграмотність тодішнього латинського клиру в справах Східної Католицької Церкви взагалі, а Української Католицької Церкви зокрема.

Перш усього царська Православна Місія, завдяки щедрій допомозі свого уряду в Нью Йорку утримувала 5-поверховий Еміграційний Дім із православною церквою, куди заманювано наших емігрантів, що приїжджали до пристані. Такий самий дім був у портовому місті Бостоні. Згодом Місія оснувала Сиротинець, а при ньому Дитячий Садок, для вигоди матерів, які впродовж дня працювали. Що в цьому Садку виховувано яничар, це ясне. Згодом основано Духовну Семінарію, куди перш усього заманювано православних Українців, та врешті монастир. Місія видавала різні газети, як „Світ“, „Американсько-Православний Вестник“, „Ревнитель Православ'я“ й іншу агітаційну літературу. Все те було призначено для українських емігрантів, бо емігрантів-Москалів у ЗСА під цей час було обмаль.

Московські агенти впевняли добрих і довірливих, але неосвічених наших людей, що Русин і „русский“ це те саме, а Рим тільки того й хоче, щоб усіх емігрантів перетягнути, при помочі американського латинського духовенства, на латинство. Єдиним „рятунком“ перед латинством, що його дуже часто московські агенти утотожнювали з ополяченням, яке було зненавиджене, з уваги на польсько-латинізаційну політику в Галичині, це був перехід на православ'я. І чимало наших довірливих емігрантів, не знаючи, що криється за цим царським православям, покидало свою рідну Церкву, тим більше, що Місія обіцювала даром будувати церкви й оплачувати священиків, що для бідних заробітчан-емігрантів було великою спокусою.

Тому не диво, що Преосв. Сотер першим своїм завданням, після прибуття до ЗСА, вважав рятувати українських емігрантів перед московською схизмою, яка — до речі — уже була сильно запустила коріння серед українського емігрантського загалу.⁹ До цієї акції необхідно було мати якусь світську організацію, як у цьому випадку Руський Народній Союз, який

⁸ На згаданий 10-тій із черги Загальний Конвенції РНС вирішено перебрати на власність часопис „Свобода“, що його редактував Іван Ардан, а власником якого була „Лі Рутінен Паблішинг енд Ексчендж Компані“ в Джерзі Сіті, Н. Дж. — Примітка д-ра Лемідчука.

⁹ Одним із закидів Преосв. Сотерові, висловленому в меморіалі, дорученному митр. Андреєві [Шептицькому] дня 11 лютого 1910 р., який то меморіал підписали були

стояв на українській національній базі й міг повести серед емігрантського загалу широку як освідомлючу, так і оборонну акцію, що її необхідно потребувала тоді ще як слід неоформлена Українська Католицька Церква в ЗСА. І може б воно й дійшло до взаємного порозуміння між Владикою Сотером і тодішнім РНС, бо „Соєдинені“ зразу ж виступило гостро-ворооже проти Владики, коли б не папська булля „Еа семпер“, яка дала правдивий жир ворогам конструктивної праці як на релігійному, так і на народньому полі, Єпископа-Піонера Сотера.

Суттю буллі „Еа семпер“, про яку повідомлено Преосв. Сотера в місяць після його приїзду до ЗСА, було те, що маючи сповняти всі функції, які належать до єпископського уряду,¹⁰ Преосв. Сотер став не самостійним єпископом, а єпископом-помічником усіх латинських єпископів, в епархіях яких знаходились його вірні. Від латинських єпископів Владика Сотер мусів мати повновласті до виконування своїх владичих функцій, на візитації своїх церков і місій Владика мусів мати дозвіл від даного латинського єпископа і йому пересилати свій звіт. Булля доручала Єпископові як найскоріше подбати про власну Духовну Семінарію, а тим часом посылати кандидатів до латинських Семінарій. Кожний український священик був привязаний до латинської епархії, на терені якої працював і не міг перенестись на терен іншої епархії без письмової згоди латинських ординаріїв. І, що найважливіше, всупереч законам Східніх Церков, а признаннях Українській Католицькій Церкві у Берестейській Унії 1595 р., булля забороняла українським священикам уділювати св. Тайну Миропомазання. Цю протизаконність буллі, яку, до речі, Папа св. Пій X 28 травня 1913 р. декретом „Кум єпископо“ повністю уневажнив, використав Преосв. Сотер у своєму протесті, висланому до Апостольської Столиці.

З тих часів, коли то розгар боротьби проти першого українського католицького Владики огорнув не лише маси, підюджувані московським православям, але й велику частину духовенства, заховався один з історичних документів, яким є „Посланіє Пастирське Сотера Ортинського, Єпи-

---

видатні представники московофільського напрямку у Львові, професори й крилошанн, оо. д-р Комарницький, д-р Т. Мишковський, Ол. Бачинський, М. Пакиж і д-р Крижаковський, був закид, що галицькі емігранти в ЗСА тому переходять на православя, бо не мають довірія до свого єпископа. Відповідь на цей закид подав на сторінках часопису „Душпастир“ (ч. 3, стор. 6–7, Філадельфія 1910) особистий секретар Преосв. Сотера, о. Осип Боярчук: „Лож є, що галицькі московофільські емігранти переходят на схизму в Америці, бо не мають довірія до церковної влади, себто до руського єпископа. Єпископ прийшовши до Америки застав уже в схизмі паству в Майфілд, Вілксбері, Філадельфії, Мекіспорт, Оліфант, Йонкерс, Чікаго й ін. Ціла схизма російська ще перед приходом руського Єпископа розвивалась в московофільській пастві. В Майфілд працював ревно довгий час московофіл о. Теофан Обушкевич, а день по його відході всі до одного перейшли на схизму, хоч ще не було єпископа. У Філадельфії застав Єпископ всіх людей з Лужка Долішнього в схизмі й ще не снилося Єпископові іхати до Америки, як ті люди уже емігрували до Америки...“.

¹⁰ о. І. Сохочецький, Українська Католицька Церква візант.-слов. обряду в ЗДА. Українська Католицька Митрополія в ЗДА, Філадельфія, 1959, ст. 215-16.

скопа для греко-католиків в Сполучених Державах Північної Америки до всого греко-католицького священства, всіх греко-католицьких вірник з нагоди буллі¹¹. В цьому посланні, неначе в дзеркалі, відбивається ця, здавалося б, неймовірна людська злоба, усі ці наклепи, оклеветування, відступництва, доноси, що їх хіба може пережити лише той, що має незрушиму віру в ласку Божу, про яку пише у цьому Посланні Преосв. Сотер, що вона „сильніша чим всі темні забіги синів лукавства“ (ст. 25). І тільки Владика такого невгнутого характеру, як Преосв. Сотер, міг із приводу папської буллі публічно заявiti¹²:

„Про таку буллю, яка вийшла з Риму для американських Русинів, я нічого не знав ні то в краю, ні в Римі, ні в Америці, аж до хвилини, коли по місяці моого побуту в Америці завізвав мене Апостольський Делегат до себе ѹ про неї мені сказав. Розвідав я тільки приватно від Ректора Руської Колегії в Римі, що давне розпорядження кардинала Ледуховського про миропомазання, мають ввести в життя і проти цього я вніс протест, копію якого держу в руках, як документ. А що цю буллю я уважав за кривдячу для нашої Церкви й нашого народу, тому я зразу ж запротестував проти неї і не проголосив її ні духовенству, ні народові“.

Героїчна постава Преосв. Сотера мусіла найти в людей релігійних і з національним хребтом сильний відгомін. На фронті боротьби за права своєї Церкви й своїх вірних Преосв. Сотер стояв сам один, без ніякої помочі. А фронт боротьби був дуже довгий: від упривілейованої американської єпархії римо-католицького обряду, в руках якої була булля „Еа семпер“, через наших „незрячих“, кажучи словами Владики, людей, аж до „Американського Православного Вестника“ включно. Надія ще була на 11-ту з черги Головну Конвенцію РНС, яка почала наради в Клівленді, Огайо, в днях 20—23 вересня 1910 р. Владика ѹде туди, служить Торжественну Літургію і як делегат 239-го Відділу РНС з Філадельфії та як почеший член бере живу участь у нарадах. Предсідником Конвенції був о. Лев Левицький, його заступниками С. Баль і С. Митренко, а секретарювали М. Поляк і П. Кирилюк. Під час ухвалювання поправок до статута, єпископ Сотер ставить справу рубом: змінити назив організації, замість „Руський Народній Союз“, організація має зватись „Грецько-Католицький Руський Союз в Америці“. Духовний Отець Союзу має доглядати, щоб кожний член відбув великовідому сповідь, а делегатом на Конвенцію може бути лише Русин, греко-католик. Цю зміну назви із згаданими додатками ухвалено 218 голосами проти 69, 19 здержалось — усіх управнених до голосування було 306, у тому б делегаток.¹³

¹¹ Написане послання 11 січня 1908 р. у Філадельфії, де надруковане не подано, стор. 29 великого формату.

¹² Стор. 15 — мову й правопис справляємо.

¹³ М. Мурашко, Конвенції Українського Народного Союзу, Пропамятна Книга у 40-літній ювілей Українського Народного Союзу, Джерзі Сіті, 1936, ст. 218—219 — А. Драган, Український Народний Союз у минулому й сучасному, „Українці у Вільному Світі“, Ювілейна Книга 1894—1954.

Цю обставину використав колишній редактор часопису „Свобода“ Іван Ардан і зараз таки під час конвенції почав творити нову організацію під назвою „Руський Народний Союз“, яку незабаром названо „Союз Н. 2“ (згодом Робітничий Союз). До нового Союзу пристало 10 Відділів, а роздвоїлось 11 і від тоді пішла завзята боротьба проти „Греко-Католицького Руського Союзу“. Однаке вибраний майже в цьому самому складі Головний Уряд „старого“ Союзу не допустив до зміни назви, ухваленої на Конвенції, боячись агітації І. Ардана з „новим“ Союзом. У наслідок цього Преосв. Сотер зрезигнував (1911 р.) з почесного членства „старого“ Союзу і незабаром прийшло до одвертої боротьби проти нього на сторінках часопису „Свобода“, що була органом Союзу.

Переговори з Головним Урядом РНС, щоб цю боротьбу припинити, не принесли бажаного успіху, а Преосв. Сотер враз з епархіальними консульторами й вірним йому духовенством, які належали до т. зв. „галицької половини“, рішили оснувати окрему забезпеченеву організацію, яка стояла б на релігійному ґрунті і стала підпорукою Української Католицької Церкви. Переговори в цій справі велись кілька місяців, бо спершу була думка не основувати окремої організації, а лише зцентралізувати братства існуючі вже при церквах. Перше таке братство оснував при першій нашій парохії, ще 18 січня 1885 р., в Шенандоа о. Іван Волянський, у 1887 році основано братство свв. Кирила і Методія в Шамокіні, яке згодом влучилось і стало базою РНС, в 1886 р. основано братство ім. св. Івана Хрестителя в Мейфілд, у 1889 в Джерзі Сіті ім. свв. Петра й Павла й ін. Однаке деякі братства вже належали до існуючих двох широких забезпеченевих організацій і тому рішено оснувати окрему українську, чи як тоді вона звалась руську, католицьку організацію, оперту однаке на братствах, або вже існуючих, або новостворених, як відділів нової організації.

II

ОСНУВАННЯ „ПРОВІДІННЯ“ І ПЕРШИЙ СТАТУТ ЦІЄЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Дня 6 серпня 1912 р. скликано до церковної залі при церкві в Нью-Йорку нараду духовенства й мирян. На цю нараду явились консультори: Генеральний вікарій нашої Церкви в ЗСА о. Єронім Бариш, о. Микола Підгорецький, о. Ол. Улицький, о. П. Понятишин, а також власники української друкарні з Нью-Брітен, Конн., о. Роман Залітач, о. Ол. Павляк і о. Вол. Довгович, які видавали тоді двотижневик „Душпастир“ і підготовляли видавання народнього часопису „Америка“. На нараді одноголосно рішено, що такої організації необхідно треба і на внесок о. Понятішина, який покликався на слова Преосв. Сотера „візьмім собі на провідника Боже Провидіння і тоді щасливо перебудемо все, що ляже важкою

колою на життєвому шляху нашої організації“, рішено для нової організації приняти назву „Провидіння“, а покровителем організації вибрати Преосв. Сотера. Зразу ж вибрано Статутову Комісію, в склад якої ввійшли ген. вікарій о. Бариш і парох у Ньюарку о. П. Понятішин, та перший головний уряд у такому складі: Покровитель — Преосв. Владика, голова — о. Є. Бариш, заст. голови — о. Роман Залітач, скарбник — Олекс. Телеп із Йонкерсу, загальний секретар — Мих. Клімко з Нью Йорку; радні: о. Евстахій Сидоряк, Онуфрій Савицький (Нью Йорк), Василь Коцюбинський (Філадельфія), Теодор Олійник (Ньюарк); Контрольна Комісія: о. Ол. Павляк (Нью Гейвен), Іван Спяк (Йонкерс) та Іван Антоняк (Джерзі Сіті).¹⁴

Головний уряд дібрано так, щоб організація могла процвітати в Нью Йорку й околиці. І справді, тодішні епархіальні консультори зразу ж почали організаційну працю: о. М. Підгорецький зорганізував перший відділ у Нью Йорку, о. П. Понятішин оснував другий відділ у Ньюарку, о. Олекс. Улицький оснував третій відділ у Джерзі Сіті, Н. Дж., а четвертий відділ постав у Йонкерсі заходом скарбника Ол. Телепа. Ці чотири перші відділи, що їх зорганізовано впродовж 1912 р., звязано першим статутом, що його уложив невтомний голова генеральний вікарій о. Єронім Бариш.¹⁵

¹⁴ Д-р С. Лемидчук, Народні організації в Америці, Загальні замітки, рукопис ст. 3.

¹⁵ Бариш Єронім, 1864—1913, крилошанин, архипресвітер і генеральний вікарій Української Католицької Церкви в ЗСА. Перший голова „Провидіння“ й автор першого статуту цієї організації. Патріот і громадський діяч Покуття, Галичини, під час кривавих виборів за часів австрійського намісника Галичини, Поляка графа К. Бадені 1897 р. за оборону прав українського населення побитий і арештований. До Америки прибув 30-го листопада 1911 р., звідів Канаду, куди їздив у справі Сестер-учительок, щоб їх спровадити до ЗСА, в 1912 р. був парохом Ансонії. Помер у Ерменсі, Німеччина, по дорозі до рідного краю, куди виїхав на лікування. — Статут, чи радше проект його, авторства о. Бариша, повинився друком 1912 р. з друкарні „Америки“, Нью Брітен, Конн. Там же ж зазначено (ст. 18), що першу Управу вибрали з-гоміж себе члени основники 17 вересня 1912 р.

Ширше про о. Бариша гл. Бр.(ат) Й.(осиф) Г.(родський): „Відвідини Америки Митр. А. Шептицького в 1910 р.“ (Спомини), стор. 105—141 (139), Календар Провидіння на рік 1927, уложив д-р Осип Назарук.

Тодішній львівський католицький щоденник „Руслан“, орган християнсько-спільнотної партії, подав з приводу арештування о. Бариша таку новинку („Руслан“ ч. 140, сторінка 3, Львів, 1897 р.), яку подаємо без змін: „Карна розправа судова против о. Єронима Бариша, пароха Угринова. В часі виборів донос інсп. Винничук і його товариші жандармам, що о. Бариш підбурював на проповіді нарід, а іменно, що говорив: „Приходіть з колами на вибори! Киньтеся на жандармів! Дайте кров за нашу справу! Люди, упавші від багнетів у Черніїві, то невинні жертви!“ Казав за тих, що сиділи в арештак, молитися. Жандарми зробили донос на о. Бариша, наслідком чого його арештовано й обжаловано за переступство параграфів 98, 303, 305... Дня 30 червня відбулася в тій справі розправа перед звіклім трибуналом проти о. Бариша і скінчилася цілковитим увільненням його так від вини, як і від карі. Всі священики, проти котрих дотепер велася розправа, хоч би і перед звіклім трибуналом — оказалися невинними“. (Архів д-ра Ол. Лужницького).

Тодішній тижневик „Русин - Русін“ (Лі Рутініян) „урядний орган Соборанія Греко-кат. церковних Братств“, друкований латинською абеткою в Піттсбургі, Па. (ч. 35,

Головна Управа „Правидління” з кінцем 1914 р.
Перший ряд згори, від ліва: Николай Більо, о. Іван Рубинович, о. Ал. Гік, Авкс. Телеп, Ів. Самуїл. — Другий ряд:
о. Арх. Ник. Підгорецький, Пресвятачений Кир Сотер, о. кан. Ал. Улицький. — Третій ряд: І. Переговський, Теодор
Онуфрій, Ів. Сляк, Яким Рогач.

Цей статут, „Провидіння“ — створишення руських греко-католицьких брацтв в Америці¹, появився поширений друком 1914 р. у Філадельфії і надрукований він у друкарні „Руського Сирітського Дому“, яка містилась на 7-мій вулиці Північ, під ч. 832. Є він одним із найважливіших документів організації „Провидіння“, бо в ньому висловлені не лише напрямні організації, про яку мріяв Преосв. Сотер, але теж є він здійсненням такої організації, в якій непохитно придернувалося б принципів Христової Церкви. Складається він із двох частин: перша частина — це правні закони, чи як надруковано, артикули, яких є 25 (сторінки 3—63), друга частина (сторінки 67—87) — це „Правила для брацтв „Провидіння“ (артикулів XI).

Усі артикули, тобто точки цього статуту пронизані глибоким християнським духом, а ціллю цієї організації є: а) моральна — ширення і скріплювання релігійного духа між українським (в оригіналі всюди, очевидно, руським) народом та вдержання його при українській католицькій (в оригіналі греко-католицькій) Церкві, б) матеріальна: несення помочі членам на випадок недуги або каліцтва та підмога вдовам, сиротам і загалом рідині по смерті членів, в) народня: будження і скріплювання національної свідомості між українським народом в Америці через видавання часописів і книжок, основування шкіл, читалень, аматорських кружків, хорів, оркестр, руханкових і стрілецьких товариств і т. д., г) ознайомлювання українського народу в Америці з історією, конституцією і взагалі політичним устроєм Злучених Держав на се, щоби Українці, заміряючи осісти постійно в Америці, стали добрими американськими горожанами, свідомими своїх прав і обовязків.

Як бачимо вже з цього II-го артикулу статуту (параграф 7) про ціль „Провидіння“, ця організація має не лише забезпеченеву форму, бо лише раз згадується про матеріальну ціль, а тричі про духовно-моральні цілі. Першим отже завданням нашої нової організації було за поміччю освіти та громадської дії вдергати український загал, який найшовся по-волі чи по-неволі на американській землі, при його українській католицькій Церкві. У звязку з цим „Верховним Покровителем „Провидіння“ є кожночасний український католицький єпископ в Злучених Державах Америки“ (артикул IV, ст. 5), а „предсідателем „Провидіння“ може бути лише законний український католицький священик, а його заступником світський чоловік, Українець, катол. обряду“ (параграф 24, ст. 8). Обовязки батьків до дітей (які є членами „Провидіння“) статут „Провидіння“ точно означує (артикул XIII, параграф 111, ст. 34—36), як, напр., крім вплачування вкладок і ін.: б) „пильнувати, щоб діти учащали в неділю до церкви на св. Службу Божу, коли в даній місцевості є церква і коли дитина може до неї ходити (від 7-го року життя), в) щоб (діти, почавши від 7-го року

четвер, 19 вересня 1912, рік III, стор. 2) в статтейці „Нова організація і нова рус'ка газета“ зразу поставився до „Провидіння“ й „Америки“ негативно.

Заголовна сторінка першого статуту СУК „Провидіння“
з 1912 року

життя) ходили до української парохіяльної школи, коли така школа є в місці, г) щоб приступали бодай раз в році і то в часі Великоднім до сповіді й св. Тайні Евхаристії тоді, коли місцевий священик припустить дитину до сих св. Тайн, г) коли священик приготовляє у Великому Пості чи колинебути діти до сповіди й св. Причастя, дитина, що належить до брацтва „Провидіння“, повинна точно на таку науку ходити; д) щоб діти шанували своїх батьків і старших, слухали їх упіmnень, хоронились від злого товариства та все й всюди поводились чесно й прилично.

Що більше: коли б дитина не виконувала згаданих обовязків (ст. 36), „місцевий священик має напімнути її батьків або опікуна. Як би кілька-

разові упіmnення священика нічого не помагали, тоді брацька старшина виключає дитину з організації“.

Немає сумніву, що перший статут „Провидіння“, хоч його творцем був генеральний вікарій Української Католицької Церкви в ЗСА, о. Є. Баріш, здійснював ідеї і напрямні Преосв. Сотера, який від підвалин кожної громади, тобто дому й родини, почав розбудову морального відродження української еміграції в ЗСА. Таких точно оформленіх обовязків у нутрі родини, тобто взаємовідносин батьків до дітей, чи строга духовна дисципліна юнацтва, що стало членом „Провидіння“, ми, крім „Провидіння“, не находимо в ніякій тодішній громадській організації Українців у ЗСА. Однаке перший статут „Провидіння“ не тільки кладе підвалини під розбудову християнсько-національних свідомих українських родин, він стоїть теж на сторожі справедливого розподілу посмертної запомоги після смерті члена, в цьому випадку, батька родини. Беручи, напр., до уваги, що подружжя не завжди буває згідним у відношенні розподілу майна, а після смерті одного з подругів „член „Провидіння“, маючи жінку і діти, записав би свою посмертну запомогу на якусь інституцію або добродійну ціль, то такий запис може Головна Управа уневажнити“ (ст. 48, параграф 148). Іншими словами кажучи, перший статут „Провидіння“ є неначе малим збірником законів не лише для організації і не лише має на меті добро й розвиток організації, але перш усього добро й мораль цієї першої комірки громадського життя — здорового національного розвитку, яким є дім і родина, основана на християнських засадах. Тому „карні постанови для брацтв „Провидіння“ (артикул XXII, стор. 57—58), поміж різними вичисленими причинами, які дають право Головній Управі виключити члена (чи братства) з „Провидіння“, подано: „коли брацтво відпаде від своєї віри й Церкви“.

У другій частині першого статуту „Провидіння“ — „Правила для брацтв „Провидіння“ — ще раз виразно підкреслено (артикул I, ст. 67), що „кожне брацтво „Провидіння“ має свою ціллю дбати про чесне, моральне й прикладне християнське життя своїх членів, нести братню поміч під час недуги члена, а на випадок смерті похоронити його чесно, по-християнськи“. Членом братства може бути „греко-католик Українець або Українка (в оригіналі Русин або Русинка))“, який або яка належить дійсно до якоїсь української католицької парохії, се є: платить приписану парохіяльну колекту, та виконує своїх християнських повинності (Богослужби, Великодня сповідь)“. А віддаючи дань тогочасному перетягуванню на латинський обряд, як теж і мішаним подружжям, серед яких рідко коли Українець — як батько, чи Українка — як мати, могли вдержати при нашій Церкві дітей із такого мішаного подружжя, в другій частині статуту зазначено: „до брацтва можуть належати також здорові й чесні Українці (в оригіналі завжди старе означення: Русини) латинники“ (параграф 2, ст. 67—68). Ще виразніше читаємо (стор. 70, арт. III) у розділі „Хто не може бути членом брацтва“: „до брацтва не може бути прийнятий: а) чоловік недовірок або не-католик, б) Українець (греко-

католик або латинник)) не приналежний до своєї Церкви й не сповняючи своїх християнських і парохіяльних обовязків, в) бурить проти своєї Церкви або духовної влади, [г) налоговий алькоголік, пяница], г) чужожожник (жиючий „на віру“) і взагалі ведучий соблязняюче життя, д) одруженій цивільним шлюбом, [е) терплячий на невилічиму тілесну або умову недугу] і є) соціяліст, анархіст, радикал і загалом всякі люди, які кладуть борбу з християнізмом і Церквою у програму своєї діяльності“.

Як бачимо, перший статут нашого „Провидіння“ був виразно побудований на т. зв. елітарній системі, добору членів, а не на масовій системі, щоб добути якнайбільше гроша для організації. Матеріальне забезпечення членів новопосталої організації було лише зовнішньою формою, хоч і давало найкращі можливості забезпечення, але не було воно ціллю. Ціллю нової української організації було духове оновлення, а її перший статут, як ми це бачимо, з уваги на духову й організаційну дисципліну (в артикулі IX читаемо: „член, який не явиться без важної причини на мітингах платить за перший раз 25 ц., за другий 50 ц., а за третій 1 дол. — стор. 83, „Кари“) можна б прирівняти до правильника якогось лицарського ордену. Не диво отже, що ці передові лицарі організації „Провидіння“, хоч подекуди не вміли ні читати, ні писати, не лише стали могутнім заборолом українського католицизму й підвалиною росту Української Католицької Церкви в ЗСА, але теж мали чималий вплив на оновлення нашого, в цьому часі анархічного й розхристаного громадського життя в ЗСА.¹⁶

III

ДИТЯЧІ Й ЮНАЦЬКІ РОКИ „ПРОВИДІННЯ“ 1912—1915

Уже в 1912 р. генерального вікарія о. Є. Бариша призначив Преосв. Сотер парохом Ансонії, Конн., а предсідником „братства Провидіння“, бо таку воно мало тоді назву, обрано — без загальних зборів — о. М. Під-

¹⁶ Оголошення „Провидіння“ на 4-тій сторінці часопису „Америка“ ч. 1 з 1912 р. (мову і правопис справляємо): »Члени „Провидіння“ за оплатою 25 центів місячно будуть діставати у випадку недуги 3 дол. підмоги на тиждень, а за оплатою 50 центів лістануту 6 дол. тижневої підмоги в недузі. На підмогу посмертну платиться (так, як ця спосіб американських асекурацій) після років. „Провидіння“ перше запровадило в себе такий спосіб плачення. Він є найсправедливіший, найдешевший і найпевніший. Ніяка інша українська організація в Америці не має такої системи. В „Провидінню“ оплати є дуже низькі. Посмертна підмога є така, на яку хто хоче забезпечитись, або 100, або 250, або 500, або 1000 доларів. Дітей обезпечуються також. За дітей платиться 25 ц. місячно. Головний офіс „Правидіння“: 22 Іст 7-ма вул., Нью Йорк, Н. Й.«.

— „Америка“ — тижневна часопись для руського народу в Америці. Орган „Провидіння“. Видає Руська Католицька Видавнича Спілка, 27 Юніон вул., Нью Брітейн, Конн. Передплата на цілий рік 2 дол., на пів року 1 дол., одно число 5 ц. Передплата до Канади і Європи 2.50 дол. на рік. Редактує свящ. Олександер Павляк, адмініструє і відповідає за редакцію свящ. Роман Залітач.

¹ Фотокопія оригінального Чартеру СУК „Прovidіннї“, зареєстрованого у Філлядельфії 18 квітня 1914 р. Чартер підписали: Преосв. Кир Сотер Ортицький, ЧСВВ, М. І. Кулло, Йосиф П. Лофтус, о. Василь Стецюк і о. Володимир Держикура.

горецького, пароха Нью Йорку, виключно завдяки його заслугам у ділянці органіування. Так же ж само, після уступлення М. Климка, секретарем вибрано п. Іваницького.¹⁷

До жовтня 1914 р. новопостала організація залишилась у Нью Йорку, Н. Й., і поза місто та його околицю не поширювалась. Скромні були це початки, як свідчать цифри з касового зіставлення з 1912 р. За цей рік прихід із вступних оплат був 225 дол., з місячних вкладок 195.94 дол., на резервовий фонд 17.20 дол., на адміністраційний фонд 17.20 дол., на фонд видавання свого часопису 32.90 дол. — разом 488.37 дол. майна за перший рік існування.

Другого року свого існування, тобто 1913 р., майно „Провидіння“ зросло до загальної суми 1,808.71 дол., однаке приріст членів зменшився, бо не було вже чи то в самому Нью Йорку, чи в його окрузі, кого організувати. Зусилля перших організаторів „Провидіння“ придбати членів по-даліше округи Нью Йорку, не могли мати успіху, бо не було часописної агітації, а знову ж брак засобів на створення свого часопису (по двох роках існування на часописний фонд зібрано 191.10 дол.) унеможливлював можливості приєднування нових членів. До цього ж організація не була правно забезпечена, тобто зачартерована. Всі ці причини стали притокою для Владики Сотера, щоб новостворену організацію перенести до Філадельфії, Па., бо як з одного боку, права стейту Пеннсильвії були більш пригожі для широкого розвитку, як права стейту Нью Йорк, так із другого боку, перенесення осідку організації до міста владичого центру надавали цій організації більше поваги, як теж ставили її під безпосередній нагляд Владики. Врешті, у Філадельфії з'являвся часопис „Америка“, що його друковано в друкарні СС. Василіянок і цей часопис готов був повести агітацію за „Провидінням“.¹⁸

І тому вже на початку 1914 р. Преосв. Сотер починає старання про правне забезпечення „Провидіння“, а 18 квітня 1914 р. організація одержує „чартер“, тобто правний дозвіл і охорону стейту Пеннсильвії на оснування церковно-народньої католицької запомогової асекураційної організації „Провидіння“. Під чартером підписані члени основники: Преосв. Єпископ С. С. Ортинський, ЧСВВ, М. І. Кудло, Й. П. Лофус, о. В. Стецюк і о. В. Держирука.

Перенесення осідку „Провидіння“ з Нью Йорку до Філадельфії та правне його забезпечення, зразу ж надало розмах новоствореній організації та звернуло її на шлях росту сильної всенародньої організації. Це вперше відбилось на рості членів. Коли минулими роками із вступного прибуло поверх 200 дол., то в 1914 р. із самого вступного прибуло 1,150 доларів, а з місячних вкладок 3,261.85 дол., так, що з кінцем 1914 р., після трьох років існування, „Провидіння“ мало майна 5,961.75 дол.¹⁹

¹⁷ Десятирітній Ювілей „Провидіння“, Колендар „Провидіння“ 1924, Філадельфія, стор. 2—26.

¹⁸ Д-р С. Демидчук, я. в.

¹⁹ Календар „Провидіння“ на 1918 р., стор. 226.

Перше офіційне засідання Головного Уряду „Провидіння“ відбулось у Філадельфії дня 20 жовтня 1914 р., на якому були приявлі: о. М. Підгорецький — предсідник, члени Головної Управи: о. О. Улицький, о. О. Пик, о. І. Рубинович та А. Телеп. На цьому засіданні секретареві Гр. Заячківському признано платню 20 дол. місячно „з вільним помешканням і з вільним харчем“ — як записано в протоколі.²⁰

На цьому ж засіданні переведено першу контролю касових книг і фондів організації, яка по місяць жовтень 1914 р. мала 5,616.62 дол. приходу і 1,987.23 дол. розходу. Готівку в сумі 3,629.39 дол. зложено на чековому конті в одному з банків у Йонкерсі, Н. Й., де жив тоді перший касієр „Провидіння“ А. Телеп.

І зразу ж „Провидіння“ стануло на національному становищі: на цьому ж засіданні, хоч каса організації була дуже мала й багато підрядних відділів-братств чи прицерковних організацій могли похвалитись більшими фондами, одноголосно ухвалено на Боещий Фонд України вислати 10 дол. Слід теж зазначити, що наша організація була під особливішою опікою Всешишнього,²¹ бо за три перші роки існування, тобто по кінець 1914 р., був лише один випадок смерти членів, за який виплачено з посмертного фонду 25 дол.

Рік 1914-ий закінчує дитячі роки організації „Провидіння“ і дальші два роки розвитку, це вже юнацький вік цієї першої української католицької організації „на вільній землі Вашингтона“.

РОКИ 1915—1918

В цих роках слід зазначити: постійний ріст членів, завдяки наполегливій організаційній праці перш усього нашого духовенства і жертвенній праці членів „Провидіння“, ріст майна організації (в 1915 р. — 6,372.79 доларів, у 1916 р. — 31,643.14 дол.), оформлення головної канцелярії,²² оснування т. зв. Сирітського Фонду, організування дитячих Відділів „Провидіння“, розписання первіших виборів до нового уряду.

На засіданні Головної Управи, що відбулось 18 березня 1915 року і в якому взяли участь предсідник о. М. Підгорецький, фінансовий секретар о. О. Пик, касієр А. Телеп, рекордовий секретар Гр. Заячківський, радні Т. Каськів і Н. Більо та члени Контрольної Комісії о. І. Рубинович і Ів. Спяк, між іншими справами, як згадане оформлення головної канцелярії „Провидіння“, створено Сирітський Фонд, тобто на цей фонд пере-

²⁰ „Десятирітній Ювілей“, я. в., стор. 6.

²¹ „На цьому засіданні рішено придбати перші й найпотребніші меблі до головної канцелярії, а се: шафу й бюрко, годинник і вивіску з надвору. До сеї пори всі урядові акти, всі книги і записи находились в малій ручній валізці, яка спочивала під ліжком рекордового секретаря. Подаємо сю подробицю не тому, щоб може вправити в добрий гумор читачів, але тому, щоб показати, як наша організація з малесеньких і дрібних

несено до філіадельфійського банку „Сейвінг енд Діпазит Бенк“ суму 400 доларів для сиріт, які залишились по смерті члена 42-го Відділу „Провидіння“ Мих. Михальчука. А з уваги на постійний осідок Головної Управи у Філіадельфії рішено перенести чекове конто (5,000 дол.) з банку в Йонкерс, Н. Й., де дотепер була зложена готівка її ціле майно „Провидіння“, на щадничу книжечку в цьому ж філіадельфійському банку.

На другому засіданні Головної Управи, що відбулося 26 серпня 1915 року, обговорено її рішено зорганізувати дитячі її молодіжні Відділи „Провидіння“ і вперше розписано вибори. Вибори відбувались згідно із статутом та вимогами стейтової влади, тобто вибирали всіх членів Головної Управи бальотами. На засіданні, відбутому 14 листопада 1915 р., обчислено її проголошено вислід першої з виборів і третьої з черги Головної Управи „Провидіння“: Предсідник о. Петро Понятишин (983 голоси), Т. Заячківський — заступник предсідника (992 голоси), Гр. Заячківський — рекордовий секретар (1346 голосів), о. Ол. Пик — фінансовий секретар (665 голосів), І. Борисевич — касієр (859 голосів); члени Головної Управи: Т. Каськів, о. В. Стецюк, І. Самуїл і о. М. Кузів, заступники: Д. Дмитришин, А. Карпець і Я. Рогач; Контрольна Комісія: о. І. Рубинович, о. М. Гурянський і О. Савіцький.

Фінансовий звіт перед виборами виказав, що впродовж чотирьох перших років свого існування „Провидіння“ мало прибутку 30,844.94 доларів, а в порівнянні з поодинокими роками, за останній рік прибутки зросли більш як учетверо у відношенні до трьох перших років.

І хоч разом із прибутками зросли й розходи, та хоч у тому немалу рубрику відограло оплачування з прес. фонду часопису „Америка“, який був спершу власністю Чину СС. Василіянов, а з хвилиною перенесення осідку „Провидіння“ з Нью Йорку до Філіадельфії, став урядовим органом „Провидіння“, то саме завдяки цьому часописові, на сторінках якого подавались усі урядові розпорядки, оголошення й звіти з діяльності організації, росло членство й росло майно „Провидіння“. А вслід за тим, коли з днем 1 жовтня 1914 р. начальним редактором цього часопису став Антін Цурковський, видатний публіцист і один із цих патріотів „Провидіння“, який ціле своє життя віддав на службу нашої організації, „Америка“ стала найпопулярнішим часописом серед українсько-американського загалу. Редакторана на високо-моральному рівні, цікаво й приступно, на її сторінках обговорювалось найпекучіші тодішні наші проблеми і завдяки вміному підходові до нераз гострих і болючих проблем, цей часопис лагодив спори й сварки і втихомирював загорілі зудари, та стоячи на становищі християнського світогляду, безстрашно обороняв авторитет Української Като-

початків, неначе малий потічок з джерела, поволі й постійно росла в силу й стала тепер таким могутнім чинником в народному житті нашої еміграції". — „Десятьлітний Ювілей »Провидіння«“, Календар „Провидіння“ на 1924 р., стор. 7. — Теж гл.: Нестор Дмитрів, Іерші роки еміграції Українців в Злучених Державах Півн. Америки, там само, стор. 161—167.

лицької Церкви й її провідних діячів із Владикою Преосв. Сотером у проводі.

Життя і ріст організації вимагало змін статуту, дотеперішній статут виявився своїм змістом надто вузький і тому на засіданні 23 березня 1916 року члени Управи вирішили доповнити й у дечому змінити статут, пристосовуючи його до вимог щораз то більшого числом членства. Тоді вибрано статутову комісію в складі: о. Ів. Рубинович, о. П. Понятишин, о. Ол. Пик та Гр. Заячківський, яка після чотирьох місяців праці виготовила новий проект статуту. Найголовнішою зміною в цьому проекті було те, що предсідником місцевого Відділу від тепер могла бути світська людина, а не виключно священик, як цього вимагав старий статут.

Дня 17 липня Контрольна Комісія перевела контролю майна „Прovidіння“ і ствердила, що посмертний фонд виносить 25,102.03 доларів, резервовий фонд 3,180.25 дол., сирітський 1,521.02 дол., адміністраційний 1,728.33 дол. та часописний 101.51 дол. Кожний фонд мав окрему банкову книжечку, загальна сума майна була 31,643.14 дол.

Та цей рік наніс жорстоку рану молодій братській організації „Прovidіння“, смерть вирвала з-поміж живих найбільшого приятеля, покровителя й основника організації, Владику Кир Сотера. Не стало в живих рушійної сили не лише нашого церковного руху, але й громадського життя. Памяті незабутнього Покійного присвячено окреме жалобне засідання, яке відбулося 18 липня 1916 р. Тодішній предсідник о. Петро Понятишин, відкриваючи засідання, згадав про великі заслуги Покійного, про його невисипущу працю над організуванням нашого церковно-суспільного життя, про труднощі й колоди, які кидали йому свої й чужі, що й привело його до смерті та про його опіку й поміч для братської організації „Прovidіння“. Після цього предсідник о. П. Понятишин вніс свою резигнацію, повідомляючи приявних, що після похорону єп. Сотера, тодішній Апост. Делегат Джованні Бонзано, який теж брав участь у похороні, велів зійтися радникам Консисторії нашої Церкви й вибрati двох кандидатів на адміністраторів осиротілої єпархії: одного для галицької частини, а другого для угро-руської частини.²² Тоді галицькі члени Консисторії

²² „За життя бл. п. Сотера наша американська єпархія складалась з галицьких Українців і Угро-Русинів. До Консисторії входили з Галичин тоді: оо. Микола Підгорецький, Волод. Довгович, Олександер Улицький і я. А з угро-руського боку членами Консисторії були оо.: Степан Дзубай — генеральний вікарій, Валентин Балог — єпарх. канцлер та Йосиф Гануля, Валентин Ґорзо, Гаврило Чопей і Віктор Мірошай — радники. На консисторському засіданні о. Ст. Дзубай висував свою кандидатуру на угро-руського адміністратора тому, що був генер. вікарієм, себто займав перше місце по єпископі в нашій єпархії. Та згідно з канонічним правом Католицької Церкви уряд генерального вікарія є звязаний з особою єпископа й як єпископ помре, то кінчачеться теж цей уряд. Ale o. Дзубай про це мабуть не знав. Як воно врешті й не було, а консисторські радники з угро-руського боку вибрали своїм кандидатом на адміністратора о. Гаврила Мартяка, пароха з Ленсфорду, Па., галицькі ж члени Консисторії не мали ніякого непорозуміння між собою, тільки ж відразу назначили кандидатом на українського адміністратора мене, що був тоді парохом в Ньюарку, Н. Дж.

Члени Головної Управи й Контрольної Комісії „Провидіння“ в 1935 р.

вибрали на українського адміністратора о. П. Понятишина, тодішнього пароха в Ньюарку, Н. Дж. Резигнуючи із становища предсідника, о. Понятишин запевнив, що як Адміністратор і Покровитель організації „Провидіння“, буде завжди, де лише можна, допомагати нашій братській організації. За згодою приявних, поставлено трьох кандидатів: о. В. Довговича, о. А. Лотовича й о. Е. Сидоряка. Так же ж на опорожнене місце радного, після уступлення о. В. Стецюка, покликано його заступника Дмитра Дмитришина. Доповнюючи виборчі бальоти вислано до всіх Відділів і 19 жовтня 1916 р. обчислено голоси: предсідником „Провидіння“ вибрано о. Володимира Довговича 1,683 голосами на 3,205 управнених до голосування.

З уваги на ріст членства праця в Головній Канцелярії розрослась до таких розмірів, що один постійний урядовець, яким був рекордовий секретар, не міг уже дати собі ради. Тому на засіданні 15 листопада 1916 р. рішено покликати постійного урядовця, якому визначено платню 70 дол. місячно і вільне помешкання в домі „Провидіння“, при 813 Н. Френклін вул., що його куплено цього ж року на власність.

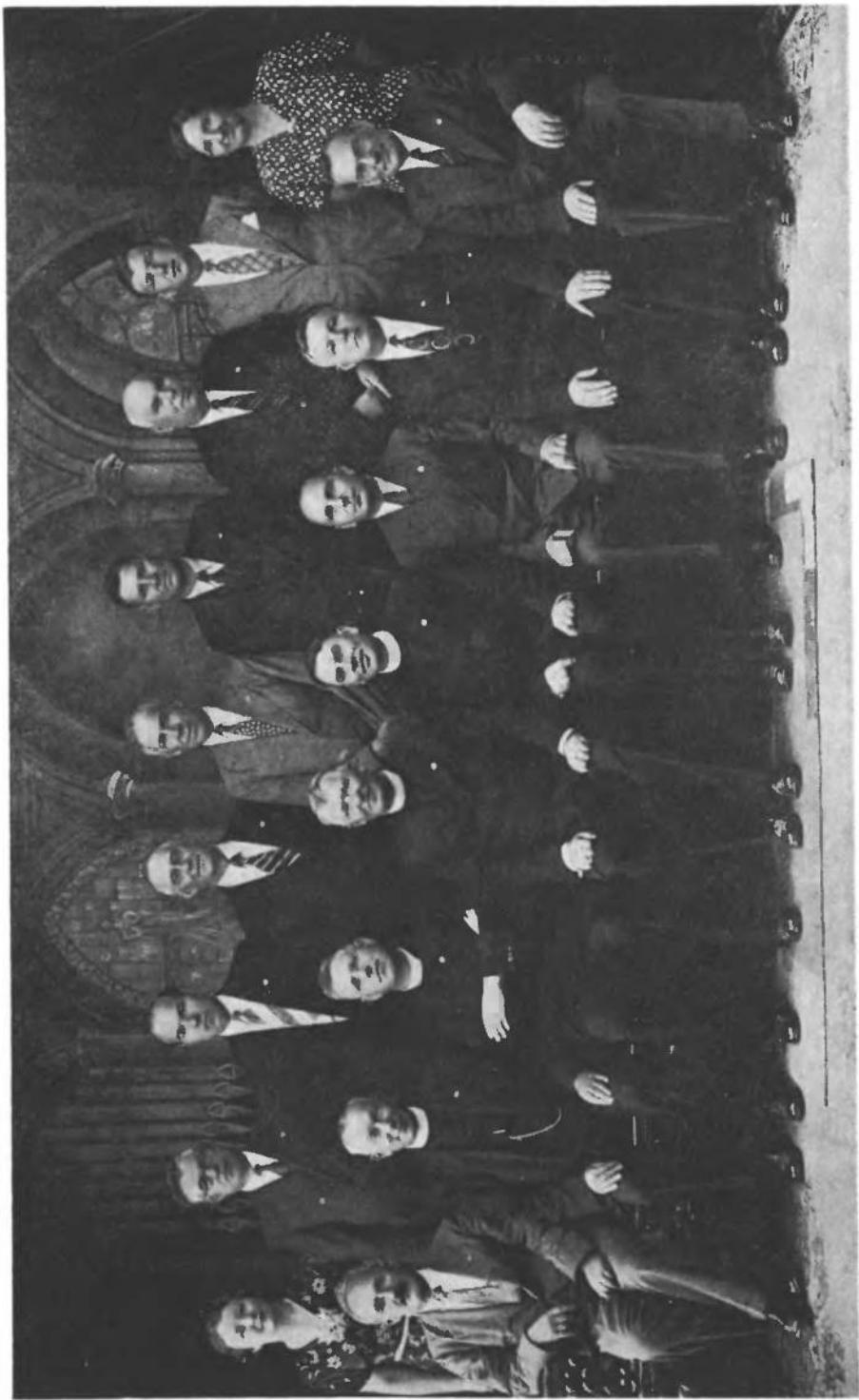
І хоч несподівана смерть Преосв. Владики Сотера, правдивого опікуна й добродія „Провидіння“, була великим ударом для організації, то рівночасно вона стала неначе рушійною силою для закріплення її. А враз із цим золотий, хлопячий вік організації²³ закінчився із смертю її покровителя й опікуна. До цих пор панували в організації своєрідні патріярхальні звичаї і, сказати б, родинна поведінка, бо всі — й урядовці, й члени під опікунчими крилами Владики Сотера почувались неначе діти під доглядом доброго батька. Цей вік скінчився, дійсність вимагала деяких змін, цілої низки уліпшень, щоб „Провидіння“, яке впродовж 1915—1916 років набрало сил і „змужніло“, могло станути гідно поруч інших, подібних,

---

„Думка настановити двох єпархіальних адміністраторів виринула в Ап. Делегата з тієї причини, що наші брати, священики з Підкарпаття, ставилися за малими винятками неприхильно до еп. Сотера за його життя. Скарарам і наріканням з їхнього боку не було кінця. Головною причиною таких скарг було те, що еп. Сотер походив з Галичини й був, розуміється, Українцем. Наші ж брати з Підкарпаття не вважали себе за Українців і завжди прагнули мати „свого“ єпископа. Маючи це на увазі, Апост. Делегат хотів піти назустріч бажанням Угро-Русинів, тому постановив дати їм окремого єпархіального адміністратора. Річ природна, що Апост. Делегат діяв в цій справі в порозумінні з Свят. Столицею в Ромі.

„Дня 11 квітня 1916 р. покликав Апост. Делегат мене, о. Мартяка та канцлера о. В. Балога до Вашингтону. На послуханні сповістив нас Делегат, що Св. Римська Столиця настановила для нашої Церкви двох адміністраторів, хоч наверх єпархія мала говорити одну цілість, при чому передав нам грамоти. У них було сказане, що адміністратори мають повну єпископську юрисдикцію та всякі духовні уповажнення... Моя юрисдикція мала обійтися Українців-католіків, що були родом з Галичини, а о. Г. Мартяк дістав юрисдикцію над вірними, що походили з Угорщини. Коли б в єпархії були громади, що в них Галичани змішані з Угро-Русинами, то оба адміністратори мають порозумітися між собою, щодо настанови для цих громад... На випадок різниці думок адміністраторів, мав рішати Апост. Делегат“. — о. Петро Понятишин, Із часів Адміністрації Єпархії, Ювілейний Альманах, 1884—1934, Філадельфія, 1934.

²³ „Десятирічний Ювілей „Провидіння“, Календар „Провидіння“ 1924, ст. 11.

Головна Управа, Контрольна Комісія і редакція „Америки“, 1940 р.

організацій, не лише серед Українців, але теж і серед інших народів у ЗСА. І таким чином річне засідання Головної Управи з 15—16 листопада 1916 року можна назвати зворотною точкою в історії „Провидіння“, бо з цього часу починається період сили й росту „Провидіння“, яке власними силами й власними засобами поволі стає одним із центрів громадсько-католицького життя українського поселення в ЗСА.

Згідно з ухвалами цього засідання рішено перебрати від Заряду Сиротинця всі права часопису „Америка“, як теж і кошти видавання та адміністрацію. Таким чином „Провидіння“, що до цього часу було співласником часопису „Америка“, стало її повноправним власником. Власний часопис, на сторінках якого можна було вести не лише відповідну агітацію за приєднуванням членства, але, що й найважливіше, формувати католицький світогляд членів та давати їм пожиточну лектуру, це було одним із великих осягів „Провидіння“ і стомилевим кроком уперед у рості цієї організації.²⁴

У цьому теж році, на внесок о. Михайла Гурянського, вислано до австрійського уряду у Відні й австрійської амбасади у Вашингтоні протест проти надання т. зв. краєвої автономії Галичині, силою якої усю адміністраційну владу на цій українській землі передано Полякам. Рівно ж, на внесок о. Івана Рубиновича, вислано гострий протест до през. Вілсона, до Ватикану й до царсько-російської амбасади у Вашингтоні в справі нечуваного в культурному світі арештування і вивезення на заслання галицького митрополита Андрея графа Шептицького.²⁵ Таким чином „Провидіння“ включилося повністю в громадське життя Українців у ЗСА, не перериваючи звязку із Рідним Краєм, який то звязок був і є постійною „підшкірною жилою“ праці „Провидіння“ на американській землі.

Та не лише, сказати б, зовнішньо, за часів нововибраного предсідника о. В. Довговича, проявляється праця „Провидіння“, що вона теж і вну-

²⁴ Докладніше про в-во „Америка“, гл. статтю Іг. Білинського.

²⁵ В одному із своїх спогадів, тодішній Адміністратор о. Петро Понятишин, який до серпня 1924 р., тобто до приїзду нового Єпископа, Преосв. Кир Константина Богачевського був теж Верховним Покровителем „Провидіння“ і який поклав великі заслуги для розвитку нашої організації, про старання визволення сьогоднішнього Слуги Божого Митр. Кир Андрея, що їх започаткувало „Провидіння“, пише: „На моє прохання міністерство закордонних справ у Вашингтоні веліло американському амбасадорові у Петрограді почати дипломатичною дорогою акцію щодо освобождження нашого достойного вязня. А знову через амбасадора у Відні згадане міністерство запитувало австрійський уряд, ле він схотів би примістити нашого Митрополита на випадок його визволення. Митрополит був австрійським громадянином і американський уряд не міг ним диспонувати. Каблеграми платив я сам. Однака справа чомусь протягалася. Тому вважав я за найкраще поговорити про це з секретарем през. Вілсона, Йосифом Томулті. Він порадив ще трохи пождати, а коли не вдасться нічого зробити дипломатичною дорогою, то през. Вілсон звернеться в справі Митрополита особистим листом просто до російського царя. Але до цього не дійшло, бо тим часом вибухла в Росії революція і наш Митрополит вийшов на волю“. — о. П. Понятишин, Із часів Адміністрації Епархії, Ювілейний Альманах Української Греко-Катол. Церкви в Злучених Державах, Філадельфія, 1934, стор. 113.

Екзекутива СУК „Провидіння“, 1942 р.

Члени СУК „Провидіння“ під час маніфестаційного походу в Нью Йорку 1953 року,
у 20-ліття голоду в Україні

трішньо. Згідно з внеском о. Ів. Рубиновича, по Віddілах у час Великого Посту розіслано т. зв. сповідні картки та зобовязано Управи поодиноких Віddілів допильнувати, щоб члени „Провидіння“ відбули великонію сповідь.

В цьому 1916 р. майно „Провидіння“ зросло на 125 відсотків.²⁶

У звязку з постійним ростом „Провидіння“, в 1917 році рішено скликувати засідання Екзекутиви правильно щомісяця, а не як дотепер двічі або тричі до року. В цьому році, на основі розписаних виборів, у склад Головної Управи ввійшов Євг. Якубович, як фінансовий секретар, а на піврічному засіданні Головної Управи, що відбулося 29 травня 1917 р., вирішено піти назустріч проханню Заряду друкарні СС. Василіянок і пereбрati цілу друкарню. Враз із цим рішено докупити кілька друкарських машин, а в міру можливостей теж і дім, у якому містилася друкарня. Дня 6 червня того ж року Екзекутива „Провидіння“ погодилась на ціну купна друкарні, але, покищо, без дому, а рішено піднаймити в домі ч. 827 Норт Френклін вулиці у Філадельфії одну велику кімнату на приміщення друкарських машин, дві кімнати для експедиції, дві кімнати для приміщення редакції та одну кімнату для управителя друкарні.

Дня 31 липня т. р. вирішено розписати конкурс на управителя друкарні, бо впродовж цих двох місяців виявилось непрактичним попереднє рішення Екзекутиви, щоб хтось із членів Екзекутиви вів рахунки й заряджував друкарнею. У висліді конкурсу управителем друкарні вибрано Петра Кирилюка. З цього часу починає працю видавництво „Америка“.

З важливіших рішень Головної Управи в 1917 р. слід відзначити внесок Євг. Якубовича, щоб управителя друкарні поставити під запоруку 5,000 дол. (минулого, 1916 року, силою ухвали Гол. Управи поставлено під запоруку касієра на 5,000 дол., фін. секретаря на 5,000 дол., рекорд. секретаря на 2,000 дол., а головного предсідника на 1,000 дол.), як теж, щоб фонди „Провидіння“ льокувати на гіпотеку (моргедж), бо це приносить більший від банку відсоток. За прикладом інших організацій, рішено, що й у „Провидінні“ жінки мусять мати рівні права з мужчинами, тобто, як рівноправні члени мають так же саме платити за часопис, як і мужчини. Та по кількох роках на домагання членкинъ це рішення відкликано.

Надійшов рік 1918 — на українських землях рік Визвольних Змагань за державницьку самостійність українського народу, на американській землі рік вогненної проби „Провидіння“,²⁷ з якої то проби „Провидіння“, всупереч затіям занархізованої частини американсько-українського загалу, вийшло не лише переможно, але теж скріплene й відмоложене.

На цю „вогненну пробу“, чи радше, докладніше кажучи, перевірку сил „Провидіння“, зложились різні причини, а перш усього, як кількостевий, так і якостевий ріст організації, яка силою своєї муравлиної праці й повній віданості своїй Церкві, протягом років придбала почесне імя

²⁶ Календар „Провидіння“ 1924, стор. 13. Докладніше гл. статтю Р. Кравцева.

²⁷ я. в., стор. 15—18.

ВПресов. Кир Амвросій і члени Головної Управи, редакції і видавництва „Америка“ та членство під час благословення прапора СУК „Провидіння“, 19 вересня 1954 р.

„правої руки Української Католицької Церкви в ЗСА“. Сам факт, що в 1917 р. приступило до „Провидіння“ 16 нових Відділів (у загальному прибуло 2,301 членів, згодом відпalo 1,203, так що протягом року організація зросла на 828 членів),²⁸ мусів розбудити чуйність цієї частини загалу українського поселення, для якого католицька організація „Провидіння“ була сіллю в оці. Солідна й швидка виплата посмертних запомог, як теж допомога у випадках покалічення чи недуги та опіка над хворими й відвідування хворих по домах чи лікарнях, швидко прорідили цю атмосферу недовір'я і стороцького наставлення до „попівської“ організації, що її, мовляв, українське духовенство „само для себе“ створило. А коли на початку 1918 року — а був це рік виборчий — Головна Управа перевела основні зміни в діловодстві (секретарі Відділів одержували друковані викази для членів, як теж усі потрібні друки, що їх писалось дотепер рукою), та почала реорганізацію дитячих Відділів, яким надано окремі числа і до яких, згідно з рішенням Головної Управи, приймалось дітей батьків Українців-католиків, незалежно чи батьки ці були членами „Провидіння“ чи ні — згадані кола занархізованої частини нашого загалу почали наступ на „Провидіння“. І тоді, вперше в історії нашої організації, вибори відбулися у важкій атмосфері, насиченій різними памфлетами, агітаційними брошурами та взаємними публічними обвинуваченнями, бо самозванчі кандидати, всупереч постановам статуту намагались увійти до Головної Управи. І щоб захоронити „Провидіння“ на майбутнє перед подібними інцидентами, справлено поодинокі постанови статуту, як теж вирішено, що на сторінках органу „Провидіння“ не вільно друкувати ніяких агітаційних і полемічних статей під час виборів.²⁹

Та найсильнішим ударом у фінансову сторінку „Провидіння“ була пошесть інфлюенци (смотолока), яка тоді лютувала в ЗСА. В 1918 р. „Провидіння“ втратило більше як два рази стільки членів, що за весь час свого існування. Від 1912 до 1918 рр. померло 60 членів, а протягом 1918 року померло 30 членів на звичайні недуги, а 138 членів на інфлюенцу. Родинам цих членів виплачено 40,807.97 дол. посмертних запомог. Однаке із цієї теж проби „Провидіння“, завдяки зразковому господарюванню майном своїх членів, вийшло переможно, не покористовуючись надзвичайними, в таких випадках, розпорядженнями, як, напр., розписуванням додаткових розметів, що траплялось по інших організаціях.

Помимо пошести та інших, як уже згадано, організаційних труднощів, у цьому році зорганізовано 8 нових Відділів, а число членів зросло на 764 душ, так що з кінцем грудня 1918 р. усіх членів „Провидіння“ було 5,476 душ, обезпечених на суму 3,336,550 дол., а майно „Провидіння“ становило 101,243 дол. і 36 центів.³⁰

²⁸ Із звіту рекордового секретаря, Календар „Провидіння“, я. в., стор. 14.

²⁹ Календар „Провидіння“, я. в.

³⁰ 10-літній Ювілей „Провидіння“, я. в., стор. 17—20.

Члени Головної Управи, редакції і видавництва „Америка“, 1954 р.

Сидять зліва: Антін Цурковський, о. Петро Олексів, о. Володимир Крохмальний, о. Володимир Білинський — головний предсідник, д-р Володимир Бачинський, Теодосій Каськів і Теодор Баран. — Стоять зліва: ред. Евген Зиблікевич, ред. Олег Лисак, Микола Вишочанський, Теофіль Кульчицький, д-р Микола Ценко, Степані Вовчак, Євген Команицин, д-р Роман Сухий, Степан Спрининський, Ігнат Білинський і о. Богдан Олесь.

РОКИ 1919—1924

Згідно з виборами, що їх проведено в минулому році, в склад Головної Управи входили: о. Михайло Кузів — головний предсідник, Дм. Штогрин — заст. предс., М. Климко — рекорд. секретар, Е. Якубович — фінанс. секретар, І. Борисевич — скарбник; радні: Дм. Дмитришин, о. Ів. Кутський, о. М. Паздрій і І. Самуїл; заступники радників: М. Заболотний, І. Войціцький і М. Кухта. Контрольна Комісія: о. Вол. Довгович, о. О. Павляк і В. Кащницький.

Поволі загоювалися ранні, що їх завдала пошестъ інфлюенци („еспанки“) минулого року. До червня 1919 р. виплачено дальших 40,000 дол. посмертного,³¹ так, що готівка за першого пів року, яка повинна була зрости, згідно з передбачуванням, принаймні до 50,000 дол., зросла лише на 6,000 дол. Та незалежно від цього, „Провидіння“ не забувало про свій національний обовязок: на Фонд Оборони України в цьому році виплачено суму 1,000 дол. і так же ж само рішено виплачувати нашому заслуженному історикові проф. Мих. Грушевському 250 фр. франків місячної допомоги з фондів „Америки“.

Слід тут згадати, що в 1918 р. стейтові власті рішили перебрати контролю над усіма забезпеченевими організаціями.³² Стейт гарантував членам даної забезпеченевої організації, що вплачувані гроші можуть бути вжиті виключно тільки на дозволені правом цілі й тому почалась строга контроля над діловодством і господаркою забезпеченевих організацій. Таким чином, коли до цього часу дана організація була необмеженим паном свого майна й — чи то загальним голосуванням усіх членів, чи через делегатів, зібраних на конвенції — могла вживати свої фонди на цілі, які вважала за найвідповідніші, то від тепер право це забороняло. Кожний фонд організації можна було вживати лише на цю ціль, на яку його призначено.

І цього ж 1919 р. почалась гарячка масового повороту до рідного краю (тривала вона з невеличкими перервами до 1926 р.). І хоч у роках 1919—1924 основано 15 нових Відділів, число членів зростало дуже поволі (в загальному 700 дорослих і 400 дітей), бо багато охочих вступати в ряди

³¹ Іван Борисевич, „Про початки Провидіння“: „Протягом двох місяців „Провидіння“ виплатило 80,000 дол. уbezпечень за померлих на інфлюенцу членів. Але той удар „Провидіння“ перебуло, бо мало довірі і підпору загалу“.

— „Пошестъ інфлюенци („еспанки“) забрала з рядів „Провидіння“ одного з найбільше енергійних працівників, о. Івана Рубиновича, що впав жертвою свого звання, набравши недуги в часі несення помочі й потіхи своїм парохіянам“. — Ант. Цурковський, „30-ліття праці“, Ювілейн. Альманах „Провидіння“, Філадельфія, Па., 1942 р., стор. 58.

— „За моого предсідництва, страшна пошестъ — інфлюенца — забрала споміж живучих багато членів „Провидіння“... Багатьом вдовам і сиротам „Провидіння“ прийшло з великою помічю в лиху годину...“. о. Михайло Кузів, бувш. предсідатель „Провидіння“. Антін Цурковський, Двадцятьп'ятліття „Провидіння“, я. в., стор. 50.

³² Ювілейний Альманах Провидіння, 1912—1943, стор. 58.

Преосв. Кир Амвросій благословить прапор СУК „Провидіння“, 19 вересня 1954 р.

Членкині з образом Непорочно Зачатої Діви Марії, Патронки СУК „Провидіння“, в поході під час Євхаристійного Марійського Конгресу у Філадельфії, 23 жовтня 1954 р.

„Провидіння“ вагались, чи вертатись на рідну землю, чи ще залишатись у Зєднаних Стейтах Америки.

У травні 1920 р. зрезигнував вибраний рекорд. секретар М. Климко і на його місце покликано Вол. Яськевича, який, так як його попередник, із приводу низької платні, вже в початках серпня ц. р. зрезигнував із свого становища. На внесок головного предсідника о. М. Кузіва рекордовим секретарем став о. Михайло Кузьмак, який почав урядування 10 серпня 1920 року.

До цієї пори друкарня часопису „Америка“ містилась у піднаймлених кімнатах будинку Сиротинця. Та завдяки муравлиній праці СС. Василіянок, а перш усього тодішн. енергійному візитаторові монастирів і сиротинців ³³ о. Йосифові Чаплинському, Сиротинець розрісся до цієї міри, що заряд був примушений виповісти мешкання друкарні „Америки“. Виявилось, що піднайм нового приміщення для друкарні й перебудова його, коштувала б стільки, що купно нового дому, знову ж старий дім „Провидіння“ неможливо було ні перебудувати, ні нових кімнат, підходжих для друкарні, добудувати, бо не було на це місця. Новий дім куплено, тобто відкуплено від нашої католицької парохії за суму 7,500 дол. та перебудовано його так, що приміщено в ньому не лише друкарню і редакційні кімнати, але теж і головну канцелярію „Провидіння“.

В цьому 1920-му році переведено теж зміну в чarterі, а саме, стару назву „Стоваришеннє Русинів Католиків“ змінено на „Стоваришеннє Українців Католиків“, а враз із цим започатковано старання про правне затвердження організації по інших стейтах.

В 1920-му році, після оснування трьох нових Відділів, „Провидіння“ мало 135 Відділів із 5,194 членами та 88 дитячих Відділів. Майно організації зросло до суми 143,470 дол. 57 ц. І так, як попередніми роками, крім численних дрібних датків на різні церковно-громадські цілі, а перш усього на Сиротинець, „Провидіння“ пересилає суму 200 дол. для порятування сиріт у Галичині та 200 дол. для Товариства Прихильників Освіти у Відні, Австрія.

На засідання Головної Управи, в липні 1921 р., прибув до Філадельфії дипломатичний представник уряду Західної Области Української Народної Республіки (ЗО УНР) д-р Лука Мишуга, який поінформував членів Головної Управи про наші державницькі змагання та напрямні світової політики. Свідомі свого національного обовязку та розуміючи, що поміч батьківщині мусить бути негайна, Головна Управа одноголосно, без ніякої дискусії, ухвалила суму 3,000 дол. на закупно українських державних позичкових бондів. І цю „жертву на народному жертвенніку“

³³ В 1920-их рр. на терені нашої епархії існували три сиротинці: Головний Сиротинець для хлопців і дівчат у Філадельфії (поверх 100 дітей), парохіяльний у Клівленді, Огайо, при церкві свв. Алл. Петра й Павла, і третій у Чесапік Сіті, Мд., для дітей від трьох до шести років. Усі три сиротинці обслуговували СС. Василіянки. — Гл. Календар Сирітського Дому, 1922, Філадельфія, стор. 157.

³⁴ 10-літній ювілей, я. в., ст. 20—21.

Члени Головної Управи, редакції і видавництва „Америка“: 1956 р.

Сидять зліва: Євген Команішин, Микола Височанський, Теодосій Каськів, о. Петро Олексів, о. Володимир Білинський — головний представник, о. Степан Тиханський, о. Богдан Олесь і Теодор Баран. — Стоять зліва: мгр. Адам Гординський, ред. Мстислав Дольницький, Теофіль Кульчицький, ред. Евген Зиблікевич, ред. Ігнат Білинський, Анна Бойко, д-р Володимир Бачинський, Степанія Вовчак, д-р Микола Ценко, л-р Роман Сухий, лінгвіст Кулічницький і Степан Спринський.

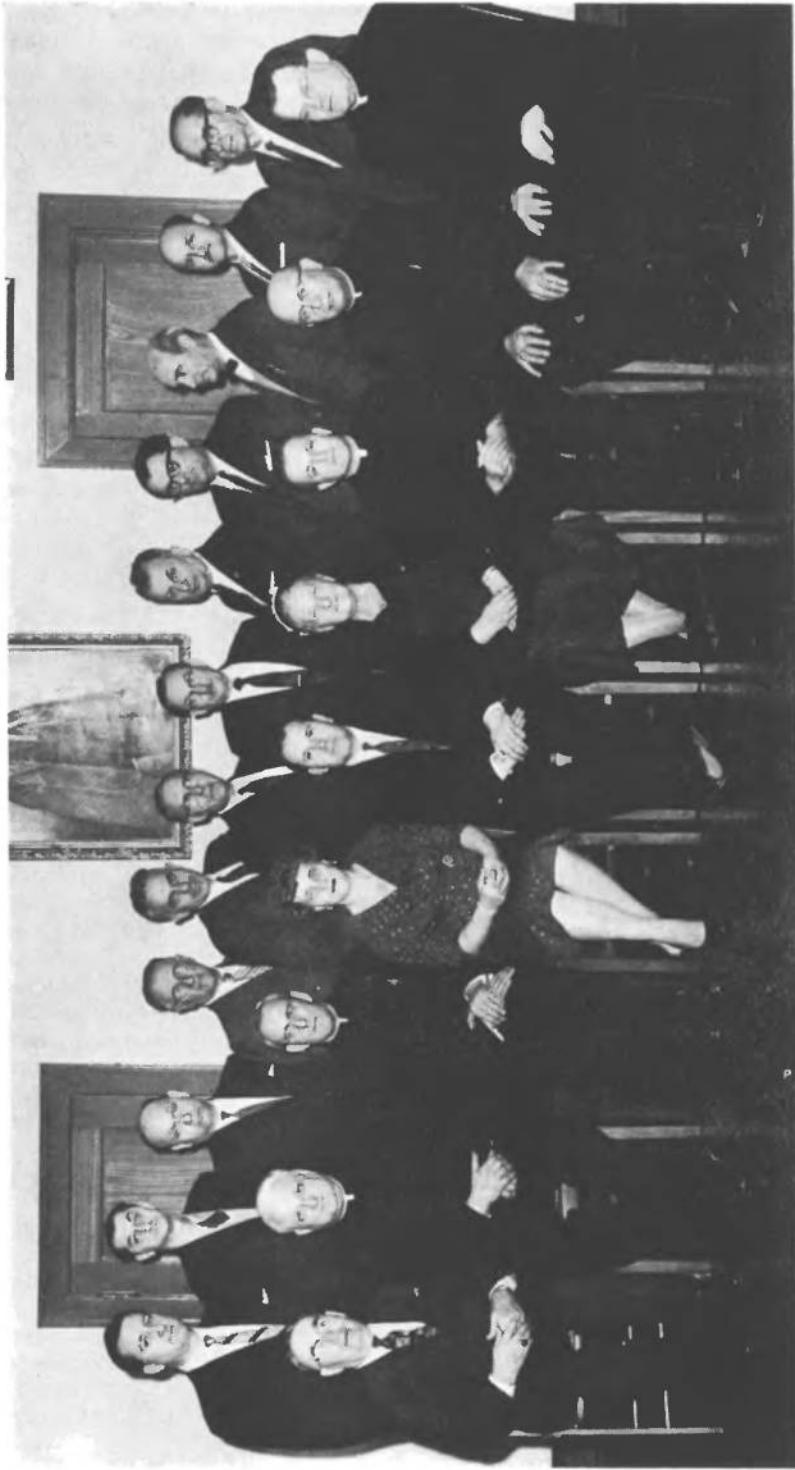
наша організація „Провидіння“ зложила перша поміж усіма українськими організаціями в Америці і своїм прикладом потягнула за собою прочі до словення народного обовязку“ — пише про це один із будівничих „Провидіння“ Антін Цурковський.

Рік 1921-ий був роком виборів у „Провидінню“ і в склад чергової Головної Управи ввійшли: о. Іван Ортинський — гол. предсідник, Теодосій Каськів — заступник предсідника, Дмитро Штогрин — рекордовий секретар, Євген Якубович — фінанс. секретар, Омелян Кульчицький — скарбник; о. Мих. Паздрій, М. Кухта, К. Піддубчишин і М. Кисилиця — радні; Я. Поливка, Т. Козак і Н. Височанський — заступники радних; о. В. Держирука, о. І. Кутський і І. Тарас — Контр. Комісія.

Нова Управа, перебравши урядування на річних зборах, що відбулися в днях 27—29 грудня 1921 р., — побіч цілої низки дрібних реформ, як, напр., вирішення звільнити жінок, яких чоловіки є членами організації, від оплат на пресовий фонд, що згодом причинило клопоти з редакцією часопису „Америка“ — головну увагу присвятила новому оформленню статуту „Провидіння“ та старанням якнайшвидшого найменування нового єпископа для Українців католиків у ЗСА. Помимо усіх старань Адміністратора Епархії о. Петра Понятишина, якому, де лише могла, допомагала організація „Провидіння“, стан нашої Церкви був дуже невідрадний. Хоч після вибуху революції в Росії московське православ'я, яке в минулих роках було дуже грізною небезпекою для нашої Церкви й чимало наробило нам шкоди, почало розкладатись із середини й перестало бути небезпечним, зате між нашим громадянством, в одній із найсильніших наших організацій, яка росла під опікою Церкви, в Т-ві Дяковчителів, стався роздор, який спричинив чимало лиха.

„Привід до цього — пише в уривках своїх спогадів тодішній Адміністратор нашої епархії о. Петро Понятишин³⁵ — дав о. Стефан Дзубай. Він ніяк не міг переболіти того, що не став епархіяльним адміністратором. Подразнений у своїй амбіції дався о. Дзубай висвятити на православного єпископа. Ставши єпископом, викроплював він на батюшків кого попало. В наслідок такої його роботи кинулась серед наших дяковчителів справжня деморалізація. Багато з них почали у своєму нерозумі чимчикувати до о. Дзубая, щоб легким коштом стати „священиком“. Слід згадати, що

³⁵ о. Петро Понятишин, „Із часів Адміністрації Епархії“, Ювілейних Альманах Української Греко-Катол. Церкви в Злучених Державах з нагоди 50-ліття її існування 1884—1934, Філадельфія 1934, стор. 110—114. „За життя Преосв. Сотера наша американська епархія обіймала як галицьких Українців, так і угро-русинів... До Консисторії входили з Галичан: о. Микола Підгорецький, о. Володимир Довгович, о. Олександер Улицький та я. А з угро-руського боку членами Консисторії були: о. Стефан Дзубай, ген. вікарій, о. Валентин Балог, о. Йосиф Гануля, о. Валентин Гірзо, о. Гавриїл Чопей і о. Віктор Мірошай... Консисторські радники з угро-руського боку вибрали кандидатом на адміністратора о. Гавриїла Мартяка, пароха з Ленсфорду, Па. (а не о. Дзубая!), а з українського боку мене, тод. пароха з Ньюарку, Н. Дж.“ — Стор. 110.

Члени Головної Управи, редакції і видавництва „Америка”, 1960 р.

Сидять зліва: Теодор Баран, о. Олександер Крохмальний, о. Дмитро Гресько, Степанія Новчак, д-р Роман Сухий — головний представник, Анна Бойко, о. Микола Бабак, о. Антін Борса і о. д-р Василь Федаш. — Стоять зліва: ред. Ігнат Білинський, д-р Григор Лужницький, мр. Адам Гординський, ред. Євген Зиблкевич, Теофіль Кульчицький, Евген Команишин, д-р Володимир Пушкар, д-р Микола Ценкo, Степан Спринський, ред. Мстислав Дольницький, Михайло Іклецор і ред. Микола Паска.

наше дяковчительство в Америці зорганізувалось було за моєю спонукою в окреме товариство на те, щоб піднести свій стан на відповідний рівень і щоб таким робом могла краще наладнатися справа українських шкіл по нашох парафіях. Це товариство розвивалось особливо за головства о. Василя Гринака, навіть дуже гарно. Та через відступництво від своєї віри наших дяковчителів мусіло товариство розпастись. Ці „викропленці“ почали бушувати по наших громадах наче хижаки, шукаючи собі пристановища. Річ природна, що я мусів докласти всіх сил, щоб припинити деморалізацію серед нашого народу, що її поширювали через свою дезерцію колишні дяковчителі...“³⁶

В акції поборювання цієї деморалізації бере чинну участь і „Провидіння“, зокрема в рр. 1923—1924. В грудні 1923 р. висилає „Провидіння“ колективне прохання до Папи Пія XI, підписане всіма Відділами в справі назначення для нашої Церкви в ЗСА єпископа. Копії цієї петиції переслано всім американським римо-католицьким єпископам та Апост. Делегатурі у Вашингтоні. У звязку з цією петицією, в місяці лютому 1924 року вислано додаткову телеграму до Риму й до Апост. Делегатури у Вашингтоні такого змісту:

To His Eminence Cardinal Gaspari, Rome, Italy. Orthodox Ukrainian Bishop arrived in America developing vigorous propaganda among Catholics. The appointment of Ukrainian Catholic Bishop appears imperative. Save our Church. We humbly repeat our written petition of fifth December. The Providence Association.

³⁶ (о. Степан Дзубай) ....дав себе висвятити на православного єпископа... він поставляв у священики кожного, хто тільки до нього зголосився. Так висвятив він багато наших дяків, а радше піддячих, що крім слабого знання церковного співу не мали жадної освіти. Ті — як їх наші люди називали — „викропленці“, розіхалися по місцевостях, де були наші люди, щоб конче обніти священичий уряд. Одні використовували до того свою рідню і знайомства, другі представляли себе католицькими священиками, ще інші затаювали, з чим вони приходили і ставали в парафіях дяками, щоб, здобувши прихильність людей, збунтувати їх проти священика і зайняти його місце. На жаль, неосвічені наші люди не визнавалися в тих махінаціях; їм вистачало, що хтось голосився до них за священика, якого вони дотепер не могли мати. Отець Адміністратор стежив пильно за діяльністю „викропленців“ і паралізував їх заходи. Щоб не дати їм можности бунтувати людей, посылав священиків навіть до міст, де не було багато наших емігрантів. Так створив 24 нові парафії. Для утримання священиків по тих парафіях заряджував зbirки по церквах. Завдяки тим заходам ані одна наша парафія не перейшла на схизму. Тоді „викропленці“ готові були вернутися назад до католицької Церкви, щоб тільки признали їм священичий уряд. Та наші священики не хотіли їх мати за своїх співбратів, хоч відчувався великий брак священиків. Так не дісталися вони до наших церков, а о. Дзубай по кількох літах покаявся і вернувся до Церкви, яку покинув". — о. Ісидор Сохочинський, „Українська Католицька Митрополія в Злучених Державах Америки. 1 листопада 1958, Філадельфійська Архиепархія Візантійського Обряду, Філадельфія Па., 1959, стор. 229.

ВПРЕОСВ. КИР КОНСТАНТИН БОГАЧЕВСКИЙ

Перший Митрополит УКЦ у ЗСА

Верховний Покровитель СУК „Провидіння“ в роках 1924—1961

Ці заходи „Провидіння“ вже незабаром увінчалися повним успіхом: на піврічних зборах, які відбулися в днях 30—31 липня 1924 р. у Філадельфії, гол. предсідник о. радник Іван Ортинський повідомив приявних:

„Мило мені поділитись вісткою, що старання нашої організації щодо надання єпископа не пішли намарне. Довідуємось, що для Українців із Галичини Святіший Отець Папа Пій XI надав владику в особі Преосвященого Константина Богачевського, котрий нізбаром тут приїде“.³⁷

Новій Управі, як уже згадано, найбільше клопотів спричинював статий статут „Провидіння“, якого деякі постанови й параграфи противились новим стейтовим законам. Уже в листопаді 1922 р. вирішено створити окрему Статутову Комісію, зложену з членів екзекутиви й адвоката Юліяна Чупки. Засідання Комісії відбувались раз у тижні й на них опрацьовувало параграф за параграфом. Праця над перерібкою й пристосуванням статуту до нових стейтових законів у ділянці забезпеченевих організацій була дуже кропітка, бо нераз треба було їздити до централі в Гаррісбургу, щоб одержати потрібні інформації і, пристосовуючи новий статут до вимог законів, забезпечити в ньому основну суть його, національно-церковний характер. Таким чином щойно в 1924 р. Статутова Комісія докінчила поправки й розіслано його по Відділам „Провидіння“ до голосування. Із звіту довідуємось, що за прийняттям нового статуту (який досьогодні з незначними змінами залишився в силі) голосувало 5,160 членів, 193 члени були проти, а 98 членів здержалось від голосування. Коли ж візьмемо до уваги, що в 1923 р. (як зазначено в протоколі³⁸ з річних зборів 30—31 січня 1923 р.) усіх членів було 7,363, то, не вчисляючи дитячих Відділів, у голосуванні над прийняттям нового статуту взяли участь майже всі члени, що є свідоцтвом карності й свідомості своїх обовязків у відношенні до організації членів „Провидіння“.

Рік 1924 був Ювілейним Роком „Провидіння“ і вже заздалегідь ішли приготування як по Відділах, так і у Філадельфії для відзначення 10-річного ювілею „Провидіння“. Та на вістку про приїзд Владики, вирішено здергатись з ювілейним концертом аж до його прибуття і ювілейне торжество відбулось щойно 2-го жовтня 1924 р. у Філадельфії.

Після Божественної Літургії і Панахиди за душі покійних членів „Провидіння“, що її відслужили головний предсідник о. Іван Ортинський враз із парохом катедрального храму о. Максимом Кінашем, Головна Управа зібралась на святочне засідання у великій залі будинку „Провидіння“. Коли всі вже були зібрані, прибув новоіменований Владика Преосвящений Кир Константин Богачевський. Головний предсідник привітав Достойного Гостя сердечною промовою та вручив йому ручно намальовану на пергаміні грамоту Верховного Покровителя „Провидіння“, що її виготовила аристка-малярка М. Дольницька. Владика Константин, від-

³⁷ Двадцятьп'ятріліття Провидіння, написав Антін Цурковський, я. в., стор. 53.

³⁸ Архів СУК „Провидіння“.

Члени СУК „Провидіння“ з прапорами під час відзначувань 1000-ліття християнства в Україні, в Стемфорді, 1955 р.

50-ліття СУК „Провидіння“ в Ньюарку, Н. Дж., 21 жовтня 1962 р. — Церковний і шкільний хор під диригентурою М. Добоша.

повідаючи на привітання, згадав, що „Блаженної памяти Преосв. Сотер дав почин до важної інституції серед Українців в Америці, якою то інституцією є „Провидіння“. „Наш народ — говорив Преосв. Кир Константин — не маючи державного життя, мусить собі в інший спосіб давати раду... Маю працювати разом із Вами, ми маємо одну ціль, а саме допомогти нашому народові“.

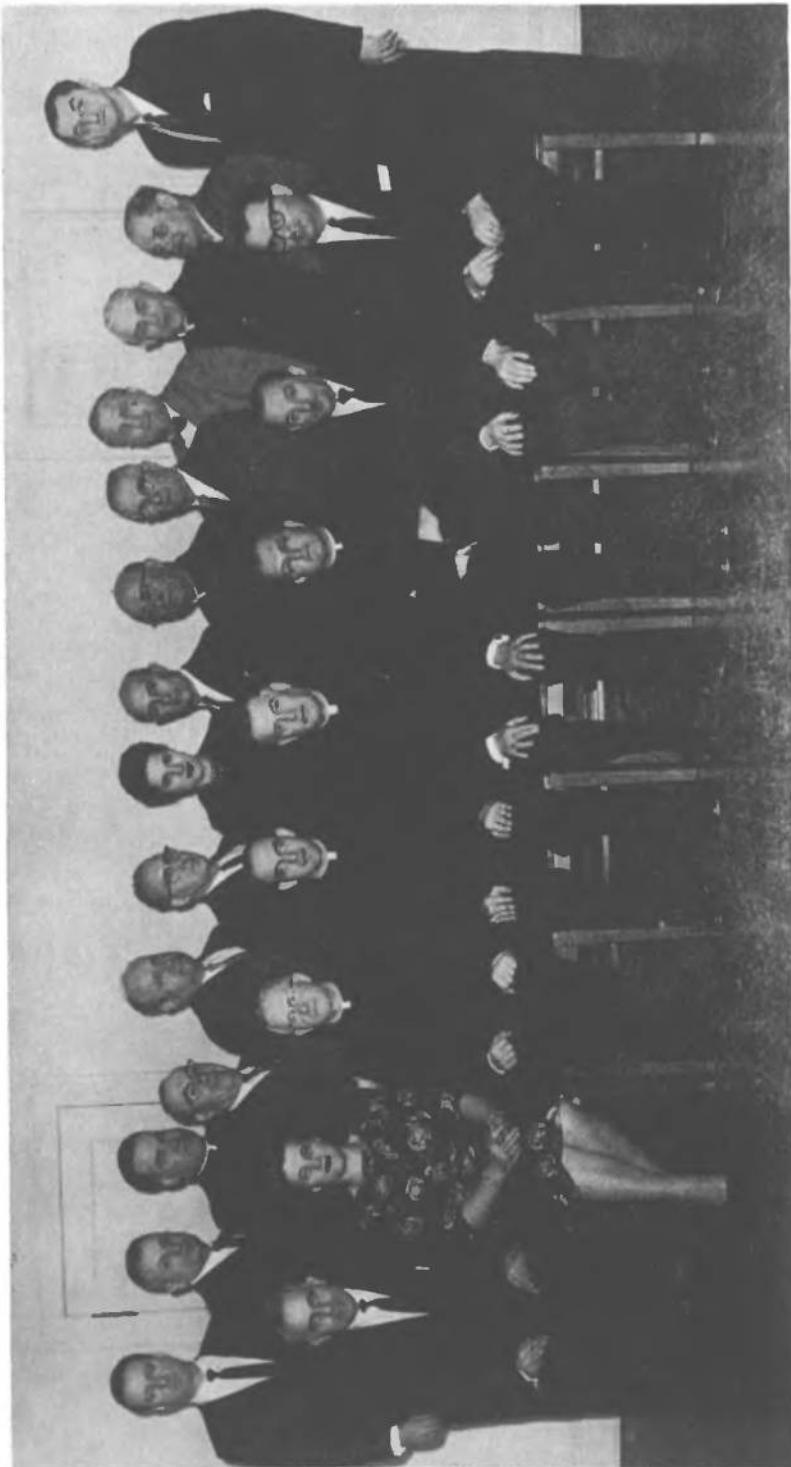
Вечором цього ж дня, в 8-ій годині, відбувся величавий концерт. Співали хор зорганізований тодішнім фінансовим секретарем Євг. Якубовичем, скріплений дванадцяткою із славного хору Ол. Кошиця, наспілі численні привіти,³⁹ із скрипковим сольом виступив відомий артист Роман Придаткевич. Привітальне слово виголосив о. І. Ортинський, а святочну промову тодішній рекордовий секретар Дмитро Штогрин. Іменем Українського Народного Союзу вітав „Провидіння“ С. Ядловський, тодішній предсідник УНС, а знаменну промову виголосив тодішній редактор щоденника закарпатських Українців „День“, Михайло Ганчин, який, мабуть уперше в історії спільногопоселення Закарпатських Українців і Галичан на американській землі, проголосив іменем Закарпатських Українців, що й Закарпатці, й Галичани, й поселенці з Великої України — це один, великий народ.

У цьому Ювілейному Році основано 9 нових Відділів (чч. 157, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 165, 169), а розвязано один Відділ (ч. 150 у Вінтондейл, Па.). Тоді, коли минулого, 1923-го, року майно „Провидіння“ становило 196,187.00 дол., в 1924 р. майно зросло до суми 233,855.95 доларів, а членство з 7,363 душ до 9,400 душ.

РОКИ 1925—1940

Роки 1925—1927 — це роки важкої кризи як в лоні українського поселення в ЗСА, так і внутрі організації „Провидіння“, яка, як одна з важливіших клітин нашого релігійно-суспільного життя, завжди чітко реагувала на кожний прояв росту чи упадку нашої громадськості. Стоячи, впродовж цілого свого існування, вірно й карно при Українській Католицькій Церкві, „Провидіння“ враз із нашою Церквою в ЗСА переживало її „радість і горе“, а в хвилинах наступу на неї становило воно першу оборонну

³⁹ А. Цурковський, „25-ліття Провидіння“, я. в., стор. 53. — Привітні листи й телеграми надіслали: Митр. Андрей Шептицький зі Львова, Преосв. Микита Будка з Канади, Преосв. Григорій Хомишин зі Станиславова, Преосв. Йосафат Коциловський з Перешибля, президент Національної Ради д-р Євген Петрушевич, поет Богдан Лепкий, чиленні культурно-освітні українські товариства з Відня, Австрія, Праги, Чехо-Словаччина, Берліна, Німеччина, низка американських товариств, Відділи „Провидіння“ і чиленні церковні й світські діячі з ЗСА.

Члени Головної Управи, редакції і видавництва „Америка”, 1962 рік

Сидять зліва: Теофіль Кульчицький, Степанія Вовчак, о. Іван Прохорович, о. Михайло Польовий, о. Степан Тиханський — головний предсвідник, о. Микола Бабак, д-р Володимир Пушкар і Степан Спрынський. Стоять зліва: ред. Ігнат Білинський, д-р Микола Ценко, о. Володимир Білинський, Теодор Баран, мгр. Адам Гординський, Евген Команишин, Марія Мазур, ред. Мстислав Дольницький, о. Антін Борса, ред. Евген Зиблікевич, інж. Микола Караман, о. Микола Збір, ред. Микола Пасіка і д-р Григор Дужницький.

лаву цієї твердині української нації, якою була протягом віків Українська Католицька Церква.

Не диво отже, що 1925 рік, у якому, кажучи словами літописця⁴⁰ „Провидіння“, довголітнього головного рекорд. секретаря і редактора часопису „Америка“, Антона Цурковського, „за підшептами й підлюдженням несовісних одиниць розгорілася на цілій американській Україні захвата церковна борня“, був сумним роком не тільки в історії „Провидіння“.

„Життя „Провидіння“ було б тепер поплило нормальним руслом, коли б не подій, що руйнуючою силою знищили неодну громаду й залишили болючі сліди по нинішній день. Роки 1925—1926 — це чорні роки демагогічної агітації, коли то світська політична організація приписувала собі право диктувати церковним властям. На протязі кількох літ розгорілася братовбивча боротьба, залишаючи неодну нашу церковну громаду в руїні. І „Провидіння“ потерпіло. Розпадалися громади, а з ними терпіло „Провидіння“. Тактом і вговорюванням вдалося тодішній Головній Управі⁴¹ врятувати неодин Відділ, однаке не всюди. По деякому часі збаламучені громади, пізнавши в чому справа, поверталися назад до звязку із своєю Церквою та засіяну деморалізацію не можна було так легко направити... Теж відпавші від організації Відділи назад уже не вернулися. Ця хуртовина була причиною, що „Провидіння“, як народньо-церковна організація, зростала не таким темпом, як повинна, лише повільно. Однаке, незалежно від важких обставин, „Провидіння“, як свідчать цифри, зросло: В 1919 р. майно „Провидіння“ переступило суму 100,000 доларів, в 1924 р. майно подвоїлось, досягаючи суми майже чверть мільйона дол., а число членів зросло поверх 10,000 душ“.⁴²

⁴⁰ А. Цурковський, „Тридцятьліття праці“, я. в., ст. 59.

⁴¹ В цьому часі настутили зміни в Головній Управі, бо 27 травня 1925 р. помер фінансовий секретар Є. Якубович. На надзвичайних зборах вирішено покрити кошти похорону, а назначений до найближчих виборів заступник фін. секретаря Е. Кульчицький погодився із своєї платні протягом року по 50 дол. місячно сплачувати кошти похорону до каси „Провидіння“.

⁴² Щоб як слід зрозуміти цю „церковну борню“, слід пригадати, що відсутність протягом 8 років єпископа, витворила в Церкві безлад, невдовolenня і зневіру. По парохіях вирішну роля відігравали церковні ради, члени яких часто з Церквою не лише нічого спільного не мали, але й не розуміли її цілі й завдань. Теж і священики звикли бути самостійними й діяти так, як йому хотілось і як для нього було краще. До цього ж недавня боротьба з пок. Владикою Сотером залишила глибокі сліди: тодішня преса підкопала авторитет Владики Й, бунтуючи загал, ширила непослух, бунт і ненависть. І коли 22 жовтня 1922 р. створено у Філадельфії т. зв. „Об'єднання Українських Організацій в Америці“, ціллю якої то організації було допомагати українській визволиній боротьбі в краю і працювати над піднесенням освіти емігрантів, то здавалось, що всі чвари й бунти затихнуть. А третій конгрес „Об'єднання“, 28 жовтня 1924 р. привітав Пресосв. Константин спеціальним письмом, „радіючи з приводу цієї події і благородної цілі... для добра єдиної Соборної України“. Та вже незабаром прийшло до непорозуміння між керівниками „Об'єднання“ і Владикою Константином, бо керівники „Об'єднання“ вважали Церкву такою ж організацією, як будь-яка собі інша світська організація і дотрагались, щоб Владика і священики підлягали світським чинникам. Докладніше про те

Архиерейська Божественна Літургія, що Її відслужив Верховний Покровитель у катедральному храмі у 50-ліття СУК „Провидіння“ у Філадельфії, 30 вересня 1962 р.

ЕПреосв. Митрополит Кир Амвросій переходить до митрополичної палати після Божественної Літургії, відслуженої 30 вересня 1962 р., у 50-ліття СУК „Провидіння“

Ця хуртовина, що розшалілась була в 1925—1927 рр. силою обставин, вдарила й у „Провидіння“ та викликала кризу як і по Відділах — треба було розвязати один Відділ „Провидіння“ в Бекертон, Па., і протягом 1925 р. основано лише два нові Відділи (ч. 166 в МекАду, Па., і ч. 167 у Вілмінгтоні, Дел.), так теж і в Головній Управі: на річних зборах, що відбулись у днях 29—30 грудня на внесок Контрольної Комісії припинено в урядуванні, з уваги на неточності, рекордового секретаря Дм. Штогрина та прийнято резигнацію співредактора часопису „Америка“ д-ра С. Демидчука.

Усіх членів при кінці 1925 р. було 9,748 душ, а майно зросло до суми 251,366.46 дол.

На річних зборах вібрано теж Виборчу Комісію в складі: о. Йосиф Чаплинський — голова, А. Цурковський і Ол. Лазор з Кемдену, Н. Дж. — члени.

До нової Управи на роки 1926—1929 увійшли: о. Ів. Ортинський — гол. предсідник, Теодосій Каськів — заст. предсідника, Теодор Чемерис — фінансовий секретар, Ів. Борисевич — скарбник. Радні: К. Піддубчишин, М. Кіселиця, о. М. Паздрій і П. Федорів. Контрольна Комісія: о. О. Пик, о. М. Данилович і М. Кухта. Редактором „Америки“ і щорічно видаваних календарів на дальших чотири роки назначено Антона Цурковського. Духовним Управителем вибрано о. М. Кінаша. Відносно кандидатів на становище рекордового секретаря, Головна Управа доручила предсідникові о. Ів. Ортинському переговорити з черговими двома кандидатами, які в минулих роках не дістали відповідно потрібної кількості голосів. Та зараз же на перших місячних зборах, у січні 1926 р., о. Ів. Ортинський заявив, що оба кандидати відмовились прийняти обовязки рекордового секретаря. Тоді А. Цурковський заявив, що він готовий перебрати уряд рекордового секретаря та рівночасно зрезигнував із становища редактора. Екзекутива погодилась на це та рішила покликати на редактора часопису „Америка“ д-ра Осипа Назарука і затвердила Антона Цурковського на становищі рекордового секретаря. З днем 15 березня 1926 року редактором „Америки“ став д-р О. Назарук, а Антін Цурковський перебрав обовязки рекордового секретаря. В цьому ж місяці березні уступив із становища Духовного Управителя о. М. Кінаш, а на його місце Екзекутива покликала кол. голову Виборчого Комітету о. Йосифа Чаплинського.

Рік 1926 започаткував основну реорганізацію „Провидіння“. Притоку до цієї реорганізації⁴³ дала стейтова контролля, яка ствердила, що дотеперішні платничі табелі забезпеченевого товариства, яким є „Провидіння“, не відповідають асекураційним вимогам, є за низькі й їх необхідно змо-

гл. І. Сохοцький, Українська Католицька Церква..., я. в., стор. 236—241. Наочний свідок цих жахливих подій, д-р О. Назарук, на сторінках львівського часопису „Нова Зоря“ (напр. ч. 25 з 2 червня 1927, ст. 1—2) описує це докладно.

⁴³ Архів „Провидіння“, 25-ліття „Провидіння“, я. в., ст. 54—56.

Танцювальний гурток СУМА під керівництвом Мирослава Селтиса в програмі 50-ліття
СУК „Провидіння“, Філадельфія, ПА., 1962 р.

Бенкет із нагоди 50-ліття СУК „Провидіння“, грудень 1962 р., Бельво-Стратфорд Готель
у Філадельфії, ПА.

дернізувати. Поставлено домагання їх підвищити або в основному змінити. В обговорюванні цих змін на кожному засіданні Екзекутиви брав участь і давав цінні поради тодішній адвокат „Провидіння“ Іван Сквір. При його співпраці виготовлено проєкти нових родів забезпечень на нові суми. В слід за тим треба було змінити аплікації і врешті постановлено, з уваги на вимоги стейтів, що нова грамота буде виготовлена у формі контракту між членом і організацією. I таким чином, із союзу братств, яким було досі „Провидіння“, перетворено цю організацію на модерне асекураційне товариство, з різними грошовими резервами, привілеями й зворотами, так, як це мають інші асекураційні товариства. Ці пляни, випрацьовані й викінчені протягом 1926 року, остаточно передано до затвердження Головній Управі, яка їх одобрила на річних зборах у днях 26—27 січня 1927 р. Після затвердження стейтовою асекураційною владою нових грамот і аплікацій та всіх деталів переорганізації „Провидіння“, проголошено офіційно, що з днем 1 вересня 1927 входить у життя нова система забезпечення і прийом нових членів на старі роди забезпечення припиняється. Члени у старій формі забезпечення автоматично переходять на нові роди забезпечення, згідно з новими табелями, з доплатою 10 ц. на „спеціальний фонд“.

Хоч ця внутрішня реформа „Провидіння“ безпосередньо не спричинила упадку в числі членів, але посередньо причинилась до застою в організації членства, бо зуживала всю енергію, як керівних органів, так і місцевих управ в іншому напрямку. В слід за тим, „Провидіння“, хоч у своїй основі залишилося „братьством“, чи радше Союзом Братств, і впродовж свого існування ніколи не схильило зі шляху, що його намітив для „Провидіння“ основник його, незабутньої памяті Преосв. Сотер Ортінський, то все таки, після цієї внутрішньої реформи, на вид, для загалу, а зокрема для тих кол, які з нехітто відносились до Церкви, дало притоку поширювати фальшиві вістки, що „Провидіння“ „перемінено з братської запомігової організації, опертої на засаді „всі за одного“, на організацію оперту на чисто асекураційних засадах“⁴⁴, що на ділі, як у минулому, так і в сучасному виявилось і виявляється фальшом.

Ця внутрішня реформа затягнулась теж до чергового року 1928-го, бо майже цілий черговий рік урядовці Головної Управи, з уваги на нову систему, розіїдждали по Відділах чи скликували окружні зізди секретарів, щоб ознайомлювати Управи Відділів з новими грамотами та способом переміни членів із старих норм забезпечення на новий рід. Тому в цьому році основано лише чотири нові Відділи (чч. 169, 170, 171 і 172) і з уваги на реформу розвязано Відділ 117 в Бостоні. Всіх членів при кінці 1926 р. було 10,022, а майно становило 322,633.58 дол.

Хуртовина довкруги нашої Церкви не вгавала. „Америка“, як офіційний орган „Провидіння“, стала в обороні авторитету Владики, але різкі

⁴⁴ „30-ліття праці“, я. в., стор. 60 і дальші.

Члени Головної Управи, редакції і видавництва „Америка“, з ВПреосв. Митрополитом
Кир Амвросієм Сенишином, ЧСВВ, 1963 р.

Сидять зліва: о. шамб. Микола Бабак, о. шамб. Степан Тиханський, ВПреосв. Митрополит Кир Амвросій Сенишин, ЧСВВ, о. шамб. Михайло Польовий і о. шамб. Володимир Паска. — Стоять зліва: о. Антін Борса, мгр. Адам Гординський, д-р Володимир Пушкар, д-р Григор Лужницький, Марія Мазур, ред. Мстислав Дольницький, Степан Спринський, о. Володимир Білинський, Євген Команишин, Теофіль Кульчицький, Степанія Вовчак, ред. Микола Пасіка, інж. Михайло Караман, Теодор Баран, д-р Микола Ценко, ред. Ігнат Білинський, ред. Євген Зиблікевич і о. Микола Збир.

виступи редактора д-ра О. Назарука, який перейшов із радикальної партії в католицький табір, свідомий, що в ЗСА і Канаді лише Церква може врятувати нашу іміграцію від розпліву в чужому морю, не лише не заспокоювали публічної опінії, але, навпаки, доливали оливі до вогню. Члени „Провидіння“ почали протестувати проти напрямку й способу редакування, але д-р О. Назарук не звертав уваги на ці протести й не змінював способу редакування, викликуючи своїми статтями щораз то більше негодування серед членів організації. Однаке, коли деякі Відділи загрозили виступленням з організації і заходила небезпека розбиття „Провидіння“, Головна Управа⁴⁵ звільнила д-ра О. Назарука й на його місце покликала Володимира Лотоцького (від січня 1927 р.).

Рівночасно зросло напруження між „Провидінням“ і „Обєднанням Українських Організацій в Америці“, зокрема коли під впливом керівників „Обєднання“ завязався у Філадельфії „Організаційний Комітет українського церковного конгресу в Америці“. Комітет приготовив і скликав цей Конгрес⁴⁶ на день 29 грудня 1926 р. до Філадельфії. Наради Конгресу проходили під кличем бунту проти церковної влади і впровадження „народовластя“ в Церкві й у висліді цих нарад покликано до життя „Центральний Комітет оборони української Греко-католицької Церкви в Америці“.

До цього часу „Провидіння“, як член організації „Обєднання“, брало живу участь у всіх його зіздах та щедро допомагало „Обєднанню“ пожертвами на різні національні цілі і постійно поміщувало всі його комунікати. Та коли створився „Центральний Комітет оборони української Греко-катол. Церкви в Америці“ й „оборона“ цієї Церкви почалась із початком 1927 р. від заклику „Центрального Комітету“ до всіх парохій, щоб вони пірвали з Владикою Кир Константином усякі звязки, не приймали ніяких його заряджень, спинили акцію будови Малої Семінарії, не платили ніяких оплат, а всі гроші, включно з катедратиком, відсилали „Комітетові“, Головна Управа внесла протест до „Обєднання“ й остаточно дня 1 листопада 1927 р. проголосила на сторінках урядового органу „Провидіння“, часопису „Америка“ заяву, що „Провидіння“ з уваги на змінений статут „Обєднання“ та вмішування його в справи, до яких не було покликане, не вважає себе більше членом „Обєднання“. І після цієї заяви припинився моральний і матеріальний звязок „Провидіння“ з „Обєднанням“.⁴⁷

На піврічних зборах, що відбулися в днях 20—21 липня 1927 року, прийнято ухвалу, щоб по Відділах перевести голосування, чи видавати часопис „Америка“ раз у тиждень, чи підвищити оплату на пресовий фонд на 10 ц. і видавати як дотепер. У висліді голосування за підвищкою голосу-

⁴⁵ А. Цурковський, „25-ліття Провидіння“, я. в., ст. 55—59.

⁴⁶ І. Сохочецький, я. в., стор. 239—240.

⁴⁷ Ухвали цього Конгресу „Обєднання“ враз із осудом, помістили львівські часописи „Діло“ (ч. 17, 1927), „Нова Зоря“ (ч. 13 [64] з 3 квітня 1927), „Канадійський Українець“ (з 2 березня 1927).

Члени Головної Управи, редакції і видавництва „Америка”, 1963 р.

Сидять зліва: о. шамб. Микола Бабак, о. Василь Лостен, о. шамб. Степан Тиханський — головний представник, о. шамб. Володимир Паска, о. Іван Прокопович, о. Антін Борса і Теодор Баран. — Стоять зліва: Євген Команішин, ред. Ігнат Білинський, д-р Володимир Пушкар, інж. Михайло Караман, ред. Евген Зиблікевич, Марія Мазур, Теофіль Кульчицький, Степаній Вовчак, Степан Спринський, о. Володимир Білинський, ред. Мстислав Дольницький, о. Микола Збир, мгр. Адам Гординський і д-р Микола Ценко.

вало 1,499 членів, проти підвишки 1,117 членів і проект підвишки перейшов 382 голосами.

В цьому ж 1927 р. немалі труднощі виникли з домом, в якому містилась друкарня і канцелярії „Провидіння“, бо міська влада дала наказ або передбудувати або завалити дім. Справа тягнулась майже цілий рік, кількаразово представники „Провидіння“ зізнавали в суді, але справи не далося врятувати, бо тодішній дім „Провидіння“ був побудований як звичайний мешкальний будинок, тобто міг видергати натиск около 40 фунтів на квадратну стопу. В наслідок цього тиснення фронтова стіна нахилилась два цалі вперед, а бічні стіни подались до середини. Міський інспектор передбачуючи небезпеку завалення, дав наказ або направити, або завалити дім, а суд затвердив рішення міської влади. Справу обговорювано й на піврічних, і на річних зборах Головної Управи й урешті рішено завалити дім і побудувати новий, бо, згідно з обчисленим архітектора, направа старого дому мала коштувати поверх 8,000 дол. з гарантією не більше, як 5 років. Розписано конкурс і з чотирьох будівельних фірм вибрано найнижчу оферту та після розбірки старого дому почато будову нового будинку.

При кінці 1927 року всіх членів було 10,011, а майно „Провидіння“ становило суму 374,848.26 дол.

Дня 18 червня 1928 р. відбулось торжественне посвячення угольного каменя під новий дім „Провидіння“. Акту посвячення довершив Преосв. Кир Константин. У заглибленні угольного каменя, в мідяній коробці вмуровано намальовану олійними фарбами на пергамені грамоту, яку виконав Антін Цурковський, з такою написсю: ⁴⁸

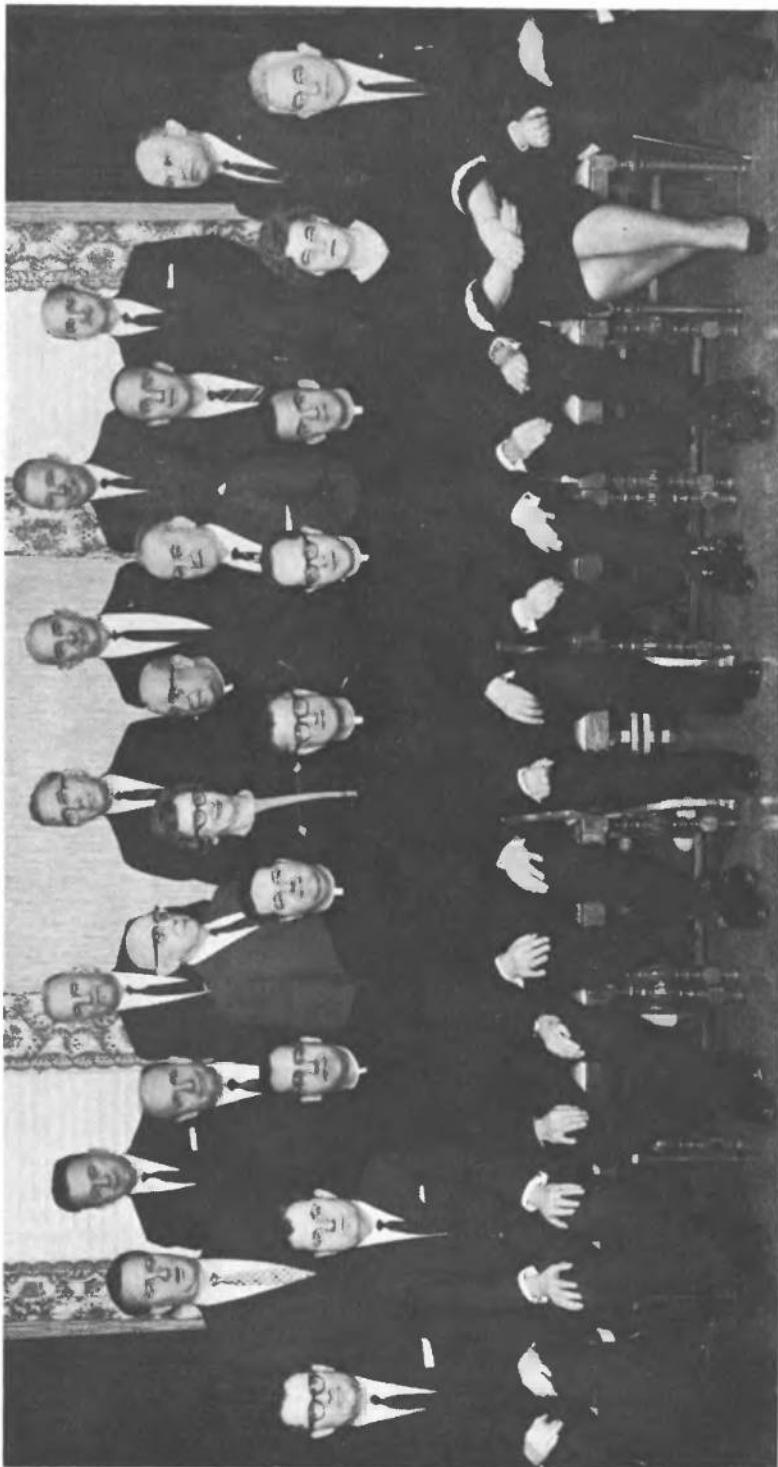
„Отсего 18 червня, року Божого 1928, за влади Президента Калвина Кулиджа, Понтифікату Його Святості Папи Пія XI, владіння Преосвященного Кир Константина Богачевського, Другого Українського Католицького Епископа для Українців в Америці, Головства Високопреподобного о. Івана Ортінського — положено цей угольний камінь і ту грамоту, щоб по всі часи остало свідоцтво непохитності віри і правдивої принадлежності Українського Народу в Америці“.

Цю грамоту підписали: Владика Кир Константин, усі урядовці „Провидіння“, друкарський персонал, архітект і будівничий. Крім цього в заглибленні вложено число „Америки“ з датою цього дня, перо, яким підписували грамоту та кілька срібних грошей. Преосв. Владика перший кинув лопатку вапна, замуровуючи заглиблення, а опісля повного замурування довершив будівничий.

Цей дім є посьогодні матірнім домом „Провидіння“.

Річні Збори Головної Управи відбуто в днях 15—16 січня 1929 р. вже в новому домі, хоч офіційне посвячення нового дому назначено на літню пору, щоб дати нагоду місцевим Відділам „Провидіння“ взяти в ньому участь. На цих зборах звітували члени Будівельного Комітету, в склад якого входили: о. Олександер Пик — голова, Антін Цурковський — секре-

⁴⁸ „25-ліття Провидіння“, я. в., ст. 57; протоколи з 1928 р. — Архів „Провидіння“.

Члени Головної Управи, редакції і видавництва „Америка”, 1966 р.

Сидять зліва: Степан Спиринський, д-р Олександер Білик, о. шамб. Еміль Монастирський, о. Василь Лостен, о. декан Мирослав Харина — головний предсідник, о. Константин Бердар, о. шамб. Володимир Паска, Степанія Вовчак і Теофіль Кульчицький. — Стоять зліва (другий ряд): ред. Ігнат Білинський, мгр. Адам Гординський, Альфред Козак, Катерина Зерковська, о. декан Антін Борса, Михайло Майнюш, Василь Шульевський і Степан Скробач. — Стоять зліва (третій ряд): інж. Микола Семанишин, інж. Роман Кравцов, Євген Команишин, ред. Мстислав Лольницький, Богдан Казанівський і Михайло Клецор.

тар та Теодор Чемерис і Іван Борисевич — члени. Їхній звіт повністю одобрили члени Головної Управи, висловлюючи признання і подяку членам Будівельного Комітету за їхню працю.

Офіційне благословення нового дому відбулось дня 4 липня 1929 року, в присвяності численного духовенства, делегатів Відділів і гостей чужинців. На цьому торжестві, після благословення, виголосив Преосв. Владика Кир Константин слово, згадуючи, що „серед болю і терпіння, ненависті і напастей, заснував бл. п. Єпископ Сотер Степан Ортинський Товариство „Провидіння“. Заснував його католик, член духовної родини святителя Василія Великого, католицький єпископ у Злучених Державах. Ім'я Основника та назва Товариства „Провидіння“ стали завіщанням і пересторогою вмираючого Єпископа“.⁴⁹

У першому півроці 1929-го року переведено повну реорганізацію внутрішнього діловодства в канцелярії „Провидіння“ з уваги на переорганізацію Товариства Братств (яку то назву у внутрішньому діловодстві задержано) на асекураційне Товариство. Оба секретарі, Т. Чемерис і А. Цурковський відвідали кілька найважливіших американських запомогових організацій і придбали нові фінансові книги та познайомились із новітнім способом ведення діловодства. Очевидно, що не всі форми діловодства американських запомогових організацій можна було пристосувати до вимог „Провидіння“, багато чого треба було перемінити, вибираючи що краще й відповідніше. І таким чином перетворено й замінено стару й невідповідну систему внутрішнього діловодства на модерну й пристосовану до нових умовин життя. Цю величезну працю, — як підкresлив у своєму звіті з великим признанням тодішній головний предсідник о. Іван Ортинський на піврічних зборах Головної Управи, що відбулись 3—4 липня 1929 року⁵⁰ — закінчено в першій половині 1929 р. А з уваги на недалекі вибори, вибрано тоді Виборчу Комісію в складі: о. Йосиф Чаплинський — голова, о. Володимир Довгович і П. Намака — члени.

У днях 30—31 грудня 1929 р. відбулися річні Збори Головної Управи. „Минулі чотири роки — сказав тоді у своїм звіті головний предсідник о. І. Ортинський — будуть записані в історії „Провидіння“ як найбільш бурхливий і несприятливий час.⁵¹ Це був час, коли брат ставав вовком братові, коли нарід і громади, розбурхані несовісною і безоглядною агіта-

⁴⁹ „Католицький Провід“, Рік III, ч. 22, вівторок, 30 серпня 1929, стор. 1. „Слово виголошене Преосв. Константином в день благословення Нового Дому „Провидіння“ 4-го липня 1929 р.“. — Як згадано (прим. 15), тодішній офіціоз „Собранія“, друкованій латинською абеткою, „Русин“ — „Русін“ — „Ли Рутініян“ („урядовий орган Собранія греко-кат. церковних Братств“) кожний громадський почин „Провидіння“ вважав „політикою“ і згідно із своєю заявою стояв останньо. Ця заява „Собранія“ була поміщеня в ч. 35, 1912 р. з 19 септембра в статтейці „Нова організація і нова рус’ка газета“, мовляв, „Провидіння“ хоче двигнути „високо рус’кій українській пропор“, а „нам до політиці ніч“.

⁵⁰ Архів „Провидіння“, рік 1929.

⁵¹ А. Цурковський, 25-ліття „Провидіння“, я. в., стор. 58.

Екзекутива СУК „Провидіння“ і кураторія Видавничо-стипендійного Фонду ім. Преосв. Сотера під час первого засідання 15 жовтня 1966 р. („Америка“ з 19 жовтня 1966 р.).

Прапори Централі й філадельфійських Відділів СУК „Провидіння“ на летовищі у Філадельфії під час привітання Блаженнішого Верховного Архиєпископа, 20 липня 1968 року

цією амбітників і явних ворогів Церкви та всякого ладу й порядку, одверто проголосили війну на знищенні Української Католицької Церкви, а тим самим і „Провидіння“. І, на жаль, найшлися в нашій організації деякі Відділи, які здушили в собі голос совісти, які потоптали ногами святощі своїх дідів і прадідів і дали себе збаламутити агітаторам. І ця боротьба, викликана штучно по громадах, відбилась дуже болючо на рості нашої організації“.

Із тодішнього фінансового звідомлення довідусмось, що при кінці 1929 року „Провидіння“ мало 5,711 членів у старій системі, 789 членів у новій системі та 4,588 членів у Молодечому Департаменті — разом 11,088 душ. Майно „Провидіння“ зросло до суми 482,831.89 дол.

На цих зборах Виборча Комісія подала зміни параграфу 91-го статуту „Провидіння“, бо виявилось, що дотеперішній параграф про вибори є перестарілий і примітивний. Зміну 91-го параграфу Головна Управа затвердила одноголосно й згодом передано її під голосування Відділам, які ухвалили її більшістю голосів. Духовним Управителем затверджено о. Йосифа Чаплинського.

З днем 1 січня 1930 року перебрала урядування нова Управа, в склад якої входили: о. радник Антін Лотович — головний предсідник, Теодосій Каськів — заступник гол. предсідника, Антін Цурковський — рекордовий секретар, Теодор Чемерис — фінансовий секретар та Іван Борисевич — скарбник. Члени Головної Ради: Кирило Піддубчишин, Михайло Кисилиця, Михайло Федорів і Микола Височанський. Контрольна Комісія: с. Мирон Данилович — голова, Лев Кухта і Павло Дмитрів — член⁶².

За часів урядування цієї Головної Управи нова катастрофа навістила ЗСА і потрясла основами не лише „Провидіння“, але й цілої Америки. Це була т. зв. в історії ЗСА депресія, яка в рр. 1929-38 в наслідок спекулятивних банківських інвестицій охопила 9,000 банків на суму близько 10 більйонів доларів. На 300 забезпеченевих товариств, що існували до 1929-30 рр. — 40 збанкрутувало, а втрати власників поліс становила суму поверх 200 мільйонів доларів.

Не минуло це лиxo і нашого „Провидіння“, яке протягом кількох років втратило 3,000 членів: у 1930 р. число членів змаліло на не цілих 300 членів, у 1931 р. на дальших 500 членів, у 1932 р. на 700 членів. Здавалось, що застій в індустрії, безробіття, замикання банків і упадок мільйонових інституцій потягне за собою і нашу організацію. Та „Провидіння“ щастливо перебуло це найбільше матеріальне потрясення у своїй історії і завдяки незвичайно зручній і обережній льокації гроша, фінансової втрати не було ніякої. „Провидіння“ було здогадно єдиною інституцією, яка за весь час існування депресії, не втратила ніякого, т. зв. „замороженого“ капіталу.

А враз із цим, як про це згадує⁶² тодішній головний предсідник о. Антін Лотович, „Провидіння“ як „українська католицька інституція, руко-

⁶² А. Цурковський, 25-ліття, я. в., стор. 59 і даліше.

Спільна нарада представників Українських Братських Союзів, скликана СУК „Прovidіння“ до філіадельфії, 1967 р.

Сидять зліва: д-р М. Стахів (УРС), о. К. Бердар (СУК „Прovidіння“), О. Лисогір — гол. предсідник УНС, о. шамб. М. Харина — гол. предсідник СУК „Прovidіння“, А. Батюк — гол. предсідник УНП, В. Мацур — гол. предсідник УНП, д-р Я. Падох (УНС). — Стоять зліва: ред. М. Дольницький („Америка“), А. Никончук (УНП), Ст. Спринський (СУК „Прovidіння“), д-р Ол. Білик (СУК „Прovidіння“), Л. Фугала (УНП), В. Сохан (УНС), Ст. Вовчак (СУК „Прovidіння“), Т. Миник (УРС), Н. Н. Е. Попель (УРС), Т. Кульчицький (СУК „Прovidіння“), С. Гавриш (УНС), ред. А. Іраган („Свобода“).

водилася супроти своїх членів християнською засадою любови ближнього. Не викидувано членів зараз по місяцеві неплачення, як цього вимагало право, але давано членам можність оставати в організації повними членами з усіми привілеями рік, а то навіть два роки „на кредит“. У цей спосіб врятовано тисячі членів від втрати членства, а їх родини від втрати забезпечення... Це є власне користь із належання до української католицької організації, бо такої користі нема в чисто бізнесових компаніях...“

Слід тут згадати, що „Провидіння“ в цьому часі втратило у трьох четвертинах дітей, а не дорослих членів. Батьки, які не мали можливості прогодувати себе й свою родину, старалися вдергати своє забезпечення в „Провидінні“, жертвуючи забезпеченням своїх дітей. Зокрема це торкалось дітей у віці до 16 років, тобто час, коли перемінювалося дитячі грамоти на грамоти дорослих. Спроба Головної Управи в 1931 р. запобігти тому в цей спосіб, щоб продовжити дитячі грамоти з 16 років життя до 18 років, не повелася і треба було її відкликати, бо асекураційна влада на це не дозволила.

Щоб рятувати своїх членів, Головна Управа проголосила в 1932 році дозвіл, що ці члени, які не мають можливості платити своїх вкладок, можуть якийсь час залишитися в організації безплатно, з тим, що в майбутньому вони ратами сплачуватимуть свій довг. Цілі Відділи, не раз по рокові, або й по двох, не платили за своїх членів, маючи однаке всі привілеї правильних членів.

Очевидно, такий стан довго тривати не міг, бо допомагаючи своїм членам, організація наражувалась на небезпеку самоліквідації. Щоб уникнути цієї небезпеки й допомогти членству, Екзекутива „Провидіння“ предложила на піврічних зборах, які відбулися 18—19 липня 1933 р., плян дозволу членам, які були в старій системі, перейти на нову, модерну систему, яку впроваджено при кінці 1927 р. Цей нарис пляну Головна Управа прийняла одноголосно й доручила Екзекутиві опрацювати його до подробиць, враз із покликанням актуарем, із тим, що кошти обчислень та виготовлення табель не можуть переходити суми 2,000 дол. Готові табелі переходу мали бути опрацьовані до найближчих зборів Головної Управи.

Покликаний до помочі актуар пояснив, що й як необхідно зробити та хотів передати цю працю відповідним знавцям, але з уваги на кошти, оба секретарі А. Цурковський і Т. Чемерис перебрали цю працю на себе й протягом трьох місяців виготовили весь матеріал потрібний для актуаря, який виготовив обчислення. Виявилося, що для тих членів, які переходять із старої системи на нову, не треба виготовляти нових табель оплат, бо всіх можна приймати на основі цих табель, що їх „Провидіння“ має для нововступаючих членів. Протягом однаке якогось часу ці старі члени, які переходять на нову систему, платитимуть по 10 центів на спеціальний фонд, тобто на вирівняння цієї різниці в їх резерві, яку вони мали в старій системі, а яку вони повинні були б мати тоді, коли б вони вплачували свої

Члени Екзекутиви СУК „Провидіння“ передають дар любові Блаженнішому Верховному Архиєпископові Кир Йосифові в Стемфорді, Конн., 15 серпня 1968 р.

Провидінці округи Нью Інгленд на спільній авдієнції у Верховного Архиєпископа Кир Йосифа в Стемфорді, Конн., 15 серпня 1968 р.

вкладки згідно з табелями нової системи, тобто від самого початку свого членства в „Провидінні“.⁵³

Табелі й увесь плян переходу членів із старої на нову систему одобрила одноголосно Головна Управа на річних зборах, які відбулися 27—28 грудня 1933 р. I таким чином врятовано не тільки членство й їхні довголітні оплати на забезпечення, але теж врятовано й саму організацію, бо члени старої системи, переходячи на нову систему, мали зразу ж можливість користуватись привілеями нового роду забезпечення, тобто вони могли одержати позику й у цей спосіб сплачувати старі довги з попередніх років. Ця реформа з 1933 р. є подією першорядної важості не лише у фінансовому житті організації „Провидіння“, але й перш усього є вона доказом і свідоцтвом здійснення та пристосування християнської чесноти любові більшового в спільному житті й дії організації.

Рік 1933 був виборчим роком і Головну Управу перевибрано з такими змінами: заступником гол. предсідника вибрано радного Кирила Піддубчишина, на його місце радним став Михайло Заверуха, а до Контр. Комісії на місце о. Мирона Даниловича ввійшов о. д-р Микола Копачук. Духовним Управителем перевибрано о. Йосифа Чаплинського, а делегатом Верховного Покровителя, Преосв. Константина, як і в минулій каденції, був о. Іван Кутський.

Протягом 1934—1937 років переводжено в життя нову реформу і скликувано окружні зїзди відпоручників Відділів, на яких обзناюмлювано їх із правами й привілеями нової системи. I хоч ці зїзди розбуджували зацікавлення загалу нашою організацією, для ширшого членства вони були невистачальні. Тому рішено відбувати поїздки до поодиноких Відділів і там на братських зібраниях обзناюмлювати місцевих урядовців із правами й привілеями члена „Провидіння“ та давано вказівки й поради. I хоч чисельно „Провидіння“ не зростало і в наслідок безробіття щорічно відпадало значне число членів, цими особистими поїздками по Відділах, окружними зїздами, влаштовуванням ювілейних свят „Провидіння“,⁵⁴ число членів уже не зменшувалось, але вдержувалось на однаковому рівні.

Рік 1937 був виборчим роком і в склад Головної Управи ввійшли: о. Володимир Лотович — головний предсідник, Кирило Піддубчишин — заступник предсідника, Антін Цурковський — рекордовий секретар, Теодор Чемерис — фінансовий секретар, Іван Борисевич — скарбник. Радні: Микола Височанський, Михайло Заверуха, Степан Тюхтій і Анна Бойко; Контрольна Комісія: о. Олександер Ротко, Лев Кухтин і Іван Дудун. Духовним Управителем вибрано о. д-ра Миколу Копачука, представником Верховного Покровителя залишився на дальших 4 роки о. радник Іван Кутський.

⁵³ „Актуар за свою роботу, в трьох четвертинах приготовану обома секретарями, почислив 1,200 дол., значить 800 дол. дешевше, як це призначила Головна Управа“. — 25-ліття „Провидіння“, я. в., стор. 60—61.

⁵⁴ 10-річчя „Провидіння“ відзначено у Філадельфії 23 липня 1923, 20-річчя 29 листопада 1934 р., 40-річчя в червні 1952, 50-річчя в 1962.

Зустріч Владик із членами Головної Управи, редакції і видавництва „Америка”, 13 березня 1968 р., філіяльфія, Па.

Сидять зліва: о. декан Мирослав Харіна — головний предсвідник, о. радн. Василь Головінський, о. шамб. Володимир Паска, Преосв. Кир Йосиф Шмонюк, Відроєв. Митрополит Кир Амвросій Сенишин, ЧСВВ. Преосв. Кир Ярослав Габро, о. шамб. Еміль Монастирський, о. декан Ангел Борса, о. Константин Бердар. — Стоять зліва (перший ряд): ред. Лев Шанковський, мр. Адам Гординський, Евген Команишин, Степанія Бовчак, д-р Олександер Білик, Степан Спрынський, Катерина Зерковська, Василь Шулевський, інж. Микола Семанишин, Альфред Козак і Мирон Барабанецький. — Стоять зліва (другий ряд): Богдан Казанський, інж. Роман Кравцов, Іван Трияк, Михайло Майнош, Степан Скробач, ред. Микола Паска, ред. І. Білинський.

Згідно з фінансовим звітом з місяця листопада 1938 р. стан членства 8,000 душ, майна 933,230.10 дол.

Справді — пише в своїм нарисі про 25-ліття „Провидіння“ тодішній рекордовий секретар і один із найбільших патріотів-провидінців, Антін Цурковський,⁵⁵ — „що блаженної памяті Основник „Провидіння“, Преосв. Сотер, дійсно мусів під впливом якогось віщого духа вибрати цю назву „Провидіння“. Бо тільки Божому Провидінню треба завдячити, що наша організація переможно перебула всі кризи й вийшла з них побідна і скріплена. Перша криза, яка сколихнула до самих основ молоденку, бо ледве чотирьохлітню організацію, це була пошестя інфлюенци за часів головства о. Михайла Кузіва в 1918 р.⁵⁶ Вісім років пізніше, за часів головства о. радника Івана Ортинського вдарила в основи організації друга хуртовина, а саме викликана по наших громадах релігійна боротьба. Тактом, оглядністю, лагідністю і цю кризу переможено. Остаточно за предсідництва о. радника Антона Лотовича захитала до самих основ „Провидіння“ найдовша й найстрашніша криза: депресія. Напруженням усіх сил, працею і доцільними реформами переможено й цю хуртовину. І нині наша організація, відроджена з попелу й згарища, неначе цей старовинний Фенікс, стойте кріпко й непожитно на порозі нового чвертьстоліття“⁵⁷.

РОКИ 1940—1972

Найпекучішою проблемою цього нового чвертьстоліття була справа політично-національного обєднання української іміграції в ЗСА, бо до цього часу всі спроби такого обєднання були безуспішні. „Американська Руська Народна Рада“, основана заходами Преосв. Кир Сотера на Зізді у Філадельфії 8 грудня 1914 р., з основною метою допомагати жертвам війни в Галичині й на Закарпатті, після смерті Кир Сотера (1916 р.) припинила свою діяльність, знову ж Обєднання американських Українців, до

⁵⁵ „Цурковський Антін, громадський і культурний діяч, організатор драматичних гуртків, режисер театральних вистав, перекладач, редактор „Свободи“ й „Америки“, головний рекордовий секретар „Повидіння“, помер 31 липня 1955 р.“. — „Золотий Ювілей“ 1909—1959 Т-ва Українсько-Американських Горожан у Філаделфії, Пеннсілванія, Філадельфія 1959, стор. 237.

⁵⁶ „Інфлюенца вибухла, як пошестя, у жовтні 1918 р. Була закрита наша катедра, бракувало домовин і гробокопателів для померлих від цієї пошести... 7, 8 і 9 жовтня цього року було аж 42 українських похоронів“. — „Золотий Ювілей“ 1909—1959, я. в., стор. 229.

⁵⁷ 25-ліття „Провидіння“, я. в., стор. 64. Слід тут згадати, що в часах найважчої фінансової кризи, тобто в рр. 1934—1938 (піврік) на народні цілі „Провидіння“ пожертвувало 2,267.00 дол. „Всі видатки йдуть тільки й єдино лише в користь членів „Провидіння“. Але є один однієїкий видаток у „Провидінні“, з котрого користають і нечлени, а то жертви на народні цілі“ — пише о. д-р М. Копачук у статті „Ц'каві факти в розвитку „Провидіння“ за час від 1 грудня 1933 до 30 червня 1938 р.“. — Ювілейна книга, я. в., стор. 66.

Члени Головної Управи, редакції і видавництва „Америка“, з Віреоси. Митрополитом Кир Амвросієм, ЧСВВ, 1968 р.

Сидять зліва: о. декан Мирослав Харина — головний предсвідник, о. радн. Василь Готовінський, о. шамб. Володимир Паска, ВПреосв. Митрополит Кир Амвросій Сенишин, ЧСВВ, о. шамб. Еміль Манастирський, о. декан Антін Борса, о. Константин Бердар. — Стоять зліва: Михайло Клецор, інж. Роман Кравцов, Евген Команишин, Теофіл Кульчицький, Василь Шулевський, Степанія Бовчак, Альфред Козак, д-р Олександер Білик, Степан Скробач, Степан Спринський, Богдан Казанівський, Катерина Зерковська, ред. Ігнат Білинський, інж. Микола Семанишин, Михайло Майнош, мгр. Адам Гординський і ред. Мстислав Долинський.

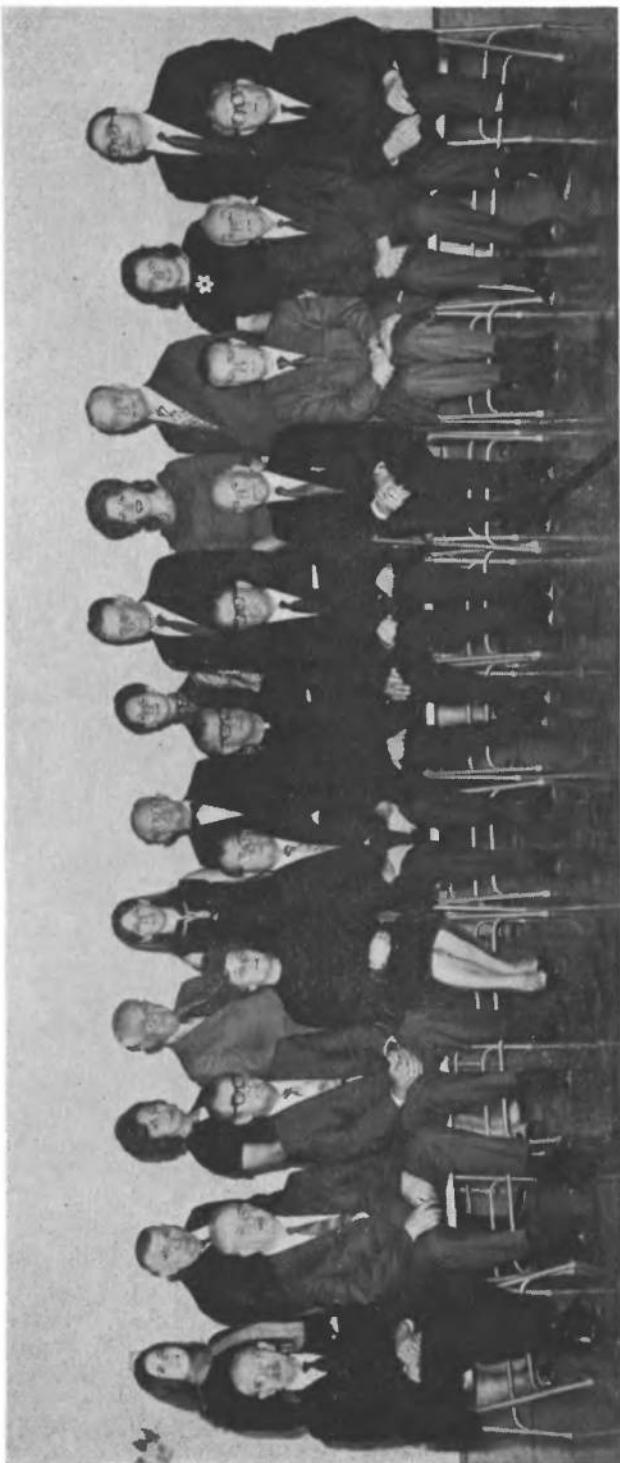
якого довів був т. зв. Перший Сойм із 1916 р., перетривало лише один рік. Докладніше кажучи, від листопада 1917 р. до травня 1940 р. українська іміграція в ЗСА ні разу політично не обєдналася.⁵⁸ Протягом цього часу політичними виступами української іміграції кермували різні організації, які ідеологічно до деякої міри продовжували працю „Американського Українського Комітету Визволення України“, створеного в 1932 р. при „Провидінні“ у Філадельфії, коли то „Провидіння“ вийшло із складу „Об'єднання Українських Організацій“ (заснованого 1922 р.).

Про необхідність створення одного українського національного центру почались розмови й наради в 1938 р. і в цьому напрямку почав ревно працювати головний предсідник „Провидіння“ о. Володимир Лотович із самого початку своєї каденції (1938—1941). До Централі „Провидіння“ щораз то частіше приходили листи від поодиноких Відділів, в яких члени „Провидіння“ повідомлювали про деструктивну працю серед нашого загалу новоствореної большевицько-комуністичної групи та перш усього намагання внести нелад і хаос у рядах католицької організації. Та незалежно від цього, правдивим поштовхом до створення одного, об'єднаного українського національного центру була трагедія Карпатської України й початок Другої світової війни. Потреба об'єднаної акції цілої української іміграції в ЗСА на допомогу визвольним змаганням України припинила взаємну ворожнечу поміж поодинокими організаціями та громадськими групами й на спільній нараді в Рочестері, Н. Й., дnia 25 листопада 1939 р. вирішено скликати Український Національний Конгрес, що його очолювала б т. зв. Національна Рада. Однаке, коли на власну руку проголошено скликання Національного Конгресу на день 16 березня 1940 р., тоді стало ясним, що такий Конгрес буде заступати лише частину української іміграції і своєю акцією не буде об'єднувати цілості української іміграції, чого пекуче домагались як умовини на Рідній Землі, так і умовини української іміграції в ЗСА. Проти цього проекту скликання цього роду Національного Конгресу виступили тодішній головний предсідник о. В. Лотович і тодішній рекордовий секретар А. Цурковський, подаючи внесок (піддержаній представниками Українського Робітничого Союзу) скликання Конгресу чотирьома запомоговими Союзами.⁵⁹ Вперше обговорено цей проект-внесок представниками „Провидіння“ на нараді делегатів „Українського Народного Союзу“, „Українського Робітничого Союзу“, „Провидіння“ й „Української Народної Помочі“ дnia 22 січня 1940 р. в Скрентоні, Па. На дальших нарадах опрацьовано основи, що їх заподали о. В. Лотович і А. Цурковський, такої спільної акції, а згодом на нараді в Нью Йорку 16 березня 1940 р. схвалено остаточно рішення в цій справі, тобто:

1. Конгрес Американських Українців скликають і ним керують чотири запомогові організації, УНС, УРС, „Провидіння“ і УНП. Конгресо-

⁵⁸ Я. Чиж, „Українські зїзди в Америці“, Календар Українського Робітничого Союза на рік 1941. З друкарні Народної Волі, Скрентон, Па., 1940, стор. 42—55.

⁵⁹ Я. Чиж, я. в., стор. 53—55.

Члени Екзекутиви СУК „Пропаганда“, редакцій і видавництва „Америка“ та працівники Головної Канцелярії, 1971 р.

Сидять зліва: Іван Тритяк, ред. Лев Шанковський, д-р Ярослав Бернадин, Степанія Вовчак, д-р Олександер Білик, о. шамб. Миро-
слав Харина — головний предсідник, Степан Спринський, інж. Роман Кравцов, ред. Ігнат Білинський, ред. Данило Чайковський,
ред. Зенон Матла, стоять зліва: Соня Клюс, Еміль Яремко, Лідія Мельник, Степан Микитка, Марійка Козак, Володимир Візнер, Анна
Рад. Мирон Барабанецький, Анна Деминник, Роман Швец, Лідія Белнарська і Павло Коромець.

вий Комітет складається з двадцяти членів, по п'ять делегатів від кожного Союзу. 2. До помочі в скликанні й переведенні Конгресу, Конгресовий Комітет покликає Конгресову Раду з представників інших центральних українських організацій у ЗСА. 3. В Конгресі можуть взяти участь тільки ті організації й товариства, які приймуть схвалену чотирьома Союзами політичну платформу.

Політичну платформу в загальному нарисі опрацьовано на цьому ж засіданні й на протязі березня і квітня 1940 року 16 різних центральних українських організацій прийняли цю платформу, а на засіданні Конгресової Ради дня 13 квітня 1940 р. у Філадельфії представники цих організацій (по двох відожної організації) одобрили її ще раз і тоді рішено скликати Конгрес Американських Українців у Вашингтоні.⁶⁰ Конгрес у Вашингтоні відбувся 24 травня 1940 р., взяло в ньому участь 805 делегатів від поверх 2,000 місцевих організацій із 168 містевостей. Конгресом проводив тодішній голова Конгресового Комітету Микола Мурашко (УНСоюз), секретарював Антін Цурковський („Провидіння“), промову виголосив о. В. Лотович, тодішній гол. предсідник „Провидіння“. Конгрес доручив дальше ведення акції на допомогу державним змаганням України Конгресовому Комітетові, основою якого стали, на внесок „Провидіння“, чотири запомогові Союзи.

І це є на порозі нового 30-річчя одною з найбільших заслуг „Провидіння“, що його очолювала під тодішню пору Головна Управа під проводом о. Вол. Лотовича й А. Цурковського.⁶¹ Хоч чисельно, у відношенні до чергових трьох запомогових Союзів, не таке сильне, як вони, своєю моральною поставою „Провидіння“ довершило великого громадського діла, яким був почин створення верхівки всіх наших організацій, сьогоднішнього Українського Конгресового Комітету Америки. І з цієї точки бачення, хоч і з короткої, під цю пору, перспективи, треба ствердити, що друге 30-річчя „Провидіння“, тобто роки 1940—1970, відзначається побіч усіх інших ділянок дотеперішньої діяльності саме усільною, муравлиною працею на громадсько-ідеологічному полі.

„В цей час⁶² — пише тодішній редактор часопису „Америка“, відомий громадський діяч Богдан Катамай — багато наших бурхливих і „поступових“ радикалів, соціалістів і „лібералів“ „поступились“ аж до комунізму і повної національної зради... З другого боку багато понад „ствовідсотко-

⁶⁰ Крім о. Лотовича, з Українців виголосили промови: Микола Мурашко, Іван Києлиця, Марія С. Гамбаль, Ст. Шумейко, д-р Лука Мишуга, Мирослав Січинський і проф. Волод. Тимошенко. Резолюції відчитав і пояснив Волод. Левицький. На Конгресі промовляли теж американські сенатори й конгресмени (гл. Я. Чиж, я. в., стор. 51). Після Конгресу відбувся концерт, на якому виступав хор під дириг. О. Кошиця. — Після виникнення Конгресового Комітету припинив свою діяльність „Амер.-Укр. Комітет Визволення України“, зорганізований при „Провидінні“ 1932 р.

⁶¹ Склад Гол. Управи за головства о. Вол. Лотовича — див. Головні Управи.

⁶² Богдан Катамай, „Провидіння — народня твердиня“, Календар „Провидіння“ на 1947 р., Філадельфія, стор. 211.

о. шамб. М. Харина промовляє на бенкеті 60-ліття СУК „Провидіння“, 12 грудня 1972 р., в Бенджемін Френклін готелі у Філадельфії, Па. Побіч — ВПреосв. Митрополит Кирило Амвросій Сенишин, ЧСВВ, та Преосв. Владика Ярослав Габро з Чікаго.

вих“ і „пінистич“ націоналістів зійшли з громадської сцени й замовкли. І в цей час „Провидіння“ вдержало високо національний прапор, зbezчещений одними, а покинутий другими. Коли уста — преса й гоношено публічно слово — одних організацій почали славити відвічного ката України, а уста других організацій заніміли, тоді уста „Провидіння“ голосили явно й славно ті самі духові вартості, ті самі визвольні кличі, за які століттями вмирали й за які нині своє життя жертвують найкращі сини України...“.

З такими „ліберальними“ настроями стрінулась нова Головна Управа „Провидіння“, вибрана в 1941 році, яку, з малими змінами в складі Управи, очолював найдовше в дотеперішній історії „Провидіння“, бо протягом 4-ох каденцій (роки 1942—1957), о. Володимир Білинський. У часі його першої каденції (1942—1945)⁶³ переведено внутрішню реорганізацію урядування, як в Централі „Провидіння“, так і в редакції, адміністрації та друкарні „Америка“ і покладено в основу організації тривку матеріальну базу. Знову ж під час другої (1946-49), третьої (1950-53) та четвертої (1954-57) каденції головного предсідника о. Вол. Білинського нова еміграція, яка прибула у великій мірі завдяки старанням провидінців, підсилила, збільшила та оживила працю вже тепер не „Створишення Українців Католиків в Америці“, як досі звалось „Провидіння“, але „Союзу Українців Католиків (СУК) »Провидіння«“. Оснування низки нових Відділів, а тим самим збільшення членства й матеріального підложжя організації, відновлення урядового органу СУК „Провидіння“ „Америка“, який досі появлявся двічі чи тричі в тиждень, на щоденник (1950 р.), праця і діяльність нових членів „Провидіння“ в нових товариствах, організаціях і громадських установах, усе це вимагало поширення дотеперішніх форм діяльності. Тому то в цьому часі закуплено й пристосовано до вимог бюрової праці сусідній, від матірнього дому „Провидіння“ будинок (та получено його в одне з матірнім домом), добудовано окрему галю для друкарських машин, збільшено склад урядовців тощо. Нові умовини, які заінтували на Рідній Землі, яка найшлась поза „залізною заслоною“ і де скривавлену Українську Церкву тортурами змушені зійти до новітніх катакомб, вимагали іншого підходу, як воно було досі. Зовсім протилежні умовини життя створились на американській землі, де серед українського розсіяння, могли рости Божі храми й при парохіях творились католицькі школи й організації і де могли й можуть лунати християнські кличі.

Цими двома шляхами розвитку, що його започаткувала Гол. Управа СУК „Провидіння“ за останньої каденції головства о. Вол. Білинського, тобто розбудовою видавничої діяльності, зокрема науково-популярних творів з історії українського християнства, та розбудовою сітки українських церков і прицерковних організацій та українських парохіяльних шкіл на „вільній землі Вашингтона“ йдуть при кінці 50-их років чергові Головні Управи СУК „Провидіння“: вибрана в 1958 р. Головна Управа з о. крилошанином Романом Лободичем у проводі (1958-61), з головним

⁶³ Склад Гол. Управи протягом 4-ох каденцій о. В. Білинського; див. Гол. Управи.

Концерт у 60-ліття СУК „Провидіння“, 3 грудня 1972 р., Бенджемін Френклін Готель у Філадельфії, Па. — Співає чоловічий хор „Прометей“.

Бенкет із нагоди 60-ліття СУК „Провидіння“ З грудня 1972 р., Бенджемін Френклін Готель у Філадельфії, Па.

предсідником о. шамбеляном Степаном Тиханським (1962-65) і в 60-річчя СУК „Провидіння“ Головна Управа з о. шамбеляном Мирославом Хариню в проводі (перша каденція 1966-69, друга каденція 1970-73).⁶⁴

І оце вперше в історії СУК „Провидіння“ впродовж повних трьох років у часі каденції о. крил. Р. Лободича, який вибраний 1958 р., 17 січня 1959 р. зрезигнував із свого становища, очолював СУК „Провидіння“ д-р Роман Сухий, не священик, який вибраний заступником головного предсідника, автоматично перебрав урядування і сповняв до кінця каденції уряд головного предсідника (до 1961 року).

Сьогодні Союз Українців Католиків „Провидіння“ йде назустріч майбутньому, загартований досвідом минулого, поборовши всі удари масової пошесті, жахливої депресії, взаємної ролігійної боротьби й двох світових воєн. По кожному ударі, як у давньо-, так і в недавньо-минулому, СУК „Провидіння“ кріпшав, ізожної боротьби виходив переможно, свідомий моральної сили клича, що його видвигнули перші будівничі „Провидіння“: „За віру, за Церкву, за Нарід!“.

Історія „Американської Руси-України“ наявно ствердила, що постання „Провидіння“ було викликане життєвою необхідністю, дарма, що тому 60 років було воно небажане й для своїх, і для чужих. Але під подихом палкої батьківської любови Єпископа-Основника Преосв. Кир Сотера, ЧСВВ, який віддав свою дитину — „Провидіння“ в опіку Непорочному Зачаттю Пречистої Діви Марії, воно росло й набирало сил. І сьогодні, під Омофором Пречистої Діви Марії, Патронки „Провидіння“, та завдяки цій євангельській вірі, що „гори переносять“, а яку то віру мали ті Провидінці, які ціле своє життя посвятили для своєї улюбленої організації, „Провидіння“, ця літнічленіша й найсильніша в світі світська українська католицька організація вступає на новий шлях із новим обовязком: захищати свою Рідну Церкву поза межами Рідної Землі та голосити правду про Неї і про її нарід.

А неначе символом першого кроку на цьому новому шляху до дальших переможних духових осягів „Провидіння“ являється „Українська Ікона“, монументальна і перша по можності повна збірка українських ікон, що її у 60-річчя існування видав друком СУК „Провидіння“. І ці відтворені в книжковій формі ікони, що їх палили, знищили чи нищать вороги землі нашої з цим наміром, щоб враз із цими духовими святощами спопеліло її українське християнство, будуть німим благословенням для дальшої боротьби Союзу Українців Католиків „Провидіння“ „За віру, за Церкву, за Нарід!“.

⁶⁴ Склад Головних Управ за головства о. Р. Лободича, о. Ст. Тиханського й о. М. Харини; див. Головні Управи.

STEPHANIE WOCHOK
Supreme Treasurer

THROUGHOUT THE YEARS

As one looks at the beginnings of The Providence Association of the Ukrainian Catholics in America, a fraternal benefit organization, which celebrated the 60th anniversary of its founding (1972), one must conclude that it was founded on a solid foundation with high ideals and strong faith in God to serve its church and fellowman.

In order to have a clearer picture of the situation that existed prior to the arrival of the first bishop for Ukrainian Catholics, who was the founder of this organization, and to realize the necessity of founding this organization, some background facts must be mentioned.

As the working Ukrainian people migrated to the United States with the idea of earning some money and returning to their homeland (coming from various areas of Ukraine which at that time was occupied by Austria, Hungary and Russia) and with little or no education, having a language barrier, probably the first words of English they heard were either at Ellis Island in New York harbor or at the port of entry in Boston, Massachusetts, it was natural for them, to seek their own people, their church and help one another acquire a place to live and find jobs, many of which were of the lowest type, some dangerous, receiving a nominal salary. Of course, it must be mentioned that at that time agents were sent by the Russian Czar to the United States with large amounts of money to stir misunderstanding and trouble among our people persuading them to join their Orthodox Church (Russian people were not migrating to the U. S. and so there weren't too many of them in the country at that time).

Many times, just arriving in the new country, not being able to find a job, coping with the new ways of life, these immigrants were easy prey for these agents to join their ranks. Various leaflets printed in Ukrainian and other propaganda means were used as well as the purchase of a five story home in New York city to house some of the immigrants upon their arrival, likewise at the port of Boston; establishing orphanages and day nurseries—a convenience for the then working mothers, widows or widowers with children (these children were taught and influenced as these

agents saw fit). They also purchased a seminary, getting the younger men interested in a religious career, to serve the Orthodox Church. These Moscow agents told the people that Rome wanted to assimilate all the immigrants into the Latin Rite with the help of the American Latin Rite clergy and at the same time bringing to their attention — the matter of Polish latinization politics in Galicia— these were reasons enough to persuade them to change to the Orthodox religion. Then, there were the missions, organized by these agents who promised to build churches and pay the clergy's salaries, which for the laboring immigrant sounded great. Then, too, coming from these various areas of Ukraine as aforementioned, had an influence on these immigrants, causing them in many instances to acquire a radical outlook, harming themselves, their church and the then formed organizations, not being aware of who was behind this activity.

Therefore, one can understand the great task that confronted the first Bishop, when coming to the United States and helping the Ukrainian immigrants combat this Moscow movement which was really deep rooted among them. Those of these new immigrants that had a strong will, faith in God and their Church as they were taught by their forefathers in their native villages or towns, did not listen to these agents, but instead respected the clergy, giving them their wholehearted support and cooperated in church activities in either organizing brotherhood or sisterhood organizations or joining these already organized to help their Church and at the same time help each other in time of need. These organizations were organized on a local level. One could realize the necessity and the great financial aid that could have been given, had these organizations been organized into one national organization. Of course, at that time there were already two fraternal benefit organizations in existence — one located in Jersey City, New Jersey and one in Pittsburgh, Pennsylvania, the first having clergy and member immigrants who were mostly from Halychyna region of Ukraine and of other faiths besides Catholics and even some radical elements and the other whose clergy and members were from the Carpatho-Ukraine region (Hungary monarchy), were under the strong influence of Russian agents (moskvofils).

The Orthodox missions, aforementioned, carried on their strong activity with rubles in both organizations.

Apparently, many of the clergy and immigrants in both organizations were not aware of this moskvofil influence which was so spread by the Russian agents at that time.

Then, too, one must take into consideration that when the first bishop was to come to the United States from Halychyna area, this caused uneasiness and unrest among the radicals (moskvofils) and then at that time, there was a strong fight going on in Halychyna with the moskvofils for the national identity of Ukraine and its people.

Taking into account, the situations that existed among the immigrants in the United States, many of the clergy and lay persons that

were concerned about the future of their Church wrote letters appealing to the Hierarchy in Halychyna, to send them a leader to head their Church in the U.S.A. At that time, Father Soter S. Ortynsky, a Basilian monk was preparing to leave for Bulgaria to do mission work there and then leave for Brazil, South America to continue his mission work, when he was notified that he was elevated to the Bishopric. Shortly, thereafter, Father Ortynsky was consecrated Bishop in Halychyna and suddenly was given unexpected orders to go to the United States.

Upon receiving his orders, on May 12, 1907, from Lviw, Bishop Ortynsky sent a Pastoral letter to the Ukrainian people in U. S. relaying his message, that he was coming to them with a warm determination to help them in their apostolic work for the betterment of our Church and stronger Christian faith so that they could be proud of themselves, their Church and people before the Catholic world -- and with hope of an uplift of our people educationally and economically so that the organizational church life could grow strong and unified for generations to come. This was the program of Bishop Ortynsky and so there was no doubt that this aroused the radicals (moskvofils) within the Ukrainian community.

Upon the arrival of Bishop Ortynsky in the United States, on August 27, 1907, a banquet was arranged and held in his honor at the Netherlands Hotel in New York City. Clergy and lay persons, some travelling for days, came to New York City to welcome their long awaited leader, including representatives from the two already organized fraternal benefit organizations aforementioned.

Bishop Ortynsky was warmly greeted and well received by the church loving people. Of course, there were those that came out of curiosity, to hear what the Bishop had to say and then approached the Bishop with questions.

Bishop Ortynsky realized then that there were many problems confronting him and his flock from all sides and much would have to be done. He prayed for guidance from above and began to formulate his plans, going to Philadelphia, which was to be the seat of the Ukrainian Catholic Church in United States.

A few weeks after his arrival, Bishop Ortynsky received a telegram from the fraternal organization from Jersey City, New Jersey, conveying sincere greetings of filial love and respect. The telegram was signed by Rev. S. Makar (their then spiritual advisor) and other officers of the organization. The Bishop was presented with an honorary membership certificate and was looked upon as their spiritual guide. It appeared that this organization was behind the Bishop and would be one of the pillars of the Ukrainian Catholic Church. It did not happen, as it appeared or as one thought. There was continuous strong agitation of the Moscow agents and the radical elements within, who did not want to accept Bishop Ortynsky as their spiritual leader, changing the name of their organization and its By-Laws accordingly as approved at their convention. The editors of

this fraternal organization's newspaper, which upon Bishop Ortynsky's arrival appealed to the people to raise funds on his behalf, turned against him, writing articles to that effect.

With the situation as it was, Bishop Ortynsky realized the dire need for an organization for Ukrainian Catholics.

On August 6, 1912, the Bishop arranged a meeting to be held in New York City, inviting the Church Consulators, cantors, representatives of church organizations and the owners of the Ukrainian press from New Britain, Connecticut — Rev. Roman Zalitach, Rev. Alexander Pavliak and Rev. Volodymyr Dowhowych, who at that time printed a religious paper twice weekly and an informative newspaper called "America". The Vicar General and Church Consultors attending were: Rev. Jeronim Barysh, Rev. Nicholas Pidhorecki, Rev. Alexander Ulitsky and Rev. Peter Poniatyshyn, respectively. Bishop Ortynsky presented the reasons and necessity to organize an organization for Ukrainian Catholics, an organization that would serve as a staunch supporter of the Ukrainian Catholic Church and its faithful in addition to giving financial aid in form of insurance to its members in time of need (fight for faith, for Christ, for people). This was the platform of the first builders of the organization, since the brotherhood and sisterhood organizations aforementioned were not able to fulfill the task — to help the Church and speak up in its defense on a national level. An organization was needed to serve the Church and its people on a higher level on a national level and at that time with the situation that existed — great support in Church circumstances was needed by the first Bishop, one with high ideals and one that would take action in defense of the Ukrainian Catholic Church and Ukrainian identity and on the other hand giving the much needed financial help to its members.

After the reasons were presented, it was unanimously resolved that such an organization was needed and should be founded.

Motion was made by Rev. Poniatyshyn, referring to Bishop Ortynsky's words, to organize such an organization and to accept the name "Providence" asking God's guidance and that the Supreme Protector be Bishop Ortynsky. This motion was unanimously accepted. Vicar General—Rev. Barysh, the then Pastor of the Newark, New Jersey parish and Rev. Poniatyshyn were asked to serve on the By-Laws committee. The following were asked to serve: Rev. Barysh, President; Rev. Roman Zalitach Vice President; Alexander Telep (Yonkers, New York) Treasurer; Michael Klymko, Secretary; Rev. Eustachy Sydoriak, Onufrey Savitcky (New York); Wasyl Kociubinsky (Philadelphia); Theodore Olijnyk (Newark, N. J.); Directors and Rev. Alexander Pavliak (New Haven, Conn.); Iwan Spiak (Yonkers, N. Y.) and Ivan Antoniak (Jersey City, N. J.) Auditing Committee.

Many meetings were held between August 6, 1912 and December 31, 1912. The first organizers of the newly formed organization were the Church Consultors and assets as of 12/31/12 were \$284.12. The first By-

Laws were printed during that time at the "America" printing plant located then at 27 Union Street, New Britain, Connecticut and approved.

The name approved for the organization was, The Providence Association of the Ruthenian Greek Catholic Assemblies in America, placed under the patronage of the Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary. The official seal was round in shape, having the image of the Immaculate Conception of B|V|M in the center with inscription around it "The Providence". The emblem, resembling a shield on the upper part of which appears "Providence" (The Divine Eye) with the Alpha and Omega on both sides of triangle, on the lower part Ukrainian Trident and circumscribed about the inscription — "The Providence."

The four primary objects of the organization:

MORAL: to sustain and propagate a religious spirit among Ukrainian Catholics in the U.S.A. and to encourage them in their attachment to their Byzantine (Ukrainian) Rite of Holy Mother Church;

MATERIAL: to assist its members in cases of sickness and need, as well as to support worthy religious and civic causes;

RELIGIOUS: to further the Ukrainian Catholic cause and to strengthen religious spirit among its members through the publications of Ukrainian Catholic newspapers, periodicals, magazines and books, and by aiding with the establishment of schools, reading rooms, educational courses, etc.;

CIVIC: to instruct Ukrainians in the history, Constitution, and Government of the U.S.A., with the purpose of making them good and loyal citizens, conscious of their rights, duties, obligations and privileges.

Reference to membership, the By-Laws stated at that time that only that person could become a member of "Providence" who was a member of either a brotherhood or sisterhood organization which had at least 15 members within the parish and which had accepted the By-Laws of "Providence". Persons desiring to become members had to join these organizations first and accept both enrollment for sick benefit coverage in the branch and into "Providence". Then, if there were brotherhood or sisterhood organizations that wanted to join "Providence" in a town where a branch already existed, it was necessary for them to have at least 50 members in order to be accepted into membership.

Insurance death benefits were from \$100. to \$1,000. and persons could enroll at first from age 16 to 60. Then children were enrolled from age 1 to 15, dues payment being 25c per month, graded death benefit from age 1 to 7—\$100; age 8 to 15—\$300. Children were enrolled at the monthly meetings either by their parents or guardian, then when a child reached age 15, child could enroll into the adult class, paying dues accordingly including all fees except the enrollment fee. Beneficiaries could only be immediate members of a family.

In addition to paying insurance dues, there was an enrollment fee paid according to the amount of death benefit applied for; 25c fee for certificate; 75c for emblem; 5c for member's dues book and Head of Household

paid \$2.00 annually for press fund (subscription to newspaper "America"). Persons subscribing for newspaper "America" in Canada or Europe paid \$2.50 annually.

The enrollment fee for those employed in mines was higher, the same as their insurance dues ($1\frac{1}{2}$ times greater) due to the great risk (death rate was very high among miners). They also had to pay 10c per month to the reserve fund but other fees were the same. Full insurance coverage for miners was in force after one full year of membership dues paid.

Members, who did not attend meetings, without good reason, were fined — first time—25c; second time—50c; and third time—\$1.00.

Sick benefits were paid by the branch when member paid 25c monthly -- \$3.00 per week. 50c monthly received—\$6.00 per week only after the committee elected to visit the sick would so inform the members at the meeting. Medical examination was necessary when applying for \$500. or \$1,000. death benefit coverage.

Completed declarations of the prospective members plus the medical examinations reports plus enrollment fees were sent to Home Office by the secretary for approval by the Executive Board. If for some reason or due to medical report which was found to be questionable, the declaration was not approved—the enrollment fee was then returned to the person. All the members of the brotherhood or sisterhood organizations did not have to become members of "Providence". Dues were forwarded to Home Office by the Treasurer each month.

Whatever patron's name was approved and accepted by the branch, was automatically given final approval by the Home Office and branch was assigned a number.

The first office of "Providence" was located at 22 E. 7th Street, New York City and the first organizers who were the church Consultors, organized the first four branches by December 31, 1912 which were: Branch 1—New York City; Branch 2—Newark, N. J.; Branch 3 Jersey City, N. J.; and Branch 4—Yonkers, N. Y.

During 1913 and 1914, members were enrolled in the City of Philadelphia, upstate and western Pennsylvania areas as well as in the States of New Jersey and New York. The organizers travelled at their own expense, receiving no compensation for their labors, for they had a strong faith and high ideals, knowing that they were working to help their neighbors and brothers in blood to preserve their Church, customs, traditions and heritage.

The seed that was planted in the late summer of 1912, now became a seedling.

After having the Home Office in New York City for two years, it was resolved in October, 1914 to move it temporarily to 821 N. Franklin Street, Philadelphia, Pa., for the following reasons:

1. A charter was granted on April 18, 1914, in Philadelphia, Pa. to the organization, through the efforts of Bishop Ortynsky. In those days, the

HOME OFFICE of "PROVIDENCE"
817-19 N. Franklin Street

Commonwealth of Pennsylvania welcomed fraternal-insurance societies,

2. Expansion of its field and the potential of acquiring more new members in Philadelphia area, State of Pennsylvania and other nearby states,

3. The need of a publication to disseminate news, to perform public relation services and to publish periodicals, Bishop Ortynsky had arranged with the Sisters of St. Basil the Great, who at that time had taken over the publishing of the newspaper from New Britain, Connecticut publishing house to transfer printing of newspaper to the "Providence",

4. The episcopal residence and diocesan chancery offices were located in Philadelphia and this transfer would give added prestige to the organization.

The plan proved fruitful; new members enrolled, new branches established and the assets grew, while expenses were held to a minimum.

Six rooms were rented from the Sisters of St. Basil the Great at 827 N. Franklin Street in Philadelphia for the administrating, editing and mailing of newspaper "America" which then became the official organ of "Providence". In October 1914, Anthony Cerkowsky was appointed the first editor of "America" and the newspaper was printed on a daily basis. It was the only Ukrainian daily paper printed at that time in the United States.

On October 20, 1914, the first official Supreme Assembly meeting was held in Philadelphia. In conjunction with this meeting, the first audit was made, showing the total income as \$5,616.62, expenditures were \$1,987.23, with a balance of \$3,629.39 deposited in the checking account. The first death benefit was paid in November, 1914; it was for \$25.00. It was also in 1914, that the first salaries were paid to the Supreme Recording Secretary — \$20.00 per month, including room and board and in 1915 his salary was raised to \$60.00 per month, with salaries approved for the Supreme Financial Secretary and Supreme Treasurer. The above figures are cited, not so much as to impress, but rather to show the humble beginnings of this organization and the dedication and zeal of the pioneering founders.

Until 1915, the funds of "Providence" were deposited in a bank in Yonkers, New York, but with the moving of the office to Philadelphia, the funds were then transferred and deposited in a Philadelphia bank.

It was also resolved to open an Orphan's Fund Account and deposit \$400.00 into it for the orphans of the late Michael Mychalchyky who was a member of Branch 42 in Wilkes Barre, Pa. and to deposit \$5,000. into a savings account. All officers were bonded accordingly.

It was in 1915, when approval was made to organize juvenile branches and to hold election of officers to the Supreme Assembly by ballot in the branches which was done in the fall of that year and results were printed in the newspaper "America". Term of office was three years. The first officers to be so elected were: Rev. Peter Poniatyshyn -- Supreme President; T. Zayachkiwsky — Supreme Vice President; Gregory Zayachkiwsky — Supreme Recording Secretary; Rev. Alexander Pyk — Supreme Financial Secretary; John Borosevich — Supreme Treasurer; Supreme Directors—Theodosius Kaskiw, Rev. V. Stetsiuk, I. Samyul, Rev. M. Kuziw; Assistant Supreme Directors—D. Dmytryshyn, A. Korpetz and J. Rohach; Supreme Auditors—Rev. I. Rubenowych, Rev. M. Guriansky and Rev. O. Savitsky.

The first financial aid was sent to Ukraine in 1915.

Cost of printing "America" for the year 1915 was \$2,256.25, part of which was paid from the Press Fund Account.

For the first four years, the organization had a total income of \$30,844.94 and expenditures of \$12,169.21 leaving a balance of \$18,675.73. First amendments to the By-Laws were under consideration at the Supreme Assembly meeting held March 23, 1916 since "Providence" was rapidly growing and changes had to be made. A committee of four was elected to review them. They were Reverend Fathers Poniatyshyn, Pyk, Rubenowych and Supreme Recording Secretary Gregory Zayachkiwsky.

The untimely death of Bishop Ortynsky (March 24, 1916) was a great loss and shock to the young growing organization as well as to all Ukrainians in the United States. All the officers attended the funeral services. The Supreme Protector and founder of the organization, who visited the offices daily with much interest and help was missed immensely, but with the memory of his zeal and dedication still vivid, the officers continued to concentrate their efforts to further expand "Providence".

On July 18, 1916, a special meeting of the Supreme Assembly was held eulogizing the late Bishop Ortynsky. Then Rev. Peter Poniatyshyn stated that he was notified of his appointment to be the Administrator for the Ukrainian Catholics in the United States, who came from the Province of Lviv (Galicia and Bukovina) and Rev. Gabriel Martiak, who was Pastor in Lansford, Pennsylvania, for those whose origin was in Carpatho-Ukraine or some part of Hungary or Crotia, both to cooperate with each other as leaders of the Church; thereafter announced his resignation as Supreme President. He then assured the Officers of "Providence" further cooperation and support in the growth of the organization. Three candidates for office of the Supreme President were proposed; Rev. V. Dowhowych, Rev. A. Lotowych and Rev. E. Sydoriak. With Rev. Stetsiuk resigning as Supreme Director, Dmytro Dmytryshyn was called to replace him. On October 16, 1916, election by ballot in the branches was held with Rev. Dowhowych being elected Supreme President.

At the July meeting, it was resolved to purchase premises 813 N. Franklin Street, to be used for offices. In 1916, the following was also resolved: to purchase the printing equipment for the printing of the newspaper from the Sisters of St. Basil the Great; since the nuns asked that "Providence" take over the printing of the paper; to hire a person to work in the office on a full time basis, receiving a salary of \$70. per month and living quarters; to engage a physician to review applications; a legal advisor and for the Home Office to send confessional cards to the branches. "Providence", then took over the printing of the newspaper, including the administration costs.

Retaining its ties with the homeland, "Providence" and its members could not sit still when Ukrainian lands were overrun. Letters of protest were sent to the Austrian Government and to the Austrian Embassy in Washington, D. C. Appeals were directed to President Woodrow Wilson,

to the Vatican and to the Russian Embassy in Washington, D. C. in 1916, when the persecution of Archbishop Andrew Sheptytsky, OSBM, clergy and faithful became most violent and bloodshedding. On numerous occasions, "Providence" has come to the forefront many times to fight for religion and political autonomy.

In 1917, despite the hardships of World War I, "Providence" continued to advance. During that year, the following was approved: to have Executive Board meetings on a monthly basis and the Supreme Assembly meetings, semi-annually; reports of meetings to be printed in newspaper "America"; to grant mortgage loans, to purchase United States Liberty & Victory Bonds and to acquire an administrator for the newspaper offices. Sixteen new branches were organized. Total membership as of 12/31/17 was 5,617 and assets \$51,459.57. Twenty-six members' death benefits were paid during the year for the amount of \$4,986.70 and six members who were disabled due to accidents received \$576.00.

During 1918, it was resolved to add 5c to the premium payments per month (fraternal and national fund) from which aid could be granted to members and donations made for worthy causes; "America" newspaper was changed to a tri-weekly publication since price of newsprint was higher in addition to other costs. Majority of the members voted in favor of this resolution to change printing of newspaper to three times weekly rather than raise subscription 10c more which would have been 30c per month. All necessary printed forms were sent to the branch secretaries for use in handling all transactions with Home Office.

Elections were held that year but due to the printing of critical pamphlets by some of the candidates and sent to the branches proved very harmful to the organization, therefore, By-Laws were amended in reference to elections of Officers to Supreme Assembly.

A crisis befell "Providence" during the flu epidemic 1918-1919. The organization weathered the storm paying for over 400 members, \$80,200.00 in death benefits which was 47.8% of total assets yet "Providence" did not assess its members additional premiums as other fraternal organizations did in order to build their reserve. Instead, new members were enrolled during that period, 1464 adults and 400 children. Membership at year end 1918 was 5476; insurance in force \$3,336,550; assets \$100,825.93. It was in 1918 when the Insurance Department of the Commonwealth of Pennsylvania enforced strict laws as to fraternal organizations — reference to finances.

From 1919 to 1926 many Ukrainians including "Providence" members, having earned some money in the United States, were returning to their homeland. Once again, "Providence" came to the financial aid of such organizations as the Freedom Fund for Ukraine — \$1,000.; Association of Friends of Ukrainian Education in Austria, Vienna — \$200.; St. Basil's Orphanage — \$200. and \$200. for orphans in Ukraine as well as donations for Ridna Shkola and Ukrainian invalids.

Up to 1920, "Providence" rented rooms from Sisters of St. Basil the Great, to print and administer the newspaper, but because the space was needed for orphans, "Providence", purchased 817 N. Franklin Street (present building) from the Cathedral parish for \$7,500, and moved all printing equipment to those premises and the offices of "Providence" were moved from 813 N. Franklin Street, which property was then sold. It was in 1920, that the name of the organization was changed to, The Providence Association of the Ukrainian Catholics in America, Charter was amended accordingly. By 1920 there were 135 Adult branches and 88 Juvenile branches. Three new branches were organized and assets were \$111,073.87. During 1921—\$3,000. of Ukrainian National Defense Bonds for Ukraine were purchased by "Providence". It was the first Ukrainian organization to do this among all other Ukrainian organizations in the U.S.A. after which others followed this example.

First official examination by the Commonwealth of Pennsylvania was held July 19, 1922, with recommendations to review the By-Laws. The members of the Executive Board with attorney Julian Shupka began to review the By-Laws, paragraph by paragraph, so that, they could be amended in accordance with the recommendations, sometimes even travelling to Harrisburg to meet with members of the Insurance Department. Term of office to serve for Supreme Assembly Officers was changed from three to four years. On October 13, 1922, a license was issued to "Providence" by the Insurance Department of New Jersey. Membership as of December 31, 1922 was 7,363 and assets \$163,660.72. Membership continued to grow in 1923. In 1924 the revision of the By-Laws was completed and forwarded to the branches for approval. Majority of members voted in favor of the revision which was approved by the Insurance Department of the Commonwealth of Pennsylvania. These By-Laws with the exception of some amendments have been used to this day. Because of the further activities of the Russian agents, there was much unrest among the parishioners in the Ukrainian Catholic Church, (organization of Cantors was dissolved since many left the Ukrainian Catholic Church and became priests in the Orthodox Church, persuading others to do so likewise). Even some "Providence" branches broke away from the organization and Catholic Church.

Rev. Poniatyshyn, as Administrator, was faced with many Church problems. "Providence", realizing what was happening, came to his aid with its newspaper "America" and its branches. December 5, 1923, "Providence" sent a petition to the Vatican to the Holy Father, signed by the Supreme Officers and by all branches. Copies of this petition were sent to all Latin Rite Bishops in the United States and to the Apostolic Delegate in Washington, D. C. In addition to this, in February, 1924, the following telegram was sent to Rome by "Providence":—

"To His Eminence Cardinal Gaspari, Rome, Italy. Orthodox Ukrainian Bishop arrived in America, developing vigorous propaganda among the

Ukrainians. The appointment of Ukrainian Catholic Bishop appears imperative. Save our Church. We humbly repeat our written petition of fifth of December. The "Providence" Association."

Telegram was also sent to the Apostolic Delegate in Washington, D. C. Shortly, thereafter, the long awaited message was received from the Vatican, that a Bishop was designated for Ukrainian Catholics in the person of Most Reverend Constantine Bohachevsky. With the expectation of the arrival of the Bishop, anniversary celebrations of "Providence" in Philadelphia were postponed until Bishop's arrival.

After Bishop Bohachevsky arrived, plans were formulated to have "Providence" celebrations on October 2, 1924 as follows: Morning—Divine Pontifical Liturgy and services for the dead at the Ukrainian Catholic Cathedral of Immaculate Conception of B.V.M.; afternoon—Supreme Assembly meeting with Bishop Bohachevsky at the Home Office, where a painted portrait of the late Bishop Ortynsky and "Providence" certificate was presented to the Bishop. Bishop Bohachevsky in ending his talk to the group stated: "We have one aim and must help our people"; evening—concert with a well arranged program was held, where representatives of organizations were given the opportunity to greet the Bishop and each announced—We are all one people—from Halychyna, Carpatho-Ukraine and Kievan region of Ukraine and must work together, for the good of our people.

There were nine new branches organized in that year, although one branch was dissolved. In 1924, membership grew to 9400 and assets to \$233,855.95. 1925 and 1926 can be referred to as the Dark Years of "Providence" since there was an organization formed which dictated their ideas to the Ukrainian Catholic authorities, using various methods and at the same time stirring misunderstanding in the parishes, which at the same time interferred with the growth of the organization.

Since at that time there was no diocesan paper, "America" was used as a tool to counteract the insinuations and untruths. By standing steadfastly with Bishop Bohachevsky, "Providence" suffered since many branches broke their ties with the Home Office. Growth in membership was very slow.

In 1925, Spiritual Director to the Supreme Assembly was elected by the Supreme Assembly officers for the first time. Elected to serve was Rev. Maxim Kinash.

There was a recommendation of the Insurance Department of Pennsylvania in 1926 for "Providence" to modernize its plans of insurance. John Skwier, who was the attorney for "Providence" at that time, helped in this phase greatly. Applications were changed altogether, seven adult plans and four juvenile plans of insurance were prepared, giving members guaranteed values with withdrawal privileges. Insurance benefits issued were from \$500. to \$2,000. Juvenile members, transferring to adult class (at age 16) did not need a medical examination anymore as heretofor. Plans of insur-

ance and rates were approved by the Insurance Department and then it was officially announced that as of September 1, 1927, no applications would be accepted for the only previous plans of insurance (death benefit value). Members were encouraged to transfer into the (new system) plans of insurance, adjusting their premiums, paying 10c per month more to the reserve fund and 10c more per month for subscription to newspaper (subscription was then 30c per month).

After "Providence" began to enroll new members into the new plans of insurance, false rumors were spread influencing the people and members that the organization was no longer a fraternal organization, will not be giving additional benefits to its members as in the past, but was strictly a business organization. Officers had to travel to the branches with explanations and instructions as to this new system, since having regional meetings at first did not prove fruitful. The officers had to convince them also that the organization was still a paternal benefit organization. Articles in reference to these matters were written in the newspaper "America".

It was in 1927, when "Providence" was notified by the City inspectors that their building was condemned and given notice to either make the necessary repairs or demolish the building completely and rebuild. It was decided to rebuild. Bids were received from four firms, lowest bid was accepted and the entire cost was \$25,750. including the printing plant.

On June 18, 1928 the cornerstone was blessed and the dedication ceremonies of the building were held July 4, 1929 with Bishop Bohachevsky officiating, assisted by many clergy in the presence of guests, Supreme Officers, members and friends; followed by a banquet at the Ukrainian Hall (as a small child, this writer recalls vividly the impressive, colorful ceremonies and attended the banquet with her parents). The stock market crisis of 1929, bank suspensions (closed temporarily or permanently) totaled 4,004 in 1933 and the depression that followed and the unemployment of the 30's (one of every four of the work force was out of a job) forced many members to drop their insurance. Others changed to the new system which enabled them to obtain loans on their certificates and thus pay their premiums with the money received; yet after a short while, they too, dropped their insurance (could not keep up the payments). During the transition period of members from the old system to the new system of insurance and depression, very few new members were enrolled.

Prior to the depression, "Providence" had 11,000 members of which 5,000 were juvenile members, but after the depression, there were only 7,000 members, greatest loss being juvenile members (Parents did not have the means to continue their children's insurance payments). "Providence" was fortunate in one way as none of its funds were lost through the banks' closing. Since persons, who had received mortgage loans from the organization and were in arrears with their payments, "Providence" was forced to foreclose and take over properties valued at almost \$300,000.00.

In 1931, "Providence" began to print a monthly magazine, "Junior America" in the English language for the juvenile members, but after a short time, it was curtailed. In 1930 "Providence" took an active part with its members in the protest hunger march (because of the Famine in Ukraine) that was held in Philadelphia followed by a program held at the then Metropolitan Opera House, Broad & Poplar Streets. This protest march received much publicity in the Philadelphia papers at that time. Over 20,000 Ukrainians participated in this march (this writer did also).

It was in 1933 that the Ukrainian Catholic Youth League (UCYL), now termed League of Ukrainian Catholics was founded in Chicago, Illinois at time of the World's Fair. "Providence" was instrumental in aiding this new organization financially and its activities were given prominent coverage in the newspaper "America". Later, the League's magazine was printed in the printing plant of "America". In 1937, the first woman was elected to the Supreme Assembly as Supreme Director who was Mrs. Anna Boyko. As the depression eased, "Providence" engaged a young organizer, Bohdan Katamay who travelled to the many cities and towns trying to enroll young people into the organization.

"Providence" was the prime mover in the organizing of the Ukrainian Congress Committee of America (UCCA) which held its first meetings at the Home Office of "Providence" and also of its (UCCA) meeting which was held May 24, 1940 in Washington, D. C. with over 800 delegates participating.

As of 12/30/41 "Providence" had assets of \$1,090,094.98. The valuation of Real Estate was at a low at that time and then, Pennsylvania State Insurance auditors, auditing the "Providence" records, recommended that "Providence" lower the valuation of the properties in their books accordingly which amounted to \$119,277.43 which at the same time lowered and changed the assets to \$970,817.55.

By 1942, membership was 8,000 and was stable until after World War II. The post war years saw a new influx of Ukrainian immigrants and with this new potential, "Providence" once again began to grow and increase in membership and assets. This aided "Providence" in its field of low interest rate mortgage loans to churches, schools, and home building programs; others to benefit were various national organizations and societies such as Shevchenko Scientific Society, American Ukrainian Youth Organization (SUM), in Chicago, Illinois and Ellenville, N.Y., American-Ukrainian Cooperative, American Ukrainian Scouts (PLAST), Ukrainian National Women's League of America, Inc. and the American Ukrainian Citizens Clubs in Philadelphia, Pa., Carteret, N. J. and Detroit, Mich.

The rate book and certificates were revised and approved by the Pennsylvania Insurance Department in 1949 being used from August 1, 1949, five plans of insurance for adults and five plans for children.

In 1950, newspaper "America," once again was printed daily, monthly subscription changed to 50c; then to 65c and presently is 75c.

The Double Indemnity Rider was approved in 1952. For a few cents per month, members were able to have double protection in case of accidental death and "Providence" began paying Dividends to its members. Since "Providence" needed more office space and the printing plant needed space likewise, premises 819 N. Franklin Street was purchased in 1954 and the necessary alterations and additions were made. The Spiritual Director to the Supreme Assembly was elected by the membership for the first time in 1953.

"Providence" and its members participated in the National Eucharistic Marian Congress of the Oriental Rites which was held in Philadelphia, October 22, 23, 24, 1954.

With the growth in membership, there was more organizational activity. Organizers were employed, one on a full time basis and others on part time basis to enroll members and officers attended the various functions held in branches. Regional Councils were organized. By-laws were prepared for them and then the Regional Council meetings were held accordingly. They are still being held to this day.

A supplemental rate book and certificates were printed in 1956 with 3 new plans of insurance—one for adults and two for children with a Parent-Member Rider for the Endowment at age 18 plan of insurance.

From 1962-1972 many branches observed their 50th anniversary of their founding by either arranging to have concerts, banquets or both with Supreme Officers being invited as speakers.

"Providence" celebrated its 50th and 60th anniversary in Philadelphia with Divine Pontifical Liturgy, services for the dead followed by an elegant banquet and program with the Supreme Protector, Most Reverend Ambrose Senyshyn, OSBM present together with Most Reverend Joseph M. Schmondiuk, Bishop of the Stamford Diocese and Most Reverend Jaroslav Gabro, Bishop of the Chicago Diocese, Clergy, Supreme Officers of "Providence", members, representatives of organizations, guests and friends.

In February 1963 when His Beatitude Josyf Cardinal Slipyj was released from the Communist prison and word was received that His Beatitude had arrived in the Vatican, immediately, the following day "Providence" Executive Board members had a special meeting and a check for \$500.—"Gift of Love", with a message which was signed by the Board members, Administration personnel of "America" and Editors, was sent to His Beatitude.

In 1966 and 1967, Supreme Officers travelled with Mr. Kulynych, showing a historical Church movie film, "From Metropolitan Andrew Sheptytsky to Cardinal Josyf", in the various towns and cities where "Providence" has branches. Proceeds realized, were sent to His Beatitude Josyf Cardinal Slipyj.

October 15, 1966, first meeting pertaining to the Ortynsky Foundation was held at the Home Office with Executive Board members and those persons, appointed to serve, being present. Funds received for this Foundation

have been used to grant financial aid to students and a donation was given to one person who was writing a book.

"Providence" was instrumental in arranging the first one day session of the Ukrainian Fraternals (there are four), in October, 1967 and hosting it, which was held at the Benjamin Franklin Hotel.

"Providence" has appealed many times to the branches for various special drives for money, which was collected among the members and forwarded to Home Office, such as for His Beatitude Josyf Cardinal Slipyj—\$6,136.; for the Ukrainian Catholic Cathedral Building Fund (Philadelphia) —\$6,972.; for the organization World Congress of Free Ukrainians; for Ukrainian victims of the earthquake in Jugoslavia; Church in Need in Argentine, S. A.; and for Ukrainian victims of the flood in upstate Pennsylvania (persons received aid whether they were members or not, lists of names were submitted by the Ukrainian Catholic Clergy from that area).

During the years, many individual branches arranged affairs and collected funds and clothing in their vicinities and among their members and sent them to towns or villages in Ukraine (where members were born or had relatives that needed help) or the funds were designated to be used to rebuild Churches and National Homes. This was done after World War I and prior to the Communist take over.

During the late 60's and early 70's, "Providence" paid in addition to death and other benefits and donations, thousands of dollars to its members who had endowment certificates that matured. Fortunately, with the continuous enrollment of new members, "Providence" did not have as large a setback as some other fraternal organizations.

A new rate book was prepared with the basis of the new rates—Commissioners 1958 Standard Ordinary Table of Mortality (CSO58) with interest at 3% per annum. New rates became effective May 1, 1967. New certificates were approved by the Insurance Departments of Pennsylvania and New Jersey. There are eight plans for adults, six for children and a Family Plan and additional benefit riders.

On September 28, 29, 30, 1969, Supreme Officers and members of "Providence" participated in the Ukrainian Celebrations in Rome, Italy, at which time the Cathedral of St. Sophia was blessed.

In the fall of 1970, "Lys Mykyta" opera was sponsored by "Providence". Students of the Ukrainian Music Institute of Philadelphia participated in addition to a few professional singers and musicians. The opera was held at the Academy of Music in Philadelphia to a capacity crowd with repeated performances in New York City, Pittsburgh, Pa. and Chicago, Ill. Income derived from these performances covered the expenditures incurred which were many in the preparation process, decorations, costumes, transportation and etc. and "Providence" had to also pay from its funds \$1,500. It was not, perhaps, successful financially, but it was morally and the enjoyment the young Ukrainian performers had in their particular roles, acting and singing in the above mentioned cities, surely will be remembered

by them for many years. During the past twenty years, several books were published by "Providence" which are as follows: Dr. Gregory Luznycky's—Ukrainian Church between East and West (in Ukrainian); Rev. Isidore Nahayewsky's—History of Ukraine (in English) which was a sell out (plans are in order to have a second printing shortly); and in conjunction with the 60th anniversary celebration, Sviatoslav Hordynsky's—The Ukrainian Icon of the XII to the XVIII Centuries which was printed in Germany (separate editions in English and Ukrainian) and Msgr. Myroslav Charyna's—Way of the Pilgrim (in Ukrainian). A trip was sponsored during the anniversary year (September 1972) to Rome, Athens, Holy Land, Lourdes and Paris under the leadership of the Supreme President Very Rev. Msgr. Myroslav Charyna, after which Monsignor wrote the above mentioned book.

Many donations for worthy causes (too many to enumerate) have been granted by the organization throughout the years and are still being granted. Many scholarship stipends were awarded to seminarians and students needing financial aid. During the sixty years of "Providence" existence, there were times of problems within, whether in the printing plant or in Home Office, yet these problems were corrected and the work was carried on in a democratic manner.

Representatives of the Supreme Protector, of the Stamford Diocese and of the Chicago Diocese attend Supreme Assembly meetings which are held on an annual basis. Reports of the Supreme Assembly meetings are forwarded to all the Ukrainian Catholic Bishops in the United States. "Providence" is a member and takes an active part in the Ukrainian National Organizations as well as is a member of the National Fraternal Congress, Pennsylvania Fraternal Congress, New Jersey Fraternal Congress, New York Fraternal Congress, Insurance Federation of Pennsylvania and the Philadelphia Fraternal Organization. Supreme officers participate in these conventions and its Supreme Treasurer has served as President of the Pennsylvania Fraternal Congress, New Jersey Fraternal Congress and the Philadelphia Fraternal Organization.

All the Clergy and persons who served as Supreme Officers of this organization, whether a short term or a longer term and the pioneer members have helped "Providence" withstand the many storms throughout the years, adding their efforts to the organization that was founded on the strong Christian solid foundation of Faith in God and under the patronage of the Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary will continue to serve its Church, members and people for many years.

As of December 31, 1972, there are 214 branches with a membership of 18,368, insurance in force \$13,072,000. assets 6,799,432.12, ratio of assets to liabilities—136.6 and all reserves are on a 3% basis. An increase of members would certainly widen the horizon of the "Providence" and bring even more benefits to the individual Ukrainian Catholic and his family, as well as the Ukrainian Catholic Church.

A leading commercial insurance company, through its advertising, proves that the average American lacks proper insurance coverage. Yet, many Ukrainian Americans fail to realize that proper insurance through "Providence" not only protects one's family, but also aids his Church and its various institutions.

Let every Ukrainian Catholic, no matter of what generation or age, (to 65) become a member of The Providence Association of the Ukrainian Catholics in America!

**TABLE OF ASSETS OF THE PROVIDENCE ASSOCIATION
OF THE UKRAINIAN CATHOLICS IN AMERICA**

YEAR	ASSETS	YEAR	ASSETS
1912	\$284.12	1943	1,143,741.43
1913	1,754.19	1944	1,236,525.28
1914	5,592.16	1945	1,305,744.12
1915	18,675.73	1946	1,389,898.25
1916	36,819.37	1947	1,466,950.95
1917	51,459.57	1948	1,560,035.91
1918	87,446.21	1949	1,650,288.09
1919	100,825.93	1950	1,764,757.20
1920	111,073.87	1951	1,898,074.49
1921	143,470.57	1952	2,102,687.21
1922	163,660.72	1953	2,311,325.07
1923	196,577.56	1954	2,548,785.31
1924	233,855.95	1955	2,780,907.74
1925	270,170.60	1956	3,020,742.33
1926	322,633.58	1957	3,270,231.37
1927	374,642.96	1958	3,486,855.45
1928	429,984.13	1959	3,745,144.14
1929	489,673.83	1960	3,986,689.71
1930	557,045.08	1961	4,234,547.96
1931	618,299.55	1962	4,528,170.47
1932	664,711.54	1963	4,818,614.93
1933	713,601.05	1964	5,120,247.91
1934	762,010.34	1965	5,451,711.70
1935	804,316.84	1966	5,785,621.46
1936	859,494.53	1967	6,120,151.55
1937	897,349.54	1968	6,483,794.23
1938	937,757.80	1969	6,701,580.01
1939	976,991.14	1970	6,814,375.75
1940	1,027,718.09	1971	6,789,305.78
1941	970,817.55	1972	6,799,432.12
1942	1,055,973.20	1973	6,941,853.89

ГОЛОВНІ ЛІКАРІ СУК „ПРОВІДІННЯ“

До 1946 року головними лікарями СУК „Провидіння“ не були Українці, бо в осідку нашої організації не було наших лікарів.

Щойно в 1946 році головним лікарем СУК „Провидіння“ став д-р Еміль Л. Гарасим, лікар-хірург, дуже популярна в українській громаді та усій Філадельфії людина.

Д-р Еміль Гарасим

Д-р Роман Дикий

Д-р Еміль Гарасим народився в 1910 році в Дрогобичі, Західна Україна, зрідкіля малим хлопцем прибув із батьками до ЗСА. Під час Другої світової війни був польовим хірургом американської армії й комендантом медично-санітарної частини. У цьому характері він допомагав численним українським скитальцям і переміщеним особам у Німеччині, над якими

висіла загроза репатріації. У Філадельфії д-р Е. Гарасим був відомим українським суспільним діячем. Він був одним з основників УККА, а теж ЗУАДК. Д-р Е. Гарасим був приватним лікарем наших Владик — Митрополитів, належав до українсько-американської організації ветеранів і був активний, як лікар і спонзор, у Сиротинці ім. св. Василія Великого при Лінделей Евню. Прикладав багато праці в Каледжі Сестер Василіянок у Дженкінстві. Був членом багатьох інших організацій і товариств. За час своєї відданої праці для СУК „Провидіння“ д-р Е. Гарасим виконував свої обовязки дуже солідно, дбаючи про добро нашої Установи, та служив кожночасно й безкорисно потрібними фаховими порадами.

Після ненадійної смерти, 24-го грудня 1972 року, д-ра Е. Гарасима, головним лікарем-дорадником СУК „Провидіння“ став також відомий українській громаді д-р Роман Дикий, який народився 1923 р. в Хороснім, Західня Україна, і прибув до ЗСА по Другій світовій війні.

Студії дентистики й медицини закінчив у Німеччині, а прибувши до ЗСА, склав приписані іспити й відкрив лікарську канцелярію у Філадельфії. Він є одним із найбільш активних і жертвенних громадян і, як лікар нашої Організації, виконує свої обовязки, спрямовані на добро й ріст СУК „Провидіння“, віддано й безкоштовно.

М. Баранецький

**ПАМЯТІ ОСНОВНИКА
СУК „ПРОВІДІННЯ“**

(Слогади надруковані без мовних змін)

ПАМЯТІ ПЕРШОГО
УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛІЦЬКОГО
ЄПІСКОПА В ЗСА

Після скінчення студій теології й отримання докторату, іменовано о. Сотера Ортінського професором філософії для Василіянських питомців у Лаврові, де він учив два роки. Та надзвичайний дар промовця не дав йому тихо сидіти і бути професором. Його душа рвалася до проповідництва. Ще як питомець теології часто проповідував під час вакацій у церкві ОО. Василіян у Львові. Вже тоді рознеслась по Львові слава про молоденького богослова, який дуже гарячо, з життям і запалом голосив слово Боже й притягав своїми проповідями масу інтелігенції і так багато народу до церкви ОО. Василіян, що чимало людей мусили стояти на дворі й слухати науки. Вже тоді став він любимцем Львова.

Після двох років професури філософії його перенесено до Львова, де став одним із головних місіонерів. Реформа показала, що зробила, бо вислава найгарніші сили на перші місії по Галичині, а то знаменитих місіонерів, якими одні з перших були: о. П. Філяс, о. С. Ортінський, о. Е. Ломницький, також о. В. Кулик і о. А. Шептицький. Вони то вздовж і впоперек переїхали цілу Галичину, проповідуючи слово Боже. Хоч усі вони були сильні й славні місіонери, та перше місце все таки мав о. Ортінський, бо крім прегарної вимови, мав він велику силу завзяття, говорив із запалом і поривав усіх.

У цілій Галичині не було священика, який дорівняв би йому. При тому, як поет, мав багату фантазію і вмів прекрасно описувати. Тому, коли парохи старалися за місію, звичайно просили, щоб між трьома місіонерами конечно був і о. Ортінський.

Оповідав мені один священик. Було це восени в одній великій парохії на місії. Маса священства, сусідів і зподальших сторін, зіхалися на місію. Одного дня по полуничі в парохіальному домі запросили всіх священиків до підвічірку на каву. Всі засіли до кави й весело розмовляють. Втім хтось дає знати, що біля церкви під липою вийшов на проповідальню о. Ортінський. Всі, як стій, в одну хвилину, старі й молоді священики покинули каву й побігли слухати проповіді о. Ортінського. Це лише один приклад, а багато таких можна б подати.

По літах праці на місіях о. Сотер почувся перемученим і просився на село відпочати. Його перенесено до Михайлівки, монастиря в Борщівському повіті, де він займався зарядом господарки, а пізніше, як ігумен, підніс Михайлівку до непізнання. Він оснував читальню „Просвіти“, товариство „Сокіл“, християнську крамницю, усунув польську вчительку, а подбав про вчителя Українця, при тому далі їздив на місії і давав реколекції по школах, у гімназіях і для інтелігенції. Тернопіль ніколи його не забуде, де довгі літа ніхто інший, лише о. Ортинський проповідував на всіх їх відпустах. Так само Чернівці на Буковині все мали собі за щастя мати на травневі проповіді о. Ортинського. Ціла Борщівщина, всі місця відпустові були під впливом о. Ортинського.

**

До Зєднаних Стейтів Америки він прибув улітку 1907 р. Велика радість настала в Америці, що Єпископом є славний місіонер о. Сотер Ортинський. Всі священики підкарпатські й українські зробили кілька зїздів, щоб гідно прийняти першого Владику й вручити йому дар любови... Все, що жило, духовні й світські вийшли громадно на привітання. Комітет виїхав човном аж на море...

Місцем осідку для Єпископа Рим призначив Філадельфію, але вона була тоді дуже нужденна. Церковця при 9 вулиці маленька, а помешкання ледве з кількох кімнат було лихе й запущене. Комітет просив Владику, щоб згодився найняти відповідне помешкання, але Владика не хотів, а замешкав зараз біля церкви, де мешкав попередній парох з Підкарпаття, о. Грабар, який обслуговував галицьку парохію у Філадельфії, а перед прибуттям Єпископа виїхав до старого краю.

Та Владика цим не зразився, замешкав, де мешкав парох, і взявся до праці. Згодом перенісся на мешкання у Вест Філадельфії і доїздив до церкви, бо в помешканні з'явилася вогкість. Але це тривало не довго, бо за короткий час Владика закупив при Норт Френклін вулиці велику церкву на катедру, а поміч помешкання для Єпископа і священиків...

Свою працю розпочав виданням свого першого послання. Всі його послання були дуже гарні, але перше було таке зворушливе, що багато священиків, читаючи його, плакали. Зробив зараз на початку зїзд усього священства і по нарадах упорядкував дієцезію, поділив на деканати, іменував деканів і радників та старався про лад і порядок. Сам узявся до місій, бо мило йому було проповідувати. Як місіонер, Єпископ обіхав усі парохії раз і другий і зєднав собі увесь загал не лише український, а й людей з Підкарпаття, які не звали його інакше, як „наш Преосвящений Пан Владика“. Вони щиро його полюбили і дуже любувалися проповідями Єпископа по місіях і візитacіях.

Бл. пам. Владика, як Єпископ, був дуже приступний, людяний і товариський. Усіх священиків трактував як своїх товаришів і почувався завжди веселій і вдоволений у їхньому товаристві, чи то на яких посвяченнях, чи

місіях або зібраннях. Коли хтось із священиків приїхав до нього в обідню пору, завжди з ним ділився своїм обідом чи вечерею. Любив страви прості і здорові...

Був дуже чулого серця, дбав про хворих священиків і завжди носився з гадкою вибудувати десь над морем дім для старих священиків. Любив нарід і тому всякі делегації з різних парохій приймав, як правдивий батько і вмів так повести справи, що хоч не раз і не сповнив їх волі, то так їх мило успособив, що делегати виходили вдоволені й хвалили свого Єпископа. Приймав делегатів усюди, де був, не лише у Філадельфії, але й на всіх місіях і візитacіях...

Любив брати участь у патріотичних народніх виступах. Звичайно гарним вступним словом відкривав таке свято й цим надавав йому величного значення, поваги й блиску... Мав великий дар до мов, також до музики й поезії. Грав на кількох інструментах і співав дуже гарно мілим, сильним баритоновим високим тенором. Був великим католиком, але коли прийшла була булля з Риму, яка була б зашкодила нашому обрядові, бл. пам. Єпископ подбав у Римі про те, щоб вона не була проголошена й виконана.

КІЛЬКА СПОГАДІВ

У 1907 році після Різдва я приїхав був до Львова на єрейські свячення. В неділю після Різдва був я на Службі Божій в оо. Василіян, а після Служби Божої на обіді в монастирі. По обіді в рекреаційній залі бл. пам. Єпископ Кир Сотер Ортинський, тоді єромонах Сотер, ударив мене рукою по плечу і запитав:

- А ти тут що робиш?
- Я приїхав святитися.
- Жонатий, чи ні?
- Ні, — кажу.
- Як так, то поїдеш зі мною до Америки!

Тоді були поголоски, що о. Сотер поїде до Бразилії. І я так думав.

По свяченнях, 17 лютого я поїхав у родинні сторони з першою Службою Божою, а в березні треба було їхати на першу посаду до Божикова, повіт Підгайці, на сотрудника до о. Івана Дурбака. Перед відіздом я пішов до Ексцеленції Митрополита Андрея по благословення і просив світлину на памятку. В семінарі я показав світлину своїм приятелям, а о. Ф. Ладкович, тоді клирик на другому році богословия, сказав: „Чому ви не просили світлини з бордою?“

І так мене конопадив, що я вдруге пішов просити про світлину, вже з бордою. На цій світлині Ексцеленція Митрополит написав: „Нехай Бог благословить! — Андрей Митрополит“.

Я вдруге попросив про благословення і запитав, чи Ексцеленція дозволить мені поїхати з о. Сотером до Америки. Митрополит відповів:

— О так, американський єпископ буде потребувати добрих священиків!

Так я дізнався, що о. Сотер буде Владикою у Зєднаних Державах. Та про це я нікому не згадував.

У другій половині квітня 1907 р. з'явилися статті в часописах про єпископську номінацію о. Степана Сотера Ортинського і що на секретаря він вибрав мене.

Хіротонія, себто рукоположення в єпископи відбулась незвичайно вроочисто у Львові в Томину неділю, 12 травня 1907 р. На свячення приїхали тодішні Владики: Кир Константин [Чехович] з Перемишля і Кир Григорій [Хомишин] із Станиславова. При вечері 11 травня, в суботу, бл. п. Сотер забавив своїх Святителів оповіданням про свою пригоду, як вертався з Коломиї до Львова з реколекцій, що їх давав у тамошній українській церкві.

До єпископської номінації бл. пам. Кир Сотер, тоді о. Сотер, носив бороду. По номінації обголився і ті, що привикли бути бачити його з бордою, могли його не пізнати.

Так сталося з послом А.¹ Ідучи з Коломиї, Преосв. Сотер всів до передлілу, де вже сидів посол А. Зачалася розмова й зійшла на єпископську номінацію до Зєднаних Стейтів. Посол А. бідкався, як це могло статися, що Апостольська Столиця іменувала „гайдамаку“ на єпископа до ЗСА. В часі того бідкання Кир Сотер притакував послові й так приїхали до Львова. Пан посол зняв валізку Кир Сотерові і, за звичаєм, представився: я такий то. А Преосв. Сотер: „А як єпископ-гайдамака“.

Дня 12 травня після рукоположення єпископа для католиків словянського обряду в Зєднаних Стейтах Північної Америки — Кир Степана Сотера Лебедь Ортинського був обід у палаті Ексцеленції Митрополита Кир Андрея [Шептицького] в честь нововисвяченого Єпископа. Перший тост у честь тодішнього Намісника Христового Пія X за його предобре серце для нашого народу взагалі, а особливо за Атлантическим океаном, виголосив Ексцеленція Кир Андрей. Такий піднесений і правдиво християнський настрій, як того дня в митрополічій палаті, тяжко собі тепер навіть уявити. Такі хвилини трапляються раз на довгі літа, навіть століття.

У відповідь на цей тост бл. пам. Кир Степан Сотер Лебедь Ортинський відповів прекрасно, з особливим у нього одушевленням. Він подякував Господу Богу за незвичайну ласку, відтак Намісникові Христовому Папі Пієві X і Ексц. Кир Андреєві. В часі тієї історичної промови Владика Сотер висловився так:

— Те, що Святіший Отець Пій X вибрав мене на єпископа до Америки, вважаю за превелику ласку Божу і за справжнє чудо.

Ще Єпископ не виїхав до Америки, а вже писали й друкували статті проти нього (брехні).

Празник Преображення Господа нашого Ісуса Христа провели ми у Бремені, де кілька тисяч нашого народу приступило до св. Тайн.

Дня 27 серпня 1907 року прибули ми кораблем Кайзер Вільгельм до Нью Йорку. За давніше умовленням порядком, просто з пристані Єпископ Кир Сотер поїхав до церкви св. Юрія в Нью Йорку, тоді при 20-ій вулиці.

¹ Абрагамович Давид (1839—1926) Вірменин із роду, польський політик, 1893 року віцепрезидент віденського парламенту, 1897 р. президент парламенту, в 1907-8 рр. міністер Галичини — гл. Гр. Лужницький „Єпископ-піонер Кир Сотер з Ортинич Ортинський ЧСВВ“. Філадельфія, Р. Б. 1963, ст. 40.

Щоб заощадити час на привітання, Владика одягнув фіялкову рясу і так ми стрінули лікарську комісію. Начальний лікар, як лиш з'явився в ідалні 1-ої кляси, де всі посажири тієї кляси ждали на комісію, клякнув перед Преосв. Сотером і поцілував єпископський перстень.

Церква св. Юрія була переповнена людьми і священством з усіх сторін Америки. Один із старших священиків привітав Владику промовою, в якій змалював духовні й матеріальні терпння нашого народу. В цій промові був такий вислів: „Коли позволено нам сповідати, то не дозволювано причащати, а коли вже дозволено причащати, то не дозволено перед тим сповідати!“

Ексцеленція Кир Сотер був порушений до глибини душі. З церкви ми приїхали до готелю Недерленд, де був приготований привітальний бенкет. На бенкеті провідник найбільшої тоді запомогової організації „Соєднення“, Югас сказав у своїй промові: „Кедь Єпископ буде з намі, так вшитко буде добре, а кедъ лем буде з Галічанамі, так...“

У цьому місці прияvnі священики втихомирили промовця, але Владика зорієнтувався і, щоб американський загал знов, з якими труднощами прийшло до того, що ЗСА дістали Владику словянського обряду, розповів дуже цікавий епізод, який збурвся в Римі.

Та це не помогло.

Першу Службу Божу відправив Кир Сотер 28 серпня, в день Успення Пречистої Діви Марії, Матері Божої. В часі Служби Богої Владика виголосив проповідь, яка кожному розумному чоловікові давала цілий план життя, щоб дочасно й вічно бути щасливим. Під час проповіді він ужив такого прикладу: Коли на найгарнішій сталі покажеться хоч би маленька пляма іржі, то треба її якнайскоріше усунути. Коли ж цього не зробиться, то найсильніша сталь розсиплеться у порох.

Та і ця проповідь не багато помогла. Ця „іржа“ руйнувала й далі руйнує найгарніші наші змагання, а наших людей жene у провалля... Ішли скарги на Владику майже щодня. А які ж то були наївно нерозумні скарги! Ось одна з них:

Ще в 1907 році заскаржено Владику до Апостольської Столиці за те, що він є „Українець“! Всі ті скарги Апостольська Столиця висилала до свого Делегата у Вашингтоні, а він передавав їх Єпископові Сотерові.

На ту скаргу Єпископ відповів так:

— Перший раз у житті довідується, що принадлежність до якогось народу може бути гріхом!

Настрій був такий, що найближче оточення Єпископа побоювалося, що він не переживе й одного року.

Та Господь Бог чудесно рятував терплячого Владику. Найгірші, можна сказати божевільно неправдиві, скарги пішли до Апостольської Столиці в 1911 році. У відповідь на ті скарги відбувся зїзд нашого священства у Вашингтоні, а в 1912 році вислано до Апостольської Столиці друковану відповідь духовенства. Цю відповідь вислано було всім вищим достойни-

кам у Римі. Та опаски на тих відповідях, формою старокраєвої „Ниви“, так вільно були прикріплені, що лише чудом один примірник прийшов до Риму і то до Кардинала Діоміда Фальконі, що до 1912 року був Апостольським Делегатом у Вашингтоні. Крім того Владика Кир Сотер вислав від себе відповідь на ті нечувано брехливі напасті. Лист Владики кінчався такими словами:

„Оскаржено мене за гріхи всього світу. Бракує лиш одної скарги: що я вбив Господа Бога. Коли ж така скарга приайде, то прошу мене повістити!“

З цим листом і відповідю нашого духовенства Еміненція Кардинал Д. Фальконі звернувся до Святішого Отця і інших кардиналів і у висліді в 1913 році вийшов декрет про креування нової Епархії словянського обряду. Але й це не помогло. Напасті йшли далі, хоч не до Риму, то до часописів, і так далі підкопувано повагу Владики.

З початком березня 1916 року назначено було посвячення каплиці в монастирі СС. Василіянов. Підписаний взяв на себе обовязок запросити на це свято філядельфійські особистості. Кожного дня при кінці лютого я давав знати Матері Настоятельці, яких гостей можуть надіятися. Одного дня я стрінув у монастирі Владику — мав конференцію для Сестер. Владика виглядав дуже втомлений і сумний.

Я піддав тоді думку Преосвященному, чи не було б порадним виїхати йому хоч на короткий час до Мавнт Клемен, Мішіген, до купелів на ревматизм, на який терпів тоді Владика. Коли я це сказав, Владика піdnіс руку вгору й сказав:

— Незабаром я піду на другу гору.

І це сталося 24 березня 1916 року.

(В день св. Мученика Єрмила і Стратоніка,
26 січня 1938 р., Барнесборо, Па.).

МОЇ ЗУСТРІЧІ З ВЛАДИКОЮ СОТЕРОМ

У сьомій годині ранку пробудив мене дзвінок біля дверей. Міркую, що певно прийдеться відвідати хворого. Біжу таки в нічній сорочці, щоб запитати, в чому справа. Відсунув я засувку й відчиняю, але так, що ланцюжок усе ще тримає двері, лишаючи невелику щілину для побачення і розмови.

Я поглянув і оставпів, бо перед дверима стояв усміхнений перший єпископ нашої іміграції, Кир Степан Сотер [Ортинський]. Заметувшися я, а Владика сміється і каже:

— Вибачте за таку власну візиту, але я приїхав до Чікаго раненько і не зінав, куди подітись.

Тим часом я вже очуняв, відчепив ланцюжок і запрошу до хати, а сам біжу до своєї кімнати, щоб одягнутися.

Бідний єпископ увійшов до гостинної, сів у фотель, але ще скорше встав, бо на м'якому кріслі накопичилося стільки пороху, що курява здіймилась хмарою по цілій кімнаті. Покинув Владика „парлор“ і склонився до „офісу“, де деревяні стільці були добре витергі одягами відвідувачів.

За той час я вже вспів умитися, прибратись і постирати порох в їdalyni та ще й прикрити стіл скатертю, не дуже сніжно-білою, але й не цілком забрудженою. На щастя, підлога була заметена лише кілька днів перед тим і я не встиг ще порозкидувати усякий хлам по всіх кутках. Трохи недокурків і окружків я замів під шафу й побіг привітатися з архиєреєм.

Тільки ми звіталися, а Владика просить про щітку до одежі. Метнувся я, приношу й дивлюся, а цілі плечі й сидження такі запорошені, якби іхав дорогою з Бібрки до Ходорова в літню пору. Спаленів я, засоромився за свою досі невживану гостинну, що натуго замкнена, але все таки втягнула в себе масу порохів з чікагських вулиць.

Посідали ми в їdalyni, розмовляємо, аж тут задзвонив церковний дзвін на Службу Божу. Питаю єпископа, чи не скоче спочити по довгій дорозі, але він пішов зі мною до церкви.

Стара, дерев'яна церква мала внизу школу і „помешкання“ для дяка, де в одному куті був широкий тапчан, збитий з дощок, а на ньому сінник

з соломою, прикритий таким коцом, що може колись мав якийсь колір, але тепер був сірий і заялозений. Столик і два крісла доповнями устаткування, а кілька клинців, забитих у стіну, служили замість шафи на одежду. Через те „помешкання“ ішлося крутими сходами до захристії.

Як тільки ми ввійшли, Владика клякнув перед жертівником помолитися, а я зібрався до Служби Божої. Після Богослуження повернулися ми до хати і перше слово Владики було:

— Гратулюю! — говорить і сміється. — Мабуть ніде на всій нашій Україні нема таких вікон у церкві, як у тебе, батьку отамане!

З того часу я став батьком отаманом у кожній розмові й кореспонденції бл. пам. Покійника. А історія тих вікон була така, що я застав їх із звичайними запорошеними шибками й вирішив їх помалювати. Порадилися ми з старокраєвим лякерником, д. А. Ш., моїм добрим другом, і вирішили, що буде найкраще, як розмалюється їх нашими національними барвами.

Сказано — зроблено. Як було увійти в церкву, то все зливалося в голубо-жовтих красках і, що найважніше, це сподобалося всім парохіям. З часом фарби тут і там потріскали і злущились, але вся краса не щезла. Народні українські кольори переважали аж до кінця нашого перебування в старій церкві.

Не так гарно виглядало воно ззовні. Як завважав Покійний, наша церковця подобала зверха на . . . нігерську.

Ці перші відвідини тривали кілька днів. Покійний Владика любив і вмів говорити. Був не тільки великим проповідником. Умів так зацікавити у гутірці, що ми, розмовляючи, засиджувались до самого ранку.

Приїхав був Владика поблагословити угольний камінь під нову церкву. Мури вже були покінчені, був уже й дах, залишалася тільки робота в середині. Був це День Подяки, а днина темна, мрячна, хмура.

Вийшла велика процесія з старої церкви. Саме біля карети, де ми сиділи з Владикою, ішов хорунжий у багатому козацькому жупані, шароварах і чоботях, з довгою шаблюкою при боці і в смушковій шапці на голові. Усе було гарне — увесь козацький одяг і український прапор, що його ніс, а тільки — сама особа хорунжого була справжньою карикатурою. Малого росту, кволий і кривий. Шкутильгав він, через силу тримаючи прапор, і зизом позирав гордо й бундючно. Була штука дивитися на нещасного каліку-чудака й не сміятися.

— Диви, батьку отамане, і скажи, чи не є це тип нової загальної політики? Певне тільки він один спромігся купити собі козацький стрій і через те комітет ставить його на чолі цілої паради, не зважаючи, що він справжня карикатура українського козака.

Я і досі затямив ту заввагу і, як роздумую про різних міністрів, державних мужів, начальників і підначальних головачів з часів нашої боротьби за визволення, за свою державу, то міркую, що наш бідняга хорунжий із чікагської паради був ще далеко кращий, ніж багацько тупих амбітників, що хапались за керму нашого державного човна й затопили його.

Тямлю ще, як покійний єпископ приїхав був на інсталяцію чікагського архієпископа Мунделяйна. Для прикраси Владика накинув на мене свою червону, докторську накидку, з якою я парадував у латинській катедрі і часто діставав єпископський титул „юр Грейс“.

Коли ми зайдли до захристії і я убирав Владику, ні один із достойників не озвався до нас ні словечком. Отірчений Небіжчик сказав тоді до мене:

— Бачиш, батьку отамане, як ми висимо поміж землею і небом? Кожний з них уважає нас за щось нижчого від себе, за щось таке, що не знати, чи ми католики, чи прищепи, чи діти Матері Церкви, чи тільки недобри пасинки.

Інсталяційний комітет запросив нас на вечерю, але я легко намовив Владику, щоб не йшов, а залишився в мене.

Наступного дня ми довідалися з газет, що кільканадцять осіб померло, а багато бореться із смертю після спожиття тієї інсталяційної вечери. Головний кухар, який ненавидів клир, насипав отрути до юшки, а сам пропав без вісти до сьогоднішнього дня. Між померлими був славний лікар-оператор Морфі, а крім нього світські й церковні достойники.

Прочитав я ті страшні новини Владиці й кажу:

— А що, чи не добре порадив батько отаман?

Врятувався тоді бл. пам. єпископ, але за пару тижнів я одержав телефонат від о. Б.: „Єпископ помер!“

Як грім з ясного неба. Ніс я домовину, де спочивали його тлінні останки. Ридав батько отаман за своїм улюбленим Владикою, що зійшов зі світу у самій силі віку, піонер ладу у нашому церковному житті, основник сиротинця і „Провидіння“, патріот, що намагався стримати нашу іміграцію від утоплення в багні безвірного лібералізму й оздоровити її через Церкву й віру.

ОСТАННІ ДНІ ЖИТТЯ,
СМЕРТЬ І ПОХОРОНИ
ПРЕОСВЯЩЕННОГО КИР СОТЕРА
(ІЗ СПОГАДІВ ОЧЕВИДЦЯ)

„Я знаю, що вже довго не буду жити“ — говорив Преосв. Кир Сотер до своїх близьких. Не почував себе добре вже від довшого часу й видно було, що його здоровя підточує якийсь хробак. Був дуже розстроєний, хоч намагався не піддаватись недузі. Праця в епархії уже його так не цікавила, як раніше, ладнання епархіальних справ доручав іншим, а сам тільки ще займався Сиротинцем і справами майбутнього українського банку. Одній і другій установі присвячував найбільше праці в останні дні свого життя.

Банк був уже зачартерований, як стейтовий і Єпископ заходився коло збирання закладового капіталу.

Недуга, що перетяла нитку життя Кир Сотера, змоглася раптово в четвер 16-го березня 1916 року. Ще перед тим, у суботу Владика відслужив Божественну Літургію в катедрі й виголосив довшу проповідь, яка дуже його розігріла й змучила. У четвер вранці прокинувся зі сну дуже хворий — увесь був синій і відчував великі болі голови. Негайно покликано лікаря, а о. А. Пик висповідав тим часом Владику й запричащав.

Лікар ствердив грізну ситуацію, бо змоглася гарячка, хворий попав у маячиння і тому треба було підтримувати життя підшкірними впорсненнями.

У вівторок, 21-го березня хворому полегшало, але приготований на найгірше, він покликав до себе адвоката д-ра Юліяна Чупку й у присутності о. Й. Гурянського, о. Кульматицького й свого брата Йосипа Ортинського продиктував свою останню волю. У п'ятницю, 24-го березня, Кир Сотер почувався так добре, що встав з ліжка, ходив, навіть сам обголосився і розмовляв з адвокатом Чупкою, що прийшов його відвідати. Однаке цей стан довго не тривав. Адвокат Чупка завважив, що очі Єпископа раптом дуже змінилися. Адвокат зараз побіг повідомити про це родину хворого і, коли вона прийшла, Кир Сотер поскаржився їй, що в нього дуже похололи руки. О годині 11:30 того самого дня Кир Сотера вже не стало між живими.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ПОХОРОНІВ

Серед смутку й плачу домашніх зразу вислано телеграми до всіх наших католицьких священиків в Америці, до канадійського єпископа Кир Никити [Будки], Апостольського Делегата у Вашингтоні і до всіх архиєпископів і єпископів римо-католицького обряду.

Коли телеграми рознесли сумну вістку по Америці про смерть Кир Сотера, по всіх українських церквах заголосили дзвони, повідомляючи вірних про відхід їхнього Архипастыря. Деякі парохії почали підготовлюти делегації, які мали взяти участь у похоронах Покійного, з інших виїхали окремі люди.

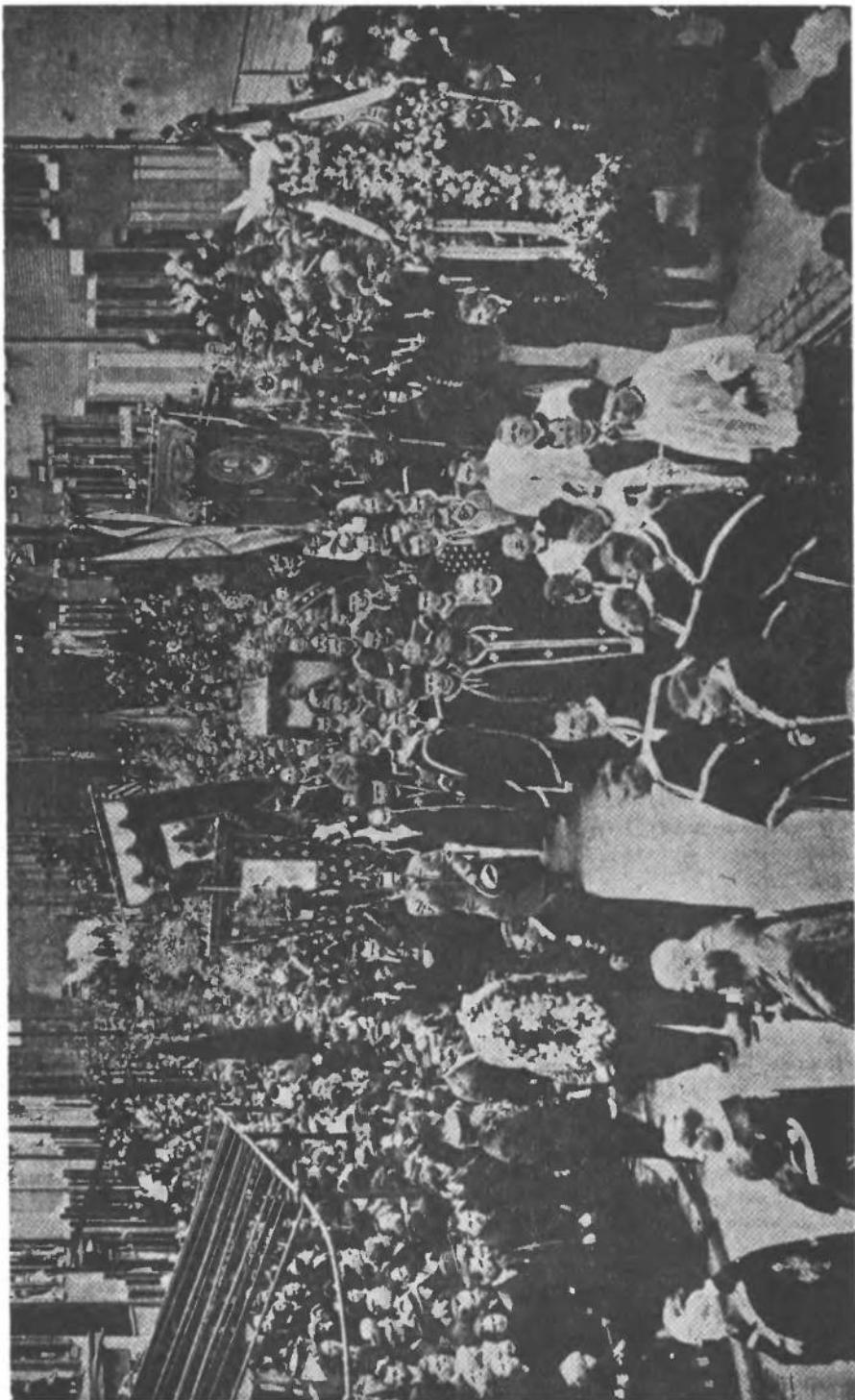
А тим часом у Філадельфії йшла підготовка до того, щоб віддати останню послугу свому Владиці. У неділю, 26-го березня тіло Кир Сотера, одягнене в повні єпископські ризи, перенесено з відповідними церемоніями й серед величезного здигу вірних та чужих до катедрального Собору, де воно лежало відкрите аж до дня похоронів. Кожного дня біля домовини приїжджі з різних сторін священики служили Панахиди, а місцеві Братства й дяковчилі з своего товариства чергувалися при стійках біля домовини й читанні псальмів.

ВСЕ ПОКРИТЕ СМУТКОМ

Середа, 29-го березня. Собор, єпископська палата, манастир Сестер Василіянок, Сиротинець, друкарня, дім Головного Уряду „Провидіння“ і доми, які находилися в чотирьохкітнику, що його творять вулиці: Брави, 7-а, Периш і 8, покриті жалобою. На всіх будинках повівають чорні пра-пори, а Собор й палата прибрані декораціями біло-жовто-чорної барви. На вулицях багато людей місцевих і позамісцевих, з подальших околиць, і всі вони сумні, пригноблені, стоять мовччи, або розмовляють притишеними голосами, неначе б боялись когось розбудити. Веселих облич тут не видно й то не тільки серед старших, а й серед дітей, особливо тих із Сиротинця.

Перед дверми собору стоїть поліція. В соборі на підвищенні лежить домовина, вся застелена вінками й квітами. Обличчя покійного Кир Сотера запалося, вираз його суворий, видно, що перед смертю Покійний перетерпів велиki болi.

Собор заповнений людьми, своїми й чужими. Одні приходять з цікавости, інші, щоб віддати останню послугу й помолитися за спокій душі свого Архипастыря. Уесь час йдуть Богослужби, тягнеться сумовитий, до глибини душі проймаючий, спів.

Похорон бл. п. Владимира Сотера Ортинського, ЧСВВ.
Погородній похід вулицею Н. Френкілін у Філадельфії, Па.

ПОХОРОНИ

Майже в останній хвилині змінено плян похоронів — замість попереднього вирішення, щоб тлінні останки Сотера похоронити на цвинтарі, постановлено скласти в соборі. Головною причиною зміни пляну було те, що тутешній цвинтар є далеко за містом.

Покійному дали до домовини всякі дорогоцінності: золотий хрест і перстень та ін. Похоронами увечорі проводив генеральний вікарій о. А. Дзубай, при співучасті численних галицьких і угорських священиків. Собор був битком набитий й ще величезні гурти стояли на вулиці. Отець М. Кінаш виголосив пращальну промову від сиріт і родини Покійного й його промова викликала великий плач. А наплив людей із дальших околиць не переривався; прибуло вже 120 священиків і безчисленна кількість вінків.

ВСІ УРЯДИ СКАСОВАНІ

Тим часом Апостольський Делегат з Вашингтону повідомив усіх зацікавлених, що уряди крилошан і інших урядовців, що іх призначив був бл. пам. Преосв. Кир Сотер, закінчилися з його смертю. Він зателеграфував до Риму, прожаючи інструкцій у справі іменування адміністратора. Це повідомлення викликало багато здогадів і коментарів. Багато священиків були переконані, що наслідником бл. пам. Кир Сотера Апостольська Столиця призначить канадійського Єпископа Кир Нікіту [Будку]; інші не виключали і такої можливості, що новим єпископом стане хтось з місцевих священиків.

ДЕ СПОЧИНЕ ТІЛО КИР СОТЕРА?

Тому, що тіло бл. пам. Владики Сотера забальсамовано з гарантією, що воно не зітліє і до двісті років, рознеслися нові поголоски про місце похоронів. Панувало переконання, що домовина буде складена лише тимчасово в соборі, а після закінчення війни, якого всі сподівалися, родина перевезе її до рідного села Покійного в Галичині.

Але прийшов четвер 30-го березня, ясний теплий день, в якому від самого ранку народ товпився біля собору, чекаючи на дальші події. Біля дверей собору стоять майстер церемонії о. Н. Дмитрів і його асистент о. В. Лотович, які не впускають до середини нікого з місцевих людей, тільки чужинців і духовенство. Треба чекати, бо Преосв. Кир Нікита з Канади ще не приїхав, ані немає від нього жадної вістки. Знову кружляють поголоски, що або Єпископові щось трапилося, або уряд не дав йому візи, ні не дозволив повідомити телеграмою, що він на похорони не приїде.

А нарід і духовенство все більшою кількістю залягли вулицю Френкліна й сусідні з нею. Серед натовпу багато чужинців: Американці, Німці, Поляки, навіть Жиди. Поліція з трудом наводить лад і успокоює людей.

Газетні репортери обраховують зібраних на 15 тисяч душ. Врешті починають уставлятися в два довгі ряди членкині й члени різних товариств і братств, з своїми пропорами й відзнаками, за ними інші — чоловіки, жінки й діти. Серед них є представники „Згоди Братств“ і „Соєдіненіє“, а саме редактори й кількох головних урядників цих організацій. Не бракує і заступників різних віровизнань. Крім наших і римо-католицьких духовників, є ще сирійсько-маронітський єпископ презвитеріянські, єпіскопальні й методистські, є також жидівський рабін, видно й православного священика й редактора православної газети „Світ“, о. Филиповського.

У церкві священики служать Заупокійні Служби Божі.

ПРЕОСВЯЩЕННИЙ КИР НИКИТА НЕ ПРИЇХАВ

Вибила вже година 10-та, а сподіваного Кир Никити з Канади як не було, так і немає; не приїхав і в год. 10:30. Зібрані в єпіскопській палаті церковні достойники вирішують довше не ждати й розпочати похорони. Апостольський Делегат, Архиєпископи й Єпископи, шамбеляни й священики вирушили довгим походом до церкви.

Майстром церемонії є о. В. Довгович, останню Службу Божу служить генеральний вікарій о. А. Дзубай, йому дияконують о. Левицький і о. Чорнюк. Співає хор, складений з галицьких дяковчілів з цілої Америки, яким диригує катедральний дяковчитель Андрій Гела.

Першу проповідь виголосив о. Йосип Чаплинський, колишній товариш і настоятель в монастирі бл. пам. Кир Сотера, який пережив з ним не одну добру й лиху хвилину. Говорив з запалом і зібраний народ заливався слезами. Другим, також добрим проповідником був угро-руський священик о. Горзо. Третю проповідь виголосив заступник Ньюйоркського Архиєпископа, монсеньйор Лявел, підкреслючи заслуги нашого Владики. Він згадав теж, що йому припала доля вітати бл. пам. Кир Сотера під час його прибуття на американську землю, а тепер прощати його в далеку дорогу.

Четверту проповідь мав о. Н. Підгорецький, який говорив англійськом мовою, дякуючи всіх чужинецьким достойникам і всі Американцям за їхню участю у похоронах.

ПОХОРОННИЙ ПОХІД

Перед 1-ою годиною по полуслоні заграли сумно катедральні дзвони, даючи знак, що мають виносити тіло й почнеться процесія. На дворі маршалки, капітани й інші урядники товариств бігають та уставляють своїх членів у порядку, фотографи з різних компаній підшукують відповідні місця, щоб з них схопити на плівку похід.

У поході взяли участь різні товариства з своїми прапорами, вінцями й відзнаками. Були маси вінків; духовенство вінка не дало, але замість нього склало пожертву на Сиротинець.

За рядами товариств вирушив хор дяковчitelів, складений з 50 осіб під батутою катедрального дяковчitеля А. Гели, що в поході співав маршовим напівом „Со святими упокой“ і „Святий Боже“. За хором довгими рядами розтягнулося духовенство греко- й римо-католицьке, за ним двадцять січовиків в одностроях несли домовину без віка; покрите вінками віко несли шістьох священиків. Попри домовину з обох боків ішли сироти. За ними йшла родина: сестра Магдалина Ортінська, якій було вже 60 літ життя, брат Йосип, сестрінець Еміль Кульчицький і його сестра Євгенія. За родиною делегати різних парохій і інші люди. Під час походу ввесь час дзвонили дзвони катедри.

ОСТАННЄ ПРАЩАННЯ

Після виходу з церкви покійний Єпископ „розпращався“, як поетично казали люди, з церквою, своєю хатою, монастирем і Сиротинцем, себто похід зупинявся три рази — перед собором, єпископською палатою і перед монастирем із Сиротинцем, а за кожним разом відчитувано Євангелію. При монастирі похід затримався найдовше, бо тут тіло внесено до середини й відслужено Панахиду. Бідні сироти, яких було 135 душ, плакали в часі тих останніх відвідин Єпископа, немов за рідним батьком.

З Сиротинця віднесено тіло знову до собору, де по відслуженні ще однієї панахиди, складено його під престолом св. Йосафата. Востаннє хор дяковчitelів відспівав своєму великому добродієві „Вічна Пам'ять“ і всі почали розходитися.

**З ДІЯЛЬНОСТИ
СУК „ПРОВІДІННЯ“**

Д-Р ОЛЕКСАНДЕР БІЛИК
Заступник Головного Предсідника
СУК „Провидіння“

ВКЛАД СУК „ПРОВИДІННЯ“ У РОЗБУДОВУ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ЦЕРКОВНОГО ТА НАРОДНЬОГО ЖИТТЯ В ЗСА

Коли майбутній історик збиратиме відомості про різноманітний вклад українських організацій у напрямку розбудови нашого церковного і національного життя на терені ЗСА, то зупиниться над діяльністю СУК „Провидіння“, у його анналах запишуться світлі сторінки, що стануть прикладом гідним до наслідування, як треба і можна організаціям унапрямлювати свої дії, щоб поруч власних статутових завдань, віддати максимальну данину для розвитку української спільноти, якої ми являємося невідемним органічним компонентом.

І не буде це бундючною самохвальбою, коли ми наважимося ствердити, що у тому відношенні СУК „Провидіння“ випередив набагато інших, а доказом цього хоч би довга ліста з нашого реєстру українських католицьких парохій і народніх організацій, що знайшли в „Провидінні“ фінансову базу, у формі уділених їм низьковідсоткових позик — моргеджів на свою розбудову і розвиток.

В обличчі такого твердження дехто із нас може поставити реторичне питання: Чи в дійсності будова наших церков, парохіяльних і народніх домів, шкільних приміщень, або придбання виховно-відпочинкових осель для української молоді, — є основним засобом для збереження української субстанції у цій країні, з усіма властивостями нашої національної ідентичності? — З почуттям глибокого переконання стверджуємо, що так! Бо, власне, наша Церква, школа і народній дім, поруч свідомого родинного вогнища, були завжди отими допоміжними чинниками, які кристалізували характер і формували духа української людини, вщеплюючи у неї тривалі почуття патріотизму та пошану й любов до всього того, що в буденній мові звуться „своє рідне“, прадідівське...

В архівах нашого фінансового Відділу знаходяться численні списки організацій, товариств, різноманітних установ та поодиноких осіб, які у різних часах і нагодах користали із допомог та щедрих пожертв, включно з видавничими і студійними дотаціями. Їхня сума становить сотні тисяч доларів. Але, як це звичайно буває, такого роду грошові трансакції скоро відходять у забуття, або, просто, стають річчю звичаєвою, самозрозумілою...

Та вже зовсім іншу форму має фінансова допомога СУК „Провидіння“ для української спільноти у виді низьковідсоткових позичок — моргеджів. Такі завершені акції залишають по собі „живих“ довготривалих свідків, що їх персоніфікують прекрасні будівлі стилевих українських храмів-церков, а поруч них пишаються гордо модерні парохіяльні школи, парохіяльні та культурно-освітні domi, що дуже часто стають осередками нашого церковного і національного життя у даній місцевості.

Для тих, які цікавляться статистикою для реєстрації українського стану посідання в ЗСА, що стане допоміжним матеріалом майбутнім історичним звітодавцям, ми пропонуємо поіменний список наших церков, парохіяльних шкіл та церковно-громадських домів, побудованих при фінансовій допомозі СУК „Провидіння“, в менших чи більших розмірах. Ось вони в українському поазбучному порядку місцевостей. В дужках біля них букви, що в скороченні означають: ц — церква; ш — школа; д — парохіяльний дім.

Айрондіквойд, Н. Й. (ц); Акрон, Огайо (ц); Алентавн, Па. (ц); Аліквіпа, Па. (ц); Альтуна, Па. (ц); Арнольд, Па. (ш); Астон Тавншіп, Па. (ц); Асторія, Н. Й. (ц); Бейон, Н. Дж. (ц); Барнсборо, Па. (ц); Бетлегем, Па. (ц); Бінгтемтон, Н. Й. (ц); Бостон, Масс. (ц); Бриджпорт, Па. (ц, ш); Бриджпорт, Конн. (ц); Бристоль, Па. (ц, д); Бруклін, Н. Й. (ц, ш); Вашінгтон, Д. К. (ц); Вест Естліт, Н. Й. (ц); Вест Лічбург, Па. (ц); Вілімантик, Конн. (ц); Вілінг, Вест Вірдж. (ц); Вілляметовн, Па. (ц); Вілмінгтон, Дел. (ц); Випани, Н. Дж. (ц); Ворен, Міч. (ц); Гадсон, Н. Й. (ц); Гантер, Н. Й. (ц, д); Гартфорд, Конн. (ц, ш); Гемпстед, Н. Й. (ц, д); Гілсайд, Н. Дж. (ц); Галлівуд, Кал. (ц, д); Гюстон, Текс. (ц); Глен Ков, Н. Й. (ц); Денвер, Колод. (ц); Дірборн Тавншіп, Міч. (ц); Дірборн, Міч. (ц, д); Досин, Па. (ц); Елізабет, Н. Дж. (ц); Ембридж. Па. (ц); Джерзі Сіті, Н. Дж. (ц, ш); Джемейка Плейнс, Масс. (ц); Йонкерс, Н. Й. (ц, ш, д); Кайзер, Па. (ц); Кентон, Огайо (ц); Карнегі, Па. (ц); Картерет, Н. Дж. (ц); Кемден, Н. Дж. (ц); Квінс Кавніті, Н. Й. (ц); Клівенд, Огайо (2 ц); Кліфтон Гайтс, Па. (ц); Колчестер, Конн. (ц); Латроб, Па. (ц); Лонг Айленд, Н. Й. (ц); Лорейн, Огайо (ц); Людлов, Масс. (ц); Лянкастер, Н. Й. (ц); Маямі, Флод. (ц); Майнерсвіл, Па. (ц); МекАду, Па. (ц); МекКіспорт, Па. (ц); МекКіс Ракс, Па. (ц); Мелровз Парк, Па. (ц); Мілвіл, Н. Дж. (ц); Мілвокі, Віск. (ц); Міннеаполіс, Мінн. (ц, ш); Містер, Інд. (ц); Нортгемптон, Па. (ц, ш, д); Ньюарк, Н. Дж. (2 ц, д); Ню Бритен, Конн. (ц)); Ню Бронсвік, Н. Дж. (ц); Ню Гейвин, Конн. ц); Оборн, Н. Й. (ц); Овк Парк, Ілл. (ц); Озовн Парк, Н. Й. (ц); Омага, Небр. (ц); Омага — Місія св. Юрія, Небр. (ц); Пальмертон, Па. (ц); Парма, Огайо (ц, ш, д); Пассаїк, Н. Дж. (ц); Перт Амбой, Н. Дж. (ц); Пітсбург, Па. (ц); Пітсфілд, Масс. (ц); Редінг, Па. (ц); Ривергед, Н. Й. (2 ц, ш, д); Рочестер, Н. Й. (ц); Сан Дієго, Кал. ц); Сейнт Пітерсбург, Флор. (ц); Сан Франціско, Кал. (2 ц, д); Скрентон, Па. (ц, д); Словтсбург, Н. Й. (ш); Сиракуз,

Н. Й. (ц); Стейтен Айленд, Н. Й. (ц); Стемфорд, Конн. (ц); Стретфорд, Конн. (церковна площа); Терівил, Конн. (ц); Трентон, Н. Дж. (ц, д); Трой, Н. Й. (ц); Філадельфія, Па. (9 ц, 3 ш, 5 д); Френксвіл, Па. (ц); Флінт, Міч. (ц); Фреш Медов, Н. Й. (ц); Честнат Гіл, Па. (старечий дім); Честер, Па. (ц, ш, д); Чікаго, Ілл. (2 ц, ш, д); Юніонстан, Па. (ц, ш, д); Ютика, Н. Й. (ц, ш); Янгстаун, Огайо (ц).

Багато моргеджів уділено українським організаціям на терені ЗСА, в тому для: НТШ, Пласту, СУМА, ОУА, „Самопоміч“, ООЧСУ, Союзу Українок Америки, Українським Горожанським Клубам і багатьом іншим організаціям та установам на закуп домів, осель й торговельних підприємств. Їхня сума переходить пів мільйона долярів.

Сума уділених моргеджів СУК „Провидіння“ на будову нових, або перебудову церков досягла 7.5 мільйонів долярів. На будову парохіяльних шкіл 2.3 мільйонів, а моргеджі уділені на придбання чи будову парохіяльних і народніх домів переступили суму 1.5 мільйонів долярів. Отже, впродовж свого існування СУК „Провидіння“ виасигнував суму на майже 12 мільйонів долярів, у формі низьковідсоткових моргеджів, для розбудови українського церковного і суспільно-громадського життя на терені ЗСА, не враховуючи згаданих вже попередньо різного роду добродійних пожертв та індивідуальних допомог, які теж перейшли суму одного мільйона долярів.

І, саме, поданими тут джерельними фактами ми хочемо закріпити наше ствердження поставлене в заголовку цієї статті, про „Вклад СУК „Провидіння“ у розбудову і розвиток українського церковного та народного життя в ЗСА“. В цьому випадку беремо до уваги лише фінансовий аспект. На іншому місці цієї ювілейної книги, автори характеризують допомогу „Провидіння“ для розвитку української спільноти на відтинках громадського і політичного життя.

Можливо, що саме тепер, у ювілейному році, нам краще будуть зрозумілими всі ті заміри й настанови, якими керувався наш Преосвящений Владика Кир Сотер [Ортинський] ЧСВВ, коли 60 років тому він оснував СУК „Провидіння“. І якщо ми, сучасники, переочуємо, або не вміємо належно оцінити цього великого вкладу, що його принесла наша Організація в розбудову української спільноти в ЗСА, то це зроблять із більшою розсудливістю ті, які прийдуть по нас.

Бо кожне корисно завершене діло залишається для прийдешніх поколінь пропамятною книгою, в якій золотими буквами вписані імена тих, що його оформлювали і творили. В цій книзі буття буде вирізьблене теж імя і нашої Організації — Союзу Українців Католиків „Провидіння“.

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ КАТОЛІКІВ „ПРОВІДІННЯ“

Неділя, 30. вересня 1962 р.

ПРЕОСВ. КИР СОТЕР ОРТИНСЬКИЙ, ЧСВВ
Основник СУК „Прovidіння“

THE MOST REV. SOTER ORTYNSKY, OSBM
First Bishop for Ukrainian Catholics in the United States of America.
Founder of Providence Association

GOLDEN JUBILEE PROVIDENCE ASSOCIATION OF UKRAINIAN CATHOLICS

SUNDAY, SEPTEMBER 30, 1962

1912

Philadelphia, Pa.

1962

Програмка Золотого Ювілею СУК „Прovidіння“

РОМАН КРАВЦІВ

Головний Фінансовий Секретар
СУК „Провидіння“

ДІЯЛЬНІСТЬ СУК „ПРОВИДІННЯ“ В СВІТЛІ ЦИФР

В грудні 1972 р. Союз Українців Католиків „Провидіння“ відзначує 60-річчя свого існування. Заснований в 1912 р., з ініціативи Преосвященno Кир Сотера ЧСВВ [Ортинського] — Союз виріс за 60 літ до великої фінансової інституції, з 18,500 членами, та майном, яке доходить до 7 мільйонів доларів. Як кожна наша суспільна чи економічна організація, так і СУК „Провидіння“ мав у своєму розвиткові періоди підйому, але були і часи застою, а навіть, на щастя короткого, упадку.

Не легке було завдання проводів Союзу, в часі його 60-літньої діяльності, бо за цей час наша організація пережила кілька великих потрясень, які стримували її нормальний ріст. Треба було дологти багато зусиль, щоби організацію вдергати на належному рівні.

Майном СУК „Провидіння“ завідує і дбає про його ріст Фінансовий Відділ, який очолюють фінансовий секретар і касієр.

Обовязки фінансових секретарів виконували по черзі:

о. Олександер Пик до 1917 р. (його обовязки були тільки титулярні).

Евген Якубович від 1917 до 1925 р. (помер 27 травня 1925 р.).

Еміль Кульчицький від травня 1925 до березня 1926 р.

Теодор Чемерис від 1926 до 1942 р. (зрезигнував 18 червня 1942 р.).

Евген Рогач від 1942 до 1952 р. (зрезигнував 25 березня 1952 р.).

Степанія Вовчак і Дмитро Кульчицький (спільно, від 1952 до 1953 р.).

Дмитро Кульчицький від 1954 до 1958 р. (помер 29 березня 1958 р.).

Евген Рогач від квітня 1958 р. до січня 1959 р. (зрезигнував).

Теофіль Кульчицький від 1959 до 1969 р. (помер 2 березня 1969 р.).

Степанія Вовчак від березня 1969 р. до жовтня 1970 р.

Роман Кравців від 1970 р. дотепер.

Касієрами були:

Авксентій Телеп до 1915 р.

Омелян Кульчицький від 1922 до 1925 р.

Іван Борисевич від 1916 до 1921 р. і від 1926 до 1941 р. та від червня 1942 до листопада 1944 р. (помер 21 листопада 1944).

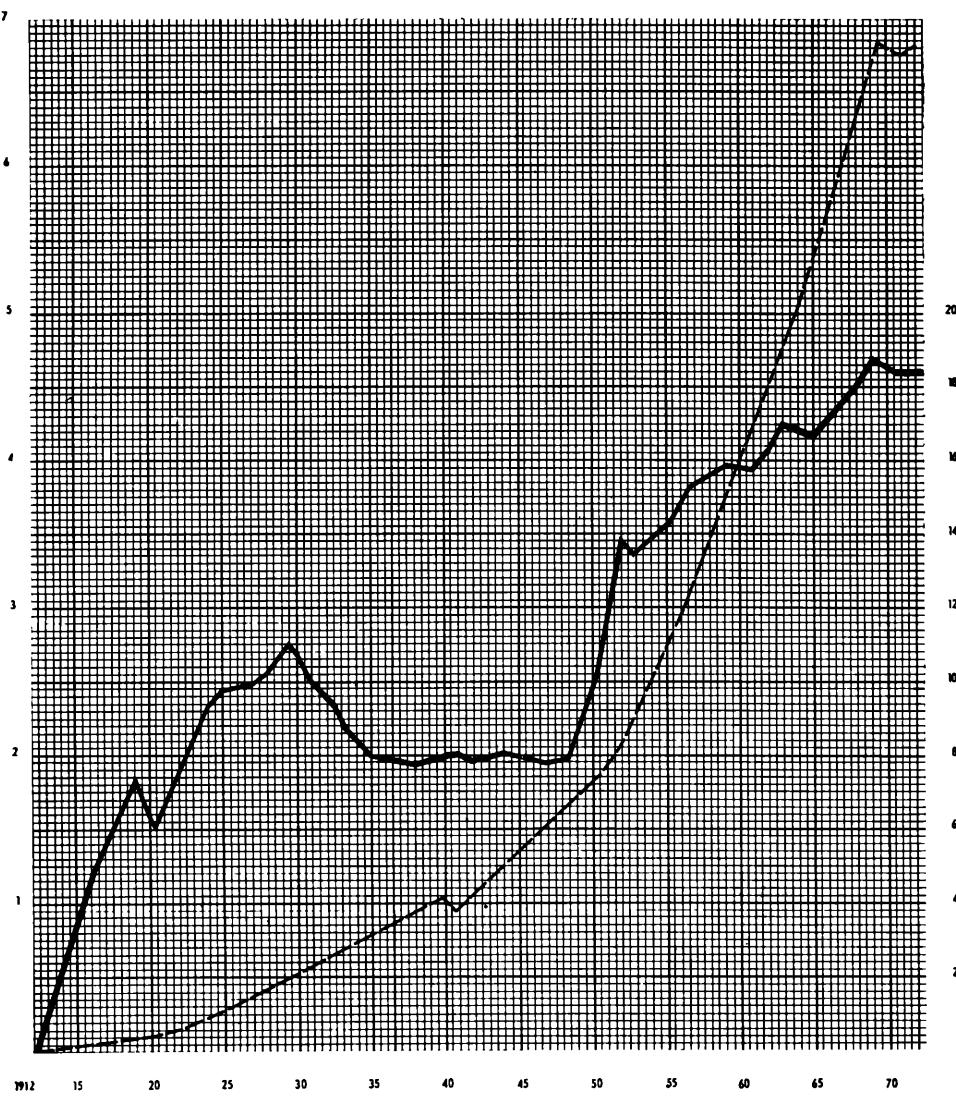
Йосиф Ганусей — 1942 (зрезигнував 18 червня 1942).

Іван Дудун від 1945 до 1953 р.

Степанія Вовчак від 1954 р. дотепер.

Моїм завданням є представити ріст і діяльність СУК „Провидіння“ на основі статистичних даних, які находяться в рахункових записах, актах і рекордах фінансового відділу. Для кращого зілюстровання подаю кілька таблиць-рисунків, які наглядно показують кожночасний стан нашої установи і дають повний образ її розвитку.

На рисунку ч. 1 представлена криві зросту членів і майна. Розвиток нашої організації наглядно ілюструє крива зросту членів, на ній

Зріст членів і майна СУК „Провидіння“ за час від 1912 до 1972 року.

Стан майна в мільйонах доларів,
в числах зліва.

Майно: _____

Стан членів у тисячах,
в числах справа.

Члени: — — — — —

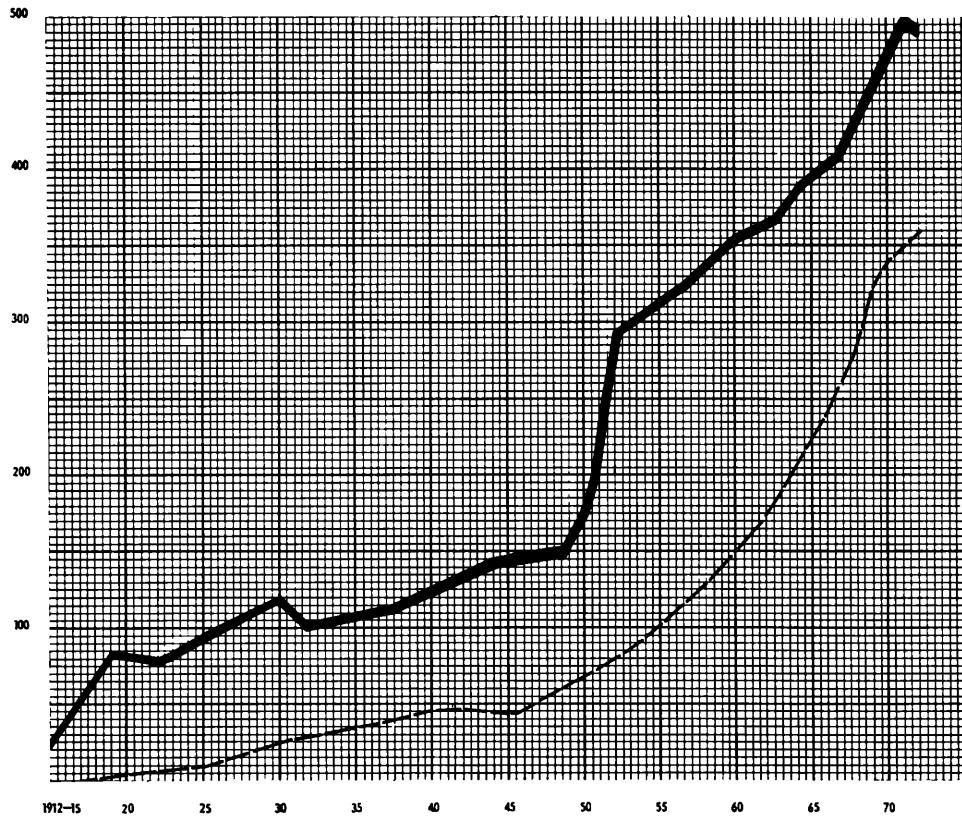
немов на фотографічній ленті можна легко відчитати історію нашого Союзу. Від 1912 до 1919 р. членство ступнєво зростає, в 1918 р. число членів доходить до 6,750, їх загальна сума забезпечень переходить 3 і пів мільйона доларів. В 1918 році переживає наша, тоді ще молода організація, перший важкий удар. В осені епідемія т. зв. „еспанка“ забрала з рядів наших членів впродовж 3-х місяців понад 400 членів, за яких „Провидіння“ виплатило понад 80 тисяч посмертних допомог. Рятувало нашу організацію те, що в 1918 і 1919 р. приєднано понад 1500 нових членів. Від 1920 р. число членів знову росте і в 1929 р. доходить до 11 тисяч. Тут знова „Провидіння“ натрапляє на велику перепону у своєму розвиткові. Приходять роки загальної депресії, не лише в ЗСА, але і в цілому світі. В тому часі наші члени були в дуже лихому матеріальному положенні, вони масово згрошевлювали свої поліси, щоб мати гріш на найконечніші засоби до життя, також не мають грошей на сплату рат за закуплені доми, так що „Провидіння“ мусіло ці доми перебрати на себе і в цей спосіб стало власником нерухомостей, яких вартість доходила до 300 тисяч доларів. В тому часі наша організація втратила понад 3 тисячі членів. Зменшення членів мало також вплив на сповільнений ріст майна СУК „Провидіння“. Але і той час загальної, світової кризи, коли валилися величезні підприємства, банкрутували банки і великі торгово-вельні доми та приватні особи, наша установа пережила. Після депресії наші люди стали дуже обережні, багато з них виїзділо з поворотом до Рідного Краю, щоби там при помочі заощаджених, тяжко зароблених грошей почати нове життя. Згодом прийшла друга світова війна і часи повоєнної стагнації. Це були причини, які стримували ріст членів і як бачимо з кривої росту членів, майже 13 років стан членів „Провидіння“ не змінявся, він вагався около 8 тисяч.

Щойно з приїздом нової іміграції в 1948—1952 роках до ЗСА почався масовий наплив членів, не тільки до „Провидіння“, але до всіх наших братських союзів. Від 1948 р. по кінець 1972 р. стан членів „Провидіння“ збільшився з 8 тисяч до 18 і пів тисяч, округло 130%.

Зі зростом членів збільшалося також майно СУК „Провидіння“, воно зросло від 214,82 дол. в 1912 р. до 6,799,432 доларів у 1972 р. Як читаємо з кривої, початковий ріст майна був повільний і щойно в 1940 р. майно дійшло до 1 мільйона доларів. В 1941 році замітний спадок майна, в цьому році стейтова влада доручила Головній Управі обнизити вартість домів, які „Провидіння“ перебрало від членів в часі депресії — на 119,277 доларів. Ця обставина здергала частинно нормальний розвиток нашої установи. Але вже в чергових роках, майно „Провидіння“ росте, а з приходом нової іміграції воно збільшується скорим темпом, крива росту майна іде стрімко вгору. Від 1948 до 1972 р. це майно зросло більше як 4-кратно.

Зріст членства і майна припинився частинно в 1969 р. В цім році почався відплів членів з дозрілими грамотами. І знова це явище характеристичне не тільки в нашій організації, але і у всіх українських братських союзах. Більше про це в поясненнях до рис. 3.

Рисунок ч. 2 показує річний прихід із членських вкладок і з відсотків від інвестованих капіталів. В початкових роках наша установа не мала резервів і не розпоряджала майже жадними капіталами. В 1920 р. було інвестовано в моргеджах всього 10,600 доларів, а в бондах 10,832 доларів, доході з цих інвестицій приніс всього 850 дол., це є 1 відсоток, зібраних

Річні прибутки з вкладок і прибутки з відсотків від інвестованих капіталів в роках 1912 до 1972 — в тисячах доларів.

Прибутки з вкладок: ————— Прибутки з інвестованих капіталів: — — —

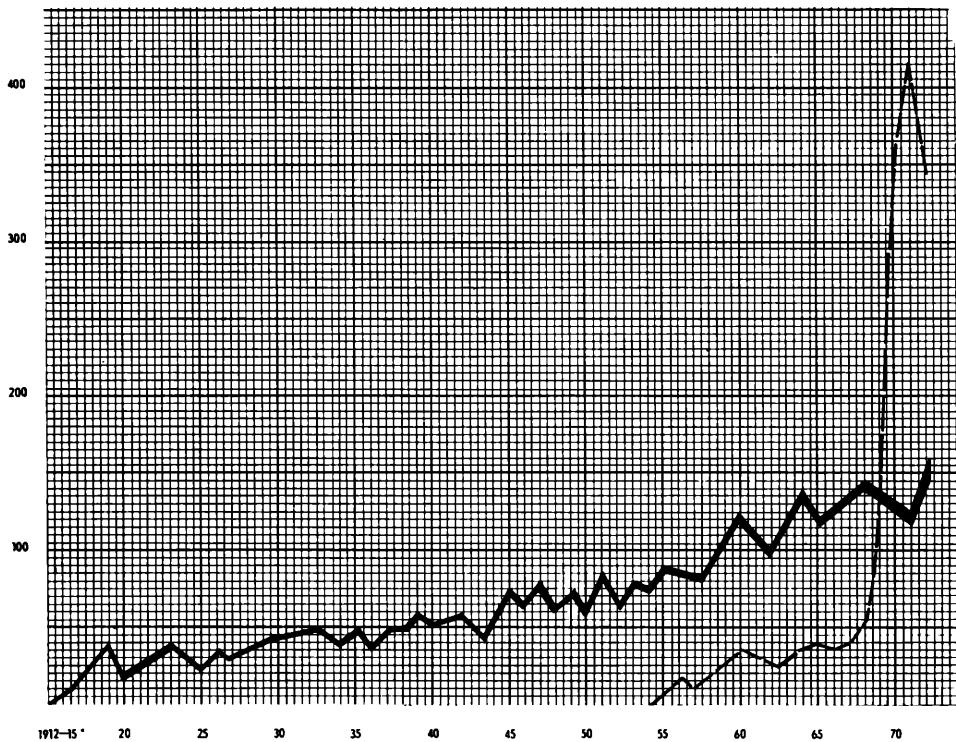
в цьому році членських вкладок, в сумі 84,380 дол., але вже в 1940 році з вкладок ми одержали 122,565 дол., а з відсотків від інвестованих капіталів 44,400 доларів, це є 36.2% вкладок. У 1972 році одержано з вкладок 485,851 доларів, а з відсотків 358,835 доларів — 73,85% вкладок. Відношення відсотків до вкладок членів стало зростає, що є позитивним явищем в житті забезпеченової установи.

Рисунок число 3 ілюструє річні виплати з посмертного фонду, дозрілих і згрошевлених грамот. Перша виплата з посмертного фонду була виплачена в 1914 р. Як бачимо з перебігу кривої — виплати з посмерт-

ного фонду були дуже змінні, в загальному вони росли із ростом членів. В роках 1920—1940 ці виплати вагалися від 25 тисяч до 50 тисяч доларів річно, від 1941—1950 р. були в границях 50 до 75 тисяч доларів річно, а в роках 1951 до 1972 — 75 до 140 тисяч доларів річно.

Виплати дозрілих грамот т. зв. „Ендавмент“ почалися в 1955 році, в роках 1955—1968 ці виплати не переходили суми 40 тисяч доларів річно. Від 1969 до 1971 виплати дозрілих грамот почали сильно рости. В тому часі минало 20 років від приїзду нової, післявоєнної іміграції до ЗСА. Новоприбулі масово вступали в члени „Провидіння“ і переважно забезпечували себе і членів своєї родини у 15, або 20 річні грамоти на зворот готівки. В 1968 р. виплачено таких грамот на суму 55 тисяч, в 1969 р. — 153 тисяч, 1970 р. — 350 тисяч, а в 1971 р. — 416 тисяч доларів. Подібну суму треба буде ще виплатити в 1972 р. Але в чергових роках ці суми будуть зменшуватися, бо від 1953 р. не було так масового напливу нових членів, як в роках 1949—1952.

Виплати готівкою, або передчасне згрошевлення грамот, що є негативним явищем в житті забезпеченевої організації зростали з року на рік. В самому тільки 1971 р. виплачено їх на суму понад 65 тисяч дол. Перед-

Річні виплати з посмертного фонду і виплати доспілих грамот у роках 1912 до 1972 — в тисячах доларів:

Виплати з посмертного фонду: _____
Виплати доспілих грамот: -----

термінове згрошевлення грамот є шкідливим не тільки для „Провидіння“ — втрата членів, але також для членів — втрата гроша.

Разом СУК „Провидіння“ виплатив своїм членам від початку існування до 1972 р. включно, такі суми: посмертних допомог — 4 мільйони 11 тисяч доларів, розрілих грамот — 1 мільйон 654 тисяч, згрошевлених грамот 690 тисяч доларів. У тому самому часі виплачено з сирітського фонду 112 тисяч. Дивіденду членам почала наша установа виплачувати 1952 р. По кінець 1972 року виплачено членам дивіденд на суму 204 тисяч доларів. Усі подані суми заокруглені до 1 тисячі доларів.

Повище вичислені виплати дають суму понад 6 мільйонів доларів, які СУК „Провидіння“ виплатив своїм членам із забезпеченевих фондів. Всі ці члени наявно переконалися про користі, які їм принесло забезпечення в нашій установі. Вони також переконалися, що наші забезпеченеві поліси не уступають у нічому полісам інших братських, а навіть великих, іншуансових компаній.

В 1918 році впроваджено в СУК „Провидіння“ додаткові оплати — 5 центів місячно від кожного члена, 3 центи до допомогового, а 2 центи до народнього фонду. З цих 5-центових вплат зібрано в роках 1919—1972 — 289 тисяч доларів, із цієї суми виплачено на допомогу членам 173 тисяч доларів. На народні цілі виплачено в цьому самому часі 163 тисяч, у цій сумі є 116 тисяч, які члени зложили по 2 центи місячно. Це є наглядний приклад як сповняється народня пословиця „громада по нитці, бідному сорочку“.

СУК „Провидіння“ все був дуже жертвенним на народні ціли. Згадати б хочби ці факти, що вже в 1919 році не розпоряджаючи великим майном, всього около 100 тисяч доларів, Головна Управа ухвалила на Річних зборах 1 тисячу доларів на „Фонд Оборони України“, а в 1921 році закуплено за 3 тисячі доларів „українських державних позичкових бондів“ на підтримку уряду ЗОУНР на чужині. Після першої світової війни „Провидіння“ жертвувало поважні суми на Головне Т-во „Пропаганда“, Рідну Школу, Т-во Опіки над Інвалідами, Національний Музей і інші численні організації в Галичині. Відділи СУК „Провидіння“ і поодинокі члени висилали вд себе свої пожертви на будову церков, народніх домів і т. д. в місцевостях свого походження. Також тут, на американській землі СУК „Провидіння“ щедро жертвував на церкви, школи, сиротинці, духовні семінарії, ЗУАДК, УККА, СКВУ та численні інші церковні і світські організації. Длялюстрації подаємо, що в останніх 10-ьох роках виплачено з народнього фонду 72 тисячі доларів.

В цій сумі були такі більші пожертви:

Українська Католицька Катедра у Філадельфії	12,500.00	дол.
Фонд Кардинала Йосифа [Сліпого]	5,800.00	"
Українська Католицька Епархія в Стемфорді	5,500.00	"
Українська Католицька Епархія в Чікаго	5,500.00	"
Катедра Українознавства в Гарварді	2,000	"
Український Народний Фонд при УККА	3,000.00	"

На стипендії студентам	2,700.00	"
Світовий Конгрес Вільних Українців	1,862.00	"
Сиротинець у Філадельфії	2,000.00	"
Менор Джуніор Каледж у Філадельфії	2,000.00	"
Церква в Аргентині	1,200.00	"
Потерпілим в Югославії	550.00	"
Дар Любови для Владики Василя [Величковського] ЧНІ	750.00	"
Потерпілим від повені в 1972 р.	4,775.00	"

Крім цього Головна Управа СУК „Провидіння“ зарядила переведення збірок по Відділах, з яких вплинуло на будову Катедри у Філадельфії — 6,972 дол., на Фонд Кардинала Йосифа — 6,136 дол. і потерпілим від повені 1,499 доларів.

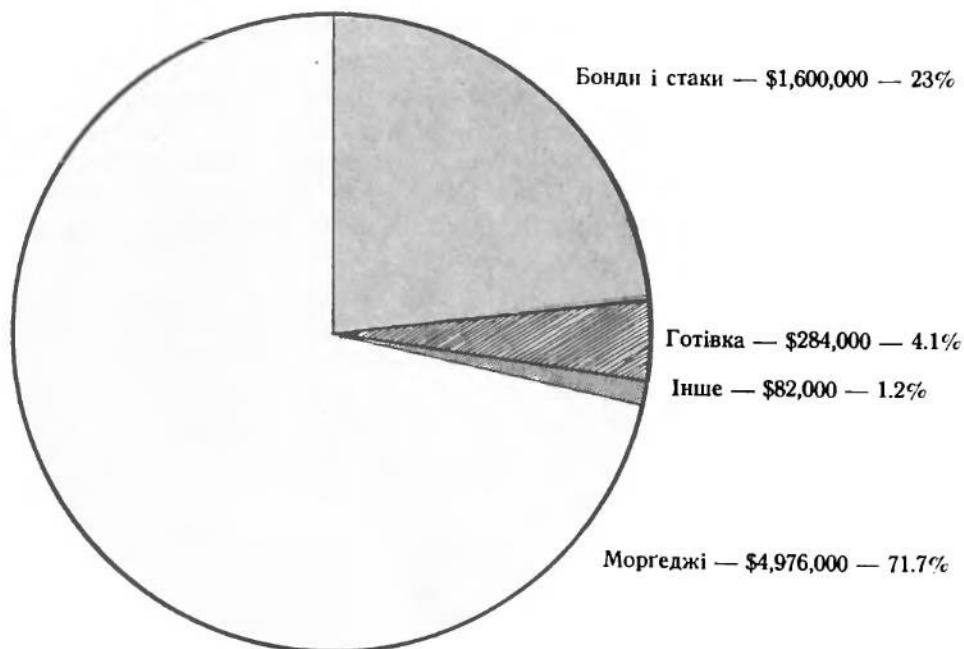
Другим шляхом, яким йшла допомога від СУК „Провидіння“ українській спільноті в Америці, були низько-процентові позики т. зв. „моргеджі“, які уділювались на будову церков, школ, церковних і народних домів та на розбудову виховно-відпочинкових осель для молоді. На ці потреби СУК „Провидіння“ за час свого існування виплатив близько 12 мільйонів доларів. Відсотки від цих моргеджів були все 1—2% нижчі, чим у інших фінансових інституціях. Пересічний стан таких моргеджів в останніх 10-ох літах становив близько два і пів мільйона доларів (у 1972 році понад 4 мільйони). Якщо приняти, що відсотки від цих моргеджів були тільки 1% нижчі, тоді річна допомога церквам і інституціям становила щонайменше 25 тисяч доларів річно. Ця обставина значно облегчує церковним громадам і інституціям сплачувати довги. (Докладніше про ці факти в статті д-ра Олександра Білка: „Вклад СУК »Провидіння« у розбудову і розвиток українського церковного та народного життя в ЗСА“).

В останніх роках кошти видавання щоденника „Америка“ зростали з року на рік. Для уможливлення існування цього, єдиного в цілому світі українського католицького щоденника, „Провидіння“ мусіло із своїх фондів додавати поважні суми грошей. Коли в попередніх роках виплачувано видавництву „Америка“ за оголошення 600—1000 доларів, то в останніх роках наша допомога видавництву доходила до 4 тисячі доларів місячно. На передплату щоденника наші члени вплачують щорічно близько 25 тисяч доларів, крім цього „Провидіння“ доплачувало в останніх 4-ох роках від 1500—2350 доларів річно на передплату за членів, які покінчили 75 літ життя. СУК „Провидіння“ фінансує теж видавання вартісних праць наших вчених і письменників, між іншими видав коштом 18,500 доларів велику, цінну працю д-ра Г. Лужницького „Українська Церква між Сходом і Західом“. У звязку з ювілеєм 60-річчя з'явилось люксусове видання „Українська Ікона“.

В 1970 році „Провидіння“ спонзорувало постанову опери „Лис Мікита“, у виконанні молоді Українського Музичного Інституту у Філадельфії. Опера мала великий моральний успіх. Матеріально доплачено до цієї імпрези 1,500 доларів, бо були великі витрати у звязку з підготовкою, виві-

нуванням, транспортами, друком лібрет і програмок та оплатою деяких виконавців.

Зі зростом діяльності і майна нашої установи відчувалася потреба власного дому, де б можна було помістити всі бюра відділів, рекордового, фінансового і організаційного. Вже в 1916 році закуплено дім при 813 Норт

Розподіл майна СУК „Провидіння“ на 31 грудня 1972 р.

Френклін вул. у Філадельфії. А коли виявилося, що цей дім не надається на приміщення нашої установи, закуплено в 1920 р. дім під ч. 817 Норт Френклін вул., який в 1928 році коштом 25,750 доларів перероблено на бюра, добудовуючи рівночасно приміщення на друкарню, згодом докуплено сусідній дім — 819 Н. Френклін вул., отримано разом і в цих домах приміщаються тепер всі бюра СУК „Провидіння“ і Видавництва „Америка“.

Майно СУК „Провидіння“ на 31 грудня 1972 р. виносило 6,799,432 доларів. Розподіл цього майна образково показаний на рисунку ч. 4. Найбільша частина майна, коло 72%, вміщена в моргеджах, а приблизно 76% усіх моргеджів, коло 4 мільйони доларів мають церкви й народні установи.

Резерви СУК „Провидіння“ постійно зростають, а з цим росте вартість наших грамот. Ступнево вартість грамоти росла: в 1940 р. — 100.5%, 1950 р. — 116.5%, 1960 р. — 123.7%, а в останньому 1972 р. — 136.6%, це значить, що на кожних 100 дол. вимаганих законом, „Провидіння“ має

136.60 дол., як гарантію поверених забезпечень і ощадностей. Цей факт стверджує, що СУК „Провидіння“ є солідною, здорововою в основах, забезпеченевою установовою, з фаховою обслугою й ощадною господаркою.

На 31 грудня 1972 р. СУК „Провидіння“ мав 18,368 членів, забезпечених на загальну суму 13 мільйонів 72 тисячі долярів. Пересічна вартість грамоти виносить 712 дол. Коли порівняємо пересічну вартість нашої грамоти з грамотами американських братських організацій, яких пересічна вартість є 2560 дол., то бачимо, що вартість наших грамот не доходить навіть до 1/3 вартості загально американських грамот. На цей факт треба нам, в нашій праці звернути більшу увагу. 500 і 1000 доларові поліси, які були дуже добре в 1920 р., коли пересічна заробітна платня була около 500 дол. річно, тепер коли ця платня зросла щонайменше десяти-кратно — не сповняють своєго завдання забезпечення родини. Ми мусимо переконати наших людей, що членство в „Провидінні“ є не тільки якимсь патріотичним, чи релігійним обовязком, але є життєвою конечністю члена і що сума такого забезпечення повинна бути відповідно висока.

Перед нами є ще великі можливості. Коли взяти до уваги, що тільки Українська-Католицька Церква має поверх 300 тисяч вірних в ЗСА, то заледви 6% з них є членами СУК „Провидіння“. Ми повинні докласти спільно всіх старань, щоб збільшити число членів нашої організації, збільшуючи рівночасно висоту забезпечення і тоді ми збудуємо силну, фінансову установу, яка допоможе нашій спільноті у її змаганнях до найвищої мети.

Члени Екзекутиви з Ювілейним Комітетом у 60-річчя СУК „Провидіння“, Нюарк, Н. Дж.,
1973 р.

Виступ учнів школи ім. св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., у 60-ліття
СУК „Провидіння“, 1973 р.

ІГНАТ М. БІЛИНСЬКИЙ

НА СЛУЖБІ ЦЕРКВІ, НАРОДОВІ І ВЛАСНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ

ДО 60-ЛІТТЯ „АМЕРИКИ“ — ОРГАНУ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ „ПРОВІДІННЯ“ В АМЕРИЦІ

Історія української преси взагалі, а в Зєднаних Стейтах Америки зокрема, знає дві „Америки“. Одну засновану першим українським католицьким священиком на цій землі о. Іваном Волянським у 1886 році в Шенандоа, Пенсильвінія, яка проіснувала тільки 4 роки, і другу „Америку“, що стала появлятись не без впливу тодішнього Владики Кир Сотера Ортинського під редакцією і адміністрацією о. Романа Залітача та о. Олександра Павляка, в Нью Бритейн, Конн., у 1912 році.

Про першу „Америку“ каже в своїх споминах її основник і редактор та перший священик на американський землі, о. Іван Волянський, що „вона була вчителем і дорадником у різних справах для наших людей в Америці, а що більше, вона була єдиним моїм сотрудником у повному розумінні цього слова“. В іншому місці каже о. І. Волянський, що „...Слухаючи голосів людей, я прийшов до переконання, що моя „Америка“ — це рятунковий пояс, кинений на глибоку воду чужого моря“.

Подібне можна сказати й про другу „Америку“, редактовану й друко-вану, як уже згадано, в роках 1912, 1913 і частково в 1914 в Нью Бритейн і Гартфорді, Коннектікат, а яку Владика Сотер Ортинський переніс у 1914 році до Філадельфії, місця осідку першого Єпископа нашої Церкви в ЗСА.

Ця друга „Америка“, від якої теперішня „Америка“ виводить свій родовід і яка стала офіційним органом „Провидіння“, відограла на протязі 60-ти літ свого існування визначну роль в розбудові нашого церковного, культурного, громадського, економічного й політичного життя в Америці, а навіть поза межами цієї країни.

Перше число тижневика „Америка“ з'явилося 29-го серпня 1912 р. в місті Нью Бритейн, Конн., у видавництві Руська Католицька Видавнича Спілка (De Rutenian Publishers Co., 27 Юніон Ст., Нью Бритейн, Конн.), що була основана цього ж року в Нью Бритейн. Формат тижневика був

11,5 x 16 інчів і обєм спершу на вісім сторінок із численними ілюстраціями. Зміст тижневика поданий приступно і різноманітний: справи „Пропагандіння“, вісті зі світу, вісті з Америки (з американської політики), новинки, малі фейлетони й інше. У підвалі першого числа з'явилася „Казка“ про життя в Америці. На дальших сторінках — конкурси на дяків по деяких місцевостях, розшуки людей за кордоном і оголошення. Передплата на рік виносила тоді 2,00 дол.

Ідеологію цього українського католицького часопису на американській землі зясувала Редакція у програмовій статті в першому числі „Америки“, визначуючи її суть та ідейні принципи кличем: „За віру, за волю, за Русь-Україну!“ Ця програма, писана в 1912-му році, що її вповні і без мовних змін передруковуємо нижче, не втратила ні своєї ідейної сили, ні актуальності в аналізі проблем та визначені завдань, — і сьогодні. Вона, немов унапрямлюючий маяк на роздоріжжях десятиліть, вказувала шлях із „сумраків“ недостач і чварів збірного життя української спільноти на „ясне сьвітло сонячного дня“ — волі, справедливости й єдності. В цій програмі втілені ідеї, задуми, прагнення і сподівання першої української еміграції в Америці, до здійснення яких змагала „Америка“, а разом із нею й українська громада, на протязі минулих 60-ти років, і змагає тепер нова українська еміграція.

НАША ПРОГРАМА

(„Америка“ ч. 1, 29 серпня 1912 р.)

Судьба народів, як і судьба кождої людини, спочиває в руках Божої, розумом нашим недослідної волі. Приходять у житю-бутию народа сумні хвилі, та серед них золотою ниткою проткає ся не раз й не два ясна пряжа ліпшої, відряднішої, красшої доби. Істория розказує нам про народи, які орлиним летом вміло й бистро несли ся у ви-сочину станом сили, достатку, мало не глянули самому сонцю в лиці, а там надмір лету звихнув їх крила й они стрімголов упали у забуття.

Та сама істория вказує нам й на се, що другі народи як мурашки двигали ся вперід тяжким шляхом, що здобували собі пядь по пяді кождий ступень свого тривкого остою, що гляділи захисту у своїй власній силі, що уміли остояти ся всім ворожим напорам і тільки по важкій боротьбі, по довгім лихолітю пішли з сумраків на ясне сьвітло сонячного дня й показали сьвіту, що вже судьба їх будуччини, їх народного завтра усталена та певна.

До тих народів істория числить уже й нині наші русько-український народ. Його істория, повна крівавих подій, істория вікових борб та вікових стремлінь до добра й розвою, істория, писана теплою кровлю нашого народу, она всім звісна. Короткий проблеск слави, як весняний ранок, а там віки тяжкої муки, допусту, мало не конаня, боротьба з насильством, з беззглядним деспотизмом, й знов хвилі муравлиного

Заголовна сторінка першого числа „Америки“, 29 серпня 1912 р.

труду, та вже не серед сумраків, а серед надійного сьвітла, себ то нинішна доба — ось наша істория.

Мало чи не сорокмілйоновий народ не пропадає, не зчезає з числа живих, тим більше, якщо жите його чесне й чисте, якщо правда йде після слідом, якщо остоють і сили глядти він собі в відвічних жерелах правдивого життя, в жерелі Божого Провидіння й в його законах.

Тож сьміло можемо сказати, що нинішня доба в народнім нашім життю, то доба не повної ще рівноваги та не повної ще побіди, але

дoba, де треба оцінити, що наш народ увійшов на шлях постійної політичної, просвітної та культурної роботи, що мета наша ясно вже лежить перед нами, що ми ідемо до неї съвідомі наших змагань, з розсудним оціненем наших сил, без надміру ентузіазму, з здоровим поглядом тих, що довго терпіли і школі житя завдячуєть досвід та розуміння ситуації.

Правда, що в закордонній Україні далеко єще до волі й долі, що там єще кругом неправда й неволя, але й там опали вже кайдани духа, й там могутністю своєю рве ся він до лету й ні царський указ, ні страх перед тюром не здержують наших братів від безнастаних доказів їх народного житя та невпинного протесту проти тиранства й самоволі.

В австрійській — Україні побіда йде іншим слідом. Народ просвічений, — численні ряди духовної та съвіцкої інтелігенції, охотної до народного діла, охотної до жертв, вийшовшої з під сільської стріхи й вірної її ідеалам, — тисячні народні просвітні та економічні інституції — певність своїх сил, та уперто протиділає ворожим заходам, — непохитне становиско в парламенті, а рівнорядно з тим широкий відгомін, який несе ся про нас по всій Європі, — то заповіт доби відродження, то похвала для народа, що смілим розумом, а не дитинячою мрією глядить на завтрашню днину.

А тут, за морем, що скажемо про себе? Серед тих сбставин, в яких ми живемо, роздроблені, давлені тугою за ріднею, кинені в чужі нам умови житя і праці, відорвані від рідного пня за короткі дві десятки літ, ми могли тільки розглянути ся в нашім положенню. Без зединячого проводу, поліщені самі собі й помішані між собою, ми не могли й не можемо похвалити ся великими здобутками. Та одно є у нас: є наша національна съвідомість, є сильна воля зібрати всі свої сили та йти вперед до добра й народного поступу.

Хоч народні наші почування одні й ті самі, та і мета нам одна, то нам киненим за море є тяжко остояти ся проти філь тої навали, що хоче нас затопити в свєті мсри, та довести до того, щоб ми забули, хто ми і чиї ми діти. Там за морем мілійони наших братів, нас тут горстка, там держать ся они разом, ми розсіяні по всіх усюдах, там своя інтелігенція, свої школи, тут чужа земля, чужа нашим народним ідеалам.

Але хоч тяжко стати на ній за плугом, ми не віднимаємо від него руки своєї. Дотеперішний наш труд, то зерно першого посіву, не одні зерно пало й паде між терне, та не одні й видає вже плід. Пора би приспішити народчє жниво ще ширійшою працею і зібрати робітників, сильних стійкостю, чесностю, а перше всього сильною вірою в Бога. Віра в Боже Провидінє і опіку скріпити наші сили і додасть завзятості.

*

Серед охотників до того труду, серед робітників готових на всяку, чесну народну роботу, стає наша газета „Америка“. Хто она? Дитина

хлютівської стріхи, як й всі ми. Перенята глибокою вірою в Бога, в Його чудесне Провидінє, яке вело нас віками, та в Його ласку для віруючого нашого народу.

Чого ми хочемо? Народе наш! Що красне і Боже, що веде тебе до правдивого щастя, до слави, до богацтва і доброї долі, — ось чого ми хочемо для тебе, щоб ти був вільний, щоб за гіркий свій труд мав ти дяку й плату, щоб просвітою дійшов ти до найбільших здобутків, щоб в дітях й дітей твоїх праправнуках, тут за океаном, жив та кріпився предків наших руський дух, щоб згодою миром був ти один, — ось чого ми хочемо!

Русь є свята вірсою своєю, привязанем й пошаною своєї Церкви. Без того нам не бути, не жити, на тім вся будуччина наша. Й ту віру чисту й ту любов нічим незіпсую хочемо тобі заховати. Побожність нашої давнини з розумним поступом та здобутками нинішнього часу, чисте серце й чистий характер та розум достойний мужів, ось чого нам треба!

А треба нам і єдності. Одної матери діти, не вжеж ми станемо ділiti ся й розеднятись? Єще до того тут на чужині? Не вжеж нам, синам й донькам одної віри й одних ідеалів не станути разом сильно під захистом сьв. Церкви для добра Народу?

Треба нам просвіти та науки, а сто разів більше треба єї нашим дітям. Треба нам сильної організації, щоб не пиділи ми в розсіяню, а кріпили ся в єдності. Треба нам стислого сполучення нашого духовенства з народом. Та звязь була цілими віками нашим опором против всіх затій кождого ворога, чи й тепер не є одна для нас запорукою ліпшого завтра? Та звязь витворила нам інтелігентний сучасний провід в народі. Таж одна грудь нас кормила й пестила нас одна стріха.

Покінчили з низькими незгодинами, усувати хабази з нашої ниви, вести до пізнання народних потреб, а вести розумно — того хоче „Америка“.

Она хоче бути письмом для свого, русько-українського народу. Письмом відповідаючим духови часу, поступовим, збуджуючим й підносячим в народі патріотичний дух, вказуючи, куди нам йти, щоби здобути честь, просвіту, та лучшу долю і силу.

„Америка“ хоче бути письмом для всього народа, а не для його частини, бо тільки в єдності наша надія на поважні здобутки ...

Не обітниці, а ширу волю й охоту на труд, не розединене, а охоту до праці над сполученем всіх несемо вам, а ви читайте та розберіть! Й будьте вірні народному клічеві: „За віру, за волю, за Русь-Україну!“ А тоді зникне темрява ночі й настане день Народного Воскресеня, а за ним віки цілі могутності і добра, на які ми заслужили віковим терпніем.

Желанієм того дня витає Вас наша правдива широ руська газета „Америка“.

РЕДАКЦІЯ

В 1915 році Владика Сотер передає „Америку“, яка була до того часу під управою і під опікою Сестер Василіянок у Філадельфії — „Провидінню“ і від тієї пори „Америка“ являється органом цієї — заслуженої для української Церкви і народу — католицької установи.

Ставши органом „Провидіння“, „Америка“ появлялася в різних роках і періодах як щоденник, або двічі чи тричі в тиждень. Уперше стала „Америка“ щоденником під час Першої світової війни, в 1914 році, опісля від 1918 р. виходила „Америка“ двічі й тричі в тиждень, а від квітня 1950 року знову стала щоденником.

ОСОБОВИЙ СКЛАД РЕДАКЦІЇ „АМЕРИКИ“ НА ПРОТЯЗІ 60-ТИ РОКІВ

На протязі 60-ти років появи, „Америка“ мала 11 головних редакторів і 16 членів редакційного штабу.

Головними редакторами „Америки“ були за чергою:

1. Отець Роман Залігач, із жовківського повіту, Галичина. Зустрівшись із редакційними й технічними труднощами, він спровадив з Галичини свого молодшого брата Мирона, студента прав. Вів редакцію в роках 1912—1914.

2. Мирон Залігач — помагав зразу о. Романові, а згодом, зокрема в 1914 році (вже у Філадельфії) сам вів редакцію тижневика „Америка“, поки не почав теологічних студій, після закінчення яких став священиком. Смерть у 1946 році застала його парохом Скрентону, в стейті Пеннсильванія. Вів редакцію до жовтня 1914 року.

3. Антін Цурковський — вів редакцію на протязі 10 років від жовтня 1914 до 1926 р. Після цього був довголітнім головним рекордовим секретарем СУК „Провидіння“. На протязі 1916 року співредагував „Америку“ о. Максим Кінаш.

4. Д-р Осип Назарук — працював головним редактором „Америки“ від 1926 до 1927 року.

5. Володимир Лотоцький — редагував „Америку“ від 1927 до 1943 року.

6.—7. Богдан Катамай і д-р Лонгин Цегельський — сповняли функції головних редакторів у роках 1943—1950.

8. Д-р Григор Лужницький — перейняв редакцію „Америки“, як щоденника, в 1950 році і вів її до 1953 року.

9. Евген Зублікевич — продовжував вести щоденник „Америка“ від осені 1953 до січня 1964 року.

10. Мстислав Дольницький — очолював редакційну Колегію „Америки“ від січня 1964 до вересня 1968 року.

11. Лев Шанковський — став головою редакційної Колегії у вересні 1968 року й очолює її дотепер, зокрема редагує англомовне видання „Америки“.

ГОЛОВНІ РЕДАКТОРИ „АМЕРИКИ“

о. Мирон Залітач
(1914)

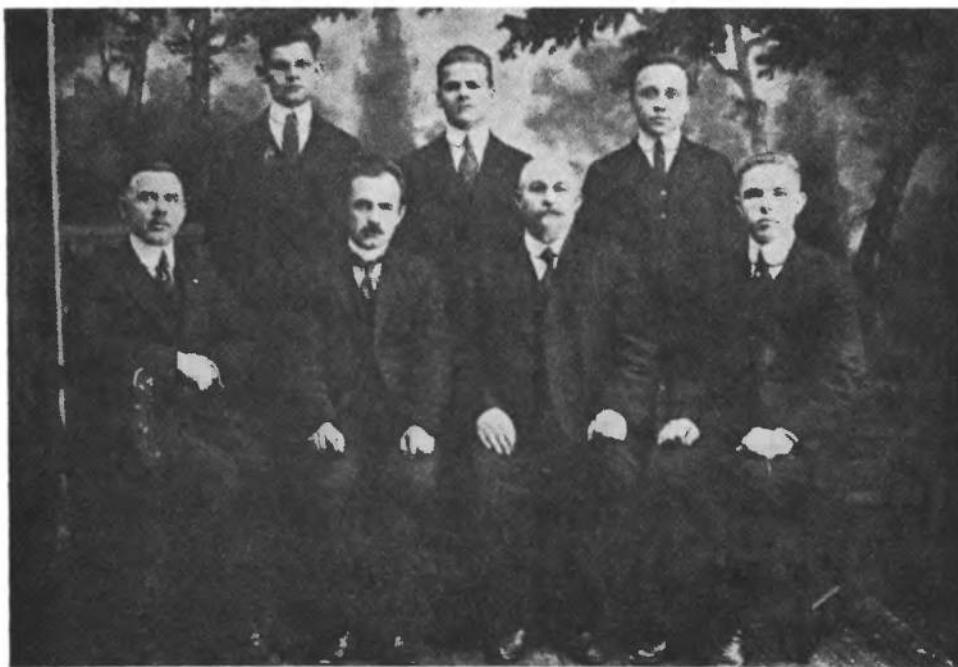
Антін Цурковський
(1914—1926)

Д-р Осип Назарук
(1926—1927)

Володимир Лотоцький
(1927—1943)

Працівники редакції друкарні „Америки“ в 1918 р.

Сидять зліва: П. Кирилюк — управлятель друкарні, А. Цурковський — редактор, Е. Якубович — гол. фін. секретар „Провидіння“, В. Костецький — лінотипіст і експедитор. — Стоять зліва: А. Джмелік — лінотипіст, В. Семотюк — співробітник редакції, Д. Остяк, друкар.

Українською мовою редактував „Америку“ від квітня 1970 до січня 1972 року Данило Чайковський, опісля цю працю виконували Зенон Матла й Ігнат Білинський.

У редакційному складі „Америки“ були в різних часах, або є ще тепер діяльні такі редактори (включно з тими, які вели окремі сторінки чи англомовні додатки до неї): Д-р Семен Демидчук, Василь Семотюк, Григор Заячківський, Микола Струтинський, Ева Піддубчишин, Володимир Дорошенко, Ігнат Білинський, Богдан Кравців, д-р Лев Мідловський, Микола Вайда, Олег Лисяк, д-р Михайло Тершаковець, Микола Пасіка, д-р Богдан Романенчук, мігр. Ірина Пеленська, Зенон Матла.

Крім постійних працівників редакції „Америки“, з нею співпрацювали в минулому, або співпрацюють тепер, численні кореспонденти й дописувачі, між ними: о. М. Струтинський, о. Л. Сембратович, о. М. Сіменович, М. Троцький-Брадович, Е. Ляхович, В. Вакуловський, П. Мегик, П. Андрусів, Л. Храплива, В. Мацьків, о. сов. І. Сохоцький, д-р Б. Коваль, д-р В. Душник, М. Клецор, Ф. Лукіянович, Л. Полтава, Д. Левчук, А. Кігічак, д-р М. Кушнір, д-р М. Чировський, д-р В. Лев, д-р Ю. Рибак, М. Рудий, д-р І. Гриневич, О. Керч, д-р М. Нитченко, К. Крупський, М. Острог-

ГОЛОВНІ РЕДАКТОРИ „АМЕРИКИ“

Д-р Лонгин Цегельський
(1943—1950)

Богдан Катамай
(1943—1950)

Д-р Григор Лужницький
(1950—1953)

Евген Зиблікевич
(1953—1964)

верха, проф. Н. Полонська-Василенко, проф. В. Ващенко, І. Попель, проф. А. Штефан, З. Погорило, С. Скробач, о. д-р І. Нагаєвський, С. Женецький, І. Дурбак, ген. П. Шандрук, Ф. Рафальський, Б. Казанівський, проф. І. Вовчук, М. Орищук, д-р М. Стаків, д-р М. Чубатий, мгр. І. Костюк, д-р П. Ісаїв, С. Микитка, о. д-р І. Назарко, ЧСВВ, Б. Попович, О. Гайський, О. Татомир, Н. Башук, д-р Р. Голіят, проф. П. Стерчо, О. Лазор, М. Рудий і інші.

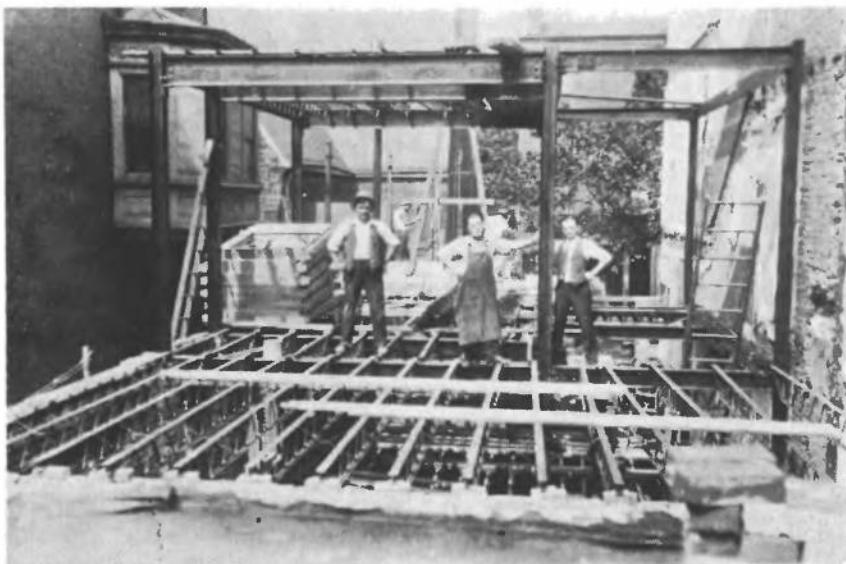
Крім названих кореспондентів і постійних дописувачів, зміст „Америки“ збагачували своїми статтями й дописами різні автори, зокрема головний предсідник о. шамб. Мирослав Харина та секретарі Відділів СУК „Провидіння“.

ВИДАВНИЦТВО І ДРУКАРНЯ „АМЕРИКИ“

Керівництво Видавництва і друкарні „Америка“ було, звичайно, в одних руках. Спочатку вживано назву — управитель друкарні, але згодом, коли управитель друкарні мусів займатись і адмініструванням самого часопису, й оголошеннями до газети, і книжковими виданнями, власними чужими, тощо, тоді прийнялась американська назва для цього роду функції, а саме менеджер Видавництва, опісля — керівник Видавництва.

Першим управителем друкарні, чи по-теперішньому керівником Видавництва „Америка“ був Еміль Кульчицький, який сповняв обовязки на цьому становищі в роках 1915—1917 (опісля був нотарем у Філадельфії). Від половини 1917 до 1936 р. менеджером Видавництва був Петро Кирилюк, а в 1937 р. Теодосій Каськів. Від 1938 року перейняв менеджерські функції д-р Лонгин Цегельський, а від 1943 року, разом із Богданом Катамаем вели вони редакцію й адміністрацію „Америки“, що появлялася тоді тричі в тиждень, аж до 1950 року, цебто до дня смерти д-ра Лонгина Цегельського, при чому Богдан Катамай залишився на становищі керівника Видавництва до 1952 р. Частину 1952 р. і майже цілий 1953 р. керівником Видавництва був Богдан Кравців, а після нього, восени 1953 року, функції керівника Видавництва перейняв і веде їх дотепер Ігнат Білінський, який теж співпрацював у редакції „Америки“ в рр. 1949—1952 та згодом редактував англомовні сторінку і числа „Америки“. Від 1964 р. він є теж членом Редакційної Колегії „Америки“, співпрацюючи в її редакції, а також редактує постійно Альманахи СУК „Провидіння“.

В апараті адміністрації „Америки“ працювала довший час минулими роками Марія Лопатник. Від 1959 р. в адміністрації Видавництва „Америка“ працює в характері книговода й ведучого картотеку передплатників „Америки“ дир. Іван О. Тритяк, раніше мгр. Теофіль Кульчицький, а експедицію вів до 1954 р. Прокоп Павлюк, а опісля до 1970 р. інж. Іван Левицький. Від 1957 р. в експедиції працює Анна Демянік, а від 1972 року Дмитро Ясінський. Довголітніми експедиторами „Америки“ були Наталія Перфеєцька і Петро Орлик, а крім цього працювали в експедиції Михайло

Будова приміщення для видавництва „Америка“ в 1928 р.

Стоять зліва: будівничий Михайло Барановський, друкар Прокіп Павлюк і лінотипіст Володимир Візнер.

Стоколоса, Павло Кvasниця, Василь Циган, Ілько Лепкий, Володимир Повзанюк, Григорій Матляк, Роман Терлецький, Юлій Куцин, Теодор Стеблій, Ярослав Сабат.

Персональний склад друкарів-лінотипістів є у В-ві „Америка“ одним із найкращих в Америці, якщо мова про українські друкарні. Під цю пору в друкарні „Америки“ є затруднені: формен у галі лінотипів Володимир Візнер — лінотипіст головно англомовних текстів, а далі: Роман Швед, Степан Микитка і Михайло Дяків. Верстачем „Америки“ від 1948 року до 1957 р. був Теофіль Рудакевич, опісля до кінця 1971 р. Еміль Яремко, в 1972 і 1973 рр. верстачем „Америки“ був Степан Микитка, а в половині 1973 року почав вивчати цю працю Еміль Костюк, який працює вже самостійно. Машини для книжкових і інших друків обслуговував до 1963 року Теофіль Рудакевич, який заступив довголітнього машиніста Дм. Гонту. Опісля, від 1963 року дотепер, друкарську машину обслуговує Михайло Феркуняк. Часописну машину, по відході довголітнього друкаря-машиніста Прокопа Павлюка в 1961 р., обслуговували Вол. Куліш та Іван Дяк, а з черги — Михайло Феркуняк. Сороклітній ювілей праці П. Павлюка в друкарні Видавництва „Америка“ був окремо відзначений у 1959 році. Довголітнім машиністом часописної машини був від початкових років „Америки“ у Філадельфії аж до 1946 року Дмитро Остяк.

Із складу давніх складачів-лінотипістів відомі нам прізвища: Андрія Джмеліка, Андрія Зімовича, Володимира Костецького, Антоніни Куль-

чицької, Теклі Козаківної, Дмитра Кравченка, Левицького, Саракмана та Януарія Щурковського. При лінотипах працювали також Осип Саєк, Ва-силь Дорошенко, Микола Вайда і Сидір Кравець.

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Важливою ділянкою праці Видавництва „Америка“, крім видавання офіційного органу СУК „Провидіння“ — „Америка“, була й є видавнича діяльність, що триває безперебійно від початків зорганізування Видавництва. „Америка“ появлялася й продовжує друкуватися в українській мові, а для англомовних членів „Провидіння“ друковано в минулому сторінку, а опісля повне число в англійській мові. У 1930-их роках таку англомовну сторінку „Джуніор Америка“ редактувала Ева Піддубчишин, згодом редактували такі сторінки й числа ред. Богдан Катамай і опісля ред. Ігнат Білинський. У 1912 р. появляється квартальний додаток для Т-ва дяковчітів — „Дяковчитель“, а в 1913 р. виходить місячний додаток для молоді „Зірка“.

Усвідомлюючи важливу роль й незаперечну потребу українських видань, зокрема таких, що насвітлювали б об'єктивно поодинокі історичні періоди та аспекти розвитку українського церковного життя, зясовували б основні елементи християнського світогляду і духовості українського народу, а теж служили б науковими посібниками для вивчення української історії і надбань культури, літератури й мови, Видавництво „Америка“ подбало про видання друком ряду брошур і книжок відомих авторів, між іншими: о. Андрія Мельника — „Ісус Христос у світлі історичних фактів і документів жидівського світу в трьох перших століттях“; д-ра Володимира Безушки — „Богдан Лепкий“; о. д-ра Ісидора Нагаєвського — „Нарис історії Галицької Митрополії“, „Батьки і діти“, „Історія України“ (в англійській мові); Богдана Кравцева — „До проблем Тура-Сварога-Трояна“, „Зимозелень“; д-ра Богдана Романенчука — „З життя і творчості Наталії Кобринської“; Петра Андрусева — „Мистецтво і політика“; Антона Щурковського — „Про початки письма й азбуки“, „В країні синів мряки“; д-ра Петра Ісаєва — „Берестейська Унія“, „Історія перемиського єпископства Східного обряду“; Володимира Січинського — „Іван Мазепа — людина і меценат“, „Памятки української архітектури“; Володимира Дорошенка — „Горе і радість у Шевченковому житті“; М. Матіїва-Мельника — „Горить мій світ“; д-ра Михайла Кушніра — „Головні основи католицької виховної ідеології“, „Перспективи українського християнського націоналізму“; о. Андрія Мельника — „Що говорять учені про віру“, „Перщенство Папи у Церкві“; д-ра Миколи Чубатого — „Українська історична наука“; д-ра Григора Лужницького — „У 50-річчя звільнення царського вязня Митрополита Кир Андрея графа Шептицького“, монументальна книга — „Українська Церква між Сходом і Заходом“; Никифора Гірняка — „Організація і духовий ріст Українських Січових

ГОЛОВНІ РЕДАКТОРИ „АМЕРИКИ“

Мстислав Дольницький
(1964—1968)

Проф. Лев Шанковський
(1968—)

КЕРІВНИКИ ВИДАВНИЦТВА „АМЕРИКА“

Еміль Кульчицький
(1915—1917)

Петро Кирилюк
(1917—1936)

‘Стрільців’; д-ра Лонгина Цегельського — „Від легенди до правди“; Володимира Радзикевича — „У подувах буревію“, „Українська література ХХ стол.“; Миколи Брадовича — „На Москву“; д-ра Юрія Русова — „Душа народу і дух нації“; о. Ісидора Сохоцького — „Що дали Греко-католицька Церква й духовенство українському народові“; М. Кузьмович-Головінської — „Сефта“; Марії Остромирі — „Подай керму“; о. Мирслава Харини — „Богомільним шляхом“ та багато інших.

Намагаючись заповнити прогалину на українському книжковому відтинку в Америці, Видавництво „Америка“ почало видавати ще в 1918 році, за редакцією Петра Кирилюка, малу „Народну Бібліотеку“ для широких кіл нашої еміграції.

Почавши оповіданням Богдана Лепкого „Пачкар“, Видавництво надрукувало кільканадцять книжечок оригінальних і перекладних оповідань, сценічних пес тощо. З 1921 р. ця „мала“ бібліотека перейшла у „велику“, зокрема збагатив її своїми перекладами тодішній редактор „Америки“ Антін Цурковський.

Серед друкованих назв були, між іншими, книжки присвячені важкій ситуації в Україні, як „Кривавий шлях“, спогади втікачів під час Першої світової війни, релігійні видання, драматична література й інші.

Продовжуючи традицію двадцятих і тридцятих років, зокрема „Народної Бібліотеки“, Видавництво „Америка“ почало видавати в 1950 році „Популярну Бібліотеку“, в якій з'явилися замітні праці з різних ділянок. Бажаючи дати широким читацьким колам цікаву, але корисну літературу, Видавництво видало ряд повістей відомих наших письменників і авторів Б. Полянича, В. Радзикевича, С. Ледянського, В. Волкова, М. Брадовича й інших.

У Видавництві „Америка“ з'явилися також найкращі праці з історії Української Церкви, між іншими, збірка статей одного з найвидатніших українських істориків Вячеслава Липинського „Релігія і Церква в історії України“; велика праця д-ра Степана Томашівського „Історія Церкви на Україні“; велика біографія Князя Української Церкви Митрополита Андрея Графа Шептицького, написана колишнім редактором „Америки“ д-ром Лонгіном Цегельським; низка розвідок до історії української Церкви, зокрема різні пропамятні книги поодиноких пафій; важливі праці д-ра Петра Ісаєва „Звідки Русь-Україна прийняла християнство?“ та о. Ісидора Сохоцького „Що дала Греко-католицька Церква і духовенство українському народові?“. Коронаю видань з історії Української Церкви залишається видана в 1954 р. велика книга д-ра Григора Лужницького „Українська Церква між Сходом і Західом“.

Не меншу увагу присвячувало Видавництво „Америка“ історичній проблематиці українського народу, видаючи ряд історичних книжок, розвідок і спогадів, зокрема відомих наших істориків о. Ісидора Нагаєвського „Історія України“ в англійській мові, для інформації англомовного світу про Україну, та д-ра Миколи Чубатого „Українська історична наука“.

КЕРІВНИКИ ВИДАВНИЦТВА „АМЕРИКА“

Теодосій Каськів
(1937)

Богдан Кравців
(1952—1953)

Ігнат Білинський
(1953—)

(В роках від 1938 до 1950 обовязки керівника Видавництва „Америка“ сповняв д-р Лонгин Цегельський, а від 1943 до 1952 р. також і ред. Богдан Катамай. Обидва вони були теж головними редакторами „Америки“. Їхні знімки поміщені на стор. 155).

В ширшому пляні своєї видавничої діяльності Видавництво „Америка“ видавало книжки з різних ділянок українознавства, історії мистецтва, а зокрема з підпільної творчості УПА, де в праці Льва Шанковського „УПА та її підпільна література“ подана перша спроба бібліографії українських підпільних видань за час від 1945—1950 років.

Крім щоденника „Америка“ та власних видань, друкарня Видавництва „Америка“ друкувала й друкує теж журнали й книжки інших Видавництв. І так, крім постійно друкованих у Видавництві „Америка“ дієцезального тижневика „Шлях“, Шематизмів УКЦ у ЗСА й „Архиепархіальних Вістей“, місячника СУА „Наше Життя“, журналу „Нотатки з Мистецтва“, Видавництво „Америка“ друкувало видання В-ва „Київ“, В-ва „Пролог“, квартальник „Державницька Думка“, журнал ООЧСУ „Вісник“, видання Шкільної Ради УККА, журнал СФУЖО „Українка в світі“ та багато інших.

Окрему літературну вартість становлять видавані Видавництвом „Америка“ щорічні ілюстровані Альманахи СУК „Провидіння“, на зміст яких, крім календарної частини й історичного календаря, складаються наукові розівдки і статті з різних ділянок церковної, історичної, культурної, політичної проблематики та громадського життя української спільноти тощо. Ця видавнича діяльність є в ширшому пляні складовою ділянкою різнограної діяльності СУК „Провидіння“, що створив можливості й забезпечує тяглість культурного процесу католицької вітки українського народу, даючи провідний вклад у розвиток української культури поза межами України.

**

На протязі понад 60-літнього служіння нашій Церкві, народові і власній Організації, „Америка“ сповняла роля не тільки інформатора про події з життя Українців у вільному світі, зокрема про діяльність СУК „Провидіння“, але вона була також виразником стремлінь української католицької Церкви в Америці та пропагатором християнського світогляду й українського національно-державного самостійництва.

Успіхи й труднощі „Америки“ повзані були на протязі її дотеперішньої появи з постаттями поодиноких редакторів та керівників і працівників Видавництва, які віддали своє знання, досвід і сили для розбудови і вдержання „Америки“ на відповідному рівні.

У своєму характері українського католицького часопису, „Америка“ завжди підходила до проблем збірного життя української спільноти з позицій християнської моралі, українського самостійництва й соборництва, та національного інтересу спільноти і Церкви. Присвячуючи належну увагу проблемам і потребам українського життя на еміграції, „Америка“ постійно вдержувала духовий звязок з українським народом в Україні, стежила за його успіхами і боліла його трагічним підневільним станом, намагаючись інформувати американську спільноту й вільний світ про події

Заголовна сторінка „Америки“, 30 липня 1972 р.

в Україні та служити українському народові трибуною вільного слова у вияві його аспірацій і змагань до волі й державної незалежності.

В аспекті змагу за церковну і культурну самобутність та національну окремішність української спільноти в країнах нашого поселення, зокрема у Землях Стейтах Америки, „Америка“ завжди була і залишаєтьсяносієм ідеї підметності української духовості, самостійництва й соборництва української землі й народу, у свідомості історичної місії української еміграції на шляху боротьби за здійснення в Україні — „Своєї Правди, Сили і Волі“ — та відповідальної ролі на службі Української Церкви, Народові і власній Організації.

Члени редакції і видавництва „Америка”, 1962 р.

Сидять зліва: Іван Тритяк, ред. Микола Пасіка, ред. Мстислав Дольницький, ред. Евген Зиблікевич, ред. Григор Лужницький, ред. Ігнат Білинський — керівник видавництва, Володимир Візнер. — Стоять зліва: Еміліян Яремко, Михайло Феркуняк, Степан Микитка, Анна Демянник, Роман Швед, Василь Дорошенко, Теофіль Рудакевич.

**НА
СУСПІЛЬНО-КАТОЛІЦЬКОМУ
ВІДТИНКУ**

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕД НАМИ

(ЗАВВАГИ ДО ЗМІСТУ ПРАЦІ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ „ПРОВІДІННЯ“)

Закріпилося, навіть серед багатьох католиків, переконання, що Союз Українців Католиків в Америці „Провидіння“ — це тільки одна з братських організацій, це тільки асекурація. Всі інші завдання Союзу, які вичисляє його статут: моральне, релігійне, громадське — це тільки конечний додаток, це куліси одної і головної дії: забезпечування. Навіть назву організації: Союз Українців Католиків в Америці „Провидіння“ — розуміють здебільшого, як подиктовану причинами конкуренції, що приневолює внести щось відмінне від інших братських організацій, щось специфічне для середовища, перед якого хочеться здобувати членів.

Такий погляд на Союз Українців Католиків в Америці „Провидіння“ є фальшивий і шкідливий. Очевидно, що „Провидіння“ є теж забезпеченевою, економічною установовою, яка прагне здобути якнайбільше членів, поширити якнайбільше свою фінансову базу, здобути якнайбільший засяг своїх впливів. Ця обставина є тільки допоміжною для здійснення головної цілі „Провидіння“, якою є допомога Українцям католикам у виконанні їх суспільно-католицької праці, у виконанні їх обовязків сутично проти Бога, Церкви, українського народу і їх самих.

Здійснення цієї праці, виконання таких обовязків — не було б можливим, коли б кожний католик брався за них самотужки. Бо тільки зорганізовано можемо тут щонебудь осягнути. Тільки при допомозі Союзу Українців Католиків в Америці „Провидіння“, кожний відповідальний Українець католик може здійснити ті зобовязання, які ставлять перед ним: положення Католицької Церкви в світі, Світський Апостолят і Католицька Акція. Це є головна ціль „Провидіння“ і саме її треба повсякчасно нагошувати.

Очевидно, здійснення цієї мети, розгорнення широко закроєної суспільно-католицької праці вимагає сильної фінансової бази, яку прагнемо здобути через розбудову забезпеченевої дії. Але не вона є нашою основною ціллю, вона нам тільки уможливлює цю основну ціль осягнути. Для ілюстрації цього візьмім, наприклад, проблему української католицької

преси. Чи було б можливим видавати єдиний у світі український католицький щоденник „Америка“, і таким чином впливати на формування католицького світогляду тисяч Українців католиків, коли б не було тієї економічної дії Союзу? Кожний, хоч трохи обзнайомлений з українськими видавничими справами в Америці, знає, що це не було б можливим.

Отже, хоч ми маємо на увазі нашу головну ціль, не можемо забувати, що здійснення нашої мети є залежне від широкої фінансової дії, від за-безпеченевої дії Союзу. Виходить, що наша головна ціль і забезпеченева дія є у взаємному відношенні: чим ширший засяг забезпеченевої дії, чим більша кількість членів „Провидіння“, тим більші можливості реалізації супспільно-католицької дії, Католицької Акції, Світського Апостоляту.

Наглядніше будемо це бачити, коли усвідомимо собі засяг і вагу обовязків свідомого Українця католика. Тому хочу насвітлити цю справу в кількох аспектах.

1

Люди без віри бачать тільки земське обличчя Церкви і беруть до уваги її людський чинник, але не добавчають Божого. Бо невіра, заслонюючи їм Бога, затемнює і деформує дійсний образ Церкви. В їх охопленні цей образ є завжди викривлений і однобічний.

Коли до великих досліджень і наукових відкрить у фізичному світі є потрібні відповідні апарати, то щоб зробити незвичайні відкриття в не-зnanому духовому світі, є конечна віра, як світло Божої ласки і як акт людського розуму, який приймає Богом обявлену і Церквою до вірування подану правду. Щойно в світлі віри виявляється всебічний і пребагатий образ Божо-люської дійсності. При допомозі віри пізнаємо цю правдиву таємницю, а таку щільну і нерозривну в католицькій Церкві пов'язаність Бога з людьми, невидимого світу з видимим, Всемогутності з неміччю.

Вороги Церкви вмовляють собі й іншим, що вона є чисто людського установою, бо, на їх думку, Бога немає. Але вони поборюють Церкву не тому, що вона має зовнішній людський характер, а тому, що вона є Божа, подібно, як Христа розпяли не за Його людськість, але за Його Божеськість. Коли б Церква була тільки людською установою, то вона без жадного поборювання її вже давно могла б перестати існувати.

Головну роля в поборюванні Церкви грає не незнання, ігноранція, але зла воля. Не знають, бо не хотути знати. Коли б тільки в наслідок людського незнання вони твердили, що Церква є виключно людською установою, але були чесними принаймні самі з собою, то мусіли б при-знати їй, навіть як людській установі, незвичайну, просто надлюдську живучість і силу. Вони мусіли б шанувати її, як єдину з-посеред людських інституцій, яка перетривала близько дві тисячі літ і постійно розвивається, а не старіється і не розпадається.

Хто запевнює Церкві таку незвичайну тривалість? Цей, хто покликав її до життя і поклав організаційний фундамент, вказав ціль і запевнив розвиток.

Церква складається із звичайних, найзвичайніших людей, є для людей, але походить від Бога. Вона є водночас людською і Божою, що живе людським, видимим життям і Божим, невидимим. З людьми перебуває Бог і поєднує людський чинник з Божим, є невидимим Головою тієї установи, що є Його живим організмом, Містичним Тілом. Видимо Церквою керує звичайна людина, черговий наслідник звичайного колись Рибалки, але знаємо, що саме через цю людину промовляє Син Божий, діє Святий Дух, запевняючи їй непомильність у науці віри й моральності.

Різні форми матеріялізму й безбожництва не можуть позбавити Церкви цього життя. Вони з допомогою своєї літератури й преси роблять все, щоб правду, яку проголошує Церква, замкнути в церковних мурах і не допустити її, щоб промінювали на суспільне життя. А якщо вороги Церкви в своєму поборюванні правди доцінюють силу друкованого слова і використовують її в найширшому засязі, щоб запевнити собі вплив на людські думки і поступування, на формування опінії і життя, то чи ми, католики, мали б виявляти менше зрозуміння для такої важливої справи і менше зусилля в службі й обороні визнаваної правди, ніж вони на службі брехні?

У сучасній боротьбі із злом, у боротьбі правди з фальшом за поширення Божих і людських законів у приватному і публічному житті, необхідною збросю стає католицька преса. Це ствердив Папа Пій XII такими словами: „Може ніколи більше, ніж сьогодні, не виявилася конечність розповсюднювати католицьку інформацію. Усім, що беруть участь у поширенні католицької преси, даємо від серця наше апостольське благословення“.

Беручи до уваги факт, що в Україні католицька преса не існує, тим важливіша роля на службі Церкви і Батьківщині для збереження віри і українства припадає українській католицькій пресі у вільному світі. І цю ролю вона виконує з цілою посвятою в нелегких умовах. Напевно вона не є найкращою з можливих, може це далеко їй до бажаної досконалості, як узагалі всім людським ділам, але вона є напевно добра і така саме, на яку нас, католиків на чужині, стати. А серед наших еміграційних досягнень українська католицька преса становить безсумнівно одну з тих позицій, якою якнайслушніше можемо гордитися, як католики, і як Українці.

Маємо власну католицьку пресу, яка забезпечує нам правдивий і повний образ дійсності, яка розсвітлює наше життя і вможливлює нам участь в апостольстві Божої правди і правди про Церкву, приреченої в Україні до мовчанки. І від цього апостольства, яке в світлі папських висловів є моральним католицьким обов'язком, не звільняє нас жадний претекст. „У кожній католицькій родині — католицький часопис!“ — оце заклик Христового Намісника до католицьких умів і сердець.

А в світлі цього заклику — чи видавання єдиного в світі українського католицького щоденника „Америка“ Союзом Українців Католиків „Прорвідіння“ не є справою великої ваги для місії українського апостольства правди? І чи не є нашим обовязком прикладти руки до розбудови „Прорвідіння“, щоб уможливити йому двигнути наш щоденник на вищий рівень?

2

Одним із головних, а також одним із найважчих завдань сучасного католицтва є проблема конечності інтелектуального поглиблення нашого католицтва, порядкування понять довкола одноцілої системи думок, що випливає з його теологічної і філософічної доктрини.

Кожна доба має свої особливі проблеми, труднощі й небезпеки, тому кожна доба мусить знайти свою зброю, мусить достосувати свій стиль і методу видобувати наверх, маніфестувати і здійснювати християнську правду. У добі розходження життєвої практики з проголошуваними Церквою моральними зasadами — приклад св. Франца з Ассізі та братів його Чину унагляднював суцільність і чистоту християнських ідеалів. Францисканська реалізація євангельської святості життя середнєвіччя, була ствердженням, що можна втілювати в життя те, що вчить наука євангелії, що вимога наслідувати життя Христа є реальна, слушна і формуюча, що вона не є відірвана від земської дійсності, але якраз для неї і призначена.

На гріхі інтелекту треба було іншої реакції. Гріх ума вимагав інтелектуальної відповіді з боку Церкви. Виникла потреба інтелектуальної розбудови католицької правди, коли філософічні спекуляції заatakували розум, щоб відтягнути його від церковних догм. Для того, щоб оборонити позиції віри, треба було добути сферу людського розуму для християнських правд, треба було попросту зхристияніти ділянку інтелектуального життя. І саме така роль припала, на тлі потреб і небезпек різних епох, св. Августинові чи св. Томі з Аквіну.

Заблукання нашої доби мають знову головне джерело в інтелектуальних фальшах і тому в ділянці лікування людського ума лежить велика місія Церкви. Раціоналізм, лібералізм і їх дитина матеріалізм ХХ-го сторіччя — це селища філософічного блуду, що кидає тінь на цілість життя. Це інтелектуальне зло усунуло теологію, заволоділо умами, стало, правда, рушійною силою великого наукового і технічного поступу, але також і динамітом, що висаджує з основ устійнену ієархію вартостей християнського світу з його моральною стійкістю, з його настанововою у всьому на остаточну ціль людини, бо глузд життя не обмежується тільки земською дійсністю, контролюваною людським розумом. Цей глузд сягає далі і те, що є далі, вияснює релігія.

Пізнання небезпеки інтелектуальних фальшів, що кермують сучасним життям, було головною турботою папів упродовж сто літ. Звідси та ціла

„біблія“ папської науки про рационалізм, лібералізм, соціалістичний чи комуністичний матеріалізм, про гітлеризм, фашизм, про доктрину виховання, про християнську державу, демократію і міжнародне життя.

Значення інтелектуального католицизму часто незрозуміле для Українців, його потреба недоцінена. Це діється з великою шкодою для українського католицизму, бо послаблює засяг його впливів, його стратегічну позицію в світовій боротьбі за володіння душами. Українці мають взагалі нахил недоцінювати умової ділянки. Постійність думки, і що вслід за цим іде — постійність характеру не є частими прикметами Українців. Інтелектуальний бік українського католицизму не був достатньо розвинений. Український католицизм спирається на „почування“, бо природа Українця є емоційна, а інтелектуалізація вбиває живу віру, або викликає небезпечне враження, що віру можна замінити знанням.

Слабістю українського католицизму було те, що він був динамічно живий тільки в масах, а статично слабий серед інтелігенції. У наслідок цього український католицизм не осягав своєї повної вартості, особливо ж у ділянці широкого міжнародного діяння і впливу. Велетенські можливості українського католицизму марнувалися, бо професор, літератор, адвокат і лікар, інженер, що переходили до інтелігенції, затрачували релігійну динаміку і не переносили з собою в площину інтелектуального життя живих, творчих вартостей католицтва простолюдя. Знання і наука не стали в нас міністрами віри.

Тож одним із головних завдань Українців католиків в Америці повинно стати змагання поширити й поглибити знання зasad католицької віри на рівні, що відповідає їх загальним зацікавленням і освіті, головно через читання католицьких видань, щоб вони могли глибше пізнати себе самих і Бога та з більшою докладністю знайшли своє місце в цілості світу, а передусім, щоб вони могли в насвітленні католицької науки бачити й розвязувати актуальні проблеми особистого й суспільного життя.

Якраз такий зміст праці повинні мати Відділи СУК „Провидіння“, які є найкращими організаційними рамами для таких прямувань, для такої праці католиків.

3

Коли споглядаємо поза себе й дивимося на великий дорібок Католицької Акції в усьому світі й у нас, перед війною, під час неї і тепер, і коли здаємо собі справу з того, як багато цей рух сформував повних людей і як глибоко переорав середовища завдяки впливові світських апостолів, тоді щойно вповні оцінюємо, якою слушною була постанова Папи Пія XI, щоб цей рух світських окопити в офіційні рамці апостольської місії Церкви.

Положення світу є в теперішньому часі більш скомпліковане й викликає більші побоювання, ніж тоді, коли Папа Пій XI у своїй енцикліці перестерігав світ перед погубними наслідками вигнання Бога з багатьох ділянок життя.

Оце двадцять дев'ять літ після закінчення найбільшої із світових воєн не маємо на землі ні миру, ні ладу, ні волі для десятків народів. І ми, католики, глибоко віrimо, що світ не зазнає ані миру, ні ладу й волі — без Бога, без панування в цілому житті правди й Христової любові, без допомоги Його ласки. Ми добре знаємо, що світ не устабілізується, не оформиться і не обєднається без Христової Церкви. Світ потребує Церкви, бо без неї він не має рациї існування.

У таких добрах, як сьогоднішня, люди дивляться на Церкву виживаюче і прагнуть, щоб вона дала їм передусім ясну думку, науку, вчення повністю католицьке та щоб вона вказала їм поле й способи успішного діяння на ньому, корисні також і з людського становища.

Це прагнення є загальне, бо деколи очікують цього люди, які є поза Церквою, або що стоять цілком далеко від неї. Ніколи люди не тужили за вічними правдами так сильно, як саме тепер, і тому таке особливe значення має сьогодні апостольство католицької думки, себто проголошування правди про Бога й про призначення людини, з усіма цих правд практичними наслідками. Апостольство думки це перше завдання католицьких інтелігентів. Апостольство католицької думки — це теж основне завдання Союзу Українців Католиків в Америці „Провидіння“.

Люди прагнуть знати, навіщо вони насправді живуть, до чого мають змагати. Багато в нас пишуть і говорять про те, що сьогодні бракує нам великої і пориваючої візії майбутнього, яка зуміла б опромінити змаг цілого життя одиниць і поколінь. Нічого дивного, що немає її, коли людина відійшла від своєї цілі, забула про Бога і стойтъ остроронь від Його Церкви. А такою якраз візією є — візія вічномолодої Церкви, яка всі народи, отже й наш, український, разом з їх історичним дорібком, має віддати Христові Цареві, тріумфуючому Спасителеві світу. І таким є на щодень глузд клича Католицької Акції: „Відновити все в Христі!“ Це значить: пронизати Ним усі ділянки життя і культури.

І такий повинен бути приціл змагання СУК „Провидіння“: змагати до пронизання Христом усіх ділянок українського життя і українських культурних вартостей.

А змагаємо до цього передусім шляхом перетворення способу думання людини, шляхом внутрішнього переформування її та шляхом впливу людини на все, що вона творить як людську цивілізацію.

Папа Пій XII у своїй промові до конгресу істориків у Римі, в вересні 1955 року підкреслив, що „Церква підносить національну культуру до стану ласки і таким чином кладе особливe тавро на всіх культурах, даючи їм надприродну ціль“. Наша, українська, культура носить це Боже знамя вже від тисячі літ. У теперішньому становищі наші брати в Україні і у вільному світі творять один християнський народ, який має виконати свою роль в Божій Церкві, бо має збагачувати цілій свій людський дорібок Божими вартостями, християнськими вартостями. Ми тут, на еміграції,

маємо доповнювати релігійне життя нашого поневоленого народу в Краю, і тому наша католицько-суспільна праця, заборонена там, має особливе значення.

Маємо служити Божій справі, вносячи до скарбниці Церкви дорібок українського католицтва. Він чималий, але нашому поколінню припадає обовязок додати свій уділ до безупинного зусилля поколінь, що прагнуть віддати Україну тріумфуючому Христові Цареві.

Здійснення тих усіх великих завдань, про які я згадав у цій статті, вимагає зорганізованої, наполегливої, плянової, відданої суспільної дії всіх свідомих Українців католиків. Потреба використати для цієї дії організаційних рамок і можливостей Союзу Українців Католиків в Америці „Провидіння“ — є самозрозумілою.

Якщо б ми заповнили ті рамці змістом, якщо б ми поширили наші можливості через розбудову „Провидіння“, якщо б ми своєю працею дійшли до того, щоб між нами не було ні одної католицької родини без української католицької преси, українського католицького щоденника, української католицької книжки — то безсумнівно ми створили б тоді умови, в яких українська Католицька Акція, місія українського католицького апостольства правди, українське інтегральне католицтво могли б творити велике, непроминальної вартости діла.

ЖИТТЄВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ЗСА

Людина має вроджене намагання здобувати матеріальну безпеку, яку кожний інакше розуміє та яка має спільний знаменник — людські потреби. Найстаршою системою економічної безпеки є індивідуальне забезпечення на життя. Його прикметою є добровільний вибір даної особи на основі власного рішення, відповідно до потреб тієї людини й її спроможності платити премію.

Крім індивідуального забезпечення стрічаємо також забезпечення групове, розвинене торгівлею, юніями й іншими групами, яке переважно охоплює працівників, як також соціальне забезпечення, постале діянням уряду для заспокоєння економічних потреб свого населення. Всі ці три форми забезпечення творять цілу економічну систему забезпечення і їх роля основно міняється.

В 1969 році індивідуальне забезпечення становило 21% всього забезпечення, групове 33%, а соціальне 46%, тоді, коли 30 років раніше індивідуальне забезпечення становило 68%, групове 20%, а соціальне тільки 12%.

Ці досягнення, за словами С. С. Гюбнера, відомого теоретика й автора, треба прийняти із вдоволенням і можна сподіватися, що „інституціоналізація“, як він цей рух щораз більшої інтеграції груп і держави в життя одиниці зве, не буде мати негативних наслідків.

Забезпечення на життя, крім правного визначення, як договору двох сторін із точно визначеними правами й обовязками, буває окреслюване також як кооперативний плян із відповідальною порукою, залежно від індивідуального плянування й ощадності.

Забезпечення на життя можна також називати „купівлею часу“, що її людина потребує для осягнення запланованої економічної стабільності. Повторювані часто слова „час — це гроші“ авторства Віктора Іго, парофразовані Веніаміном Френкліном, найкраще це потверджують.

Сама ідея забезпечення така давня, як ідея взаємної допомоги, тому така давня, як сама цивілізація.

Забезпечення на життя в теперішній формі є витвором двох століть у наслідок переміни країни із сільсько-господарської в міську-промислову.

Історики виводять початки забезпечення на життя з моряцтва і шукають аналогії про нього у Вавилонців в їхньому кодексі Гамурабі, як також у Фенікійців з їхнім законом про морське право, що знайшло своє повторення в кодексі Юстиніяна. Китай і Індія мали подібні закони. Перші забезпеченеві компанії постали в Англії в 1696 і 1699 роках. В Англії є теж історично доказаний початок забезпечення на життя. Ричард Мартін, 18-го червня 1583 року забезпечив за 32 фунти на 400 фунтів на один рік життя громадянина Віліама Гіббона. Гіббонс помер 29 травня 1584 р. Ричард Канделер, обезпечувач, відмовився платити, мотивуючи, що тут обов'язує місячний календар і рік уже минув. Справа опинилася в суді і суд вирішив, що з вини само обезпечувача договір був неясний, щодо того, який календар треба примінити. Подібні рішення в користь обезпеченого займають суди й сьогодні.

В ЗСА, які сьогодні мають 88 відс. усього індивідуального забезпечення в світі, перша забезпеченева компанія на життя постала 1759 року у Філadelфії. Вона існує до сьогодні під скороченою назвою: „Пресбітеріян Міністерс Фонд“.

Її майно 1971 року становило 130,170,407.00 дол., а забезпечення на життя на суму 596,283,000.00 дол.

Зріст забезпечення на життя був повільний і 1800 року, отже за 41 років, у ЗСА було тільки 160 обезпеченевих поліс на життя. На це звернув увагу Беніямін Френклін (1706—1790), який сказав: „Це аномальне явище, що люди, які дбають, щоб забезпечувати свої хати, кораблі, товар, занедбують забезпечувати своє життя, яке є найважливішим з усього для іх родини і в найбільшій мірі наражене на втрату“.

Як відмічає Джон Гадмундсон у книжці „Грейт Провайдер“, основними ками первіших забезпеченевих компаній були духовні і вони не мали мотивів заробітку. Дальше автор стверджує, що духовенство було тоді найбільше вчене з усіх професій і знало математику. Духовенство покликувалося на перше послання св. Апостола Павла до Тимотея: „А коли хтось про своїх, особливо ж про домашніх, не дбає, той віри відцурався, він гірший ніж невірний“. (5, 8; Св. Письмо, Рим 1963, в-во ОО. Василіян. ст. 262).

В часі громадянської війни 1860 років Американці мали забезпечення на суму 173 мільйонів, тобто на 75 відс. більше, як 1850 року.

Кожна війна впливає на послаблення моральності суспільства, тому після громадянської війни позначився упадок моралі і корупція, які теж охоплювали компанії, що забезпечували, й їх агентів.

До основного оздоровлення забезпеченевих компаній прийшло після досліджувань Армстронга, в 1905—1906 роках і привело до збільшеного довір'я між публікою і компаніями. Депресія 1929-38 років, яка охопила 9,000 банків, що перестали існувати й заморозили людські депозити на суму 9 більйонів доларів, тільки частинно захопила забезпеченеві компанії. На 300 компаній, що діяли 1929 року, 40 збанкрутувало, а втрата для власників поліс становила 200 мільйонів доларів. Втрати були спричинені спекулятивними банківськими інвестиціями компаній. Тепер такі інвестиції за-

боронені. В 1945 році в ЗСА було 473 забезпеченевих компаній із легальними резервовими фондами. Їх число до кінця 1970 року дійшло до 1,790. Того ж року Американці вже мали забезпечення на суму 150 більйонів доларів, і ця сума перейшла 1968 року один трильйон. Суму 1,5 трильйона доларів життєвого забезпечення осягнено на початку 1972 року.

На кожних сім осіб буває шість забезпечених, і на них загально припадає 26,000 дол. на особу, в порівнянні до 18,600 дол. на особу в 1968 році. Купівля забезпечення на життя в жінок збільшилася із 17 відсотків тому 20 років до 23 відс., у наслідок перебрання щораз більшої родинної і спільної відповідальності.

Компанії діляться на дві категорії, що їх власниками є уділовці (стак), або власники поліс (мючуал). Основними є три роди поліс: часові („терм“), платні ціле життя („вгол лайф“), і зворотні („ендавмент“). Поліси можуть бути дивідендові („партиципейтінг“) і без дивіденди („нон-партиципейтінг“).

У 1939 році постав Інститут Життєвого Забезпечення, до якого однаке не належать усі компанії, бо не всі хочуть підлягати правилам, що їх установив для членів Інститут.

Забезпечення на життя є модерною індустрією, яка старається змодернізувати старі форми забезпечення і витворює нові форми, зумовлені сьогоднішніми життєвими потребами. І так, „Кеогг плен“ дозволяє професіоналістам і власникам підприємств відтягати від податку заплачену премію для осягнення емеритури. Забезпечених за цим пляном нараховується до 100,000 осіб, а включаючи працівників, цей плян охоплює вже 225,000 осіб. Також продається поліси життєвого забезпечення і „мючуал фондс“ для припинення інфляції.

Компанії, що диспонують великим капіталом, оферують поліси, і на заплачення премій за них позичають гроші забезпеченному, якого поліса не має ще жадної готівкової вартості. Це є великим, майже революційним кроком у системі життєвого забезпечення.

Прибуток компаній 1968 р. становив 41,9 більйона доларів. Власники поліс вплатили за охорону здоров'я і від випадків 8,7 більйона доларів, а на життєве забезпечення 22,4 більйона доларів. Коли ж прийняти, що цілий прибуток компаній 1970 року виносив один долар, то 78,4 центів вплатили власники поліс, 21,6 центів прийшло від інвестицій. 77,3 центів є вміщені в резервовому фонду і 1970 року виплачено власникам поліс та спадкоємцям 55,8 центів, 1,4 центи йде до надзвичайного резервового фонду, а 0,01 цент, як дивіденда для уділовців.

Операційні видатки становлять 17,3 центів, із чого 7,1 цента — це комісове для агентів і брокерів, а 4,4 центи платиться на податок. У загальному, тільки 78,4% вартості поліси платять їх власники, різницю доплачує компанія своїми інвестиціями. Інвестиції — це перший зворот грошей населенню, у формі будови доріг, домів, школ, церков та створювання нових варстатів праці.

Другий зворот — це безпосередня виплата власникам поліс чи їх спадкоємцям.

Компанії у своїй праці оперують науковими даними при допомозі комп'юторів. Вони обчислюють таблицю смертності і закон багатьох чисел, скялю вартості людського життя, доброї реклами і праці агресивних агентів, яких число доходить до півмільйона. Життєве забезпечення основується на природному законі людської смертності. Забезпеченівна компанія мусить розбудовувати фонди для покриття все збільшуваного риску й як найбільш можливої певності.

Господарювання майном контролює Стейт і вплив забезпеченівих компаній на господарку Америки є дуже великий. Около 207 більйонів доларів інвестовано в американську економію.

Ще більший вплив має забезпечення для одиниць. І так в 1970 році компанії вплатили 9,3 більйона доларів на виплачені грамоти живим членам і 7,2 більйона дол., як посмертне спадкоємцям, що доказує зрозуміння з боку населення конечності життєвого забезпечення, зокрема у випадку передчасної смерті голови родини.

Норман Е. Дасей у своїй праці „Що не влад із вашим забезпеченням“ стверджує: „Життєве забезпечення є однією з ознак модерного освіченого суспільства. Годі собі уявити, як ми можемо обйтися без нього“.

Існує п'ять основних потреб забезпечення: 1. Видатки, звязані з хворобою і коштами похорону. 2. Період після смерті, який вимагає достосування до нових обставин. 3. Забезпечення для сплачення банкової позики за дім. 4. Покриття життєвих видатків вдови. 5. Виховання дітей.

Потребу забезпечення на життя, як охорону проти ненадійної смерті, відчувають мешканці всіх країн світу, зокрема економічно розвинених. Найкращим мірилом росту вважається відношення забезпечення на життя до національного прибутку. В такому відношенні Канада випереджує ЗСА. За ними йдуть: Швеція, Нова Зеландія, Голландія й Японія, де забезпечення на життя і національний прибуток є рівні. Такі держави, як Англія, Австралія, Швайцарія і Бельгія мають забезпечення дещо більше ніж половина національного прибутку.

В СРСР забезпечення на життя (страхування), яке переводить сама держава. Мабуть, населення не багато користає з нього, бо партія веде народ до комунізму, про який у творі Юрія Смолича „Театр невідомо актора“ говорить Нізвольський: „Людина при комунізмі переможе клімат і будівлі зробляться непотрібні. Ми житимемо під небом у розкішних оазах. Одежда і взуття також не будуть потрібні. Гола, щаслива людина на голій радісній землі“.

У Галицькій Волості діяло товариство „Карпатія“, основане 1911 року, і воно проіснувало до 1939 року. Основний капітал був 200,000 польських злотих, а забезпечення на життя понад 1 мільйон п. злотих.

Коли в загальному публікації заохочують купувати забезпечення на життя, то такі відомі видавництва, як „Рідер Дайджест“ і „Ю. С. Нью енд

Ворлд Ріпорт“ дораджують, щоб призадуматися над вибором компанії й агента. Такі поради оправдані. Недавно Комішонер від Банків і Забезпечення в Пеннсильвії, Герберт С. Доненберг, видав брошуру „Шаппер гайд ту лайф іншуренс“, де виказує поважну різницю в коштах забезпечення на ціле життя на суму 10,000 дол. у 50-ти компаніях.

Тут годиться пригадати нашу стару крайову мудрість: „Свій до свого“.

Література :

1. SS. Huebner & Kenneth Black, Jr. "Life Insurance" eighth edition.
2. Davis W. Gregg C.L.U. 1959 "Life and Health Insurance Handbook."
3. John Gudmundsen "The Great Provider," Industrial Publication Co.
4. Griffin M. Lo-welace "Li and Life Insurance," Life Insurance Agency Ass'n.
5. "Life Insurance Fact Book," 1969, Institute of Life Insurance.
6. R. Wilfred Kelsey and Arthur C. Daniels "Handbook of Life Insurance, 1971, Institute of Life Insurance.
7. "Investments, Insurance, Wills," by U.S. News and World Report, 1969.
8. "Reader's Digest": "How to live on your income, 1970.
9. The American Almanac, 1972.
10. Norman F. Decey "What's Wrong with Your Life Insurance," The Crowell-Collier Press, New York.
11. U. S. News and World Report, Magazine, August 21, 1972.

ЗАВДАННЯ І ЗНАЧЕННЯ ЧАСОПИСУ

Преса оформлює громадську думку народу і нормує його життя.

Папа Лев XIII

I.

Часопис має ще й другу назву: газета. Це слово італійського походження. Постало воно від "gazza". Так звалася давня венеціянська монета. В італійській мові "gazza" — це сорока, яку вважають „символом бала-кучості“. Одне й друге має дещо спільногого з газетою. Для неї потрібно монети (грошей), щоб її видавати й купити, щоб її читати, а також вона на свій спосіб балакуча.

Перша згадка про газету датується з 12-го століття у Венеції. Це місто над Адрійським морем було тоді великим торговельним осередком. А торгівля постійно потребує різних інформацій, передусім, який попит на товари (крам) і який їх збут, бо від цього залежить також звишка або знижка цін. Либонь на міському базарі розголосували усно такі комерційні вісті, а крім того про рух кораблів, що возили товари й невільників, якими в тих часах теж торгували. Тепер сказали б, що таке передавання віостей — це „жива газета“.

Із поширенням торговельних зв'язків в Європі виникла потреба передавати комерційні вісті до інших міст і країн. Це підхопила німецька фірма Фуггер в Авгсбургу й заснувала міжнародну інформаційну агенцію. За оплатою розсылала вона писані рукою вісті до торговельних підприємств і банків. Із цих письмових повідомлень постали в ході часу свого роду бюллетені, що виходили в міру льокальних потреб. Хоч їх зміст був призначений для вузького кола читачів і обмежувався тільки сферою їх суспільно-станового зацікавлення, усе ж таки це вже був зародок преси.

Винахід друку служив довгий час переважно видаванню книжок. А як уже з'явилися друковані часописи, то були це неперіодичні видання. Щойно в 1588 році почав виходити регулярно перший справжній часопис „Інгліш Меркурі“ в Англії. Це був початок періодичної преси — щоденників, тижневиків, місячників, квартальніків.

Первісно часописи поміщували тільки інформації, головно комерційні, зокрема курси акцій на біржах, а попри це загальну поточну хроніку. Дедалі урізноманітнювався зміст часописів, які почали охоплювати ширші ділянки людського життя: культурного, релігійного, соціального й господарського. Згодом часописи й журнали зрізничкувалися на загально-партийні, наукові, літературні, релігійні, фахово-професійні, органи установ, для дітей та молоді і т. д. Вони вже не тільки подавали новинки, але й наслідували події, коментували їх; у статтях займали становище до актуальних проблем або до історичних фактів, проаналізовували їх, щоб доходити до висновків.

II.

В Україні своєрідним передвісником української преси можна вважати універсали гетьмана Івана Виговського (1657—59). В них були поміщувані не тільки накази й розпорядження, але й актуальні вісті. Ці гетьманські універсали діставала козацька старшина. Однак несприятливі умовини постійних воєн і згодом щораз більшого поневолення України під московською і польською окупаціями не дали зможи, щоб із тих універсалів розвинулася українська преса.

Перші часописи в Україні були в чужих руках. У Львові почав виходити в 1776 році французькою мовою тижневик “*Gazette de Léopol*” для польської аристократії, а згодом німецький щоденник “*Lemberger Zeitung*” під редакцією М. Гарасевича, як офіційний орган цісарського австрійського намісництва. В Харкові з'явився 1812 року московською мовою „Харковский Еженедельник“, який в основному мав економічно-комерційний характер. Видавав його Лангнер, університетський книгорадзе. Цей часопис виходив усього три місяці.

У Надніпрянщині, силою тодішніх обставин, довелося видавати перші українські пресові періодики московською мовою або, щонайбільше, двомовно. Таким був „Украинский Вестник“, що почав виходити в Харкові, тиражем 500 примірників, у 1816 році, з ініціативи проф. І. Є. Срезневського, а в якому співпрацював, м. ін., Гр. Квітка-Основяненко й П. Гулак-Артемовський (його статті й твори друковано в українській мові). По трьох роках царська цензура заборонила дальшу появу цього часопису. В 1823—25 рр. виходив двічі на місяць „Украинский Журнал“. Видавав його Харківський університет, а редактував О. Склабковський. Також цей часопис упав жертвою цензури, яка ставала щораз гострішою супроти вияву української вільної думки. Поза етнографічною територією України були трохи легші умовини для українських видань. Тому аж у Петербурзі заснували Українці, здебільша колишні члени Кирило-Методіївського Братства перший український літературно-науковий місячник „Основа“, що виходив від січня 1861 до жовтня 1862 українською і московською мовами. Його завданням було науково доказувати право українського на-

роду на всеобщий національний розвиток. Цей журнал видавав В. Біло-зерський та редактував його разом із П. Кулішем і М. Костомаровим. У ньому, м. ін., був надрукований „Щоденник“ Т. Шевченка й частина його листування. Однак фінансові труднощі й зростаючий також там на-тиск цензури причинилися до його занiku. Подібну долю мав „Чернигов-ский Листок“, що його видавав Л. Глібов у Чернігові, стараючись причинитися у меншому розмірі до того завдання, яке виконувала петербурзька „Основа“. Він проіснував усього несповна два роки (1861—1863), впавши жертвою московської цензурної диспотії.

Крім дошкулювань цензури, зазнала тоді Україна ще більшого удару тим, що царський міністер внутрішніх справ П. Валуєв розіслав 20 липня 1863 таємний циркуляр проти українського друкованого слова взагалі, забороняючи друк книжок українською мовою. Цей злочин проти культури народу завершив цар Олександр II своїм драконським указом із дня 18 травня 1876 р., що його видав в німецькому місті Емсі (від того й назва „Емський указ“), про заборону не тільки видавання книжок українською мовою, але довозу таких із закордону. В наслідок цього не було можливості впродовж кількох десятиліть видавати в Наддніпрянщині українську пресу.

Революційний зрыв 1848 року в австро-угорській монархії дав у висліді її народам деякі конституційні права, пільгу яких відчував також український народ у Галичині. Тоді почав виходити у Львові часопис „Зоря Галицька“ — орган Головної Руської Ради, в накладі 4,000 примірників, який на той час був великим досягненням, узвівши до уваги невелику кількість свідомої інтелігенції і неграмотність серед селянства. Цей часопис під редакцією А. Павенського та при співпраці І. Гушалевича, Б. Дідицького, Й. Лозинського, А. Могильницького, Р. Моха, А. Петрушевича й Г. Шашкевича, вже в першому числі, з 15 травня 1848, проголосив гасла української національної окремішності і єдності.

Першим українським часописом на Закарпатті був тижневик „Світ“, що виходив в Ужгороді між 1867—1871 роками. Видавало його Т-во св. Василія, а редактували вчителі місцевої гімназії. Вони писало статті на релігійні, історичні, етнографічні й економічні теми, але мова часопису була важка, бо мішаниною церковно-слов'янської, московської і трохи народної, себто місцевої говірки. У 1871 році змінили назvu часопису на „Новий Світ“, що за редакцією о. В. Гебея мав уже більш зрозумілу мову. Щойно „Наука“, яка з'явилася у 1897 році й спершу виходила раз на два тижні, а від 1904 року була тижневиком, помалу зблизилася до української мови й розвинулася в народовецький орган, коли її головним редактором став о. Августин Волошин, Батько національного відродження Закарпаття. Авторами статей у ній були також селяни.

Перша революція в царській Росії 1905 року принаймні в дечому облегшила умовини для української культури, хоч і на короткий час. Тоді заснував у Лубнях — і то без дозволу адміністраційної влади — В. Шемет перший у Наддніпрянщині часопис українською мовою „Хлібороб“. По-

явилося усього п'ять чисел, бо влада заборонила його. В Києві перший український щоденник „Громадська Думка“ (наклад 1,500 примірників) виходив від кінця грудня 1905 до 18 серпня 1906, за редакцією Ф. Матушевського. А коли з наказу влади закрито його, з'явився щоденник „Рада“, завдяки фінансовій допомозі Євгена Чикаленка. Він продав частину своєї земельної власності й пожертвував на видавничий фонд 10,000 рублів. У тих часах це був княжий дар. „Рада“ була загально-українським часописом, не звязаним із жадною партією. Його редактували: М. Павловський і А. Ніковський, а співробітниками були такі визначні культурній громадські діячі, як Б. Грінченко, М. Грушевський, Д. Дорошенко, С. Єфремов, М. Левицький, М. Лозинський, О. Олесь, С. Петлюра, М. Старицька-Черняхівська, С. Черкасенко. З вибухом 1-ої світової війни царська влада закрила цей поважний часопис, що вніс цілий вклад в українську публіцистику й заслужився для України в культурних і національно-політичних справах.

„Діло“ — найстарший і багато років єдиний український щоденник, заснований у Львові 1880 року; в початках появлявся цей часопис двічі, а згодом тричі на тиждень; від 1888 до 1939 року вже як щоденник. Первістком головним редактором був В. Барвінський, який редактував при співпраці І. Белея, Ю. Романчука, А. Вахнянина, М. Подолинського і Ю. Целевича. „Діло“ відображувало ідеологію колишньої народовецької партії, згодом трудової, а востаннє Українського Національно-Демократичного Обєднання (УНДО), але не було офіційним партійним органом.

Часопис „Буковина“ в Чернівцях виходив від 1885 до 1918, спершу двічі на місяць, потім раз на тиждень; у 1896-98 як щоденник, після того тричі на тиждень і знову, як тижневик. Редактували його (в різних часах) Ю. Федъкович, О. Маковей, О. Попович, В. Щурат і ін.

На Закарпатті виходив у 1923 році щоденник „Русин“, що його редактували (за чергою) В. Гренджа-Донський, проф. А. Штефан і В. Шуба, а співпрацювали о. А. Волошин, о. В. Желтвай (Вишнянський), о. Н. Гебей, д-р М. Брацайко, Е. Карпинець, А. Ворон, д-р О. Бадан і ін.

Цей короткий огляд початків преси в Україні подано тут, щоб лише згадати, які в нас були: а) перші часописи взагалі, б) перші українські часописи й в) перші українські щоденники.

Загально беручи, початки української преси були набагато трудніші, ніж в інших народів. Ці труднощі в її початках і в дальншому її розвитку були зумовлені передусім тим, що Україна недержавна нація, матеріально визискувана окупантами й насильно стискувана також в її культурно-розвоєвому процесі. Проте українська преса, як виразник нашої культури й національно-політичних аспірацій, хоч не осягалася таких накладів, які були б у пропорційно- нормальному відношенні до числа населення України, дуже багато причинилася до ширення національної свідомості й до кристалізації державницької ідеології в нашему народі.

Тільки короткий час українська преса в Україні мала сприятливі умовини для її вільного та інтенсивного розвитку. Це було в 1917-20 рр.,

коли існувала суверенна Українська Держава. З її упадком часописи в Наддніпрянщині стали пропагандивним знаряддям комуністичної партії, зуніфіковані під її диктатурою. На Західних і Південних Землях України зазнавали вони цензурних репресій від польського, румунського й чехословацького окупаційних режимів, проте зростала там їх кількість, не зважаючи на часті конфіскати, заборони й увязнювання редакторів. У Львові появлялися три українські щоденники, крім того тижневики, місячники, фахові й дитячі журнали. Що більше, завдяки висококваліфікованому видавцеві Іванові Тикторові постав навіть його модерний концерн „Українська Преса“, що видавав кілька часописів, серії книжок (разом 400 випусків), монументальні твори, як ось, Історія України, Історія Української Культури, Історія Українського Війська, Всесвітня Історія, Святе Євангеліє, молитовник „Вірую“ в накладі сто тисяч примірників гощо, обслуговуючи своїми виданнями читачів також на Закарпатті та в Америці. Від 1939 року почався цілковитий заник вільної преси, спершу на Закарпатті, коли його окупували Мадяри, а згодом, уже під час 2-го світової війни, на всіх українських землях, які опинилися під комуністичною окупацією.

При тому слід відмітити, що видавання часописів у нас служило виключно народній або церковній справі. Комерційні калькуляції поставлено на другому місці, з тим пляном, щоб лише утримати існування часопису. Однак вони якраз тому й важливі для преси.

III.

Існує два головні роди часописних видавництв: 1. приватні, як власність однієї особи або спілки уділовців, 2. громадські, що є власністю установ, організацій, партій і навіть держави, наприклад, комуністичної, де вся преса є в руках однопартійної державної адміністрації.

Приватні часописні видавництва є засновані з головною ціллю прибутковості видавничого підприємства, узaleжнюючи від неї існування часопису. Це значить, якщо видатки перевищують загальну суму прибутків і настає недобір (дефіцит), то приватний підприємець звичайно перестає видавати часопис.

Установам, організаціям і політичним партіям настільки залежить на тому, щоб мати свою пресову трибуну, як засіб суспільного повідомлення і звязку з громадянством, що вони ставлять на другому місці прибутковість свого часописного видавництва; якщо буває дефіцит, то й доплачують до часопису, щоб лише втримати його існування.

Очевидно, комерційну сторінку годі легковажити, бо вона є матеріальною підставою, що забезпечує безперебійну появу часопису; без неї він не може існувати. Відомий католицький учений, покійний д-р Еміль Довіфат, який був професором журналістики в Берлінському університеті, сказав, що наскільки є здорові й міцні господарські основи часопису, та

наскільки точна й випробувана техніка його видавання (склад, друк, експедиція і т. д.), настільки ж і є уможливлені його духові завдання та засяг його діяння. Добрий часопис, якщо ним доцільно керувати, приносить також задовільні прибутки, якими можна покривати всі необхідні видатки. Однак його комерційні успіхи повинні бути підпорядковані його духовно-публіцистичній меті, яка завжди мусить стояти на першому плані. „Завдання часописного видавця (приватного чи громадського) є зумовлене супільним завданням часопису. Видавець визначує його публіцистичну основну напрямну й має творити технічні та господарські передумови, реалізувати їх“ (Е. Довіфат: Цайтунгслере, I, 43—44), себто подбати про устаткування друкарні й експедиції та керувати ними, вести адміністрацію з дуже важливим її відділом оголошень (які для деяких часописів приносять 40—75 відсотків усіх прибутків) і придбати якнайбільшу кількість читачів.

Редакція має завдання подбати про духові матеріали й опрацьовувати їх згідно з їхнім публіцистичним характером і відповідно до потреб, рівня і зацікавлення читачів. Вона, в рамках узгідненого з видавцем доручення, не тільки виконує своє супільне завдання, але й несе моральну й правну відповідальність за його виконування.

Спізвучність у поглядах видавця і журналістів (які в нього працюють) на зasadничі справи та взаємне довір'я створюють сприятливу атмосферу, влегшуючи редакційну працю, яка завжди вимагає виявів ініціативи й часто швидких власних рішень.

Журналістичне звання не осягається тільки самими іспитами у фаховій школі. До нього потрібно мати, як врешті й до кожної професії, природний нахил, а крім того: хист, бистру спостережливість, уміння орієнтуватися у складних ситуаціях, принаймні мінімальне відчуття грядучого (інтуїцію), розсудливість, уложену поведінку та вперте бажання збільшувати своє загальне й професійне знання. Не з теорії, але в практичній заправі й набуванням досвіду дозріває журналіст.

Колишній президент Німецької Федераційної Республіки, Теодор Гойс, євангелицького віровизнання, який мав за собою великий досвід у журналістичній діяльності, схарактеризував людсько-професійні завдання праці в пресі ось так: „Покора й відвага є суттєвими прикметами справжнього журналіста. Покора на те, щоб піznати межі власної спроможності, а через постійне змагання до удосконалювання основ знання може стати відважною людина преси“ — журналіст. Та існує також інший вияв відваги журналістів, прикладів якої багато. Наведемо один, який має відношення до нашої спільноти.

У Відні виходить католицький тижневик „Ді Естеррайхіше Фурхе“. Його головним редактором був д-р Фрідріх Фундер аж до своєї смерті; широко відома постать не лише в Західній Європі, але і в Америці. В 1949 році, коли ще під почвінкою альянтською окупацією була Австрія і зокрема Віденсь, де совєтські агенти навіть у більшій день скоплювали людей, за якими потім слід пропадав, д-р Ф. Фундер одержав статтю п. з. „Хри-

стос у катакомбах України". В ній була відверта мова про те, як московсько-комуністична влада жорстоко переслідує Українську Церкву. Він спершу завагався, бо опублікування цієї статті могло спричинити закриття часопису. Про небезпеку, що йому особисто грозила, не думав, бо був уже загартований гітлерівським режимом, під час якого був ув'язнений у концентраційному таборі. Він помістив цю статтю підряд у двох числах, 30 і 40, 1949 р., не зважаючи на риск; керувався християнською засадою, що народові в недолі треба зробити прислугу, а це тим більше, що не міг заперечити своєї шляхетної прихильності до українського народу й глибокої пошани до Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького.

Журналіст мусить мати відвагу, щоб передусім сказати правду, хоча вона була прикра для декого або взагалі йшла „проти течії“ думання загалу чи якоїсь його частини. Правда — це духовий фундамент, моральний капітал доброго часопису, принцип солідного часописного видавця і чесного журналіста, який старається про те, щоб читач бачив у часописі правдиву відбитку дійсності й об'єктивний опис минулого. Тому особливо католицька преса має обов'язок докладно перевірювати вірогідність її джерел інформації. Радніш може вона спізнатися з опублікуванням новинки, допису або статті, щоб могти насамперед упевнитися, чи подані в них факти й твердження є правдиві.

IV

Папа Павло VI порівняв пресу до дзеркала. Вона має давати нам вірну картину того, що діється у світі. В ній віддзеркалюються події з життя людей і народів, діяльність установ і організацій, змагання і подвиги, успіхи й невдачі, щасливі життєві моменти і трагедії одиниць та родин, радість і смуток — усе те, що приносить день і ніч, тиждень і місяць.

Однак є різні дзеркала; не лише нормальні, але й випуклі, „криві“, зменшуючі, збільшуючі або надщерблені. Відповідно до того бачимо в них неоднакові відбитки. Також існують різні часописи. Одні відображують усе так, як воно є в дійсності, а деякі викривлюють, тенденційно зменшують значення окремих важливих фактів, подій і проблем, а в іншому випадку, якщо це в інтересі когось, перебільшують їх важливість. Деякі часописи притемнюють події або переяскрavлюють їх, а іноді взагалі промовчують їх з якоїсь причини, невідомої загалові, бо діють за вказівками позакулісових тайних впливів. Яким зигзакуватим способом вони роблять це, пізнав на власному досвіді Наполеон Бонапарте, який сказав, що преса стала „невидимою потугою“. Коли він утік був із свого заслання на острові Ельбі й рушив походом на Париж, подавав про нього паризький щоденник „Монітор“ сенсаційні повідомлення, настроюючи читачів уже наперед наголовками, які змінювали настанову, як колір шкіри хамелеона. Вони звучали в місяці березні 1815 року:

- Дня 9-го: „Бестія залишила свою печеру“.

- 10-го: „Ціла Франція гидиться молохом“.
- 11-го: „Корсиканська потвора вступила на французьку землю“.
- 12-го: „Драпіжник дійшов до Гап“.
- 13-го: „Мучитель переночував у Гренобль“.
- 14-го: „Тиран у наступі на Діжон“.
- 18-го: „Бонапарте хоче здобути Париж, але зазнає злиденної поразки“.
- 20-го: „Цікар уже є у Фонтебльо“.
- 21-го: „Визволитель стукає до брам Парижу“.
- 22-го: „Сьогодні відбувся візд його цісарського величества до Парижу. Хай живе імператор!“

Це було колись, але не інакше воно й тепер, якщо подекуди не гірше. Приклад ще гостріших зигзаків дає комуністична преса в своєму інформуванні читачів; фактично вона дезінформує їх, систематично обманює. Достосовуючись до кожночасного курсу внутрішньої, закордонної та економічної політики партії-уряду, що вчора було „біле“ в часописах, гідне звеличування (включно з партійними вождями), завтра буде „чорне“, осуджене, або навпаки.

В комуністичній пресі нема логічного пов'язання фактів, лише крутійство, спотворення дійсності, бо ті „факти“ переважно є пропагандивною видумкою, фікცією, вигідною для політичних плянів партійного центру в Москві, а радніш тієї кліки тиранів, що в даному часі володіє советською імперією і диктує її сателітам. Преса в ССР мусить постійно вихвалювати комуністичний суспільний устрій, його мнимі досягнення, партійних диктаторів та їхню політику. Критикувати сміє вона лише те, що її згори накаже центр. Її критика спрямована переважно на селян-колгоспників і робітників за невиконання наложених на них непосильних норм праці, або наижчі, льокальні адміністративні органи та установи, за побутові неполадки. Ця діригована критика часто є також на те, щоб дати претекст до переслідування, зосібна діячів культури, інтелектуалістів, робітників і студентів, які відважилися виступити проти сваволі советської диктатури та обстоюють права людини. Одночасно комуністична преса, не гребуючи брехнею, осквернює демократичний лад у державах вільного світу та безпощадно поборює кожний свободолюбний прояв громадян Советського Союзу та релігійне життя там же ж.

Потойбік залізної заслони преса є в неволі, так само, як і тамошнє населення, якому вона не може сприяти. Про пресу в поневоленій Україні можна лише те сказати, що вона тільки вживаває українську мову, хоч і за смічену москалізмами, але своїм змістом чужа народові; стоїть бо виключно на службі Москви та виконує усі її накази.

Тільки „вільна преса — каже Папа Павло VI — на службі правди помагає своїм читачам пізнавати те, що добре та згідно з тим діяти“. Свобода преса є передумовою виконування правильної функції часопису: інформувати читачів про все так, як воно в дійсності є.

Правда в'язеться із свободою в нерозлучну цілість для того часопису,

який старається гідно сповняти своє завдання. Однак не завжди так воно є навіть там, де існує свободний вияв думки й поглядів. Відомо, що чимало часописів у демократичних державах Заходу не придержується правди. Деякі з них, і то не лише т. зв. бульварні, часто надробляють новинки різними сенсаційними відкриттями, в яких більше фантазії, як правдивих фактів, щоб тільки було цікавіше та інтригуюче. Інші майже постійно перекручують правду для своїх спеціальних цілей у відношенні до Христової Церкви. Вони невірно реферують заяви керівників церковних чинників або фальшиво коментують різні місця Святого Письма, вдаючи ніби „наукову об'єктивність“. Намагаються викликати сумніви щодо окремих правд віри, Божого Обявлення і догм. Цим способом хочуть зручно захистити в своїх читачів віру в Бога, щоб промошувати дорогу до відступства й безбожництва. Тому зрозуміла є обережність ватиканських чинників. Вони завжди мусять мати на увазі, що одержані від них інформації можуть деякі світські часописи опублікувати в суміші із своїми тенденційними коментарями і тим способом зовсім змінити первісний зміст. Також інтервю з церковними достойниками бувають іноді місцями сфальшовані в пресі. Це питання делікатно заторкнув Папа Павло VI і так пояснив: „Якщо здається, що Апостольська Столиця є дуже здержанів з подаванням вістей, то це не означає, що не хоче сповнити однієї із вимог модерного світу“. (Ця вимога: бути про все інформованим). „Здержанів Апостольської Столиці має іншу причину, а саме, побоювання, на жаль, помилкових інтерпретацій. Дуже часто — а цього не може ніхто заперечити — поширюється так вісті з Ватикану, що в них все інше є суттєве, тільки не турботи про правду й належний пошанівок осіб“.

Хто має пресу в своїх руках, може чинити добро, але й може накоїти багато лиха. Папа Пій XI у своєму слові до молоді (1928 року) сказав, м. ін., що „преса — це найбільша потуга сучасності, найуспішніша зброя лукавого“, але й може бути „найкращим засобом добра“.

Чи й тепер преса має таку дієву потужність? Адже ж говорять про кризу преси. Справді, чимало часописів перестало входити в останніх часах. Однак це ще ніяк не означає загальний занепад преси. Фінансові труднощі спричинили заник деяких щоденників, бо неспівмірно до прибутків зросли видатки на платні працівників преси, головно технічного персоналу, на поштову оплату, папір і т. д., але функціональний засяг преси не звузився, а навіть її вплив не зменшився, хоч поруч густої мережі радіомовлення має вона також конкуренцію телевізії.

V

Темпо теперішнього життя майже постійно збільшується у своїй швидкості. Це стосується нас не тільки в праці або в подорожуванні літаками, але й подій у світі. Події так швидко чергуються, що проходять немов миготіння на фільмовому екрані. А сучасна людина, яка хоче бути

зажди в курсі справ, уже вранці, а часом також у ході дня по кілька разів слухає радіомовлення, щоб довідатися найновіших вістей. Увечорі вона емікає телевізор, щоб не лише почути про те, що сталося впродовж дня в місті, країні й світі, але й побачити живі ілюстрації тих подій.

Тому могло б здаватися, що радіо й телевізія — ці два модерні засоби суспільного повідомляння зовсім витискають з ужитку часопис, який не може дорівняти їм своїм темпом інформування, хоч і виходить би навіть двічі на день. Усе ж таки часописи існують, віддають конкуренцію своїх сильних суперників — радіо й телевізії — та ніяк не затрачують своєї важливості й не стали анахронізмом доби. На часописи є далі неменший попит, як колись був, а також нема ознак небезпеки, щоб вони зникли в більшому майбутньому.

В чому ж ця тривалість часопису? Чому його не може в цілості застути ані радіо, ані телевізія?

Відповідь на це дає порівняння їх спільних функцій із способом виконування цих функцій, якими є: інформування, вплив на творення громадської думки (прилюдної опінії), ширення знання і несення розваги, а також як це сприймає публіка.

Живі слова в радіо й живі картини в телевізії мають характер безпосередності, тому можуть викликувати дуже сильне враження. Однак воно, через швидкість свого чергування, звичайно не довготриває. Зате прочитане в часописі входить глибше в пам'ять і почування людини. А що особливо зацікавить, або що не зовсім зрозуміле, можна ще раз прочитати. Дехто й зберігає часописні вирізки, знайшовши щонебудь важливішого, а річники часописів стають джерелом дослідів і студій. Також до ілюстрацій у часописах можна докладніше приглянутися, як до швидко пробігаючих картин на екрані телевізора.

Часописи своєю первісною функцією, якою є інформування, не можуть дорівнювати темпові й частоті радіомовлення і телевізії. Однак вони мають перевагу в тому, що новинки, коментарі до них і статті, що їх читаємо, залишають тривкіший слід у нашій свідомості, ніж ті, що їх чуємо в радіо або бачимо подій в пролітаючих мигцем фрагментах у телевізорі. Тому й преса інтенсивніше співдіє в другій, дуже важливій функції засобів суспільного повідомляння, якою є вплив на громадську думку (загальну, прилюдну опінію), зосібна на її творення. В цій ділянці преса — майже 8,000 щоденників і приблизно 22,000 інших часописів у світі — має надалі домінуючу позицію.

Папа Пій XII сказав, що „В громадській думці пізнаємо природний, спільний і більше чи менше стихійний відгомін фактів і відносин, відлуння, що відбивається в дусі та оцінці осіб, які є відповідальні й тісно звязані з долею їхньої спільноти“. А тими особами є не тільки політичні провідники, державні мужі, представники Церкви, науковці, але й звичайні журналісти, що в своєму формулюванні передають у пресі ті оцінки.

Як твориться громадська думка, швидко чи спріковола, залежить від більшої чи меншої важливості того, про що йде мова, де це діється, та зосібна, наскільки преса впливає на її творення.

Цей процес відбувається приблизно так:

Кожна людина сприймає дійсність і реагує на неї на свій спосіб, відповідно до її вдачі, освіти, досвіду тощо. Все, що бачимо й чуємо, вливається у нашу свідомість; обмірковуємо це й виробляємо свій погляд на події і факти. Дещо з тих поглядів передаємо іншим людям, а дещо перебираємо, засвоюємо від них. У ході щораз ширшого обміну тих різних поглядів формується загальна, але покищо локальна оцінка подій і проблем. Щойно тоді, коли на сторінках часописів виходить усе те наверх, що нуртує в суспільстві, остаточно зроджується громадська думка. Преса активно співтворить громадську думку; припинює або приспішує її формування і дуже часто вирішує її остаточний зміст або щонайменше унапрямлює її. В цьому криється також небезпека, бо деякі часописи в інтересі когось (партії, групи) можуть надати громадській думці таку тенденцію, що це не буде правдивим відзеркаленням дійсних поглядів і суми оцінок загалу, тільки видумкою тих, які зацікавлені в тому, щоб всугерувати суспільству їх власний погляд. Нагодою до цього може бути епізодична подія, яку використовують у наміченій цілі, щоб викликати контрверсію, політичний або соціальний фермент, спротив і наступ. У комуністичних країнах належить уже до системи й постійної практики фальшувати громадську думку; вона там, подана на сторінках преси, ніяк не є витвором суспільства, лише накинена згори керівництвом партії.

Католицька преса не обмежується до окремих епізодів і тим більше не генералізує їх, а натомість розглядає в цілій ширині загальні й специфічні проблеми, актуальні, важкі й турботливі ситуації, накреслюючи їх християнську розвязку. „В цьому різниця між громадською думкою, сформульованою і висловленою у світській пресі й настановою в цьому питанні католицької преси, яка не спонукує до суперечки, боротьби й поділу, тільки старається подати загальне вияснення правильної течії“ (о. Т. Мек Мегон, б. президент Католицької Асоціації Преси в Північній Америці).

З нагоди 9-го Світового Конгресу католицької преси в Люксембургу (в липні 1971 р.) засував Папа Павло VI істоту цього питання ось так:

Громадська думка може зробити Церкві величезну прислугу, зваживши, що якраз мирянство є тим чинником, який інформує єпархію про події, факти й настрої сучасного світу. Невластивим є висновок, нібито громадська думка є суперницею навчального уряду та єпархії Церкви, піддаючи негативній критиці кожне її рішення. Позитивним явищем є законний плюралізм громадської думки, тобто право висловлювати різні думки й погляди, бо це випливає з невичерпного багатства правди, проте під умовою, що преса буде респектувати ту правду, себто вірність і правдивість подаваних інформацій, гідність людини й недоторканість її сумління. Громадська думка займає визначне місце в Церкві, бо всі її члени,

за своєю спроможністю, повинні, з почуттям відповідальності, співпрацювати в ділі Спасіння.

VI.

Часопис — це зложене слово з двох частин: „час“ і „опис“, себто в ньому є опис того, що діялося в даному часі дня, ночі, тижня і т. д. В ньому читаємо не лише про когось (людей, їх громади, організації й установи, нарід і людство), або що сталося, де й чому, але й коли це було. Недаром кажуть, що часопис є стрілкою на годиннику людства. Ця стрілка позначувала й позначує далі також на сторінках нашої преси етапи розвитку України від тих часів початку її відродження у минулому столітті, коли Україна була тільки „народною масою“ майже безпросвітніх селян-кріпаків і горстки інтелігенції, та перетворювалася етапами в повноцінну націю, яка в 1917-18 роках завершилася державною суверенністю.

До цього великою мірою причинилася українська преса; причинилася до ширення освіти серед нашого народу, до піднесення його культурного рівня і до визрівання національної свідомості. Вона стала одним з основних рушійних двигунів політичного життя і пробоєвим носієм ідеї Української Держави.

Окрему важливу роль відіграли в Західній Україні й на Закарпатті українські католицькі періодики, які поглиблювали релігійне знання і кристалізували християнський світогляд. Вони, в дусі Христової благовісті й науки, напоумлювали до зберігання моральних зasad у побуті, в житті одиниць, родин і цілої спільноти; зміцнювали привязаність до Української Церкви та її обряду; плекали любов Батьківщини й стояли на сторожі скарбів української християнської культури, традицій і всіх тих справ, що творять добро народу. Яку популярність мала українська католицька преса в Рідному Краю, свідчить той факт, що місячник „Місіонар“ у Жовкві осягнув був найбільший тираж з-поміж усіх українських часописів, який у 1939-му році доходив до 50,000 примірників.

Особливо селяни високо цінили рідний часопис, який для них був немов смолоскипом, що серед невідрадних соціально-економічних і політичних відносин, натиску й сваволі польської окупаційної адміністрації, освітлював їм дорогу життя до поліпшення долі та збуджував в них надію, вказуючи остаточну мету народу: бути самостійним господарем у своїй батьківщині, у власній державі.

Дещо подібно було воно колись також у Зєднаних Стейтах Америки, за пionерських часів наших поселенців. Вони почувалися спершу дуже опущені на чужині; були погорджувані довкіллям, часто безрадні й визискувані та з наболілими серцями від ностальгії, туги за Рідним Краєм. Вони потребували опіки, поради й підбадьорення на дусі, щоб устоятися

в нових, складних умовинах. Це принесли й дали їм священики-місіонери, які не тільки духовно заопікувалися своїми вірними, але й перші в цій країні почали видавати українські часописи.

Уже перший український католицький священик, о. Іван Волянський, який прибув із Галичини до ЗСА в грудні 1884 року і заснував першу нашу парохію в цій країні, в Шенандо, Па., постановив видавати тут український часопис, щоб зберегти єдність наших поселенців, розкинених по різних місцевостях; освідомляти їх і поучувати. Насамперед сам учився друкарства й згодом приучував цього фаху кількох юнаків. Зі Львова спровадив він черенки (кирилицю) із Ставропігійської друкарні, а в Нью Йорку купив старий ручний прес. Сам писав статті й тільки де-коли його дружина помагала йому редагувати, приготовляючи до друку новинки для рубрики „Вісті зі Старого Краю“. Дня 15 серпня 1886 року з'явилось в Шенандо, Па., перше число часопису „Америка“ на чотири сторінки невеликого формату, яка неповязана з філadelфійським щоденником „Америка“, тільки своєю назвою є її одноіменницею. Це був перший український часопис у ЗСА, що й став тут зародком нашої преси. Від 1887 р. редагував його студент Володимир Сіменович, а по відізді о. Івана Волянського до Галичини 1890 року, внезабарі припинено його видавання.

У 1892 р. о. Гр. Грушка видав одне число часопису „Новий Світ“, а від 15 вересня 1893 р. почав він видавати й редагувати в Джерзі Сіті, Н. Дж., часопис „Свобода“. Також наступними видавцями й редакторами цього часопису були священики: о. Н. Дмитрів, о. І. Констанкевич, о. Ст. Макар, о. І. Ардан. Щойно від липня 1908 р. „Свобода“ стала власністю Руського (тепер Українського) Народного Союзу.

В роках 1911-12 виходив тижневик „Заокеанська Русь“ за редакцією о. В. Держирукі.

Преосв. Владика Сотер [Ортинський], ЧСВВ, перший наш Єпископ у ЗСА, заснував у 1909 році місячник „Душпастир“, що його редагували: о. О. Павляк, о. П. Понятишин і о. Н. Струтинський.

Перше число теперішнього часопису „Америка“, первісно тижневика, з'явилось 29 серпня 1912 р. за редакцією о. Олександра Павляка, о. Романа Залітача, а згодом також при співпраці о. Мирона Залітача. Спершу виходила „Америка“ в Гартфорді й Нью Бритейн, Конн. У 1914 р. перенесено її видавання до Філадельфії, Па. Нею щиро піклувався Преосв. Єпископ Кир Сотер, щоб забезпечити її існування і зберегти її основну напрямну, як виразника українського католицького релігійного й народного життя в Землях Стейтах Америки.

Отже тодішні священики-піонери, крім своєї душпастирської праці й організаційно-громадської діяльності, в силу обставин, через брак світських журналістів, були також першими редакторами й видавцями української преси; клали не тільки підвалини під неї, але й промостили її шлях до дальнього розвитку.

„Америка“ була спочатку тижневиком, згодом появлялася тричі на тиждень, а від 1914 року стала щоденником. Особливо був на часі і є теж тепер необхідний такого типу часопис як „Америка“ — світоглядово український католицький і національно-громадський. У першому її числі, як звичайно, була мова про намічену програму часопису, яку навязано до актуальних потреб тодішньої ситуації української спільноти в ЗСА. Це був час (60 років тому), коли тут наша спільнота ввійшла була „на шлях постійної політичної, просвітної та культурної роботи“, до якої було потрібно охочих і самовідданіх. І цій народній діяльності присвятила себе „Америка“. Вона перш усього морально допомагала нашим поселенцям-заробітчанам верстати шлях до їх нового життя у незвичних для них американських суспільно-побутових, економічних і політичних умовинах. Одночасно була вона тією духовною ланкою (звеном), що постійно повязувала їх із залишеною Батьківчиною: вістями, ділами й статтями. Тим чином зміцнювала в них почуття національної принадливості й додавала їм більшої самопевності в бажанні зберігати в їх нових обставинах традиційні українські звичаї, непохитно триматися рідної Церкви й дорожити її обрядом. Вони, читаючи її, довідувалися про те, що діється не тільки в широкому світі, але передусім, як живуть їхні земляки по інших американських містах, та що вони там спільно роблять, щоб корисно й приемно проводити вільний від праці час, та щоб не розгубитися в чужому довкіллю різних етнічних груп.

Тоді велику роль відігравали аматорські театральні гуртки, які, поруч хорів, були осередками оживленіх товариських зустрічей. Їх діяльність, що була променем національної культури, плеканням літературної української мови й побудником патріотичних почувань, знаходила відгомін на сторінках „Америки“ та тим способом заохочувала до наслідування. Духом національної і віровизнанової єдності повязувала „Америка“ своїх читачів, освідомляла їх і спонукувала гуртуватися в своїх народніх організаціях і церковних громадах.

На сторінках „Америки“ вже в її першому числі були обговорювані справи Руського (Українського) Забезпеченевого Товариства „Провидіння“, хоч йому щойно пізніше Єпископ Кир Сотер Ортінський, ЧСВВ, передав „Америку“ в розпорядимість. Відтоді часопис „Америку“ обов'язують ті напрямні, що поставлені в основу діяльності Союзу Українців Католиків „Провидіння“ — нашої братської забезпеченево-допомогової організації, яка має моральні, матеріальні, релігійні й громадські завдання. „Америка“ є пресовим органом, речником цієї установи, а враз із тим вона завжди стояла на захисті Української Католицької Церкви. В сумних часах боротьби проти неї, веденої своїми й чужими, та злобних нападів на Владику Сотера, ЧСВВ, згодом на Владику Константина [Богачевського], „Америка“ мужньо обороняла їх. Вона рішуче виступала проти спроб понижування і захитування авторитету церковного проводу, без якого опинилося б у хаосі релігійне життя наших церковних громад.

Католицький часопис, який одночасно є національно-громадським, засягає своєю тематикою цілість життя суспільства, до якого належить; навіть виходить у своєму інформативному завданні поза межі свого народу, заторкуючи світові події і проблеми, щоб давати читачам загальну орієнтацію. На його сторінках відкрита арена всіх проявів, і то не тільки для самого запису хроніки. Він бо додає від себе об'єктивну їх оцінку. Якщо ці прояви позитивні, то стають прикладом і стимулюють до чергових, а негативні дають привід до міркувань (у статтях), як усувати недомагання, помилки й невдачі. Цей засяг тем ніяк не звужується також тоді, коли часопис має одночасно специфічні чи додаткові функції, повязані з потребами тієї організації або установи, яка видає його.

Для кожної організації чи установи її власний пресовий орган має велике значення, бо він популяризує її цілі й завдання; інформує про діяльність, успіхи й недомагання; він є трибуною для виміни поглядів перед широким загалом, чим і оживлює хід праці, зроджує нові ідеї, заміри й почини; дає поштовх до здійснювання актуальної програми та плянів на дальшу мету. „Америка“, як єдиний тепер український католицький щоденник у світі, має ще й особливіше посланництво в сучасній ситуації українського народу в поневолені Батьківщині та тієї його частини, що живе в розсіянні у вільних країнах світу. Це відповідальне посланництво: стояти на сторожі Христових заповітів, правди й права української нації, її релігійних і національних традицій та її змагань до державної самостійності — може словняті вона, придержуючись тих зasad, які обов'язують католицьку пресу взагалі. Ця преса, побудована на християнському світогляді, в своїх оцінках і насвітлюванні подій та життя людських одиниць і спільнот мусить керуватися Божими заповідями і вченням Церкви, думати з нею („сентіре кум Екклезія“), співдіяти з нею. Тоді вона в спромозі: будити оспаших, зрушувати вагаючих, оживляти настрої збайдужілих, підбадьорювати пригноблених, захоплювати нерішених до посвяти й спонукувати всіх до чинів, до здійснювання шляхетних замірів і постанов для добра власного й свого народу. А до цього безпосередньо причинаються ті, що працюють у широко розгалуженій системі засобів суспільного повідомлення і передають у своїх писаннях провідні ідеї, думки й заклики, яких вони є також співтворцями. Тому журналісти, як християни, мусять у виконуванні своїх професійних обов'язків відчувати особливу відповідальність, яка є тим важливіша, що має численні аспекти. На відповідальності журналістів лежить вказувати на християнські засади й вартості, ознайомлювати з ними загал і — це є найтрудніше — старатися робити їх діючими в суспільстві. Доцінюючи цю працю і відповідальність за неї, Папа Пій X, у притаманній йому святій щирості, висловився так: „Мої попередники благословили мечі християнських воїнів, а я радніш благаю Божого благословення на пера християнських журналістів“.

„ПРОВИДІННЯ“ І ЕКУМЕНІЧНИЙ РУХ

„Старання про встановлення одности між усіма християнами є одним із важніших намірів Священного Собору Ватиканського Другого. Одна бо і єдина була Христом Господом встановлена Церква, а однак багато християнських громад представляють себе людям, як правдиве насліддя Ісуса Христа; щоправда, всі себе визнають за учнів Господа, але по-різному думають і різними прямують шляхами, немов би Христос сам розділився. А цей власне розділ противиться і виразній волі Христовій і є згіршенням для світу та приносить шкоду святій справі проповіді Євангелії всьому сотворенню”.¹

Цими словами починається „Декрет про екуменізм“,² що його проголосив світові Святіший Отець, Христовий Намісник „Павло Єпископ, Слуга слуг Божих, спільно з Отцями Собору Священного на вічну пам'ять спраги“ в Римі, при св. Петрі, дня 21 місяця листопада року 1964.

Цей декрет про екуменізм, себто про загальний, всесвітній християнський рух обєднання усіх християн, зобовязує і накреслює дальший шлях розвитку та праці й найбільшу в світі українську католицьку організацію — Союз Українців Католиків „Провидіння“ в ЗСА, бо „Провидіння“ стоїть під покровом і благословенням Церкви: головою „Провидіння“ є священик, а кожночасний український католицький митрополит у ЗСА є Верховним покровителем цієї організації.

І мимовіл перед нами виринає питання: чи Союз Українців Католиків „Провидіння“, перетривавши 60 років серед українського поселення в ЗСА, сповнив і сповняє далі заповіт свого Владики-Основника, Єпископапіонера бл. пам. Кир Сотера, чи як християнська організація, основана на заповідях Спасителя світу, йшла і йде тим шляхом, що його усім людям намітив Ісус Христос?

Кинувши оком на пророблену працю СУК „Провидіння“, сміливо можемо сказати, що наша організація не тільки сповнила заповіт свого

¹ Вселенський Собор Ватиканський Другий, Церква, Східні Церкви, Екуменізм, т. III. В-во ОО. Василіян, Рим 1965, стор. 171—194.

² Як вище, стор. 176—177.

Владики-Основника, Кир Сотера, а й послідовною, муравлиною працею за час 60-річчя свого розвитку поклала тверді основи під цей рух для єдності, що його сьогодні звемо єкуменічним. А поклало „Провидіння“ ці тверді основи під єкуменічний рух сповнюванням однієї з найбільших християнських чеснот: „люби ближнього свого“. Метою „Провидіння“ була насамперед допомога ближнім, бо це організація, хоч і збудована за американськими зразками й пристосована до відносин американського життя, одержала від Владики-Основника Кир Сотера духа староукраїнських братств XVI—XVII ст., які були заборолом української культури й української духовості.

Створенням братства „Провидіння“ Владика Кир Сотер не тільки дав можливість матеріально собі взаємно допомагати, але рівночасно й придбати для наших церковно-народніх цілей, незалежно чи тут, на американській, чи там за морем, на українській землі, той капітал, який без „Провидіння“ був би пішов у чужі руки й для нас, Українців, назавжди пропав би. А одночасно із створенням „Провидіння“ створилися по численних центрах нашого українського скупчення в ЗСА своєрідні осередки не тільки нашого релігійного, а й нашого національно-громадського життя. Тому й не дивно, що „Провидіння“ стало першим бастіоном нової, українсько-католицької дієцезії у ЗСА.

У першому статуті „Провидіння“, „Створишення руських греко-католицьких братств в Америці“ (Нью Брітен, Конн. 1912), в розділі 2 читаємо: „Ціль »Провидіння« є така: а) моральна: ширення і скріплювання релігійного духа між руським народом в Америці та удержання його при руській, греко-католицькій Церкві; б) матеріальна: несення помочі членам на випадок їх недуги або каліцтва і підмоги вдовам, сиротам і загалом рідні по смерти членів; в) народня: будження і скріплювання національної свідомості між руським народом в Америці...“

Сьогодні, розглядаючи минулу, пророблену працю „Провидіння“, можемо з чистою совістю сказати, що ця, одна із численних організацій, що їх оснував перший Єпископ Української Католицької Церкви в ЗСА, сповнила надії свого Основника, а одночасно, як добре запоможев товариство і для своєї Церкви могутня поміч своїми фондами й низкою здисциплінованих членів, дала й дає українському загалові напрямні, що їх сьогодні висуває єкуменічний рух.

І тому, коли читасмо в „Декреті про єкуменізм“, що „Священний Собор заохочує всіх католиків, щоб вони, спостерігаючи знаки часів, пильно брали участь в єкуменічному ділі... й (те), якщо робитимуть розсудно та терпеливо вірні католицької Церкви під доглядом своїх пастирів, допоможе справедливості і правді, згоді й співпраці, братерству та єдності...“.

„Через забезпечення в »Провидінні« — 7-ий із черги головний предсідник СУК „Провидіння“ о. А. Лотович, у промові, виголошенні 16 вересня 1934 р. на святі „Провидіння“ в Нортгемптоні, Па., сказав:

„Те, що зруйнували в нашему народі проповідники ненависти, мусимо направити ми, Українці-католики, проповіддю любови, вирозуміння, згід-

ливости й завзятої праці. Ми можемо це зробити, коли будемо взірцево зорганізовані. Треба бути так зорганізованими, щоб не допустити народніх шкідників до дальшої пропаганди ненависті й братовбивства".³

„Через забезпечення в „Провидінні“ — пише 4-ий з черги головний предсідник „Провидіння“ о. Володимир Довгович — дбаємо про вдови й сироти, про свою рідню і так сповняємо діло любови. Через „Провидіння“ підпираємо свою Католицьку Церкву й так сповняємо важний релігійний обовязок. Через „Провидіння“ підпираємо свої епархіальні й народні установи й так сповняємо патріотичне діло. Через „Провидіння“ дєємо поміч бідним, калікам і немічним і так сповняємо діло милосердя. В „Провидінні“ ми зорганізовані, представляємо силу й вартість моральну і як зорганізована сила можемо стати в обороні Церкви й народу“.⁴

Поширім це поняття Церкви й народу на сьогоднішні поняття вселенськості й універсалізму, що їх у своїй програмі дії висуває екуменічний рух, і тоді побачимо, що „Провидіння“ — це „світське рамя Церкви“, через християнські чесноти є нерозривно звязане з Екуменічним Рухом сьогоднішньої епохи.

---

³ „Америка“, 22 вересня 1934 р.

⁴ Ювілейний Альманах „Провидіння“ 1914—1939, стор. 45.

З ІСТОРІЇ ОБЄДНАННЯ
ВІДДІЛІВ СУК „ПРОВИДІННЯ“
НЮ-ЙОРКСЬКОЇ ОКРУГИ

Союз Українців Католиків „Провидіння“ свій початок бере з міста Нью Йорку. Владика Сотер [Ортінський], надаючи організаційні рамки релігійному і національному життю Українців в Америці, вирішив оснувати Запомогово-Асекураційну Організацію. Плян її створення обговорив із священиками нью-йоркської Округи літом 1912 року, піддаючи назву новій Організації „Провидіння“. І так, у листопаді, в день свята св. Михаїла, відбулися збори в парохії св. Юра в Нью Йорку і там був створений перший Відділ „Провидіння“, що прибрав назву ім. св. Архистратига Михаїла. Першим головою того Відділу став о. Микола Підгорецький, годішній парох Нью Йорку. Першим секретарем був тодішній дяковчитель при церкві св. Юра п. Климко, а після нього п. Іваницький.

За тим Відділом творяться дальші Відділи в околицях Нью Йорку. Другий Відділ постав у Ньюарку, третій — у Джерзі Сіті і четвертий — у Йонкерсі. Всі ті Відділи існують досьогодні і за ними вже „копа“ літ, а мимо того їх активність із припливом нового членства є жива і напевно ще довго буде такою.

До жовтня 1914 року „Провидіння“ мало свій осідок у Нью Йорку. Це було незручно для Покровителя нового Союзу, Владики Сотера [Ортінського], якого осідок був у Філадельфії і тому він вирішив перенести Централю до Філадельфії. Того ж року, 1914-го, зачартеровано новий Союз у Філадельфії. Переведена перша контроля касових книг і фондів „Провидіння“ за два роки його існування, це є по кінець жовтня 1914 р., виказала в прибутках із членських вкладок 5,616.62 дол., а в розходах — 1,987.23 дол. У тому часі був тільки один випадок смерті і з посмертного фонду виплачено 25.00 долярів.

Перенесення „Провидіння“ до Філадельфії під опіку енергійного Єпископа Сотера дало змогу вирости Організації з льокальних рамок нью-йоркської Округи і поширилось по цілих ЗСА. В Нью Йорку залишився тільки 1-ший Відділ. У його ріст і поширення в членстві вложили працю такі особи: Андрій Сиротюк, Григорій Качановський, Степан Гиса, Теодор Гулька, Василь Павлюк, Семен Чиж, Дмитро Ушак, Семен Шиш, Василь

Якимець. Відданим духовним опікуном Віddілу був о. Петро Понятишин, Адміністратор Епархії Української Католицької Церкви в ЗСА. Він був парохом церкви св. Юра в Нью Йорку в роках 1925—1940. Парохію св. Юра зорганізовано в Нью Йорку в 1905 році. До цього часу Українці католики в Нью Йорку їздили на Богослужби до церкви в Джерзі Сіті, що містилася зараз же за рікою Гадсон.

Організатором парохії був о. Йосиф Чаплинський, що приїхав до ЗСА в 1903 році. Півтора року працював він у стейті Мізурі, де були на праці наші переселенці з Карпат. Звідси запросили його до Нью Йорку для зорганізування парохії. Церкву куплено в 1905 році при 29-ій вулиці. Звідси в 1911 році парохію перенесено на 7-му вулицю, де вона існує і досьогодні. Під церкву вжито міську будівлю. Парохами церкви св. Юра були по черзі: о. Й. Чаплинський, о. Н. Підгорецький, о. П. Понятишин, о. Ф. Тарнавський. У роках 1940—1941 парохію очолював Преосв. Іван [Бучко], який виїхав опісля до Риму. В 1942 році парохію св. Юра Владика Константин [Богачевський] передав Отцям Василіянам. Першим настоятелем парохії був сьогоднішній Митрополит ВПреосв. Амвросій [Сенишин]. Чергові парохи всі були з Чину ОО. Василіян. За цей промежуток часу — 40 років — парохія сильно розбудувалася. При ній існує цілоденна парохіяльна школа з прекрасним шкільним будинком, модерно влаштованим, який напевно є найкращим шкільним будинком, що його мають Українці в Америці. Тут також приміщується Гай Скул. Обидві школи провадять Сестри Василіянки з допоміжними силами із світських осіб. При церкві працює багато церковних товариств. Однією з організацій, що постійно є в добрих взаєминах із парохією, є СУК „Провидіння“.

До приїзду нової еміграції, що почалася масово в 1949 р., тут існував тільки 1-ший Віddіл. По приїзді постають у Нью Йорку нові Віddіли. І так: 38 — ім. кн. св. Володимира Великого, 201 — ім. Митрополита Андрея Шептицького і 206 — ім. Маркіяна Шашкевича. На Брукліні постав 197 Віddіл, а на Бронксі — 196. Їх основниками й організаторами були: Степан Спринський рекордовий секретар Гол. Управи, Дмитро Кульчицький, фінансовий секретар Гол. Управи та Микола Чопик, довголітній секретар 206 Віddілу СУК „Провидіння“, що полагоджував також організаційні справи інших Віddілів. Усі Віddіли із своїм членством беруть активну участь у релігійно-церковному життю, активні були в суспільно-харитативній і культурній праці, допомагали влаштовуватися багатьом новоприбулим емігрантам на працю, підшукували мешкання, що в пятидесятіх роках у Нью Йорку було тяжко й ін. Віddіли спільно влаштовували різні імпрези, товариські забави та членські сходини враз із доповідями, та навіть літературні вечірки. Члени нью-йоркських Віddілів активно включилися в збіркову акцію на будову парохіяльної школи при церкві св. Юра, що коштувала понад 2 мільйони доларів. У ній вчилися і виховувалися та виховуються діти членів СУК „Провидіння“. Був час, що школа мала понад 1,200 дітей. Сьогодні праця Віddілів зменшилась. Багато з членів відійшло з цього світу, багато постарілось і вже не є такі активні, як

були в молодих літах, та найбільше виїжало з Нью Йорку і поселилося в інших місцевостях. Нью Йорк був і є для української еміграції тільки переселенчим пунктом. Тут ставили емігранти свої перші кроки і шукали кращого для себе приміщення в інших місцевостях. Переглядаючи списки членства СУК „Провидіння“, треба ствердити, що сотки з них померли в Нью Йорку. Рік-річно в парохії св. Юра є понад сто похоронів, деколи число доходило до 125-ти.

Найсильнішим із Відділів чисельно був і є 206 Відділ ім. М. Шашкевича. Він начислював у час найкращого свого розвитку до 900 членів. За час своїх перших п'ять років існування його члени вплатили 122,600.00 доларів членських вкладок, які вислано до Централі. Ця цифра зменшується з відходом членів. При Відділі є братський фонд, призначений на допомогу членам у випадку хвороби. Першим предсідником Відділу був д-р Роман Сухий, що був також деякий час діючим заступником головного предсідника СУК „Провидіння“ у Філадельфії. Вже понад 15 літ веде цей Відділ Іван Базарко як предсідник, Тиміш Шевчук як скарбник по смерті М. Чопика, а від декількох років фінансовим секретарем є Лев Пришляк.

На тому місці подаємо список Відділів СУК „Провидіння“ у Ювілейному Році на терені Великого Нью Йорку. І так: 1-ший Відділ — предсідник Петро Ушак, секретар Ярослав Кушик; 32-ий Відділ на Брукліні — предсідник Теодор Косандяк, секретар Теодор Кишеня; 38-ий Відділ — предсідник Е. Лозинський, секретар М. Клецор; 46-ий Відділ (Асторія) — предсідник Вол. Врублевський, секретар Іван Вітюк; 146-ий Відділ (Озон Парк) — предсідник о. Любомир Мудрий, секретарка Ольга Білостоцька; 196-ий Відділ — предсідник Михайло Чорнодольський, секретар Іван Данилевич; 197-ий Відділ — предсідник Марія Тимочко, секретарка Олена Форостина (цей Відділ міститься на північному Брукліні). Про останній 206 Відділ вже була загадка. Всі ці Відділи мають свою організаційну надбудову з назвою Об'єднання Відділів „Провидіння“ Нью-йоркської Округи, що його очолює Михайло Клецор.

АННА БОЙКО

Головна Радна СУК „Провидіння“

МОЯ ПРАЦЯ ДЛЯ „ПРОВИДІННЯ“

Я виїхала з рідного краю до Америки в 1913 році. Першим моїм місцем осідку був Трентон, Н. Дж., бо там працював мій чоловік, який виїхав до ЗСА раніше. Я приїхала до нього з 4-річною донечкою.

Дуже прикрі були наші початки в Америці. Чоловік працював у пральні за 25 доларів на місяць, а я за яких два місяці також одержала працю, але аж в Нью Йорку, бо в Трентоні ніяк не можна було знайти якоти небудь праці. Я мусіла залишити дитину в чужих людей і це була для мене найбільша приkrість.

У Нью Йорку я дістала працю зараз на другий день у Мартин-готелі на 30-тій вулиці, але мусіла записатися як самітня, бо так легше було одержати працю. У цьому готелі я перебула шість місяців і не бачила за той час своєї дитини, ані дитина мене. Однак за тих шість місяців я трохи заробила й тоді повернулася знову до Трентону. Яка радість була бачити свою дитину й чоловіка!

Ми винаймили собі одну кімнату й перебули в ній два роки. Я дістала працю у фабриці годинників і працювала в ній, поки наше матеріальне становище не покращало. А все таки стало нам ліпше, бо вечером, коли я і мій чоловік вернулися з праці, то всі троє були щасливі, що ми всі разом.

За два роки треба було посылати дитину до школи, але де ж її післати, коли тут нема своєї школи, а є тільки словацька? Порадилися ми з чоловіком, що краще післати дитину до Сиротинця у Філадельфії. Так і зробили. Коли о. Пик приїжджає кілька разів до Трентону, щоб заступати хворого місцевого священика, ми одержували від нього інформації і він помог нам післати доню до Філадельфії. І знову стало прикро на серці, що дитина так далеко від нас, але не було іншої ради.

У тому ж році прийшов на світ наш синок Василь. Я вже не могла працювати, мусіла бути вдома з дитиною. А чоловік постановив поїхати до Бетлехему, бо там робітники заробляли краще. Поїхала я з ним і синком і мені здавалося, що ми немов ті скитальці, тиняємося з місця на місце. У Бетлехемі ми були два роки й після того вирішили переселитися до Філадельфії, де вчилася наша доня.

У Бетлегемі народилася нам друга донечка Марійка, тож коли ми виїжджали з того міста, було нас четверо: чоловік, я і двоє дітей, не враховуючи донечки у Філадельфії, Катруси.

У Філадельфії ми нашли дві кімнати й кухню і там перебули два роки. За той час я познайомилася з багатьома парохіянами, особливо з жіноцтвом. І тоді я довідалася, що у Філадельфії є українське католицьке асекураційне товариство, яке називається „Провидіння“. Мене ця вістка дуже зацікавила і я старалася довідатися про це товариство щось більше. Тому, що ми перенеслися до парохіального будинку, до простірнішого помешкання, то я мала нагоду хоч деколи зайти до „Прогидіння“ й одержати точні інформації. Ми зараз вписалися в члени „Провидіння“ і я була горда з того, що належу до своєї власної асекураційної установи, а не до чужинецької.

Коли я пішла до „Провидіння“ платити за нас усіх вкладки, то в церковній залі, де відбувалися якраз вибори, мене вибрали до уряду на секре-тарку.

Коли я почала ту працю, було тоді в Сестрицтві 11 Відділу 24 член-кинь. А коли мені в головній канцелярії „Провидіння“ дали вказівки, як приєднувати членів до свого Відділу, то я зараз взялася до праці, так що наступного року в нашему Сестрицтві було вже 60 членок.

З великим замилуванням я ходила до своїх громадян, хоч багато я їх ще не знала, і старалася приєднати щораз більше й більше. За п'ять років моєї секретарської і організаторської праці ми мали в 11 Відділі сто членів, але тому, що це були вже літні люди, які належали до „Провидіння“ від 1912 року, то вони часто відходили до вічності.

І так рік-річно я старалася приєднати членів до свого Відділу аж до 1940 року. Того ж року я приєднала 50 членів. Тоді я вже була головною радною СУК „Провидіння“, ще від 1926 року й постійно працювала над тим, щоб кількість нашого членства збільшувалася. Кожного року я мала завжди 30 до 40 нових членів. До того ж зорганізувала Відділ в Патставн, Па. ще в 1938 р. і на С. Вест Філадельфії у 1947 р., а третій у Кліфтон в 1954 році.

Переглядаючи свої записи, коли й скільки я зорганізувала членів до „Провидіння“, за всі роки, тобто від 1922 до 1960 р., то виявилося, що за той час я придбала для „Провидіння“ понад тисячу членів. І тут насувається мені питання: чи багато є між нашими секретарями по Відділах таких, що можуть похвалитися таким успіхом і таким надбанням для своєї організації, якою є „Провидіння“? Дай, Боже, щоб таких було якнай-більше. А може є і такі, що мене перевищили, то прошу їх відгукнутися. Спільно радітимемо!

Прапор СУК „Провидіння“

**З ІСТОРІЇ ВІДДІЛІВ
СУК „ПРОВІДІННЯ“**

**ВЕРХОВНІ ПОКРОВИТЕЛІ
СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ „ПРОВІДІННЯ“**

ПРЕОСВ. КИР СОТЕР [з Ортінич Ортінський], ЧСВВ   1912—1916
Основник і перший Верховний Покровитель.

о. ПЕТРО ПОНЯТИШИН ..... 1916—1924
Адміністратор Української Катол. Церкви в ЗСА.

ВПРЕОСВ. КИР КОНСТАНТИН [Богачевський] ..... 1924—1961
Архієпископ Філадельфійський і перший Митрополит Української
Католицької Церкви в ЗСА.

ВПРЕОСВ. КИР АМВРОЗІЙ [Сенишин], ЧСВВ ..... 1961—
Архієпископ Філадельфійський і Митрополит Української
Католицької Церкви в ЗСА.

ГОЛОВНІ ПРЕДСІДНИКИ
СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ „ПРОВІДІННЯ“

1. о. Генеральний Вікарій ЄРОНІМ БАРИШ, найменований
Преосв. Кир Сотером ..... від 6. VIII—1. X. 1912
2. о. МИКОЛА ПІДГОРЕЦЬКИЙ ..... від 14. XI. 1912—1915
Перший вибраний головний предсідник у виборах,
які відбулися 14 листопада 1915 р. Парох церкви св.
Юра в Ню Йорку, де основано 1-ий Відділ „Прови-
диння“ ім. Арх. Михаїла. Пізніше відступив від УКЦер-
кви і до кінця життя був православним священиком.
3. о. ПЕТРО ПОНЯТИШИН ..... 1916—19. X. 1916
Головний предсідник, який зрезигнував із приводу на-
іменування його Адміністратором УКЦеркви в ЗСА по
смерті Преосв. Сотера.
4. о. ВОЛОДИМИР ДОВГОВИЧ ..... від 19. X. 1916—1918
Вибраний головним предсідником у додаткових вибо-
рах, по резигнації з цього посту о. П. Понятини.
5. о. МИХАЙЛО КУЗІВ ..... 1919—1921
В часі його урядування пошесть інфлюенци, яка наві-
стила світ по Першій світовій війні, заподіяла молодій
організації багато шкоди, забрала значну кількість
членів та спричинила їй матеріальні втрати.
6. о. ІВАН ОРТИНСЬКИЙ .....
  1. каденція: 1922—1925
  2. каденція: 1926—1929

В роках 1925—1926 розгорілася братовбивча церковно-
релігійна боротьба. Парохії переходили на православя,
ліквідувались Відділи „Провидіння“.
7. о. АНТІН ЛОТОВИЧ .....
  1. каденція: 1930—1933
  2. каденція: 1934—1937

За його урядування катастрофа депресії потряслася осно-
вами цілої Америки.

8. о. ВОЛОДИМИР ЛОТОВИЧ	1938—1941
9. о. ВОЛОДИМИР БІЛИНСЬКИЙ	1. каденція: 1942—1945
	2. каденція: 1946—1949
	3. каденція: 1950—1953
	4. каденція: 1954—1957
В часі його другої, третьої і четвертої каденції нова еміграція в значній мірі підсилила, збільшила та оживила „Провидіння“.	
10. о. мітрат РОМАН ЛОБОДИЧ	1958—17. I. 1959
11. Д-р РОМАН СУХИЙ	17. I. 1959—1961
Заступник головного предсідника автоматично перебрав і сповняв до кінця каденції функції предсідника по резигнації о. мітр. Р. Лободича.	
12. о. шамб. СТЕПАН ТИХАНСЬКИЙ	1962—1965
13. о. шамб. МИРОСЛАВ ХАРИНА	1. каденція: 1966—1969 2. каденція: 1970—1973 3. каденція: 1974—

о. Генер. Вікарій Єронім Баріш
перший головний предсідник
СУК „Провидіння“
(1912)

ГОЛОВНІ ПРЕДСІДНИКИ СУК „ПРОВІДІННЯ“

о. Микола Підгорецький
(1912—1915 р.)

о. Петро Понятишин
(1916 р.)

о. Володимир Довгович
(1916—1918 р.)

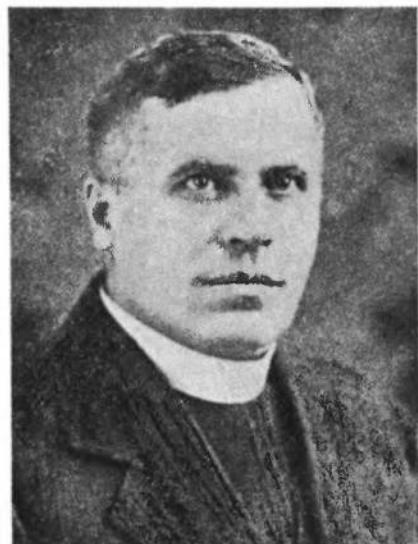

о. Михайло Кузів
(1919—1921 р.)

ГОЛОВНІ ПРЕДСІДНИКИ СУК „ПРОВІДІННЯ“

о. Іван Ортинський
(1922—1929 р.)

о. Антін Лотович
(1930—1937 р.)

о. Володимир Лотович
(1938—1941 р.)

о. Володимир Білинський
(1942—1957 р.)

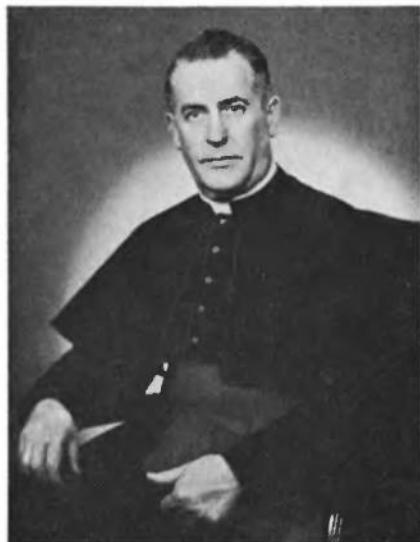
ГОЛОВНІ ПРЕДСІДНИКИ СУК „ПРОВІДІННЯ“

о. Роман Лободич
(1958—1959 р.)

д-р Роман Сухий, в. о. гол. предсідн.
(1959—1961 р.)

о. шамб. Степан Тиханський
(1962—1965 р.)

о. шамб. Мирослав Харина
(1966— р.)

НАРИС ІСТОРІЇ ВІДДІЛІВ СУК „ПРОВІДІННЯ“

1 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХ. МИХАІЛА

Оснований у листопаді 1912 року, в Нью Йорку, Н. Й., при церкві св. Юра. Основниками були о. Н. Підгорецький, Григорій Качановський, Микола Дармопук, Семен Шиш, Семен Демидчук, Степан Гиса, Семен Кудлик, Андрій Сиротяк та Іван Адамчук.

З черги засновано подібні братства по інших парохіях і в скорому часі постало їх 7 і ці 7 Відділів створили основу Союзу Українців Католиків „Провидіння“ у Філадельфії. Братство ім. св. Арх. Михаїла в Нью Йорку стало 1-им Відділом.

Першим предсідником Відділу був о. Н. Підгорецький. Тоді Відділ зорганізував добру опіку над членством, які по вплаті 50 центів місячно мали право одержувати на випадок недуги по 6 дол. тижнево, а на випадок смерти спадкоємці одержували 100 дол., що в тих важких часах для наших емігрантів було великою поміччю. Крім допомоги членству, Відділ із заощаджених грошей висилав пожертви на різні релігійно-громадські цілі в ЗСА та переводив збірки на потреби установ в Україні, як „Рідна Школа“, Лікарня ім. Митрополита Андрея Шептицького, Т-во Українських Воєнних Інвалідів та інші.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу були: Петро Ушак — предсідник, Ярослав Кушик — секретар, Михайло Войтишин — скарбник, інж. Богдан Соболта — фін. секретар. Контр. Комісія: Петро Рок і Марія Михайлів.

Управа Відділу співпрацює з іншими прицерковними товариствами, є членом УККА і бере активну участь у всіх імпрезах, які влаштовують на терені парохії св. Юра громадські організації.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972-му році СУК „Провидіння“: Петро Ушак — виконуючий функції предсідника, Ярослав Кушик — секретар, інж. Богдан Соболта — фін. секретар, Михайло Войтишин — касієр. Голова Контр. Комісії — Петро Рок.

2 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ПРЕСВЯТОЇ ТРІЙЦІ В НЮАРКУ, Н. ДЖ.

Оснований 21 листопада 1913 р. заходом першого Єпископа Українців католиків у ЗСА Преосв. Кир Сотера, ЧСВВ, і проф. Теодозія Каськова. Первинна назва Братства була: Товариство Руських Греко-католицьких Дяковчителів в Америці". Згадане Товариство мало свій статут виданий друком та затверджений Преосв. Сотером. Першими членами Відділу були: о. П. Панятишин, Теодозій Каськів, В. Кузьма, А. Кузьма, Д. Мних, І. Дячун, В. Кіт, Г. Пришляк, Т. Бурачок, П. Відземок, Р. Куницький, Г. Руришин, Е. Галишин, А. Стасишин, І. Відземок, О. Мних і М. Хринівська.

Перша Управа Відділу: Д. Мних — предсідник, Т. Каськів — секретар, В. Кузьма — скарбник.

За час своєї діяльності Відділ відіграв велику освітню роль на терені Нюарку. Співпрацючи з іншими організаціями і товариствами, при великому вкладі праці пок. проф. Теодозія Каськова, що в скорому часі став провідним членом у громаді та займав різні становища в Головній Управі „Провидіння“ протягом багатьох років. Відділ став одним із найкращих Відділів в організації, бо попри громадсько-сусільну діяльність, визначався дуже доброю фінансовою господаркою і жертвував великі суми на церкові й сусільні цілі, не тільки в ЗСА, але й в Україні.

У 1929 році засновано при Відділі „Союз Української Молоді“, що вже в початках своєї діяльності мав 50 членів і дуже добре розвивався.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ стан членів був 160, молоді 50. У складі Управи Відділу в тому часі були: Гнат Брик — предсідник, Володимир Ліскович — секретар, Теодозій Каськів — фін. секретар. Контр. Комісія: Євген Цибик і Павло Філь. Опікуни хворок: Євгенія Філь і Іван Дибайло.

Управа Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Гнат Брик — предсідник, Теодозій Каськів(†) — секретар, Христіян Вольц — скарбник.

3 ВІДДІЛ

БРАТСТВО СВВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА

Оснований 7 липня 1912 р. в Джерзі Сіті, Н. Дж. Організатором Відділу був тодішній парох о. Олександер Улицький і його вибрано першим предсідником Відділу; Степан Костефка — заступник предсідника, Іван Антоняк — секретар, М. Кобан — скарбник, Олекса Каролько — заступник. Відвідувачі хворих: Федір Піх і Анна Запотоцька.

В першому році існування у Відділі було 32 члени, а в 1919 — 614, і треба було вибрати окремого опікуна для хворих дітей, яким став Микола Юрків. Із цього Відділу постало в 1924 р. дальших три Відділи, щоб

Члени 1 Відділу в Нью Йорку, з нагоди 25-літнього ювілею, 1938 р.

Члени 1 Відділу в Нью Йорку, Н. Й., 1962 р.

улегшити адміністрацію та можливість відбувати місячні сходини в менших групах.

Від того часу до 1932 р. в Управі Відділу працювали члени: О. Ліпка, Павло Дмитрів, П. Андрусишин, Василь Щан, М. Фурка, мол., І. Коморник, О. Каранько, І. Ванько, В. Улицький, П. Шавінський, В. Шира, С. Венгер, Т. Криницький, В. Топко, А. Малецька, І. Серафин, С. Федейко, С. Шибунка, С. Загородний, Е. Маковська, Ю. Андрусечко, І. Труш, П. Дмитрів, І. Гут, В. Ф. Вагнер, М. Перій, В. Починок, Анна Землянська.

При співпраці В. Щана, М. Фурка, І. Гута і В. Ф. Вагнера фінансовий секретар Павло Дмитрів зорганізував 76 членів і підніс майно Братства на суму 4,000 дол.

За час діяльності до 1962 року Відділ виплатив хворим членам понад 15,000 дол. допомог, а родини померлих членів одержали від СУК „Прovidіння“ понад 60 тисяч дол.

Склад Управи Відділу в 50-ліття СУК „Прovidіння“: Діонісій Кaleda, Павло Дмитрів, Йосиф Кейса, Мільдред Дмитрів, Іван Труш.

За час 60-літньої діяльності Відділу вложене дуже багато праці для добра членства, передусім у співпраці з парохією та її організаціями. Члени Управи допомагали всім організаціям у праці та брали участь у всіх починках, де треба було стати в обороні української справи. Відділ є членом УККА.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Мирон Пелльо — предсідник, Павло Дмитрів — секретар і скарбник.

4 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА, ЙОНКЕРС, Н. Й.

Оснований 1 вересня 1912 р. Організаторами Відділу були: тодішній парох о. Вол. Сполітакевич, Авксентій Телеп, Осип Вареха, Теодор Бибель і Михайло Петришин.

Перша Управа: Авксентій Телеп — предсідник, Осип Вареха — рек. і фін. секретар, Теодор Бибель — касієр. Контр. Комісія: Михайло Петришин і Яків Бандзиляк. У першому році існування Відділ мав 7 членів.

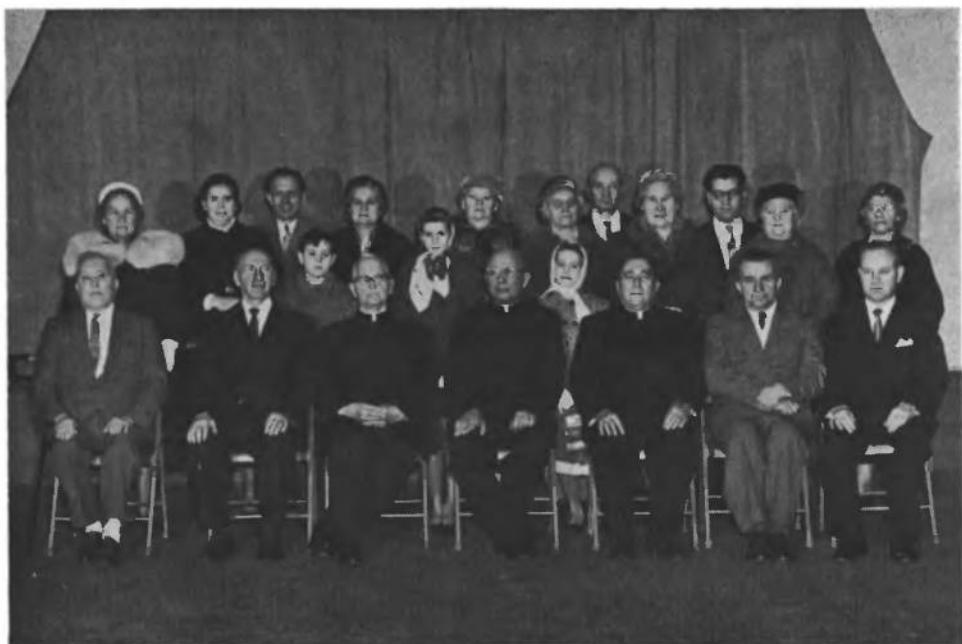
Відділ співпрацює з громадськими організаціями, як УККА, ООЧСУ і СУМА. На добродійні цілі висилає щедрі жертви в ЗСА й на Україну, як також потребуючим односельчанам у багатьох випадках стихійних нещасть.

У 50-ліття СУК „Прovidіння“ в Управі Відділу були: Василь Гавра-няк — предсідник, Михайло Терлецький — секретар, Володимир Подоляк — скарбник. Контр. Комісія: Йосип Дудар, д-р Роман Борковський, Михайло Харина й Олена Шульган.

В ювілейному 1972 році в склад Управи ввійшли: Іван Г. Гомза — предсідник, Дмитро Івасютин — секретар і скарбник.

Члени 2 Відділу в Ньюарку, Н. Дж., 1962 р.

Члени 3 Відділу в Джерзі Сіті, Н. Дж., в 1962 р.

5 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ЙОСАФАТА, ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Оснований у 1915 році заходом Преосв. Владики Сотера, ЧСВВ. Цей Відділ був першим у Пенсильванії. По одержанні чarterу для Організації в 1914 р. скликано Загальні Збори 5-го Відділу дня 25 січня 1915 року та вибрано першу Управу в повному складі. До того часу місячними сходинами проводив о. Василь Стецюк, а вкладки збирал Григорій Заячківський.

Перша Управа: о. Василь Стецюк — предсідник, Іван Карбовський — заступник, Дмитро Штогрин — секретар, Петро Антонович — скарбник. Контр. Комісія: Теодор Грицай, Юрій Гораль і Теодор Кудла. Опікуни хворих: Дмитро Мочернюк, Ігнатій Кудла, Микола Гаврилюк і Олекса Вигодованець. Провідник: Михайло Чопик. Дверник: Степан Чопик.

У час перших Загальних Зборів Відділ мав 52 членів. Дня 25 липня 1915 р., на внесення Дмитра Штогрина, члени ухвалили закупити прапор за ціну 100 дол., який виготовила „Ризниця“ СС. Василіянок. Прапор мав малинову барву. З одної сторони був виготований герб Київської Руси св. Архистратига Михаїла і напис „Братство св. Йосафата, 5 Відділ «Провидіння» у Філадельфії, Па.“. На другій стороні був образ св. Йосафата з написом: „Святий Йосафате будь нам проводом, стань батьком-вождем над Руським Народом“. Прапор посвятив Преосв. Кир Сотер. Того самого року всі члени Братства фотографувалися разом із Владикою й Отцями, а знімок був поміщений у календарі з 1916 р.

До 5-го Відділу не приймали жінок, тому, що у Філадельфії був окремий жіночий Відділ. Першою жінкою, що стала членом 5 Відділу в 1917 р., була Анна Николайчук.

З-поміж членів 5 Відділу від часу оснування членами Головної Управи були: Григорій Заячківський, Дмитро Штогрин, Іван Борисевич, Омелян Кульчицький, Іван Дудун та о. Богдан Олесь.

В Управах Відділу було 4-ох священиків і 16 мирян. Найдовше предсідником був адвокат Іван Дудун, що був теж Головним Касієром у двох каденціях. 5 Відділ належить до дуже жертвенних Відділів і виплатив за час свого існування більші суми, а саме: хворим членам 5,500 дол., на будову катедри 1,500 дол., та на інші цілі понад 3,500 дол., як, напр., на спrowadження сиріт з Європи, на фонд Карпатської України, на скитальців, на Сиротинець СС. Василіянок у Філадельфії, на парохіяльну школу, на Український Католицький Допоміговий Комітет, на пресовий фонд „Америки“ та Духовну Семінарію у Стемфорді й ін. Члени Відділу брали живу участь у громадсько-політичному житті філадельфійської громади.

Склад Управи в ювілейному 1972 році: Прокіп Павлюк — предсідник, Степан Олесь — секретар і касієр. Голова Контр. Комісії: В. Волчанський.

Управа і члени 4 Відділу в Йонкерсі, Н. І., 1962 р.

Члени Управи 4 Відділу й Комітету для відзначення 60-ліття СУК „Провідння“
в Йонкерсі, Н. І., 1972 р.

6 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ДИМИТРІЯ, КЛІВЛЕНД, ОГАЙО

Оснований 3 листопада 1912 р. Організатором Відділу був о. Дмитро Добротвір.

Перша Управа: о. Дмитро Добротвір — предсідник, Степан Іванович — заступник, Степан Міклясевич — секретар, П. Чайка — скарбник. Контр. Комісія: Юрій Чемеринський, Роман Сорочак, Іван Данько.

В першому році існування Відділ мав 10 членів. Число членів зросло з кожним роком, а коли на терені Клівленду постали інші Відділи, стан членства був плинний. Багато членів виїхало з Клівленду. Одним із найкращих працівників у Відділі був фінансовий секретар Микола Ка-пранль, що виконував свої обовязки дуже сумлінно впродовж 45 років, аж до свого виїзду. За його старанням була дбайливо наладнана харитативна допомога членам і опіка над хворими. Відділ зложив щедрі пожертви на будову церкви свв. Апп. Петра і Павла, на парохіальну школу, на дім для старців, на сироти й інше.

На Загальних Зборах' 16-го травня 1964 р. вибрано Управу Відділу в складі: Степан Кухта — предсідник, Володимир Смаль-Стоцький — секретар. Контр. Комісія: Михайло Савчак і Микола Лялька.

У ювілейному 1972 році Відділ очолював Степан Кухта.

7 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТР. МИХАЇЛА, ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Оснований 9 листопада 1895 р. як церковне братство. Організаторами були М. Шкодовський і З. Шимчак. За почином цього Братства придбано першу церкву у Філадельфії в 1907 році, в південній частині міста при 9-тій вулиці, недалеко Боттонвуд вул. Ця церква була короткий час катедрою першого українського Владики в ЗСА Кир Сотера, ЧСВВ. Ціллю Братства було поглиблення релігійного життя парохіян та харитативна допомога. У 1913 р. Братство приступило до Українського Народного Союзу, а 7-го лютого 1915 р. перейшло до СУК „Провидіння“. Першими предсідниками були: Максим Шкодовський, Михайло Головач, Ігнатій Шимчак і Теодор Буляк. Секретарем був Петро Марцинишин, який протягом років положив багато заслуг для добра Відділу й церкви. Неменше заслуженими були: Григорій Лесюк, Степан Шимчак, Гнат Хромчак, Данило Матищак, Олекса Слейзак, Матій Гасюк і Михайло Міклевич.

Братство дало на купно церкви при 9-ій вул. 1,000 дол., чималі пожертви пересилало на Сиротинець СС. Василіянов у Філадельфії, на Народні Доми у Філадельфії та висилало постійні допомоги на різні цілі в Україні.

Члени 5 Відділу у Філадельфії, Па., 1918 р.

Члени 5 Відділу у Філадельфії, Па., 1925 р.

8 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ОТЦЯ МИКОЛАЯ

Заснований у 1918 р. в Сейнт Клер, Па., один із найстарших Відділів.

9 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. КН. ЯРОСЛАВА МУДРОГО, ПАТЕРСОН, Н. ДЖ.

Відділ реорганізовано 1 лютого 1952 р. на доручення Головної Управи СУК „Провидіння“. Тимчасовою Управою проводив тодішній предсідник Головної Управи о. Володимир Білинський. Перші Загальні Збори відбулися 25 січня 1953 р. В склад Управи ввійшли: проф. Володимир Смаль-Стоцький як предсідник, Роман Микита — секретар, мігр. Євген Бобиляк — касієр.

Дохід із ювілейного свята з нагоди 40-ліття СУК „Провидіння“ в сумі 275 дол. розділено на добродійні цілі.

Відділ співпрацює з іншими організаціями і товариствами на терені Пассейку і є членом УККА.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу були: Олекса Воронка — предсідник, Роман Микита — секретар, Степан Бобиляк — касієр.

У ювілейному 1972 році в Управі Відділу були: Олекса Воронка — предсідник, Теофіл Рудницький — секретар, Віра Салевич — касієр.

10 ВІДДІЛ

БРАТСТВО „СОЮЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ“, НЮАРК, Н. ДЖ.

Один із найстарших Відділів СУК „Провидіння“, що його основними були: Преосв. Кир Сотер Ортінський, ЧСВВ, і проф. Теодозій Каськів. Первісна назва Відділу була „Товариство Руських Греко-католицьких Дяковчителів в Америці“. Згадане Т-во мало свій власний статут, виданий друком і затверджений Преосв. Кир Сотером.

В 1929 р. Товариство стало 10-им Відділом СУК „Провидіння“ під назвою „Союз Української Молоді“, щедро допомагаючи своїми пожертвами церковним і національним цілям.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Люба Вольц — предсідник, Християн Вольц — секретар.

11 ВІДДІЛ

СЕСТРИЦТВО ІМ. НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Оснований у травні 1912 року у Філадельфії, Па., заходами Владики Сотера, ЧСВВ.

Члени 7 Відділу у Філадельфії, Па., 1915 р.

Члени 11 Відділу у Філадельфії, Па.

Перша Управа Відділу: Анна Стефаник — предсідниця, члени — Т. Тимочко, Ірина Волчанська, Розалія Мороз, І. Вовчук, Р. Смужинська і П. Романюк. Управа в тому складі працювала 6 років.

Від 1939 до 1942 року в Управі були: Анна Кудлак — предсідниця, Катерина Баланецька — заступниця, Анна Бойко — секретарка, Розалія Тиха — заступниця й Ева Тарнавська — скарбничка. Контр. Комісія: Олена Лотоцька і Павлина Пономаренко. Опікунки хворих: Анастасія Стриковська і Катерина Гунчак.

Діяльність Сестрицтва була багатогранна. Влаштовувано пікніки, балі, Свят-Вечори, річні празники, служено заупокійні Служби Божі з панаходидами за померлих членкінь та відсвятковано 40- і 50-річний ювілей. Із придбаних грошей у першу чергу складано пожертви на церковні потреби та висилано на різні цілі в Україні й ЗСА.

Хворим виплачено допомог на суму 2,886 дол. За 60 літ діяльності на адміністрацію витрачено тільки 750 дол. На церковно-громадські потреби зложено 5,400 дол.

Члени Управи і Контрольної Комісії завжди брали участь у всіх релігійних торжествах і загально-громадських святкуваннях та імпрезах.

У ювілейному 1972 році в Управі Відділу працюють: Дженні Дурновська — предсідниця, Марія Демянник — секретарка і Меланія Олесь — касієрка. Контр. Комісія: Анна Насевич, Марія Насевич-Метка, Марія Сохацька. Опікунка хворих — Ева Вовчук. За час існування Сестрицтва померло 47 членів Відділу.

12 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ОТЦЯ МИКОЛАЯ, РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Оснований 5 жовтня 1913 р. при парохії св. Йосафата. Основником Відділу був тодішній парох о. Василь Меренськів, при допомозі парохіян, що ввійшли до першої Управи Відділу, а саме: о. Василь Меренськів — предсідник, Степан Ціміхуд — секретар, Іван Головка — касієр.

В першому році існування Братство мало 53 членів. Число членів постійно зростало, аж дійшло до 175, але з бігом часу з приводу роздору в парохії на гелігійному тлі число членів змаліло.

Відділ опікується не тільки хворими, але також дає запомоги у випадку потреби членам. Висота виплат хворим дійшла до 6,000 дол.

Братство було завжди дуже жертвеним і висилало пожертви в Україну, на Т-во „Рідна Школа“, на Т-во Українських Воєнних Інвалідів, на Українську Лікарню, на сироти й політичних вязнів. Кожного року Братство справляє поминки по померлих членах із Службою Богою, параставом і сорокоустами під час Великого Посту. Як виказують книги, видатки каси Братства за роки 1920 до кінця 1932 виносили 4,359 дол., з чого на допомогу хворим виплачено 2,418 дол., на народні цілі в Галичині 1,618

Члени 13 Відділу в Порт Джервіс, Н. Й.

Члени 14 Відділу у Френкфорд-Філадельфії, Па., 1934 р.

дол. і на допомогу церквам у ЗСА 323 дол. У 1938 р. Братство удержувало двох студентів із Галичини, що студіювали в Празі.

З приїздом нової еміграції в 1949 р. прибули нові члени до Організації. На будову нової школи при церкві св. Йосафата Братство зложило 1,000 дол. із своїх фондів, а члени Управи Відділу входили до комітету будови.

До 30 квітня 1972 р. в Управі Відділу були: Степан Ганушевський — предсідник, Михайло Озарук — секретар, Володимир Леник — скарбник. Голова Контр. Комісії — Михайло Мельник.

Від 1 травня 1972 р. Управу Відділу перебрали такі члени: Степан Грицуляк — предсідник, Іван Захарків — заступник, Михайло Озарук — секретар, Василь Базюк — заступник, Василь Леник — скарбник, Василь Матійчук — заступник. Контр. Комісія: Михайло Мельник — голова, Іван Теребушка і Дмитро Слупський — члени.

13 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ПОКРОВИ ПРЕСВ. ДІВИ МАРІЇ

Відділ заснований у 1913 році в Порт Джервис, Н. Й.

14 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ЙОСАФАТА, ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Оснований 11 листопада 1913 р. Ініціаторами оснування Відділу були заслужені громадяни, тепер уже покійні, Прокіп Мосьондз і Микола Дяківський. Крім них, на Основуючих Зборах був головний секретар СУК „Провидіння“ Андрій Гела, о. Володимир Довгович і о. Василь Стецюк, які враз з іншими членами-основниками, як Михайло Орляк, Іван Бойко, Василь Леськів, Еміль Леськів, Петро Шанайда, Максим Солтис, Яків Грамяк і двох членів з переступними листами з 5-го Відділу, Петро Войтовський і Петро Грамяк, вибрали нову Управу в такому складі: Микола Дяківський — предсідник, Прокіп Мосьондз — секретар, Петро Войтківський — касієр. До кінця 1944 р. стан членів Відділу був 44.

В 1915 р. основано на Френкфорді жіночий 85 Відділ, але по кількох роках його прилучено до 14 Відділу. В часі депресії Відділ розвинув велику допомогову акцію для членства та вплачував місячні вкладки за безробітних членів. 14-ий Відділ, як один із найкращих у СУК „Провидіння“, присвятив багато праці в парохії та причинився до зросту національної свідомості всіх Українців на Френкфорді, що й у майбутньому завжди були здисципліновані та радо жертували труд і гроші на церковні та національні справи.

У 1934 р. Відділ святкував 20-ліття оснування спеціальним святковим концертом і вечерию з участю хору і шкільних дітей. Слід підкреслити, що в усіх святкуваннях члени Відділу приходили з дітьми, що дало їм не

Члени 14 Відділу у Френкфорд-Філадельфії, Па., 1938 р.

Управа 14 Відділу у Френкфорд-Філадельфії, Па., 1972 р.

тільки релігійно-громадське виховання, але навчило працювати в громаді та бути щедрими для різних цілей. Це відчувається по сьогоднішній день, а при доброму проводі з такими членами можна „робити чуда“.

У 50-ліття існування Відділу видано „Пропамятну Книгу“ з нагоди Золотого Ювілею з цікавим матеріалом про життя української громади на Френкфорді, а зокрема Братства ім. св. Йосафата, що під опікою духовного провідника о. шамб. Мирослава Харини стало зразковою організацією і недаремними були великі жертви праці, посвяти і щедрості.

З-поміж різних датків на добродійні цілі, Відділ вплатив 1,000 дол. як уділ до Українського Американського Горожанського Клубу при вул. Френклін, закуплено образ св. свщм. Йосафата до парохіяльної церкви, закуплено будинок для школи та зложено щедрі жертви на будову нової церкви та величавої авдиторії, де відбуваються найкращі імпрези у Філадельфії. Попри висилання більших пожертв в Україну на різні цілі, видано понад 2,500 дол. на національні потреби в ЗСА, а зокрема на допомогу хворим членам 5,113 дол.

Одним із найбільш заслужених діячів Відділу був довголітній секретар Петро Грамяк, що помер 31 серпня 1970 р.

У ювілейному 1972 році в складі Управи Відділу були: Василь Тисак — предсідник, Микола Леськів — секретар, Вілліям Труш — скарбник, Володимир Терлецький — заступник предсідника, Михайло Грет — заступник секретаря, Марко Мишишин — член Управи. Контр. Комісія: Осип Кусень — голова, Бронислав Богдан і Лев Бучинський(†) — члени.

15 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. РОДИНИ, РЕЙНОЛДСВІЛЛ, ПА.

Оснований 29 березня 1919 р. В цьому малому містечку з кількома українськими родинами, що їх члени не живуть уже в Рейнолдсвілл, Відділ має в ювілейному році 11 членів. Першим урядовцем Відділу був дуже працьовитий і відданий справі Іван Шпак, що повних 40 років виконував різні обовязки в Управі Відділу (помер 10 грудня 1966 р.). Його функції перебрав син Іван Шпак, а секретаркою стала Марія Нельзон, його дочка, що досьогодні працює для Відділу.

Єдиною членкою Відділу з 1919 року є Катерина Шпак, мати Марії Нельзсон. Відділ виплатив своїм членам 270 дол. допомоги і кожного року паймає Службу Божу з панахидою за покійників.

Теперішня Управа Відділу: Микола Шпак — предсідник, Марія Нельзон — секретарка.

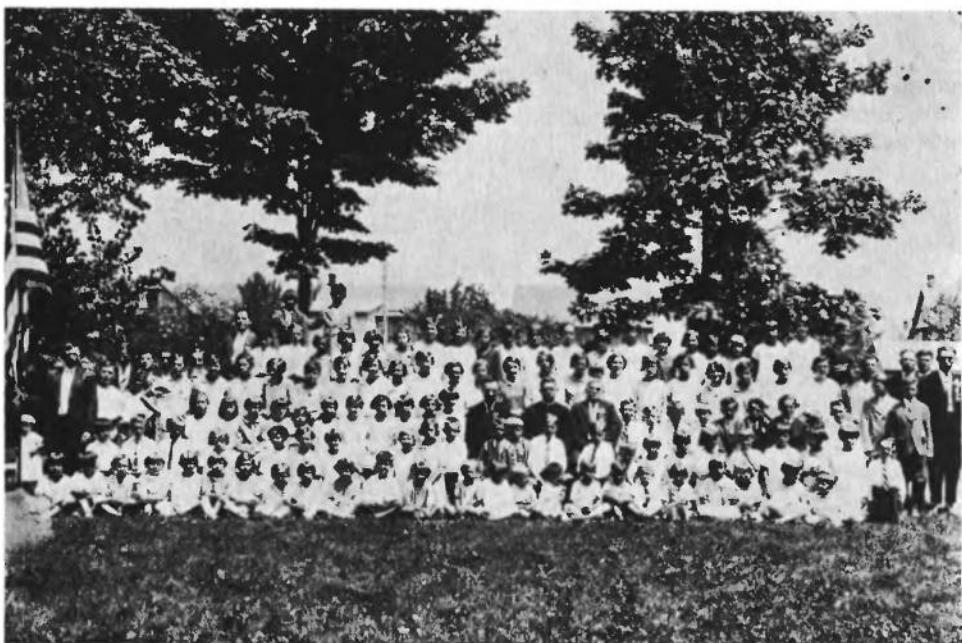
16 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. Т. ЧУПРИНКИ, ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Відділ оснований у 1951 році.

Члени 17 Відділу в Аллентавні, Па., 1918 р.

Дитячий Відділ ч. 18 в Нортгемптон, Па.,

17 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, АЛЛЕНТАВН, ПА.

Відділ основано в 1918 році.

У ювілейному 1972-му році СУК „Провидіння“ Відділ очолює Анна Кесак.

18 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. МИКОЛАЯ, НОРТГЕМПТОН, ПА.

Оснований у лютому 1914 р. за старанням о. Еміліяна Баранського, тодішнього пароха. В склад першої, тимчасової, Управи входили: о. Еміліян Баранський — предсідник, Дамян Демчук — секретар, Григорій Ко-чан — скарбник. У першому році існування Відділу було 132 члени.

На Загальних Зборах 1 лютого 1915 р. вибрано таку Управу Відділу: о. Михайло Гурянський — предсідник, Теодор Заячківський — заступник, Дамян Демчук — секретар, Конрад Дропчак — заступник, Григорій Ко-чан — скарбник, Григорій Соловій — заступник. Контр. Комісія: Григорій Лехів, Іван Кравчук, Петро Лопатчак, Василь Трус. Опікуни хворих: Андрій Семанишин, Іван Кучер, Сень Гелета. Хорунжий: Микола Єщуха. Господар: Василь Ткач.

Відділ співпрацює з церквою і місцевими організаціями.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ Відділ мав 150 членів. Склад Управи: Степан Тюктій — предсідник, Іван Прийдун — заступник, Михайло Саюк — секретар, Павлина Саюк — заступник, Гнат Багнюк — скарбник, Іван Сидор — заступник. Контр. Комісія: Антін Костів і Василь Беднарчук. Опікуни хворих: Катерина Борух і Василь Беднарчук.

На народні цілі Братство пожертвувало понад 1,900 дол.

У ювілейному 1972 році в складі Управи працюють: Павлина Ткач — предсідник, Микола Саюк — секретар, Павлина Саюк — скарбник. Контрольна Комісія: Юлія Норіх.

19 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА, У ВІЛМЕРДІНГ, ПА.

Один із найстарших Відділів. Управа Відділу в ювілейному 1972 році: Яків Польний — предсідник, Іван Барник — секретар, Маріян Б. Соро-чак — касієр.

20 ВІДДІЛ

СЕСТРИЦТВО ІМ. ВНЕБОВЗЯТТЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, МККІСПОРТ, ПА.

Відділ оснований 30 травня 1919 р. заходом о. Івана Теодоровича, тодішнього пароха, з допомогою Катерини Солян.

Члени 18 Відділу в Нортгемптон, Іла., 1915 р.

Члени 18 Відділу в Нортгемптоні, Па., 1962 р.

Перша Управа Відділу: Параска Гніздур — предсідник, Катерина Солян — секретар, Ксеня Гайдук — скарбник.

Сестрицтво давало цілий час велику допомогу церкві й опікувалося хзорими.

В час ювілейного 1972 року Управа Відділу складалася з таких членів: Ксеня Гайдук — предсідник, Марія Куницька — секретар, Текля Несторович — касієр.

21 ВІДДІЛ

БРАТСТВО СВВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА, БРИДЖТОН, Н. ДЖ.

Відділ, оснований у 1919 р., обєднував довший час понад 30 членів. Частини старших членів померла, деякі члени переїхали до інших місць-всестей і там вступили до Відділів СУК „Провидіння“. В серпні 1966 року помер довголітній секретар Василь Алексевич. Тоді, згідно з постановою Головної Управи СУК „Провидіння“ з 28 вересня 1966 р., передано протоколярно акти, книги й печатку до 92 Відділу ім. св. Миколая у Мильвіл Н. Дж., на руки предсідника д-ра Івана Куйдича і секретаря д-ра Івана Галія, в присутності представника Головної Управи дир. Івана Шарана та членів Управи Відділу. Всіх членів 21 Відділу перенесено до 92 Відділу в Мильвіл, Н. Дж.

Остання Управа Відділу в Бриджтоні, Н. Дж.: Михайло Власенко — предсідник, Василь Алексевич — секретар, Дмитро Король — касієр, Анна Лапчук, Марія Снігур і Василь Ланчук — члени.

22 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ВОЗНЕСЕННЯ ГОСПОДА НАШОГО ІСУСА ХРИСТА, В СЕЙР, ПА.

Відділ оснований у 1914 р. Перша Управа Відділу: Данько Новак, мол. — предсідник, Ілля Обух — секретар, Олекса Коцій — скарбник.

У першому році існування Відділ зріс із 14 до 45 членів. Завдяки добре зорганізованій допомозі хворим, яким уділено понад 4,000 доларів, Відділ був фінансово сильний і тому виплачував більші суми на народні та церковні цілі.

В ювілейному 1972 році в складі Управи працюють: Михайло Заборний — предсідник, Михайло Федчак — секретар, Степан Шудлик — скарбник. Контр. Комісія: Йосиф Мовчан.

23 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО, ПІТTSBURG, ПА.

Відділ оснований в 1920-их рр. заходом тодішнього пароха о. Евстахія Сидорака.

Члени 20 Відділу в МекКіспорт, Па.

Члени 22 Відділу в Сейр, Па.

Перша Управа Відділу: о. Евстахій Сидорак — предсідник, дякон-вчитель Андрій Стисловський — секретар, Пилип Жепчак — скарбник. Контр. Комісія: Дмитро Василик і Степан Войтович.

Чергова Управа: Теодор Чемерис — предсідник, Назар Король — секретар, Михайло Дудяк — скарбник. Контр. Комісія залишилася в попередньому складі. Згодом Теодора Чемериса вибрано головним фінансовим секретарем СУК „Провидіння“.

Відділ дав почин до створення Ювілейного Почесного Комітету на західною Пеннсильванію для відсвяткування золотого ювілею СУК „Провидіння“.

Членство в більшості складається з молодих людей.

В ювілейному 1972 році в складі Управи працюють: Михайло Курпіль — предсідник, Михайло Майнош — секретар.

24 ВІДДІЛ

ІМ. СВ. ДИМИТРІЯ, В КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ.

Оснований 28 вересня 1914 р. Перша Управа Відділу: Василь Маланчак — предсідник, Іван Чубатий — заступник, Іван Плевака — секретар. Михайло Марчишин — скарбник.

Відділ мав широко розвинену допомогу членству та співпрацював з іншими українськими установами.

В часі ювілейного 1972 року в Управі були: Іван Спалович — предсідник, Тереса Спалович — секретар, Павло Кавенський — скарбник.

25 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА, В СТАТЕН АЙЛЕНД, Н. Й.

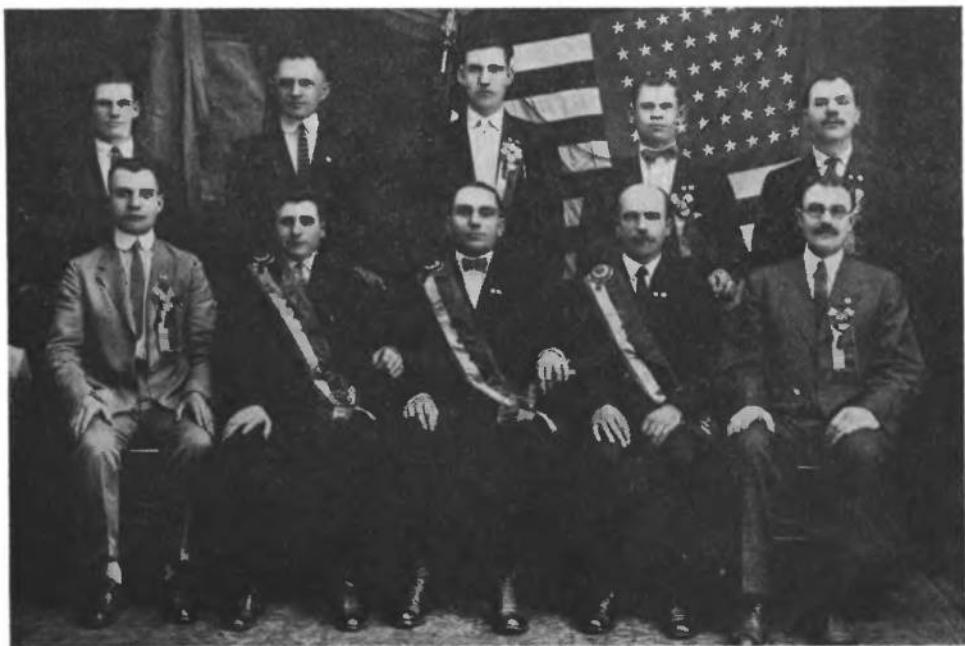
Оснований у 1914 році заходом о. Миколи Підгорецького. Перша Управа: Степан Торбин — предсідник, Петро Тіцький — секретар, Микола Маськовіта — скарбник.

В ювілейному 1972 році членами Управи були: Орест Стегній — предсідник, Михайло Гранківський — секретар, Ірина Заяць — скарбник. Члени: Григорій Ворона, Ненсі Гузар і Дмитро Олійник. Контрольна Комісія: Катерина Баран і Микола Заяць.

26 ВІДДІЛ

ПЛАСТОВИЙ ВІДДІЛ

Перший Пластовий Відділ СУК „Провидіння“, оснований 12 квітня 1952 р. в Дітройті, Миш. Підготовив оснування Відділу тодішній головний організатор мгр. Мирон Утриско в 1951 році, а зорганізував пл. сен. інж.

Члени Управи 23 Відділу в Піттсбургу, Па., 1914—1916 рр.

Члени 24 Відділу в Картереті, Н. Дж., 1938 р.

Атанас Мілянич при допомозі окружного організатора на стейт **Мишиген**, д-ра Володимира Чавса. Він же перепровадив основуючі Збори в присутності заступника головного предсідника СУК „Провидіння“ **Михайла Часса** і пароха о. Ярослава Княгиницького.

В першому році існування Відділ мав 24 членів.

Управа Відділу: Ярослав Кривий — предсідник, Едвард Козак — заступник, Ярослав Ромах — секретар, Ігор Король — касієр. Контр. Комісія: інж. Атанас Мілянич і Оксана Дуткевич.

Відділ співпрацював з парохіяльними організаціями, Відділом УККА, якого був членом, Рідною Школою, Пластом та іншими. Із своїх фондів Відділ зложив на релігійні і суспільно-громадські цілі 360 дол.

Склад Управи в 50-ліття СУК „Провидіння“ був цей самий.

В ювілейному 1972 році в Управі Відділу працювали: Ярослав Кривий — предсідник, Анатоль Ромах — секретар, Ігор Король — скарбник.

27 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТР. МИХАЇЛА, В ОРМРОД, ПА.

Відділ оснований 28 жовтня 1914 р. за старанням о. М. Гурянського. На основуючих Зборах вписалося до Відділу 28 членів, а в 1938 р. було 138 дорослих членів (крім дітей). Дня 9 лютого 1919 р. основано заходом о. М. Кузіва і Н. Щербатого дитяче Братство, до якого належало в 1938 р. 74 дітей.

Перша Управа Відділу: Володимир Коченаш — предсідник, Іван Олійник — секретар, Григорій Двуліт — касієр.

Добре зорганізована допомога хворим виказує за перших 24 роки діяльності суму 3,288 дол. запомог. На церкву св. Івана Хрестителя в Нортгемптоні зложено 450 дол. В 1919 році куплено бонд на 50 дол. на Фонд Визволення Галичини. Пожертви зложено теж на школу в Ормрод, Па., та на сиротинець у Філадельфії. Відділ оплачував частину коштів похоронів своїх членів та закупив ризи до церкви.

В ювілейному 1972 році в Управі Відділу були: Брюс Л. Сокіл — предсідник, Катерина Жіллет — секретар, Степан Сегін — скарбник. Голова Контр. Комісії — Лютер Фіскер.

28 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, В КОГОВЗ, Н. Й.

Відділ оснований 30 листопада 1914 року стараннями о. Михайла Олексіва. Перша Управа Відділу: о. Михайло Олексів — предсідник, Григорій Пипюк — секретар.

Члени Упргзи 25 Відділу в Стейплс:оні, Н. Іл., 1972 р.

Члени 27 Відділу в Ормроді, Па.

В часі оснування Відділу було 25 членів. Відділ співпрацює з Братством ім. свв. Петра і Павла, Сестрицтвом ім. Пресвятої Богородиці, Клюбом Матерів, Відділом Союзу Українок, Товариством Католицьких Ветеранів ім. св. Димитрія та Українсько-Американським Горожанським Клюбом. Відділ склав пожертви на різні національні цілі, в тому на Позичку Національної Оборони, для закріплення й оборони незалежності Галицької Держави. В 1933 вислано пожертви на допомогу голодуючим в Україні. В 1938 р. на допомогу Карпатській Україні.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу працювали: о. П. Івашів — предсідник, Ярослав Білас — секретар, Роман Галькевич — скарбник. Контр. Комісія: Йосиф Дзямба і Михайло Мазурек.

29 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ПЕРВОМУЧЕНИКА СТЕФАНА

Відділ заснований у 1916 році в Бофало, Н. Й.

30 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТР. МИХАЇЛА, В МЕКАДУ, ПА.

Відділ основано 15 листопада 1914 р. Організаторами Братства були: Михайло Поступак, Онуфрій Рифун і Іван Барнасевич.

Перша Управа Відділу: о. Іван Рубинович — почесний предсідник, Іван Барнасевич — предсідник, Гнат Брик — рекорд. секретар, Дмитро Кріль — фін. секретар. Контр. Комісія: Андрій Пухер, Лука Федатко та Павло Рифун. Опікун хворих: Онуфрій Рифун.

Ці члени Управи Відділу працювали впродовж 24-ох років, вивязувчись дуже добре із своїх обовязків. У часі 50-ліття СУК „Провидіння“ Відділ мав 134 дорослих членів і 30 дітей.

Братство висилало постійно жертви на народні цілі в ЗСА й Україні

В 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу працювали: Іван Поступак — предсідник, Антін Кріль — рекорд. секретар, Юрій Денис — фін. секретар, Михайло Ковалчик — скарбник.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Марта Шибовська — предсідник, Петро Петрунцьо — секретар і скарбник.

31 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХАНГЕЛА МИХАЇЛА. НАНТИКОК, ПА.

Відділ основано 22 листопада 1914 р. Зорганізував його на терені своєї парохії о. Мирон Данилович і на основуючих Зборах вписалося 30 членів.

Перша Управа Відділу: о. Мирон Данилович — предсідник, Михайло Челак — секретар, Теодор Свантко — скарбник.

Члени 28 Відділу в Коговз, Н. Й., 1962 р.

Члени 30 Відділу в МекАду, Па.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ Відділ мав 45 дорослих членів і 27 дітей. Відділ у першу чергу давав допомогу своїм членам на загальну суму 3,487 доларів, а на добродійні цілі зложив 200 дол. Члени Братства співпрацювали з парохією та опікувалися церквою.

В ювілейному 1972 році в Управі Відділу працювали: о. Михайло Фісанник — предсідник, Іван Світенко — секретар і скарбник.

32 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ДИМИТРІЯ, БРУКЛИН, Н. Й.

Відділ оснований у листопаді 1914 р. Зорганізував його тодішній парох о. Володимир Лотович, якого згодом вибрано головним предсідником СУК „Провидіння“. Членами-основниками Братства були: Михайло Заверуха, Дмитро Максимів, Теодор Шеремета, Дмитро Тихий, Григорій Дацко, Володимир Тимчишин, Евдокія Тимчишин, Петро Дикий, Василь Яремчук, Петро Шарко і Текля Шарко.

Перша Управа Відділу: о. Володимир Лотович — предсідник, Михайло Заверуха — заступник, Дмитро Максимів — секретар, Петро Дикий — скарбник. Контр. Комісія: Володимир Тимчишин і Василь Саїв.

Для збільшення фінансової бази Братство влаштовувало різні імпрези, як театральні вистави, концерти і пікніки. Члени брали участь в організуванні різних національних святкувань, співпрацювали з іншими церковними і світськими організаціями. Справлено братські прaporи за 250 дол., рисилано допомогу товариствам в Україні, та постійно піддержувано організації на терені ЗСА. Через дуже добре наладнання допомогової акції хворим, Відділ виплатив 2,346 дол. потребуючим членам, а на посмертну допомогу родинам виплачено понад 1,000 дол.

Розвиток Братства є заслugoю багатьох членів Управи, котрі працюють по кільканадцять років із великою жертвеністю для цілої організації. Одним із перших є Григорій Бобуляк, який на становищі рекордового секретаря працює більше як 15 років і за цей час зорганізував поважне число членів.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Теодор Косандяк — предсідник, Теодор Кишеня — секретар і скарбник. Контр. Комісія: Петро Мазуряк — голова.

33 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ОТЦЯ МИКОЛАЯ

Відділ заснований 1914 р. в Монесен, Па. Проіснував до 1964 р.

Члени 32 Відділу в Брукліні, Н. Й., 1938 р.

Члени 35 Відділу у Вотервіліт, Н. Й., 1930 р.

34 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, ЕДВАРДСВІЛ, ПА.

Відділ оснований 1 грудня 1914 р. Перша Управа Відділу: Дмитро Дмитришин — предсідник, Дмитро Лужецький і Василь Волянський — члени. Від часу оснування Відділу в Управі працювали: Максиміліан Деренюк, Микола Цебрик, Павло Газда, Олександер Лазор, Тома Запотьцький і Степан Волянський, мол.

Відділ співпрацював із церквою, кожного року служиться Заупокійна Служба Божа і Панахида за померлих членів.

У Відділі є 45 дорослих членів і 5 дітей.

У 1965 році вибрано Управу Відділу в складі: Михайло Лазор, Доротея Волянська і Йосиф Заборський.

У ювілейному 1972 році в Управі Відділу працювали: Михайло Лазор — предсідник, Доротея Ямула — секретар, Йосиф Заборський — скарбник.

35 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ЙОСАФАТА, ВОТЕРВЛІТ, Н. Й.

Відділ оснований 15 грудня 1914 р. заходом о. Мирона Стернюка та з допомогою щиріх парохіян, які не допустили до розбиття громади, а це. Івана Войціцького, Василя Мадараша, Петро Ковальчука, Теодора Яхвяка й Антона Спяка.

Перша Управа Відділу: о. Мирон Стернюк — предсідник, Іван Войціцький — секретар, Василь Магаляс — скарбник. Пізніше обовязки секретаря виконував довший час Теодор Яхвяк.

Члени Братства виявили свою стійкість і великий український патріотизм, бо в окруженні ворожих українській Церкві людей, втримали престиж Відділу та розбудували його. На допомогу хворим виплачено 1,268 доларів, на церкву пожертвовано 437 дол., а на різні народні цілі 333 дол.

В часі 50-ліття СУК „Прovidіння“ в складі Управи Відділу були: Василь Кошикар — предсідник, Михайло Сенета — секретар та Антін Спяк — скарбник.

У ювілейному 1972 році в Управі Відділу працювали: Богдан Волошин — предсідник, Ольга Сенета — секретар, Ярослав Кушнір — касієр.

36 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, СТ. БЕНЕДИКТ, ПА.

В початках його оснування працювали секретарем Відділу Станко Король, а скарбником Григорій Драгущак, в 1972 р., з уваги на мале число членів, Відділ зліквідовано, а членів перенесено до 144 Відділу.

37 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. СВІЩМ. ЙОСАФАТА В ДЖАНСОН СІТІ, Н. Й.

Відділ зорганізував у квітні 1956 р. Павло Поточняк. Спершу Відділ мав тільки 7 членів. Секретаркою була Бері Поточняк, а заступницею Вірджінія Поточняк. У часі 50-ліття СУК „Провидіння“ у Відділі було 32 члени.

Склад Управи Відділу в тому часі: Йосиф Полянський — предсідник, Бері Поточняк — секретар. Контр. Комісія: Антін Поточняк і Вірджінія Поточняк.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Йосиф Полянський — предсідник, Бетті Поточняк — секретар і скарбник.

38 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА В НЮ ЙОРКУ.

Відділ основано 4 травня 1952 р. старанням 16 членів-основників, за ініціативою головного секретаря Степана Спринського.

Перша Управа Відділу: д-р Іван Тершаківець — предсідник, Василь Захарчук — секретар, Володимир Познахівський — скарбник. Контр. Комісія: дир. Микола Комарницький — голова, Микола Турецький — член.

В першому році існування Відділ мав 63 члени. Відділ став членом УККА і Комітету Обєднаних Американсько-Українських Організацій на генеральній конференції Нью Йорку і брав участь не тільки в засіданнях, але теж у всіх імпрезах улаштовуваних іншими організаціями.

В ювілейному 1972 році вибрані до Управи Відділу: Е. Лозинський — предсідник, М. Клецор — секретар.

39 ВІДДІЛ

БРАТСТВО УСПІННЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, СЕНТРАЛІЯ, ПА.

Відділ основано в грудні 1914 р. Основниками були Семен Ковалишин і Микола Васюта.

Перша Управа Відділу: Семен Ковалишин — предсідник, Микола Васюта — секретар, Михайло Михайлечко — скарбник. Контр. Комісія: Ілька Савчук і Микола Матковський.

В першому році існування Відділ мав 23 члени. Відділ пожертвував на церкви 621 дол., а в роках 1914—1953 виплачено як допомогу хворим і їх родинам 6,498.50 дол., головно для тих, що їх члени погинули в копальнях вугілля. Управа Відділу помагала не тільки грішми, але й опікувалася дітьми і бідними.

В 50-ліття СУК „Провидіння“ Відділом проводили: Теодор Касенич і Микола Гутник.

У ювілейному 1972 році секретарем є Марія Ліпток, скарбником Микола Гутник.

40 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ДИМИТРІЯ В АЛЕКВИПІ, ПА.

Відділ оснований 10 січня 1915 р. В склад першої Управи Відділу входили: Теодор Кульчицький — предсідник, Микола Сабор — заступник, Михайло Русинко — секретар, Пантелеймон Іценко — заступник, Юліян Созанський — скарбник, Тимотер Пидик — заступник.

У першому році існування Відділ мав 21 членів. У великий мір: причинилися до розросту Відділу тодішній парох, а тепер стемфордський Владика Кир Йосиф Шмондюк. За його старанням вибудовано церковну залю з мешканням та оживлено життя в цілій парохії. Одним із членів нашого Відділу був Іван Годяк, що вступив до Братства в 1923 році як 9-літній хлопець: один із видатних фільмових акторів у Галивуді. Всі члени Відділу є парохіянами церкви свв. Апп. Петро і Павла.

З склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році входили: Йосиф Добош — предсідник, Михайло Барапік — секретар, Василь Манастирський — скарбник. Контр. Комісія: Ілля Матіаш — голова.

41 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. КН. ЯРОСЛАВА МУДРОГО, ДІТРОЙТ, МІЧ.

Побіч уже існуючого 162 Відділу СУК „Провидіння“ на терені Дітройту, 41 Відділ засновано в 1952 р. у звязку з напливом нової еміграції до ЗСА. Відданими працівниками й ентузіастами СУК „Провидіння“ в той час були: о. Ярослав Княгиницький, колишній головний радник СУК „Провидіння“ Альфред Козак і д-р Володимир Чавс. На основуючих Загальних Зборах вибрано Управу в складі: адвокат Михайло Мозола — предсідник, о. Я. Княгиницький — секретар, д-р В. Чавс — касієр, Богдан Скасків — голова Контр. Комісії. Душою і мотором 41 Відділу в цьому часі був секретар Відділу бл. п. о. Я. Княгиницький. Завдяки своїй погідності і лагідній вдачі він скоро здобув собі любов і пошану серед української спільноти в Дітройті й околиці, так що в короткому часі він зумів приєднати до 41 Відділу СУК „Провидіння“ 327 членів. Коли ж у звязку з душпастирською працею о. Я. Княгиницького перенесено в 1958 р. до Ютики, тоді обовязки секретаря перебрав Володимир Брэзден. Тому, що деякі члени Управи 41 Відділу виїхали з Дітройту або відійшли у вічність, склад Управи змінився. Предсідником вибрано надальше адв. Михайла Мозолу, який уже 20 літ сповняє цей обовязок і якого, завдяки заслугам і громадській праці, вибрано радним до управи міста Гемтремк. Обовязки секретаря сповняє Володимир Брэзден, скарбника — Василь Антонюк. Голова Контр. Комісії — Михайло Ласка.

Члени 43 Відділу у Виппані, Н. Дж., 1962 р.

Управа 44 Відділу ім. Степана Бандери у Філадельфії, Па., 1972 р.

За час свого існування 41 Відділ усе брав активну участь у наших релігійних і національних святкуваннях та являвся спонзором ювілейних імпрез у Дітройті.

42 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. СВІЩМ. ЙОСАФАТА У ВІЛКС БЕРРІ, ПА.

Відділ основано в 1931 р. Першим предсідником був о. Іван Кутський, заступником предсідника Микола Яриш, секретарем Павло Бонк і скарбником Василь Гайз.

У черговій каденції предсідником був Юрій Лучишин, секретарем Іван Надольний і скарбником Степан Адамович.

У ювілейному 1972 році в Управі Відділу були: Марія Ваславська — предсідник, Іван Надольний — секретар і скарбник.

43 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ У ВИПАНІ, Н. ДЖ.

Відділ основано 20 січня 1915 р. при церкві св. Отця Миколая, якої парохом був тоді о. Євген Сидорак. Організацію Відділу зайнялися о. Євген Сидорак і Василь Гвоздь. Членами-основниками Відділу були: Василь Гвоздь, Іван Бобик, Іван Юрич, Дмитро Кіцак, Михайло Клепач, Марія Клепач, Антін Зятик, Катерина Зятик, Дмитро Жураківський, Андрій Кавчак, Олена Кавчак і Анна Юрич.

Перша Управа Відділу: Василь Гвоздь — предсідник, Іван Бобик — секретар, Іван Юрич — скарбник.

Біля Відділу гуртувалось усе життя парохії. Стан членів у першому році існування 15.

До 1947 року члени Відділу вплачували по 50 центів місячно і на випадок недуги одержували по 6 дол. тижнево. Пізніше змінено вкладку на 5 центів і на випадок затяжної недуги, член діставав запомогу з Фонду Бідних СУК „Прovidіння“. За 45 років виплачено 1,725 дол. До часу зміни висоти вкладки, Відділ виплатив 3,750 дол. запомоги.

Коли в 1920 році число родин збільшилося до 15, виринула потреба побудови церкви. Заходом члена Відділу Дмитра Кіцака, фірма МкЕван подарувала 2-акрову площа під будову церкви, а кожна родина зложила по 25 дол. Вже в 1941 році побудовано церкву за 2,000 дол., а згодом парохіальну залю за 4,000 дол.

Початки історії 43 Відділу можуть бути гарним прикладом, як мала громада відданих справі парохіян зуміла придбати церкву і залю, де концентрувалося усе церковно-громадське і культурно-освітнє життя. Згодом, як стан парохіян зріс, заходом о. Мирона Созанського почалася підготова до побудови більшої церкви, а в 1949 році, в часі душпастирювання

Члени 45 Відділу в Піттсбургу, Па., 1962 р.

Члени 47 Відділу в Ню Кенсінгтоні, Па., 1962 р.

о. Теодора Пришляка, закінчено будову церкви і відновлено дім для священика коштом 50 тисяч дол. На цю суму Відділ зложив 15,000 долярів із власних ощадностей, а на суму 20,000 затягнено позичку в СУК „Прovidіння“. Член Відділу Дмитро Надводний пожертвував 7 акрів землі, за що громада удержувала його 16 років до глибокої старості і по смерти на його могилі поставила памятник.

У 50-ліття парохії і Відділу, стан громади був 65 родин і 20 самітніх, не тільки з Випані, але з цілого Моррис Кавні.

За час існування Відділу духовними провідниками Відділу були: о. Євген Сидорак, о. Е. Бартош, о. Л. Левицький, о. Іван Дороговіч, о. Іван Стаж, о. Строцький, о. Степан Маланяк, о. Мирон Созанський, о. Дмитро Лаптуга, ЧНІ, і о. Осип Панасюк.

Склад Управи до 3 листопада 1972 р.: Михайло Присташ — предсідник, о. Осип Панасюк — секретар, Петро Зятик — скарбник.

Головою Контр. Комісії був Василь Гвоздь.

У ювілейному році СУК „Прovidіння“ вибрано Управу Відділу в такому складі: Петро Зятик — предсідник, о. Осип Панасюк — секретар, Іван Гузюк — скарбник. Голова Контр. Комісії — Василь Гвоздь.

44 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СТЕПАНА БАНДЕРИ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, ПА.

Відділ основано 22 серпня 1962 р. Перша Управа Відділу: д-р Богдан Сілецький — предсідник, Мирослав Солтис — заступник, д-р Ярослав Бернадин — секретар, Віра Трицєцька — скарбник, Ніна Туренко — член. Контр. Комісія: д-р Петро Мірчук — голова, Євген Білинський і Оксана Романенчук — члени.

У першому році існування Відділ мав 94 члени. Члени Відділу працюють у громадському секторі, та є жертвенні на церковні й народні цілі.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: д-р Богдан Сілецький — предсідник, Олена Казанівська — секретар і скарбник.

45 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ЛИЦАРІВ СВ. ЮРІЯ В ПІТTSBURGU, ПА.

Братство основано 16 травня 1909 р. Основниками Братства були: Дмитро Маційовський, Степан Маційовський, Н. Ноберський, П. Крайник і П. Франчак. До 1914 р Братство належало до Руського Народного Союзу, а по конвенції в стейті Огайо Братство перейшло в січні 1915 р до СУК „Прovidіння“

Перша Управа Відділу: Степан Маційовський — предсідник, Йосиф Машляник — заступник, Дмитро Маційовський — секретар, Петро Фран-

чак — скарбник. Контр. Комісія: Володимир Стадник, Северин Кос і Матвій Заневчак.

Відділ співпрацює з церквою св. Юрія та з усіма організаціями на терені Піттсбурга і став промотором громадського життя в терені, де відбуто цілу низку імпрез. Із своїх фондів Відділ зложив понад 500 доларів датків на суспільно-громадські цілі.

У 50-ліття Відділу в Управі Відділу були: Михайло Тимочко — предсідник, Олекса Баран — заступник, Михайло Федорів — секретар і скарбник. Контр. Комісія: Михайло Сеньо і Михайло Федорів.

Стан членів у першому році існування 21, а в ювілейному 81.

Склад Управи Відділу в ювілейному році: Михайло Тимяк — предсідник, Олег Баран — заступник, Степан Ватчек — секретар і скарбник, Михайло Федорів — заступник. Контрольна Комісія: Іван Свік, мол. і Михайло Сенько.

46 ВІДДІЛ

ТОВАРИСТВО „ЗАПОРОЗЬКА СІЧ“

Відділ оснований 25 січня 1913 р. в Асторії, Н. Й., стараннями Івана Маланчука і Самуїла Подольського.

Перша Управа Відділу: Григорій Крейдич — предсідник, Григорій Голуб — заступник, Єфрем Подольський — секретар, К. Петрів — касієр. Контр. Комісія: пп. Грегош і Морозович.

Відділ співпрацював із парохією та всіми громадськими організаціями у спільніх концертах, аматорських виставах, забавах і багатьох інших імпрезах, як посвячення церкви й Дому СУМА.

Попри пожертви на різні цілі в Україні й ЗСА, Відділ дав на будову церкви ім. Чесного Хреста в Асторії 1,000 дол.

Склад Управи в ювілейному 1972 році: Володимир Врублевський — предсідник, Іван Вітюк — секретар, Володимир Врублевський — касієр.

47 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО

Відділ основано 9 квітня 1921 р. в Нью Кенсінгтон, Па. Основниками були Василь Калиновський і Петро Любчик.

Перша Управа Відділу: Йосиф Стасів — предсідник, Іван Федан — секретар, Павло Скочилас — скарбник.

У першому році існування Відділ мав 12 членів, а в ювілейному році — 92.

Відділ співпрацює з парохією і кожного року уділює із своїх фондів суму 200 дол. на удержання церкви і парохіяльної школи.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу працювали: Євген Нарожняк — предсідник, Михайло Швець — секретар, Євген Прокопчик — скарбник. Заходом членів Відділу перебудовано стару церкву на залю, яку продано й вибудовано нову церкву.

Склад Управи в ювілейному році: Євген Горачук — предсідник, Михайло Швець — секретар, Володимир Прокопів — скарбник.

Контрольна Комісія: Михайло Подольський — голова.

48 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ПРЕОСВ. КИР СОТЕРА ОРТИНСЬКОГО, ЧСВВ

Відділ основано 1953 року в Сан Джозеф, Мо., за ініціативою головного секретаря СУК „Провидіння“ Степана Спринського.

Перша Управа Відділу: Михайло Форович — предсідник, Р. Шавінський — секретар, М. Сервас — скарбник. Контр. Комісія: Антін Галамор.

У ювілейному 1972 році Управу Відділу очолював Роман Шавінський, секретар.

49 ВІДДІЛ

БРАТСТВО „ВІЛЬНІ КОЗАКИ З-НАД ПРУТА“

Відділ оснований у 1916 році при парохії св. Отця Миколая в Майнберсвіл, Па. Основниками були: Йосиф Спольський, Юрій Дронюк та Йосиф Вайда.

У першому році існування було 49 членів.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ склад Управи: Вернард Гонтарчик — предсідник і секретар, Андрій Мазик — скарбник.

Склад Управи в ювілейному 1972 році: Вернард Гонтарчик — секретар, Андрій Мусік — скарбник.

50 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХАНГЕЛА МИХАЇЛА

Оснований у 1915 році в Перт Амбой, Н. Дж. Основниками були о. Йосиф Чаплинський і Михайло Хрін.

Перша Управа Відділу: Михайло Хрін — предсідник, Іван Яремко — заступник, Михайло Белнів — секретар, Іван Пароца — скарбник.

Контр. Комісія: о. Йосиф Чаплинський, Григорій Бабин і Григорій Гелета.

Відділ опікувався хворими, виплачено 1,100 дол. на допомоги, на церкву і сиротинець 200 дол., пожертви на Україну 100 дол.

Управа 52 Вілділу в Кемден, Н. Дж., 1962 р.

Від 1949 до 1972 року предсідником був Іван Когут (20 років працював в Управі Відділу), секретарями — Пилип Щуцький (16 років), Володимир Гладич, а пізніше Анастасія Ковалюк, що приєднала 38 членів.

Склад Управи в ювілейному 1972 році: Віліям Леман — предсідник, Анастасія Ковалюк — секретар. Контр. Комісія: о. шамб. Степан Сулик, Петро Стаків. Стан членів 81.

51 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Основане 1894 р. в Елмайра Гайтс, Н. Й., заходом Олекси Курила, Косми Мовчана і Петра Лепака, як Відділ тодішнього „Руського Народного Союзу“.

У 1915 році Братство перейшло до „Провидіння“. В Управі Відділу були тоді: Василь Юрчак — предсідник, Іван Мосьпан — рекордовий секретар, Йосиф Заремба — фінансовий секретар, Михайло Кулинич — скарбник.

Відділ виплатив своїм членам до 1938 року 3,840 дол. запомоги в часі недуги та 2,000 дол. посмертної допомоги. На добродійні цілі жертвувано в тих роках 1,122 дол.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу були: Микола Маєра — предсідник, Франк Гарчишин — секретар, Данило Мисник — скарбник.

У ювілейному 1972 році Відділом проводять: Франк Гарчишин — секретар і Микола Маєра — скарбник.

52 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. МИХАЇЛА

Відділ оснований 2 березня 1913 р. в Кемдені, Н. Дж., на поклик Пресв. Кир Сотера Ортінського, ЧСВВ.

Перша Управа: Петро Завойський — предсідник, Андрій Хадай — заступник, Василь Табарахнюк — секретар, Степан Бакай — заступник, Василь Хиль — скарбник. Стан членів у першому році діяльності 17. В ювілейному 1923 році закуплено церкву ім. св. Михаїла, де первім пастором був о. Іван Волощук.

Члени Відділу походили в більшості з Самбірщини й околиць Ліська та працювали в корабельних доках і важкому промислі, а жіноцтво переважно в тютюневому промислі. Ще сьогодні на довколишніх цвинтарях білять хрести пionерів українських поселень — Завойських, Лампіків, Сенишинів, Гадиняків та інших.

Відділ є членом УККА і хоч невеликий числом, але завжди йшов в авангарді тих, що працювали і були жертвені для української справи,

Члени 51 Відділу в Елмайра Гайтс, 1938 р.

Управа 55 Відділу в Чікаго, Ілл., 1972 р.

головно для організацій в Україні. Відділ закупив бонди Уряду ЗО УНР, як також жертвував на потреби Карпатської України. В 50-их роках вислано афідавіти для родин скитальців, які стали по приїзді членами нашої Організації.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу були: Степан Хадай — предсідник, Степан Панасюк — заступник, Микола Рудницький — секретар; члени: інж. Микола Ромах, Юрко Полічук. Контрольна Комісія: Степан Соловій і Франка Журавинська. Духовним провідником був парох о. д-р Ісидор Нагаєвський.

Від 1916 року предсідником був Петро Завойський, а секретарем Степан Хадай.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Микола Ромах — предсідник, Тарас Галушка — секретар і скарбник.

53 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ, ЛЮДЛОВ, ПА.

В Управі Відділу в ювілейному 1972 р. працювали: Андрій Окрух — предсідник, Іван Дзюбан — секретар.

54 ВІДДІЛ

БРАТСТВО СВВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА

Відділ оснований у 1917 році в Оліфант, Па.

Першим секретарем був Микола Височанський, що працював на тому становищі до 1957 р., себто 40 років, і був упродовж 20 років головним радним СУК „Провидіння“. В часі його недуги секретарство вів Андрій Бараник, а відтак Микола Мартинюк.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Зенон Максимів — предсідник, Микола Мартинюк — секретар, Микола Височанський — скарбник.

55 ВІДДІЛ

ІМ. О. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

Відділ оснований у 1915 році в Чікаго, Ілл. Основником Відділу був тодішній парох Чікага, о. Микола Струтинський.

Членами-основниками Відділу були: Ісидор Левтюх, Олекса Тимуш, Йосиф Брошиловський, Іван Габро, Іван Чергавий, Олекса Дорота, Йосиф Федун, Панько Пакиш, Дмитро Єсник, Іван Савків, Симеон Волошинович, Іван Креховецький, Іван Козак, Марія Левтюх, Параска Дмитрів, Степан Фута, Роман Ганчар, Іван Сітарський, Андрій Гаркала і Йосиф Литвин.

55-ий Відділ був одним із найбільших у СУК „Провидіння“, вів широку національно-політичну діяльність, висилаючи меморіали і протести до Державного Секретаріату у Вашингтоні, до Мирової Конференції в Парижі та до Ліги Націй у Женеві з домаганням звільнення українських земель з-під ворожих окупацій і проти анексії українських земель Польщею.

Подібні заходи не припинилися в справі т. зв. „пацифікації“ українських земель у Польщі та штучного голоду в Україні в 1933-34 роках.

Відділ розвинув живу акцію в справі збірок для Карпатської України і дав велику допомогу переселенчій акції нової еміграції до ЗСА, для якої не тільки вислано потрібну кількість афідавітів, але підшукувано мешкання й працю.

Згідно з циферним зіставленням, то на саму допомогу хворим і родинам померлих виплачено 16,542.00 дол., а на церковно-громадські цілі жертвувано 4,870 дол.. (Від заснування до кінця 1971 р. померло 155 членів, а стан у часі ювілейного року є понад 500 членів, бо багато членів вибуло з виплаченими полісами).

На церкву св. О. Миколая пожертвувано понад 1,000 дол., а також вислано більші суми: на будову школи при церкві св. О. Миколая, на семінарію в Стемфорді, на Український Катол. Допомоговий Комітет, на УККА, на памятник Т. Шевченкові у Вашингтоні, на Сиротинець у Філадельфії, на Українську Виставку в Чікаго, на Світову Виставку в Нью Йорку, на Гетьманську Організацію, на Пласт, СУМА і ювілейний памятник хрещення України. В Україні закуплено частину гори в Підлісю під памятник Маркіяна Шашкевича, патрона Відділу, та висилано по жертви на Рідину Школу, на Інвалідів, на Музей Визвольної Боротьби в Празі й ін.

Поруч світлих моментів переживав Відділ і поганий час занепаду під час економічної депресії в ЗСА. Тоді Відділ мав завжди добре поради і моральну опіку від парохів церкви. До особливої вдячності члени зобов'язані бл. п. о. Михайліві Кіндієві і о. Сильвестрові Журавецькому, ЧСВВ.

В часі 40-ліття Відділу в складі Управи були: Семен Боняківський, інж. Ілля Семянчук, Євген Команишин, Петро Лучків, Володимир Савка. Контр. Комісія: Михайло Семкович, Йосиф Попіль, Іван Галушка й Ілля Червінський.

Управа Відділу в ювілейному 1972 році: Олександер Атановський — предсідник, Юрій Пик — заступник, Євген Команишин — секретар, Іван Степанець — рекорд. секретар, Нестор Филипович — скарбник. Контр. Комісія: Павло Костів, Іван Саргадій та Ілля Червінський. Опікууни хворих: Варвара Котула й Олекса Шкодин. Хорунжі: Ілля Місюрак і Петро Сивульський.

56 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. РОЖДЕСТВА ПРЕЧИСТОЇ БОГОРОДИЦІ

Відділ оснований у 1915 р. в Редінгу, Па., за ініціативою Луки Терефенка, Івана Оріховського й Томи Мельника.

Перша Управа Відділу: Лука Терефенко — предсідник, Іван Оріховський — секретар, Тома Мельник — скарбник. Контр. Комісія: Станислав Рапак, Микола Крупа і Василь Шеляк.

У початках існування Відділу було 15 членів, але в скорому часі стан зрос до 75, бо майже в кожній родині, що належала до парохії, був при наймні один член Відділу. З приводу релігійної боротьби й роздору в громаді Відділ підупав, але завдяки тодішній Управі, а головно секретареві Іванові Лагоді, що своєю солідністю в праці здобував довіру в парохії, вдержано стан на поземі потрібному до існування. В 1955 р., за пароха о. Володимира Коваля та головного секретаря СУК „Провидіння“ Степана Спринського стан членства подвоївся і Відділ почав гарно розвиватися. Предсідником тоді був Тома Мельник, секретарем Степан Кіцелюк, скарбником Іван Когут і заступником Антін Макара.

Дня 16 лютого 1966 р. помер довголітній секретар Відділу Іван Лагода, один із провидінських пionерів.

У ювілейному 1972 році в склад Управи Відділу входили: С. Кілик — предсідник, Степан Кіцелюк — секретар, Антін Макара — скарбник.

57 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. СВІЩМ. ЙОСАФАТА В БЕТЛЕГЕМ, ПА.

Основниками були члени першої Управи Відділу, а саме: Дмитро Флісник — предсідник, Михайло Яворський — рекорд. секретар, Олекса Запаржоний — скарбник. Контр. Комісія: Михайло Паламар і Михайло Лагіш.

У першому році існування Відділ мав 24 членів, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ — 67.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Олекса Перок — предсідник, Євген Михайлів — секретар, Нестор Корчевий — скарбник. Контрольна Комісія: Максим Парашак, Гнат Балазюк і Волод. Загвоцький.

58 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ

Відділ оснований у 1916 р. в Пассейку, Н. Дж., заходом групи членів-основників у проводі із заслуженим та ідейним працівником Сергієм Віньярським, що є головою Відділу від 1917 року.

У першому році існування Відділ мав 85 членів.

Управа 56 Відділу в Редінгу, Па., 1966 р.

Члени 57 Відділу в Бетлгем, Па., 1962 р.

Як братська установа, Відділ у початках своєї діяльності обмежувався допомоговою акцією для членства та співпрацював з парохією св. О. Миколая. Згодом члени Відділу й Управи стали ініціаторами різних імпрез і на терені громади Пассейк здобули почесне місце. З приїздом нової еміграції в 1949—1955 рр. українська громада збільшилася і створено нові товариства й організації. Постала велика народня школа при католицькій парохії св. О. Миколая з 300 учнями, організація молоді Пласт із 150 членами, закуплено дім для ООЧСУ і СУМА „Українська Централі“ та оживилась діяльність у Народному Домі, де примістилося Т-во „Самопоміч“ і Кредитова Кооператива „Самопоміч“. Хор „Боян“ поповнився новими співаками, розвинув працю 70 Відділ СУА та постала нова організація ООЧСУ й Обєднання Жінок ОЧСУ. Всі товариства й організації обєдналися у Відділі УККА.

Завдяки громадській праці та пропагандивній акції тодішнього пароха й головного предсідника СУК „Провидіння“ о. Володимира Білинського та невтомного організатора округи Пассейк Теофіля Рудницького, в 1950—1955 рр. Відділ значно розрісся і треба було його поділити на дві частини — „А“ і „Б“, що було практичним під кожним оглядом, але залишено одну Управу для обидвох Відділів. Згодом створено ще 104 Відділ у сусідньому Патерсоні і 9 Відділ для американської молоді українського походження. Всі Відділи мали разом понад 500 членів.

Управа Відділу присвячувала багато уваги й праці ширшій діяльності, влаштовуючи цілій ряд удалих імпрез, як „День Скитальця“ в 1953 р. та інші, з ціллю пригадати всім про їх обовязок допомогти тим, що залишилися в Європі. Це спонукувало інші організації й товариства пажувати свою діяльність. У 40-ліття СУК „Провидіння“ в 1952 р. влаштовано велику імпрезу разом із 9 Відділом та з участю хору „Думка“ з Нью Йорку, що дало поважний прихід на цю ціль. Дохід з усіх імпрез ішов на допомогу скитальцям. Співпрацюючи з Українським Католицьким Допомоговим Комітетом у Стемфорді, переведено зборки на допомогу хворим, а звязуючись з ОбВУА у Філадельфії, зборки на українських інвалідів давали завжди гарний вислід.

На допомогу хворим видано 1,925 дол., на церкву й школу 770 дол., на залишенців в Європі 681.50 дол., крім цього на інші цілі, як, напр., із зборок вислано на Українських Інвалідів 1,991.10 дол., даток від Відділу 130 дол.; на „Народній Фонд“ зібрано 6,452 дол., а даток Відділу 140 дол., на фонд „Діти Дітям“ через радіовисильню П. Мельника вислано 200 дол., а на пресовий фонд „Америки“ 150.46 дол. і ін.

Відділ провадив завжди дуже корисну діяльність для своєї парохії, а зокрема для цілої української громади, співпрацюючи з Відділом УККА та іншими організаціями.

Склад Управи в ювілейному 1972 році: Сергій Віньярський — предсідник, Іван Рудакевич — заступник, А. М. Скопяк — секретар, Теофіль Рудницький — скарбник. Контр. Комісія: Іван Добко.

Члени 58 Відділу в Пассейку, Н. Дж., 1962 р.

59 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. СТЕПАНА В КОТСВИЛ, ПА.

Відділ проіснував до 1936 р. Секретарем був Василь Чернецький.

60 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА

Відділ оснований у 1923 р. в Шамокіні, Па.

Перша Управа Відділу: Іван Глова — предсідник, Олекса Дроздяк — фінансовий секретар.

У першому році існування у Відділі було 49 членів.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи були: Олена Гак — предсідник, Марія Керц — заступник, Іван Коколес — секретар, Віра Курило — скарбник. Контр. Комісія: о. Ісидор Сохочський, Олена Глова, Надія Войтович. У тому часі Відділ мав 21 членів, у тому 3 позамісцевих.

Склад Управи в ювілейному 1972 році: Олена Гак — предсідник, Іван Коколес — секретар, Гопс Войтович — скарбник.

61 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. МИТР. КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Відділ оснований 20 вересня 1952 р. в Денвер, Колорадо. Основником був Володимир Олексюк із Чікага, за ініціативою і допомогою головного секретаря СУК „Провидіння“ Степана Спринського.

Перша Управа Відділу: д-р Володимир Юзвяк — предсідник, Катерина Суліван-Раджерс — заступник, Осип Мотник — секретар, Розалія Клепак — скарбник. Контр. Комісія: д-р Григорій Завадович і Михайло Гончарський.

У першому році існування Відділ мав 44 члени. Відділ попри свою братську діяльність допомоги членам, співпрацював з іншими організаціями на терені Денверу, а передовсім з Відділом УККА, куди належало 42 члени Відділу.

Управа присвячувала багато праці на пропаганду ідей СУК „Провидіння“ поміж парохіянами, відвідуючи їх по домах та лікарнях.

Заходом членів Управи влаштовано доповіді на релігійні й суспільні теми. В десяті роковини смерти свого Патрона влаштовано Академію, в якій взяло участь усе громадянство. Управа Відділу вислава прохання до головного постмастера в справі поштової марки в честь Т. Шевченка, зорганізувала мистецьку виставку в Льюретто Гітц каледжі. Переведено збірку одягу для залишенців, зорганізовано коляду та вислано 444.35 дол. на Український Католицький Університет у Римі.

Управа й члени 61 Відділу в Денвері, Колорадо, 1972 р.

Управа й члени 64 Відділу в Сейнт Пол, Мінн.

У часі 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу були: мгр. Орест Колтунюк — предсідник, Осип Мотник — фін. секретар, Тадей Гуль — скарбник. Контр. Комісія: Роман Кочержук, Ярослав Нижник, Степан Чайківський.

Стан членів 56.

В ювілейному 1972 році Управа Відділу була в тому самому складі, але в Контрольній Комісії були Катрин Раджерс і Стефанія Дутчак.

62 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА В ГРІНВІЧ, КОНН.

Відділ проіснував до 1965 р. Секретарем був Тома Гречкович.

63 ВІДДІЛ

ІМ. МИТР. КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Оснований 22 лютого 1953 р. в Гемпстеді, Н. Й., заходом тод. організатора Округи Нью Йорк, Степана Спринського, при допомозі місцевих членів-основників: ред. Михайла Островерхи, М. Курчака, В. Шпачинського і В. Винницького.

Перша Управа Відділу: В. Шпачинський — предсідник, мгр. А. Сваричевський — секретар, В. Винницький — скарбник. Контр. Комісія: ред. Михайло Островерхий Юлія Курчак. У першому році існування Відділ мав 23 члени.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи були: Микола Курчак — предсідник, Уляна Сваричевська — секретар, Яким Курчак — скарбник. Контр. Комісія: о. Володимир Паска, Софія Романюк, Василь Винницький.

Відділ співпрацював із другими організаціями й є членом УККА.

У ювілейному 1972 році в склад Управи входили: Микола Курчак — предсідник, Йосиф Сидор — секретар, Степан Коханівський — скарбник. Контр. Комісія: мгр. Атанасій Сваричевський.

64 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ПЕРВОМУЧЕНИКА СТЕПАНА

Відділ основано в 1952 р. в Ст. Пол, Мінн., заходом тодішнього пароха о. Володимира Смулки і Степана Луцика, що сповняв обовязки фінансового секретаря Відділу впродовж 10 років.

Перша Управа Відділу: Степан Михайлонка — предсідник, Павло Воробій рекорд. секретар, Володимир Білецький — фін. секретар. Контр. Комісія: Степан Луцик і Григорій Кузь.

Управа й члени 66 Відділу в Балтиморі, Мд.

Члени Комітету Академії у прославу Слуги Божого Митрополита Андрея, влаштованої
67-им Відділом у Нью-Брансвік, Н. Дж., 13 грудня 1959 р.

На Загальних Зборах 23 лютого 1964 р. створено братську касу і перебрано Управу Відділу в такім складі: Степан Михайльонка — предсідник, Павло Воробій — секретар, Володимир Білецький — фін. секретар. Контр. Комісія: Григорій Кузь, Ольга Луцик і Михайло Гук.

Склад Управи в ювілейному 1972 році: Григорій Кузь — предсідник, Володимир Білецький — секретар і скарбник.

65 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА

Відділ основано 4 квітня 1915 р. в Палмертон, Па.

Склад першої Управи Відділу: Василь Саган — предсідник, Петро Чаплинський — секретар, Лев Кремпа — скарбник.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу були: Теодор Верзюк — предсідник, Степан Селіський — секретар, Іван Бетла — скарбник.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Іван Бетла — предсідник, Степан Селіський — секретар, Теодор Верзюк — скарбник.

66 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА

Відділ основано 1 червня 1929 р. в Балтимор, Мд. Зорганізував його парох о. М. Колтуцький і провадив його як секретар один рік. Від 1930 р. перебрав секретарство Петро Боднар і в скорому часі приєднав нових 70 членів. На бажання Загальних Зборів Відділ не провадив постійної допомогової каси для хворих чи потребуючих, а уділяв у міру потреби відповідні допомоги. Також переводжено збирки на різні церковні й громадські цілі.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ до Управи Відділу вибрано: Петро Боднар — предсідник, о. Василь Маньоський — заступник, Володимир Чорнодольський — секретар, Степан Купчик — заступник, Юлія Маньоська — скарбник, Петро Щипак — заступник. Опікуни хворих: Осип Пришляк і Лев Петрусів. Контр. Комісія: Михайло Вацлавів і Володимир Курило.

У ювілейному 1972 році в складі Управи були: Микола Турік — предсідник, Володимир Чорнодольський — секретар, Василь Верний — скарбник. Голова Контр. Комісії: Михайло Вацлавів.

67 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. МИТР. КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Відділ основано в 1953 р. в Ню Брансвіку, Н. Дж., за ініціативою о. пароха Василя Танчака і з допомогою головного секретаря СУК „Провидіння“ Степана Спринського.

Управа й члени 68 Відділу в Акроні, Огайо, 1915 р.

Управа 68 Відділу в Акроні, Огайо, 1972 р.

Перша Управа Відділу: Іван Микитка — предсідник, Євгенія Цісик — секретар, Юліян Тарнавський — скарбник, який до часу вибору Управи вів ціле діловодство Відділу. Контр. Комісія: Павло Савка і Роман Беднарський. У початках Відділ мав 12 членів, у тому 3 дітей.

До 1958 року не було зasadничих змін у Відділі. Із зростом і рухом членства, на Загальних Зборах вибрали до помочі заступників предсідника: Романа Федишина, Михайла Луцева, Луку Стефанчака й Осипа Подоляка. По відході Романа Беднарського до Філадельфії вибрано Михайла Луцика, а згодом Любомира Ратича членами Контр. Комісії. В тому часі, завдяки жертвенній праці скарбника Юліяна Тарнавського, членство зросло до 40 осіб, у тому 14 дітей.

Від 1958 до 1963 року скарбником був Осип Подоляк, а заступником предсідника став до 1964 року інж. Олег Ратич.

Склад Управи в 50-ліття СУК „Провидіння“: Богдан Тарнавський — предсідник, Марія Слободян — заступник, Євгенія Цісик — секретар, Осип Подоляк — скарбник. Контр. Комісія: о. радник Василь Танчак, Любомир Ратич, Михайло Луцик. Відділ обєднував тоді 72 члени.

Праця Відділу йшла цілий час по лінії допомоги церкві, при тісній співпраці з о. парохом і прицерковними організаціями. Члени Відділу включалися теж у громадську працю. Дня 13 грудня 1959 р. заходом Відділу влаштовано святочну Академію в честь Патрона Відділу Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького.

В Управі Відділу в ювілейному 1972 році працювали: Богдан Тарнавський — предсідник і секретар, Євгенія Цісик — скарбник.

68 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

Відділ основано 30 травня 1915 р. в Акрон, Огайо, за пароха о. радн. Чапельського, що доїджав з Клівланду. Основником Відділу був Михайло Стельмах, родом із села Ясінь, пов. Лісько.

Перша Управа Відділу: Михайло Стельмах — предсідник, Теодор Бааран — заступник, Володимир Поливка — секретар, Василь Пацкань — заступник, Григорій Пішечко — скарбник, Михайло Дулепка — заступник, Теодор Галамай — капітан. Контр. Комісія: Іван Мазенкевич і Микола Шквара. Опікун хворих: Іван Мінько, прaporonoсець: Теодор Галамай, дверник: Константин Сироїд.

Стан членів у першому році існування 17, а в ювілейному — 102.

Перші Українці-поселенці осіли в Акрон перед 1900 роком, а в роках 1912—1915 з числа близько 500, збільшилося в роках 1916—1918 до двох тисяч. Акрон став осередком ґумової індустрії і багато Українців покинуло копальні в Пенсильванії і переїхали туди, де була легша праця та більші заробітки. До найбільш заслужених членів Відділу належить Теодор Бааран, родом з Устрик Долішніх, пов. Лісько, який від 1924 року

жертвенно працював в Управі Відділу як секретар. Від 1924 р. був вибраний головним радним СУК „Провидіння“ і працював до 1966 р. На признання й пошану за діяльність у Братстві заслужили собі також інші провидінські патріоти, як Михайло Стельмах, Володимир Поливка, Микола Шквара, Яків Іваницький, Теодор Мосійовський, Василь Воляник, Микола Сорока й інші.

Дня 30 травня 1930 р. Братство відзначило 15-ліття свого існування. В Божественній Літургії й Панахиді по померлих членах взяли участь о. Лев Левицький із Клівленду, о. Лев Сембраторович із Дітройту й о. Мирон Данилович з Янгстенвуду. Відтак посвячено прапор Відділу. В святі взяли участь всі українські товариства і Відділи „Провидіння“ з Акрону й околиці, які перейшли в поході з церкви до залі, де відбувся спільнний обід, а відтак театральна вистава, яку відограли гості з Дітройту.

Численні пожертви Відділ пересилав на Т-во „Рідна Школа“ й Т-во Українських Інвалідів у Львові, на поводян і на читальню „Просвіти“ в Бусовиськах, Галичина. В ЗСА пересилано пожертви на Сиротинець, УККА, Семінарію в Стемфорді й ін.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Микола Іваницький — предсідник, Михайло Мосійовський — заступник, Теодор Баран(†) — секретар, Степан Бибик — заступник. Контр. Комісія: о. Тарас Дурбак, заступник Михайло Українець. Дверник Конрад Пипка.

69 ВІДДІЛ БРАТСТВО ІМ. КН. СВ. ОЛЬГИ

Відділ основано в 1953 р. в Дірборн, Міч., за ініціативою д-ра Володимира Чавса, представника Окружної Ради СУК „Провидіння“. Основниками Відділу були: о. Іван Прокопович, д-р Володимир Прокопович, Іриней Прокопович, Андрій Кульчицький, Бронислава Кульчицька, Степанія Прокопович і Марія Пацлавська.

До першої Управи Відділу були вибрані: д-р Володимир Прокопович — предсідник, о. Іван Прокопович — секретар, Андрій Кульчицький — скарбник, Осипа Михалюк — заступник.

Праця у Відділі велася згідно із статутом. Відбувалися організаційні наради та приєднування членів. Відділ допомагав у будові церкви й парохіяльного дому. Відбуто посвячення церкви, влаштовано величаву Академію в честь 70-ліття Верховного Архиєпископа Йосифа Кардинала Сліпого й ін. Відділ брав живу участь у громадській праці на терені Дірнборну. До успіхів у праці Відділу найбільше причинився парох о. Іван Прокопович.

Стан членів у 1972 році — 54.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: д-р Володимир Прокопович — предсідник, о. Іван Прокопович — секретар, Андрій Кульчицький — скарбник.

70 ВІДДІЛ

У ювілейному 1972 році проводить Відділом у Флінт, Міч., секретар Юрій Макогон.

71 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. МИТР. КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Відділ основано в жовтні 1953 р. в Бриджпорт, Конн. Зорганізував його Володимир Стаків за ініціативою гол. секр. Степана Спринського.

Перша Управа Відділу: о. парох Ярослав Шуст — предсідник, Мирослав Стаків — секретар, Степан Тарасюк — скарбник. Контр. Комісія: Володимир Сусла й Осип Голинський.

Найбільшим осягом Відділу, побіч набуття церкви, було купно будинку для „Рідної Школи“, що в скорому часі мала 6 класів і понад 50 учнів, з двома фаховими силами, під опікою Батьківського Комітету.

Відділ співпрацював з іншими товариствами й організаціями, як „Народній Дім“, Відділ УНСоюзу, Відділ УРСоюзу, Пластприят і Відділ УККА. Відділ переводив збірки на різні цілі, між іншим, збірку одягу для пошкодованих від землетрусу Українців у Банялюці в Югославії.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: о. Ярослав Шуст — предсідник, Мирослав Стаків — секретар, Степан Тарасюк — скарбник. Контр. Комісія: Володимир Сусла.

72 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ В ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Відділ основано у вересні 1915 р. Організатором Відділу був о. Василь Стецюк.

Перша Управа Відділу: о. Василь Стецюк — предсідник, Марія Социра — секретар, Анна Палій — скарбник.

У першому році існування Відділ мав 11 членів. Завдяки добрій організаційній праці о. Василя Стецюка та пізніше члена Василя Гарбовського, який 1918 р. став секретарем і провадив Відділ 40 років, стан членства зростав, а Управа навязала співпрацю з іншими товариствами. Відділ став членом УККА, брав участь в організованні різних імпрез, як 20-ліття СУК „Провидіння“, Академія в честь Митрополита Кир Андрея Шептицького, Маніфестація Вільних Українок, Інавгурація Молодечного Відділу Союзу Українок Америки, посвячення пластових прапорів і 60-ліття Т-ва „Запорозька Січ“. Переводжено збірки на пресовий фонд „Америки“, Стипендійний Фонд ім. Сотера Ортинського, Дар любові для їх Блаженства Верховного Архиєпископа Кардинала Йосифа й на Курси Українознавства. Члени Управи брали участь у курсах діловодства СУК „Провидіння“.

Члени Управи 71 Відділу в Бриджпорті, Конн., 1965 р.

Управа й члени 72 Відділу в Елизабет, Н. Дж.

Відвідували Відділ з цікавими доповідями гол. секретар Ст. Спринський і заступник гол. предсідника д-р Олександер Білик.

В ювілейному 1972 році в Управі Відділу працювали: інж. Мирон Пінковський — предсідник, Меланія Кривокульська — секретар, Павло Боднаренко — орг. референт, Іван Лефчік — заст. предсідника, Анна Гарбовська — скарбник. Контр. Комісія: Михайло Хитра, Нестор Бурбела, Іван Кобасовський.

73 ВІДДІЛ ТОВАРИСТВО ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Відділ основано в серпні 1914 року у Філадельфії, Па. Основниками й першими урядовцями були: Петро Шетелинець — предсідник, Ілько Курцеба — секретар, Іван Тацінець — скарбник. Контр. Комісія: Олекса Будай і О. Хмеляк. Члени Управи: Василь Мушинка і Михайло Харитон.

Від самого початку Відділ творив неначе одну родину. Більшість членів Відділу походила з околиць Лавочного на Бойківщині. Кожної суботи члени відвивали свої сходини в Українському Клубі, що початково приміщувався при Лоренс вул. Там відвивалися ділові сходини Відділу, спільні Свячені, Маланки й забави з танцями. До 1963 р. діяльність Відділу продовжувалася в новому будинку Клубу при Н. Френлін вулиці. Тепер Відділ, до якого належать Українці трьох генерацій, сходяться в будинку Головної Управи або в кафетерії катедральної школи.

Товариські імпрези, що їх улаштовував Відділ, причинилися до зросту власних фондів і Управа могла давати своїм членам хворобові допомоги, що в деяких випадках сягали до 300 дол. Також у часах депресії Відділ допомагав безробітним членам грошовими сумами.

Від самого початку свого існування Відділ завжди відгукувався на церковні й народні потреби, а на заклик Головної Управи брав участь у збірках на різні цілі. Пересилав часто допомоги до краю, закупив п'ять дзвонів до церкви в селі Климець біля Лавочного, давав пожертви на будову митрополичого собору НЗПДМ у Філадельфії, на СКВУ і на фонд Верховного Архиєпископа Кардинала Йосифа. Відділ жертвував на потерпілих від землетрусу в Югославії, а останньо на пошкодованих гурагановою повінню в Пенсильванії.

Від самого початку Відділ брав організовану участь у житті української громади на терені Філадельфії.

Організовано була участь у похоронах основника СУК „Провидіння“ св. п. Єпископа Сотера Ортинського, як теж у національних маніфестаціях і демонстраціях Українців проти пакифікації в Галичині в 1930 р., проти штучного голоду в Україні в 1933 р., у відзначуванні різних роковин — державності, 1-го Листопада, в концертах і академіях тощо.

Особливо гарно пройшла допомога для українських скитальців після світової війни. В тій акції відзначилися Василь Мушинка й Іван Демянік,

Управа 72 Відділу в Елізабеті, Н. Дж.

Управа й члени 72 Відділу в Елізабеті, Н. Дж.

що вислали сотні „афідавітів“ до таборів скитальців в Європі, та з допомогою інших членів Відділу старалися про помешкання й працю для багатьох прибулих, що вписувалися до Відділу. Стан членів зрос тоді до 105 душ.

Відділ завжди співпрацював із Головною Управою СУК „Провидіння“ в усіх справах та допомагав у влаштуванні концертів, академій, організацій свят тощо. Відділ брав теж організовану участь в Евхаристійному Конгресі, що відбувся у Філадельфії в 1954 році.

За 58 років існування 73 Відділу СУК „Провидіння“, у Відділі працювало чимало українських громадян, що своєю працею для „Провидіння“ заслужили собі на тривку пам'ять і вдячність усіх членів. Серед них згадаймо Василя Мущинку, Степана Льорку, Франка Мущинку, Михайла Єремяка, Іллю Мандзюка, Михайла Лужецького та Івана Демянника.

Бл. п. Іван Демянник служив 73 Відділові на різних постах упродовж 49 років аж до своєї смерті.

73 Відділ є гордий, що член Відділу пані Стефанія Вовчак, яку Відділ висунув на пост у Головній Управі СУК „Провидіння“ в 1953 році, була обрана головним касієром „Провидіння“ у жовтні 1953 року й досі сповняє цю функцію.

В Управі Відділу в ювілейному 1972 році працювали: Микола Ружилович — предсідник, Стефанія Вовчак — секретар, Олександер Демянник — скарбник, а в Контр. Комісії — о. Мирон Козмовський, як голова, Семен Ціцінський і Степан Салапата.

74 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ОТЦЯ МИКОЛАЯ

Відділ оснований 15 липня 1915 р. в Картерет, Н. Дж., за ініціативою бл. п. Григорія Цара та о. Осипа Чаплинського.

Перша Управа Відділу: Теодор Цар — предсідник, Григорій Цар — секретар, Семен Бабіцький — скарбник. Контр. Комісія: Ілля Бурак і Михайло Антошко.

В першому році існування Відділ мав 36 членів.

Відділ співпрацює з іншими церковними та світськими організаціями й є членом УККА. Із своїх фондів зложив на релігійні й громадсько-культурні цілі в загальному 1,200 дол.

Після приїзду нової еміграції до ЗСА стан членства збільшився удвічі. Праця Відділу пожвавилася ще більше, як у 1949 році створено українську католицьку парохію в Картерет. Найгіршим роком для Відділу був 1917, коли то на пошесту інфлюенци померло багато членів, як також роки 1931 до 1932 в часі великого безробіття.

Управа Відділу в ювілейному 1972 році: Ярослав Зубенко — предсідник, Іван Глушник — заступник, Богдан Принада — секретар, Демко Се-

Управа й члени 73 Відділу у Філадельфії, Па., березень 1962 р.

Управа й члени 74 Відділу в Картереті, Н. Дж., 1962 р.

нюк — заступник, Володимир Калічинський — скарбник. Контр. Комісія: Василь Матлага й Іван Ульгурський.

75 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. СВІЦМЧ. ЙОСАФАТА

Відділ оснований 27 грудня 1953 р. в Ню Бритейн, Конн., заходом о. В. Корчинського і гол. секретаря СУК „Провидіння“ Степана Спринського. Перша Управа Відділу: Павло Тинишин — предсідник, Осип Сич — секретар, Іван Любушко — скарбник. Контр. Комісія: о. В. Корчинський — голова, Михайло Стасюк і Антін Клюка — члени.

При оснуванні Відділу вписалося 17 членів, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ у Відділі було 62 члени.

Що кілька років вибирали нових секретарів, які виповняли свої обов'язки совісно й чесно, а саме: Осип Сич, Степан Фаль, Петро Хлібович і Теодор Зборовський.

Управа Відділу співпрацювала з іншими організаціями і товариствами в Ню Бритейн при влаштуванні різних релігійних чи світських імпрез.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу були: Павло Тинишин — предсідник, Теодор Зборовський — секретар, Петро Хлібович — скарбник.

У ювілейному 1972 році склад Управи Відділу: Павло Тинишин — предсідник, Ірина Міхон — секретар, Степан Рочняк — скарбник. Контр. Комісія: Михайло Стасюк — голова, Василь Тинишин і Адам Зборовський — члени.

76 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Відділ оснований 18 липня 1915 р. в МекКіз Ракс, Па. Основником був парох о. Іван Кутський. Тоді вписалось до Відділу 17 членів.

Перша Управа Відділу: о. Іван Кутський — предсідник, Зенон Градковський — секретар, Юрій Затварський — скарбник.

Завдяки завзятій і послідовній праці о. Івана Кутського та його заступника Михайла Кучинського, який втратив працю з приводу організування членів до Відділу, стан членства зріс до 100 осіб і 25 дітей уже в першому році існування.

Діяльність Відділу під кожним оглядом була взірцева і членство зрозуміло її відчуло вартість своєї організації в часах великої депресії в ЗСА. Членство Братства розуміло потреби других і допомагало щедрими датками не тільки у власній парохії, але і в Україні. Хворим виплачено 4,733 дол. допомог, на місцеву церкву видано 288.40 дол., на народні цілі 300 дол.

Управа 74 Відділу в Картереті, Н. Дж. 1972 р.

Управа й члени 76 Відділу в МекКіс Ракс, Па.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в склад Управи Відділу входили: Степан Багній — предсідник, Михайло Кисилиця — секретар, Михайло Мартура — скарбник.

Михайло Кисилиця працював у Відділі від 1918 року як секретар і як касієр у двох каденціях. Також був він головним радним СУК „Провидіння“ впродовж двох каденцій.

У ювілейному 1972 році в Управі Відділу працювали: о. Андрій Кіртіс — предсідник, Олена Кисилиця — секретар, Іван Ліщак — скарбник.

77 ВІДДІЛ

ІМ. ДМИТРА КУЛЬЧИЦЬКОГО У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, ПА.

Відділ із числом 77 був спершу оснований у Бейоні, Н. Дж., де проіснував до 1934 року. Згодом, згідно із звичаєм надавати новоствореним Відділам числа Відділів, які перестали існувати, надано ч. 77 новоствореному в 1962 році Відділові ім. Дмитра Кульчицького у Філлядельфії, Па.

Основником Відділу був інж. Богдан Кульчицький. Вшановуючи гасло ювілейного року — 50-ліття СУК „Провидіння“ — „Звернім увагу на нашу молодь“, Управа Осередку Діяльності Товариства Української Студіючої Молоді ім. М. Міхновського у Філлядельфії, зорганізувала новий Відділ СУК „Провидіння“. Дня 6-го квітня 1962 року відбулися основуючі збори Відділу, що його названо в память покійного, заслуженого Головного Фінансового Секретаря СУК „Провидіння“ інспектора Дмитра Кульчицького.

Відділ постав із метою охопити студентів і українських громадян міста Філлядельфії, які не мали досі нагоди стати членами СУК „Провидіння“. Сміливо можна сказати, що, з великим ентузіазмом у приєднанні нових членів, 77-ий Відділ стає в першу лаву Провідінської спільноти, бо в скорому часі, коло 7 місяців, мав уже понад 100 членів, що їх приєднав інж. Богдан Кульчицький.

77-ий Відділ є свідомий того, що менші чи більші Відділи СУК „Провидіння“ куватимуть своїми власними силами своє майбутнє, тому Управа несе тягар праці й відповідальності, бо хто краще дбатиме за нас, як не ми самі. Від початків свого існування СУК „Провидіння“ основується на громадській солідарності. Спільні змагання ведуться спільними силами. Без солідарності, СУК „Провидіння“ не задержить тієї поваги й значення, яке з його іменем звязане. Без віданої праці всіх членів, не можна продовжувати великого діла. Тому, коли бажаємо добра „Провидінню“, мусимо всі не тільки словами, але й ділами продовжувати нашу працю і підносити нашу організацію щораз вище.

В ювілейному році СУК „Провидіння“, коли стільки наголосу кладеться на конечність розбудови СУК „Провидіння“, зокрема на приєднання в його члени молодого українського покоління, Управа вирішила збільшити Відділ до 100 членів і давно осягнула таку кількість.

Перша Управа і члени основники 77 Відділу ім. Дмитра Кульчицького
у Філадельфії, Па., 1962 р.

Члени 78 Відділу в Кентоні, Огайо, 1962 р.

Відділ оснований 27 травня 1954 р. в Кентон, Огайо. Основником був чицького, який не жалів часу й труду для сповнення свого завдання.

Першу Управу Відділу становили: предсідник — Володимир Ванчицький, заступник — інж. Ігор Чума, секретар — Христя Кульчицька, касієр — Ірина Рудакевич; члени Управи: Ждана Кравців, Роман Куропась і Василь Зінь.

Контрольна Комісія: Іларіон Чабан, Рената Шаран і Геня Метанчук.

Управа Відділу опікувалася студентами і давала допомоги. На добродійні цілі виплачено 350 дол.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в склад Управи Відділу входили: предсідник — Богдан Керницький, заступник — інж. Ігор Чума, секретар — Христя Кульчицька, касієр — Ждана Кравців.

Контр. Комісія: Д-р Олександер Лужницький і мгр. Аскольд Скальський.

У ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“, в складі Управи були: предсідник — інж. Богдан Кульчицький, секретар і касієр — мгр. Христя Кульчицька.

78 ВІДДІЛ

ІМ. МИТР. КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Відділ оснований 27 травня 1954 р. в Кантон, Огайо. Основником був парох о. Євген Боднар, а організаторами Відділу були представники СУК „Провидіння“: гол. секретар Степан Спринський і гол. радний Теодор Баран з Акрону, Огайо.

Перша Управа: Іван Глинський — предсідник, Микола Хлиста — секретар, Віра Фінковят — скарбник. Контр. Комісія: інж. Михайло Янович, Микола Куціль і Петро Гудзовський.

У першому році існування Відділу було 21 членів. Дня 22 червня 1954 зрезигнував із секретарства Микола Хлиста, а перебрав Іван Іваницький. У лютому 1956 р. зрезигнував перший предсідник Відділу Іван Глинський і його місце зайняв по виборі Микола Куціль. Члени Відділу причинилися своїми жертвами до купна церкви, а 4,000 дол. парохія одержала на мортгедж від СУК „Провидіння“ на дуже добрих умовинах.

Управа Відділу опікується хворими та дає запомоги. Відділ співпрацює з іншими організаціями, належить до УККА та складає пожертви на „Церкву в Потребі“ тощо.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Петро Максим — предсідник, Іван Іваницький — секретар, Варвара Фінковят — скарбник. Контр. Комісія: Богдан Маланій, Степан Домчак і Софія Патон.

Управа і члени 80 Відділу у Бервік, Па.

Управа 81 Відділу в Байон, Н. Дж.

79 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО, ВІЛКС БЕРРІ, ПА.

Члени Управи в 1970 році: Іван Дністрянський — предсідник, Марія Мудрак — секретар, Василь Дубак — скарбник.

Члени Управи в ювілейному 1972 році: Іван Дністрянський — предсідник, Марія Мудрак — секретар.

80 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВВ. КИРИЛА І МЕТОДІЯ В БЕРВІК, ПА.

В 1956 році в Управі Відділу працювали: Іван Боберський — предсідник, Олекса Лущик — секретар.

Управа Відділу в ювілейному 1972 році: Юрій Мельник — предсідник, Волтер Боберський — секретар.

81 ВІДДІЛ

ІМ. СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

Відділ основано 16 вересня 1915 р. в Бейон, Н. Дж. Основниками були: о. О. Улицький, Кузь Гриник і Йосиф Ошуст.

Перша Управа Відділу: о. Юрій Тегзе — предсідник, Кузь Гриник — секретар, Михайло Пасічник — скарбник, Дмитро Драганчук — організаційний референт.

Управа Відділу жертвувала більші суми на потреби церкви, як на відмалювання стін, на хоругви та інше. Постійно висилала датки на Т-во „Рідна Школа“ в Україні, давало допомогу на курси українознавства, влаштовувано театральні вистави, концерти. Відділ належить до УККА.

Треба підкреслити й відзначити жертвеність праці таких членів, як Кузь Гриник, що майже 39 років, бл. п. Микола Мороз 17 років, Петро Кудрик 14 років, Іван Лабай 12 років працювали на становищах предсідників і секретарів у Відділі. Василь Феско є вже 14 років під ряд секретарем цього Відділу.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Мирон Кушнір — предсідник, Михайло Голубець — заступник, Василь Феско — секретар, Михайло Шкодин — скарбник, Анна Капуста — член. Отець Володимир Терещук — голова Контр. Комісії.

82 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ОТЦЯ МИКОЛАЯ В ДЖАНСТАВН, ПА.

В Управі Відділу в 1952 р. працювали: Михайло Сибінський — предсідник, Микола Борсук — секретар, Іван Назарук — скарбник.

Члени Управи Відділу в 50-ліття СУК „Провидіння“: Ричард Ельдерс — предсідник, Микола Борсук — секретар, Ярослав Колодій — касієр.

У 1972 р. до Управи Відділу входили ці самі урядники.

Управа й члени 82 Відділу в Джанстоні, Па., 1938 р.

Управа й члени 84 Відділу в Кайзер, Па.

83 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ВЕРХ. АПОСТ. ПЕТРА І ПАВЛА

Відділ оснований 15 жовтня 1915 р. в Литсдейл, Па., на поклик о. Петра Єззерського. Зорганізував Відділ Григорій Вацло.

Перша Управа Відділу: Григорій Вацло — предсідник, Олекса Гурян — секретар і Іван Глухі — скарбник.

У 1918 році зорганізовано дитячий Відділ. Протягом 22 років у Відділі було 211 дорослих членів, а в дитячому 100.

Відділ спікувався хворими членами і виплатив 2,237 дол. допомог, а зокрема видано 475 дол. на бідних. Адміністраційних видатків (включно з набуттям пропору) було 1,701 дол.

На церкву вплачено 298 дол., на сироти 106 дол., на Червоний Хрест 20 дол., датки на різні цілі в Україні 110 дол.

Управа Відділу в 50-ліття СУК „Провидіння“: А. Миханик — предсідник, Михайло Мицак — секретар, Т. Гринкевич — скарбник.

Управа Відділу в ювілейному 1972 році: Іван Сродомський — предсідник, Франк Кулян — секретар, Юрій Зарна — скарбник.

84 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. УСПІННЯ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ

Відділ оснований 15-го листопада 1915 року в Кайзер, Па. Організатором Відділу був Дмитро Дяк.

Перша Управа Відділу: о. Дмитро Хомяк — предсідник, Дмитро Дяк — секретар, Михайло Патриляк — скарбник.

На запомогу для хворих Братство виплатило понад 3,000 дол., на народні цілі 200 дол. і на Заупокійні Служби Божі за померлих членів 200 дол.

Члени Управи Відділу в 50-ліття СУК „Провидіння“: Матвій Ляшендак — предсідник, Дмитро Дяк — секретар, Іван Кухар — скарбник.

Склад Управи в ювілейному 1972 році: Іван Мудрик — предсідник, Михайло Сушко — секретар, Дмитро Винарчук — скарбник.

85 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ОТЦЯ МИКОЛАЯ

Відділ оснований 15 травня 1954 р. у Філадельфії, Па., заходом Михайла Пасіки, д-ра Миколи Рибака, Омеляна Каратницького, Андрія Стадницького, Василя Креденсора і Мирослава Кушніра, за ініціативою головного секретаря СУК „Провидіння“ Степана Спринського.

Перша Управа Відділу: д-р Микола Рибак — предсідник, Василь Креденсор — заступник, Михайло Викрикач — секретар, Михайло Пасіка — заступник, п. Скіра — касієр.

Управа 85 Відділу у Філадельфії, Па., 1970 р.

Управа 86 Відділу в Сиракузах, Н. Й.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: о. Тома Бариляк — предсідник, Дмитро Матковський — заступник, Єфрем Ратич — секретар, Дмитро Фучко — скарбник. Контр. Комісія: інж. Богдан Кульчицький, Мирослав Рудий і Микола Луцький.

86 ВІДДІЛ БРАТСТВО ІМ. КН. СВ. ОЛЬГИ

Відділ оснований 26 грудня 1915 р. в Сиракузах, Н. Й., заходом дякончитея Михайла Матвіїва.

Перша Управа Відділу: о. Олекса Пристай — предсідник, Іван Шеремета — заступник, Михайло Матвіїв — секретар, Василь Кіянка — касієр.

Іван Шеремета і Василь Кіянка були піонерами Відділу і своєю працею та приєднуванням членів заслужили собі на почесне місце між членством, що було зазначено в 50-річчя СУК „Провидіння“, що відбулося дня 3 березня 1963 р. разом із 118 Відділом з Обирн, Н. Й. і 208 Відділом з Ютики, Н. Й. Дня 26 грудня 1965 р. відбулося вроочисте святкування 50-ліття Відділу, який мав 198 активних членів і 16 з виплаченими грамотами.

В тому часі в Управі Відділу були: Амеріко Войцишин — предсідник, о. декан Василь Середович — духовний управитель, Онуфрій Грипа — секретар, Микола Шуль — скарбник. Контр. Комісія: Дмитро Майкович і Василь Лебідь.

Відділ має добре зорганізовану допомогу хворим та жертвував великі суми на різні цілі в Україні й ЗСА.

Управа Відділу в ювілейному 1972 році: Василь Петрів — предсідник, Онуфрій Грипа — секретар, Дмитро Винарчик — скарбник. Контрольна Комісія: Василь Змур.

87 ВІДДІЛ БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ оснований 3 березня 1959 р. в Куртіс Бей, Мд. Підготовив оснування Відділу Теодор Царик при допомозі гол. секретаря СУК „Провидіння“ Степана Спринського. В першому році існування Відділ мав 14 членів.

Перша Управа Відділу: Роман Дорош — предсідник, Теодор Царик — секретар, Михайло Смоляк — скарбник. Контр. Комісія: Юрій Мартін і Богдан Козак.

Відділ співпрацює з місцевими організаціями та є членом УККА. Крім допомоги хворим членам, Управа Відділу й члени допомагають парохії та жертвують на релігійні й громадські цілі.

Склад Управи в ювілейному 1972 році: Григорій Войтович — предсідник, Теодор Царик — секретар і Михайло Смоляк — скарбник.

Управа 87 Відділу в Куртіс Бей, Мд.,
1959 р.

Управа й члени 88 Відділу у Філадельфії, Па., 1938 р.

88 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ПРЕСВЯТОЇ ТРІЙЦІ

Відділ оснований 30 травня 1931 р. у Філадельфії, Па. Історія оснування цього Відділу є дещо інша, як звичайно. В березні 1931 р. Микола Цицик зорганізував молодечий Відділ „Провидіння“, що начисляв у травні 30 дітей. Тоді виринула потреба зорганізувати Відділ для дорослих і вписано до організації б осіб та оформлено Відділ.

До першої Управи Відділу входили: Семен Ільницький — предсідник, Микола Цицик — секретар, Текля Василюк — скарбник.

У 1936 році Микола Цицик оснував у Філадельфії новий 181 Відділ, але рік пізніше злучено обидва Відділи разом із молодечим 88 Відділом.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ у Відділі було 60 дорослих і 19 дітей.

Управа Відділу співпрацювала з парохіяльними організаціями, Горожанським Клубом і є членом УККА. На релігійні й суспільно-громадські цілі виплачено понад 1,000 дол.

Керівні органи Відділу в 50-ліття СУК „Провидіння“: Степан Ільницький — предсідник, Іван Я. Савка — секретар, Іван Марків — скарбник; усі вони працювали і в ювілейному 1972 році.

89 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. СВІЩМЧ. ЙОСАФАТА

Відділ оснований у 1916 році в Джанетт, Па., при церкві св. Димитрія. Організував Відділ та був членом Управи багато разів як предсідник і в пізніших роках як скарбник Микола Опар. Відзначався він великою працьовитістю, відданістю провидінській справі і був загально шанований і люблений громадянин. Після його смерти (18 червня 1961) його син Іван і донька Катерина Зерковська провадять Відділ за вказівками покійного батька.

Перша Управа Відділу: Василь Сенчишин — предсідник, о. Андрій Рудакевич — секретар, Л. Ковик — секретар.

Відділ співпрацює з прицерковними організаціями парохії та допомагає членам Братства.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу були: Іван Опар — предсідник, Катерина Зерковська — секретар, Степан Іванський — касієр.

Братство має гарний звичай складати більші жертви на свою церкву на Різдво і Великдень, а крім цього висилало більші суми на різні цілі в ЗСАУ Україні.

В ювілейному 1972 році в складі Управи були: Іван Опар — предсідник, Катерина Зерковська — секретар, Роза Роджер — скарбник. Контр. Комісія: Степан Кіц.

Управа Й члени 92 Відділу в Мілвіл, Н. Дж., 1965 р.

Управа 94 Відділу в Буфало, Н. Й., 1962 р.

90 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. СТЕПАНА

Відділ оснсвано в 1916 році заходом першого українського католицького Владики в ЗСА Кир Сотера Ортінського, в Чесапік Сіті, Мд.

Перша Управа Відділу: К. Малинський — предсідник, О. Готра — секретар, О. Крочак — скарбник.

Склад Управи Відділу в 50-ліття СУК „Провидіння“: Микола Васильчук — предсідник, Іван Труш — заступник, Марія Максим — секретар, Варвара Бленди — скарбник.

У ювілейному 1972 році працює Управа Відділу в такому складі: Микола Васильчук — предсідник, Марія Максим — секретар, Варвара Бленди — скарбник.

91 ВІДДІЛ

БРАТСТВО УСПІННЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ, ГЕЙЗЕЛТОН, ПА.

В 1960 р. Відділ вела Роза Устиновська, в 1972 р. — Джеймс Устиновський.

92 ВІДДІЛ

БРАТСТВО СВ. ОТЦЯ МИКОЛАЯ

Відділ оснований у 1916 р. в Міллвіл, Н. Дж.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу були: Андрій Колодчак — предсідник, о. парох Микола Старух — секретар, Дмитро Гнатюк — скарбник.

У ювілейному 1972 році в складі Управи Відділу були: Іван Куйдич — предсідник, д-р Іван Галій — секретар, Михайло Шаренга — скарбник.

93 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ЮРІЯ

Відділ оснований у травні 1917 р. в Ансонії, Конн. Зорганізував його Тимко Циркот; членами-основниками були: Данько Шкурат, Іван Горощак, Іван Нецьо, Євфrozина й Теодор Глюз та Тимко Циркот.

Перша Управа Відділу: Тимко Циркот — предсідник, Данько Шкурат — секретар. Вони розвинули Відділ та збільшили стан членства до 83. Завдяки їх солідній і повній посвяти праці Відділ мав не тільки в Ансонії, але й у цілій околиці дуже добре імя.

У 1952 р. в Управі Відділу були: Семен Глива — предсідник, Іван Придун — секретар, Денис Мерена.

У 1972 р. очолював Відділ секретар Володимир Сусла.

Управа й члени 96 Відділу в Детройті, Міч.

Управа 97 Відділу в Чікаго, Ілл.

94 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ

Відділ оснований 21 липня 1921 р. в Бофало, Н. Й. Організатором Відділу був о. Іван Ортинський та Іван Пятак.

До першої Управи Відділу ввійшли: Марія Маляст — предсідник, Марія Аллен — секретар, Іван Пятак — скарбник, Михайло Лукач — опікун дітей. З початку Відділ мав 28 членів. Члени Відділу співпрацюють з парохією.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Анна Геррі — предсідник, Осип Моляст — секретар, Петро Аллен — заступник, Катерина Іванціц — скарбник. Контр. Комісія: Олена Мислівець. Членів 33.

95 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ зреорганізовано 22 червня 1959 р. при парохії Успіння Пречистої Діви Марії в Сейнт Луїс, Мизурі, за ініціативою і підготовою головного секретаря Степана Спринського та пароха о. Василя Беня.

Початки організації Відділу, який не був ще оформлений, сягають 1952 р., коли то секретарем і скарбником був Тома Робак.

Перша Управа Відділу після реорганізації: Стенлі Василюка — предсідник, Михайло Стефанишин — секретар, Степан Цимбала — скарбник. Контр. Комісія: о. Василь Беньо, д-р Юрій Свищук і Олександер Петак.

Управа Відділу в ювілейному 1972 році: Стенлі Василюка — предсідник, Михайло Стефанишин — секретар, Степан Цимбала — скарбник.

96 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ЙОСАФАТА

Відділ основано в лютому 1916 року в Дітройті, Миш. Зорганізували його о. Мирон Стернюк і Яків Поливка.

Перша Управа Відділу: о. Мирон Стернюк — предсідник, Микола Романів — заступник, Йосиф Гидзік — секретар, Йосиф Поливка — касієр. Контр. Комісія: Михайло Пацлавський, Пилип Романів і Дмитро Габуш.

У першому році існування Відділ мав 35 членів, а в 50-ліття СУК „Прорвідіння“ 66 членів, при чому в Управі Відділу були: Василь Яворський — предсідник, Альфред Козак — секретар, Андрій Білик — скарбник. Контр. Комісія: Іван Ладика й Адам Іваніш.

За весь час свого існування Відділ виплатив 1,814 дол. допомог хворим та вислав багато жертв на різні цілі, як на Сиротинець у Філадельфії, на будову монастиря СС. Василіянок, Сестрам Служебницям у Дітройті, на

Світову Виставку в Шикаго, на Вищу Школу в Стемфорді, на Т-во „Рідна Школа“ в Україні, на український літак „Україна“, на будову Народного Дому в Дітройті та інші.

Треба відмітити жертвенну працю для добра Відділу таких членів Відділу, як о. Мирон Стернюк, Тома Польовий, Михайло Кахній, Микола Савчен, Петро Натинка, Андрій Дідик, Василь Яворський, Адам Іваніш, Григорій Михайлишин, Кирило Цепенда й Андрій Білик.

Управа Відділу співпрацювала з іншими установами і товариствами на терені Дітройту та пересилала пожертви на місцеві култ.-освітні цілі.

Склад Управи в ювілейному 1972 році: Василь Яворський — предсідник, Альфред Козак — секретар, Іван Ладика — скарбник. Контр. Комісія: С. Гава й А. Іваніш.

97 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ЮРІЯ

Відділ оснований 23 травня 1954 р. в Чікаго, Ілл. Основником був д-р Теодозій Гаєцький, тодішній Окр. Організатор на метрополітальну округу Чікага й більшістю пластунів і членів Пластприяту, рішено віддати його під покров св. Юрія. На Загальних Зборах продискутовано цілі й завдання Відділу та вирішено вийти поза рутину збирання вкладок, а поглибити працю „Провидіння“ і заінтересувати організацію молодь. Спрямувати його діяльність у межах статуту на нові шляхи і надати глибшого ідейного змісту. Першим предсідником Відділу був проф. Адам Антонович, Василь Гавдьо — заступником, Марта Мельник — секретарем, Сидір Комаринський — фін. секретарем, Микола Оленич — скарбником. Контрольна Ко-місія: Вікторія Караван, д-р Євген Савчин і Степан Скробач.

Повний запалу й праці, проф. Адам Антонович, а з ним ціла Управа Відділу, виводять нову релігійно-громадську клітину на ширше громадське поле, влаштовуючи дуже вдалу академію в 10-річчя смерти Слуги Божого Митр. Кир Андрея. Виконавцями імпрези були на половину шкільна і студентська молодь. Відділ зростає числом і своїм значенням стає головною рушійною силою в скоординуванні праці всіх Відділів СУК „Провидіння“, розкинених по місті, при четырьох наших церквах у Чікаго. Твориться Обєднаний Комітет Відділів „Провидіння“, який очолює д-р Мирослав Сіменович, а вслід за тим гармонійна співпраця; однаково ж увесь тягар діяння в основному двигає на своїх плечах Управа 97 Відділу. Відділ відзначив сорокові роковини смерти першого українського католицького Єпископа на терені ЗСА Кир Сотера Ортінського. Богослужби по церквах і Святкова Академія впливають ублагороднююче на громаду і приносять добре імя Установі. Рік пізніше Управа Відділу під проводом свого невтомного предсідника заплянувала святкування в пошану Президента Карпатської України, св. п. о. шамбеляна Августина Волошина та роковин вста-

новлення державності Срібної Землі. Вершкя досягли вроочистості 13 і 14 грудня 1958 р. в наміренні беатифікації Слуги Божого Митрополита Кир Андрея.

Відділ відносився з великою увагою до молодечих організацій і розділював свої доходи щедрою рукою на Пласт, СУМА, школу, на сироти, на спортивні товариства й інвалідів. Загальна сума пожертв 3,853 дол.

Від 1959 року очолює Відділ один із його основників-ентузіастів Микола Оленич — як предсідник, інж. Борис Дурбак — рек. секретар, Богдан Савчинський — фін. секретар, мігр. Сидір Комаринський — скарбник. Контрольна Комісія: проф. Адам Антонович, Василь Гавдьо і Петро Гула. Члени Харитативної Секції: Вікторія Караван, Михайло Форович і Марта Мельник-Левицька.

Склад Управи в ювілейному 1972 році: Дмитро Пілецький — предсідник, д-р Ігор Микитюк — заступник, інж. Борис Дурбак — рек. секретар, Петро Гула — фін. секретар, Роман Мартинюк — скарбник. Контрольна Комісія: д-р Іван Лесейко — голова, Микола Оленич і Олександер Мартинюк — члени, Василь Гавдьо й Іванна Городиська — заступники. Опікуни хворих — Михайло Форович.

98 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Відділ оснований 12 березня 1916 р. в Терривіл, Конн.

Перша Управа Відділу: Филип Лига — предсідник, Гнат Ціхонь — заступник, Василь Міндер — секретар, Михайло Ванько — заступник, Михайло Бобик — скарбник, Тимко Кушвора — член, Степан Деркач — дверник. Опікуни хворих: Дмитро Билиця і Лев Лига.

Склад Управи в ювілейному 1972 році: Метро М. Лига — предсідник, Метро Л. Лига — секретар, Андрій Лига — скарбник.

99 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ СВВ. ВОЛОДИМИРА Й ОЛЬГИ

Відділ основано 10 травня 1930 р. у Вілінг, Вест Вірджінія. Основником був о. Онуфрій Ковальський.

Перша Управа: Катерина Коршняк — предсідник, Михайло Буцило — секретар, Андрій Бліщ — скарбник.

У першому році існування Відділ мав 15 членів. Відділ співпрацював з парохіальними організаціями, як Апостольство Молитви, Братство Божого Імені та є членом УККА. Відділ складав пожертви на релігійні й суспільно-громадські цілі.

Управа Відділу в 50-ліття СУК „Провидіння“: Василь Чайковський — предсідник, о. Іван Оришкевич — рек. секретар, Катерина Палюх — касієр.

Управа й члени 98 Відділу в Терревіл, Конн.

101 Відділ СУК „Провидіння“ в Байон, Н. Дж.

Управа Відділу в ювілейному 1972 році: Василь Чайковський — предсідник, Іван Палюх — секретар, Катерина Медвідь — скарбник. Контр. Комісія: о. Володимир Левицький.

100 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. РОЖДЕСТВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ В ЛЮДЛОВ, Па.

До 1963 р. секретаркою Відділу була Анна Федерко.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Михайло Кулька — секретар, Степан Домарецький — скарбник.

101 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО

Відділ оснований 6 лютого 1938 р., заходом о. Олександра Павляка, в Бейон, Н. Дж.

Перша Управа Відділу: Мирослав Кушнір — предсідник, Анна Лабай — секретар, Микола Макар — скарбник. Контрольна Комісія: Дмитро Липовий.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу були: Марія Кравчук — предсідник, Іван Лабай — секретар, Микола Макар — скарбник. Членів 27.

Під час св. Місії 20 березня 1958 р., яку вів о. Петро Лаптуга, ЧНІ, пожежа знищила церкву і парохіяльний дім, але завдяки членству Відділу, парохіянам і СУК „Провидіння“, що дав більшу суму на моргедж, збудовано церкву і парохіяльний дім. Дня 17 квітня 1960 р. відслужено першу Божественну Літургію вже в новій церкві.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: о. Володимир Терещук — предсідник, Василь Катариняк — секретар, Степан Домарацький — скарбник.

102 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ДУХА

Відділ оснований у 1914 році в Кольвер, Па.

Управа Відділу в ювілейному 1972 році: Григорій Мельник — предсідник, Йосиф Герич — секретар, Тетяна Мельник — скарбник.

103 ВІДДІЛ

БРАТСТВО СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Відділ оснований 1915 р. в Мавнт Кармел, Па. Основник о. В. Хомяк.

Перша Управа Відділу: о. В. Хомяк — предсідник, Катерина Кухта-Зебяк — секретар.

Управа 101 Відділу в Бейоні, Н. Дж.

Члени Управи й частина членів 104 Відділу в Пассейку, Н. Дж., 1962 р.

У чергових Управах Відділу предсідником був Микола Тудорів, а секретарем Андрій Гордіш.

Управа Відділу в ювілейному 1972 році: Анна Масіник — секретар, Михайло Заверух — скарбник.

104 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. КН. СВ. ОЛЬГИ В ПАССЕЙКУ, Н. ДЖ.

Відділ оснований у серпні 1955 р. Організаторами Відділу були: о. Володимир Білинський, Михайло Новосад і Петро Фортuna.

Перша Управа Відділу: Петро Фортuna — предсідник, Михайло Новосад — секретар, Михайло Козмовський — скарбник. Контр. Комісія: Петро Ребенський, Іван Гнатико і Степан I. Грубець.

В першому році існування Відділ мав 14, а в ювілейному році 178 членів. Треба відмітити жертвенну працю таких членів Відділу, як Михайло Новосад, що працював 17 років як секретар, Степан I. Грубець, шеф поліції в Садл Брук, що хоч із другої генерації народжених у ЗСА, не відчурався свого народу, бл. п. Михайло Козмовський, бл. п. Ярослав Малиняк та інші, що з посвятою розбудовували Відділ. Членство зазнало багато користей від Організації, як скоро полагоджувані моргеджі та допомога хворим і ін. Відділ, як член УККА, співпрацював з усіма товариствами й організаціями, як також був дуже жертвенним для церкви і складав більші суми на народній допомогові цілі.

В ювілейному 1962 році в склад Управи Відділу ввійшли теж молодші члени: Василь Bacів — предсідник, Степан Косцюлек — секретар, Антін Косцюлек — скарбник. Контрольна Комісія: Петро Ребенський, Степан I. Грубець та Іван Гнатико.

Управа в тому складі працювала й у ювілейному 1972 році.

105 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ОТЦЯ МИКОЛАЯ

Відділ оснований у січні 1915 р. в Честер, Па. Основником був о. Володимир Держирука.

Перша Управа Відділу: Іван Бакайло — предсідник, о. Володимир Держирука — секретар, Михайло Мамчин — скарбник.

У початках діяльності Відділу було 15 членів, але з кожним роком число членів збільшувалося. Склад чергової Управи Відділу: Іван Гавриляк — предсідник, Яким Рогач — секретар, Петро Бейба — скарбник. Новий секретар Яким Рогач розвинув діяльність Відділу і приєднав багато членів. Стан членства зріс до 66. До 1948 р. не було більших змін і Братство обмежувалося до допомоги членству, співпрацювало з парохією та допомагало фінансово вбогим. Нова Управа використала приїзд нової еміграції

Управа 104 Відділу в Пассейку, Н. Ік.

Управа й члени 105 Відділу в Честері, Па.

і значно побільшила стан членства. Тоді в Управі Відділу були: Степан Олійник — предсідник, Іван Процишин — секретар, Осип Мігулка — скарбник. На чергових Загальних Зборах переобрано Управу в такому складі: Франко Грабовий — предсідник, Іван Процишин — секретар, Петро Мисак — скарбник. Контрольна Комісія: о. Микола Збир — голова, Осип Мігулка — член.

Заходом секр. О. Мігулки, при співпраці о. Мик. Збира, якого Відділ подав як кандидата на головного радного СУК „Провидіння“ і який був обраний у роках 1961—1965, Відділ розвинувся до великої церковно-громадської одиниці й обєднав 210 членів. 10 членів виплатили свої грамоти. Відділ співпрацював з парохіяльним Братством і іншими прицерковними та громадськими організаціями, як Союз Українок Америки, ОбВУА, „Самопоміч“ і УККА, якого є членом. На релігійні й суспільно-громадські цілі виплачено понад 1,000 дол. Стан членів у ювілейному році 196.

Найважнішою подією в 1954 році було величаве посвячення прапора Відділу, що відбулося торжественно при співучасті громадянства й представників багатьох організацій. У тому ж році членство взяло участь у Марійському Конгресі у Філадельфії, де члени Відділу йшли в поході із своїм прапором. В останніх роках Відділ висилає датки для українських інвалідів, як також вислав „Дар Любови“ для Верховного Архиєпископа Кардинала Йосифа VII. Пок. о. Микола Збир по виїзді до Філадельфії, залишив у громаді й парохії якнайкращий спогад, як улюблений духовний провідник, громадсько-політичний діяч і приятель дітей і молоді.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Франко Грабовський — предсідник, Іван Процишин — секретар, Петро Мисак — скарбник, що з найактивнішими членами Іваном Кічулою та Осипом Мігулкою дбають дальше про розвиток Відділу і вдережують його на належній висоті.

106 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА

Відділ оснований у 1962 р. в Сімпсон, Па. Зорганізував його головний секретар СУК „Провидіння“ Степан Спринський.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу були: Василь Вовк — предсідник, Мирон Зровка — секретар, Павло Бебла — скарбник.

Відділ проіснував до 1965 р.

107 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Відділ оснований 18 листопада 1916 р. в Мавнт Юніон, Па., заходом Яцка Лижника, Миколи Мороза, Теодора Григорчука і дяковчітеля Ялечка.

Управа й члени 108 Відділу в Стемфорді, Конн., 1962 р.

Перша Управа Відділу: Теодор Григорчук — предсідник, Микола Мороз — заступник, Яків Лижник — секретар, Яків Шпить — фін. секретар, Микола Мороз — скарбник.

У першому році діяльности Відділ мав 37 членів. Відділ допомагав членам та опікувався хворими. Члени Відділу виконували різні праці, звязані з церквою й парохією.

В ювілейному 1962 році в склад Управи Відділу входили: Теодор Бурич — предсідник, Микола Роль — секретар, Василь Губіцький — скарбник. Найдовше працював як член Управи Відділу Микола Роль, бо від 1920-го року.

У 1972 році обовязки секретаря і скарбника виконує Франк Роль.

108 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА

Відділ оснований 5 листопада 1916 р. в Стемфорді, Конн. Основниками були: Михайло Теребуш, Микола Вархола-Любомирович, Іван Буяновський, Василь Карій, Ілля Терляк, Петро Хома, в домі якого відбувалися перші організаційні Збори.

Перша Управа Відділу: Микола Вархола-Любомирович — предсідник, Михайло Теребуш — секретар, Ілля Терляк — скарбник.

У першому році діяльности у Відділі було 29 членів.

На релігійно-народні цілі Відділ жертвував понад 1,500 доларів.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу були такі члени: Михайло Стецик — предсідник, Йосиф Луців — секретар, Петро Кочанський — скарбник. Контр. Комісія: Михайло Нагірний, Василь Сидяга й Іван Буяновський.

Члени Відділу допомогли зорганізувати українську католицьку парохію св. Володимира в Стемфорді, не тільки грошовими датками, але й фізичною працею при будові церкви в 1920 р. при Грініч Евнью, якої угольний камінь поблагословив о. Адміністратор Петро Понятишин разом із парохом о. Онуфрієм Ковальським.

В ювілейному 1972 році в складі Управи Відділу були: Михайло Сидяга — предсідник, Йосиф Луків — секретар, Петро Кочанський — касієр.

109 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА

Відділ заснований у 1915 р. у Філадельфії, проіснував до 1972-го року.

110 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА

Відділ оснований 21 жовтня 1956 р. в Кліфтон Гайтс, Па., заходом Анни Бойко і Розалії Мандзік. Зорганізував Відділ головний секретар Степан Спринський.

Члени 108 Відділу в Стемфорді, Конн., 1942 р.

Управа й члени 108 Відділу в Стемфорді, Конн.

Перша Управа Відділу: Микола М. Робак — предсідник, Михайло Нич — секретар, Розалія Мандзік — скарбник. Контр. Комісія: Дмитро Зазуляк, Богдан Процько і Василь Бойко.

В першому році існування Відділу було 13 членів, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ 38. Відділ допомагав хворим членам, співпрацював з парохією, в якій спільними силами побудовано церкву і парохіяльний дім.

Найбільше прислужився в тій справі парох о. В. Вівчарівський, Володимир Вацікевич і Михайло Нич.

Членами Управи Відділу в 50-ліття СУК „Провидіння“ були: Микола Робак — предсідник, Михайло Нич — секретар, Степан Лупач — касієр.

Склад Управи в ювілейному 1972 році: Микола М. Робак — предсідник, Михайло Нич — секретар, Степан Лупач — скарбник. Голова Контр. Комісії: Самуїл Прокопік.

111 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА В ГАРТФОРДІ, КОНН.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу були: Микола Ко-ренев — предсідник, Володимир Мовчук — секретар, Петро Лукашевич — скарбник.

У 1971 році Відділ цей злучено з 205 Відділом у Гартфорді, Конн.

112 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВВ. КУЗЬМИ І ДАМЯНА

Відділ оснований у 1918 р. в Манчестер, Н. Й., заходом пароха в Сейр, Па., о. П. Іванишина.

Перша Управа Відділу: Степан Вівер — предсідник, Д. Окlevич — секретар, Тома Тарновчак — скарбник. У першому році існування Відділ мав 20 членів.

У цій місцевості нема української католицької парохії і члени Відділу належать до римо-католицької парохії.

До Управи Відділу в ювілейному 1972 році були вибрані: Марія Вівер — предсідник, Катерина Клим — секретар, Антін Клим — скарбник.

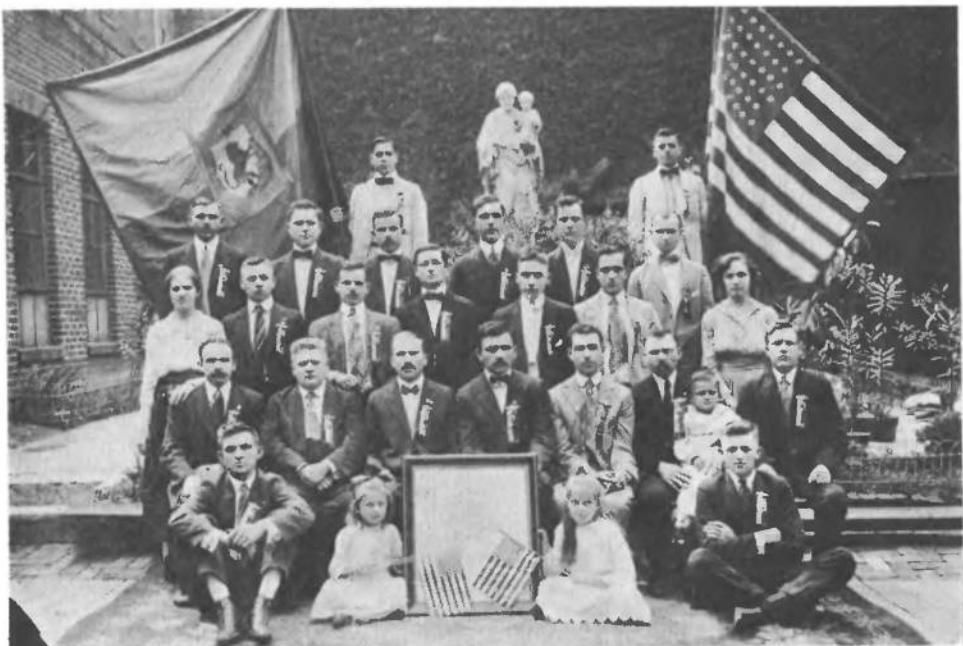
113 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ЮРІЯ В КАРНЕГІ, ПА.

114 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА

Відділ оснований 30 січня 1957 р. в Клівленді, Огайо, при парохії ім. Покрова Божої Матерії, яку основано в 1952 р. і першим парохом якої

Члени й Управа 109 Відділу у Філадельфії, Па.

Управа й члени 110 Відділу в Кліфтон Гейтс, Па., 1962 р.

був о. Володимир Качмар. Зорганізував Відділ головний секретар Степан Спринський.

Перша Управа Відділу: Йосиф Новак — предсідник, Мирон Д. Мелен — заступник, Петро Босак — секретар, Антін Біжик — заступник, Карло Яремко — скарбник, Іван Г. Пrijма — член Управи. Контрольна Комісія: о. Володимир Качмар, д-р Михайло Пап і Михайло Барчак.

При допомозі членів братства вибудовано гарну церкву та скоро сплачено моргедж, що його дав СУК „Провидіння“ на дуже добрих умовинах.

Завдяки парохії і невтомній праці о. Вол. Качмара зорганізовано суспільно-громадські товариства та вечірні курси українознавства для старших і молоді. У 10-ліття парохії, на якому був представник СУК „Провидіння“ гол. секретар Степан Спринський, окружний організатор Михайло Kігічак і д-р Михайло Пап, 110 членів парохії і гостей, відбуто Установчі Загальні Збори, на яких оформлено Відділ за вказівками гол. секретаря Степана Спринського.

В часі ювілейного 1972 року в Управі Відділу були: Йосиф Новак — предсідник, Ольга Порчен — секретар і скарбник. Голова Контр. Комісії: о. Іван Оришкевич.

115 ВІДДІЛ

Відділ оснований 22 листопада 1970 р. у Фреш Медовс, Н. Й., заходом головного організатора СУК „Провидіння“ д-ра Ярослава Бернадина.

В ювілейному 1972 році в складі Управи були: о. Петро Федорчук — предсідник, Григорій Калян — секретар.

116 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ОТЦЯ МИКОЛАЯ

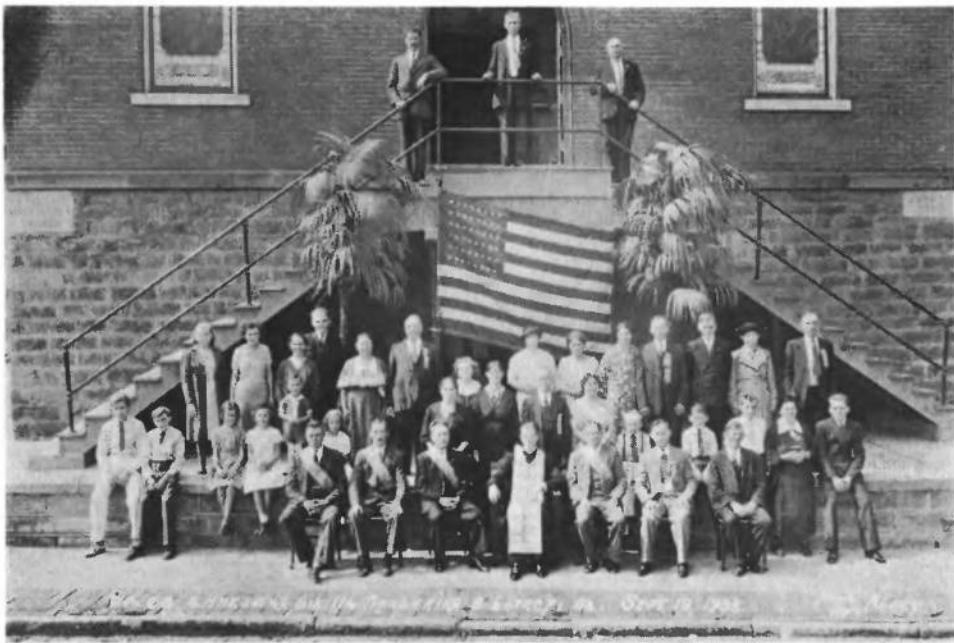
Відділ оснований 4 березня 1917 р. в Линдорі, Па. Основниками були о. В. Добушовський і Петро Спринь.

Перша Управа Відділу: Михайло Спринь — предсідник, Петро Спринь — секретар, Григорій Гурняк — скарбник.

Братство мало зорганізовану допомогу членам і опікувалося хворими. Крім праці в парохії, члени Братства переводили збірки на різні цілі, жертвуючи більші суми на установи в Україні.

В часі 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу були: Іван Коскар — предсідник, Василь Гринишин — секретар, Микола Кушнір — скарбник.

У ювілейному 1972 році в склад Управи Відділу входили: Василь Гринишин — секретар, Микола Кушнір — скарбник.

Управа й члени 116 Відділу в Ліндорі, Па., 1938 р.

Управа 118 Відділу в Оборн, Н. Й., 1972 р.

117 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ оснований у 1956 році в Омага, Небраска, заходом о. Ярослава Свищука. Організатором Відділу був гол. секретар Степан Спринський.

Склад першої Управи Відділу: Василь Мицак — предсідник, Семен Болюбаш — секретар, Михайло Гошуляк — скарбник. Стан членів 13.

Відділ відвідував окружний організатор СУК „Провидіння“ Микола Денисюк у 1958 році.

В 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу були: Семен Болюбаш — виконуючий обовязки предсідника й секретаря, Михайло Лобур — скарбник.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Володимир Столлярський — предсідник, Семен Болюбаш — секретар, Михайло Гошуляк — скарбник. Голова Контр. Комісії: о. Нестор Підлецький.

118 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА

Відділ оснований у лютому 1917 р. в Оборн, Н. Й. Зорганізував його о. Дмитро Добротвір, парох української католицької церкви свв. Апп. Петра і Павла.

Перша Управа Відділу: о. Дмитро Добротвір — предсідник, Михайло Хамуляк — секретар, який по короткому часі уступив і його обовязки пе-ребрав Йосиф Стець, Андрій Біляк — скарбник. Контр. Комісія: Теодор Клюй і Григорій Марків. У першому році існування у Відділі було 45 членів.

Відділ мав добре зорганізовану допомогову акцію для членів і давав стала підмогу парохії.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу були: Гавриїл Мільчаковський — предсідник, Андрій Рочий — секретар, Василь Федорчук — скарбник. Контр. Комісія: Василь Процюк, Павло Пироганич, Іван Боцонь.

Відділ мав у тому часі 114 членів, завдяки тодішньому парохові о. Василеві Осташеві, що присвячував багато часу на організаційну працю для парохії й Відділу.

З важніших пожертв Братство зложило на св. Євангеліє до парохіяльної церкви суму 140 дол., на павук до церкви 50 дол., на бонди Українській Державі 100 дол., на Духовну Семінарію 70 дол. Більші пожертви висилано на будови Народніх Домів, на парохіяльні школи й на сиротинці. Всі члени брали активну участь у церковно-громадському житті. Для розбудови Відділу дуже причинилися: довголітній секретар Михайло Курій і члени Андрій Рочий та Андрій Шкварок.

В ювілейно 1962 році були в Управі Відділу: Володимир Вівсянік —

Управа й члени 118 Відділу в Оборні, Н. Й., 1939 р.

Управа 121 Відділу в Ембриджі, Па., 1962 р.

предсідник, Гавриїл Мільчаковський — секретар, Степан Годко — скарбник. Контр. Комісія: Іван Боцян, голова, Степан Найда і Василь Глива.

У 1972 році в Управі Відділу були: Володимир Вівсянік — предсідник, Андрій Роше — секретар, Степан Родко — скарбник. Контр. Комісія: Іван Боцян.

119 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. КИР СОТЕРА ОРТИНСЬКОГО

Відділ оснований 15 травня 1966 р. при парохії св. Архистратига Михаїла в Расін, Висканзин.

Перша Управа Відділу: Федір Равлінко — предсідник, Микола Ступак — секретар, Софія Кук — скарбник. Контр. Комісія: о. І. Олексюк, Михайло Дуган і Єлісавета Равлінко.

Відділ основано заходом окружного організатора СУК „Провидіння“ на Чікагівську епархію, д-ра Мирослава Полянського, за ініціативою гол. секретаря Степана Спринського.

У невеликій громаді Расіну Відділ проводить гарну освідомлюючу роботу й допомагає парохії. Співпрацює з т-вом „Самопоміч“, куди висилає свої пожертви.

В склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році входили: Теодор Равлінко — предсідник, Микола Ступак — секретар, Софія Кук — скарбник. Контр. Комісія: о. Іван Олексюк.

120 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ

Відділ започатковано в 1963 році заходом ред. Мстислава Дольницького при церкві Благовіщення Пречистої Діви Марії в Мелроз Парк, Па.

Першим секретарем Відділу був ред. М. Дольницький. Другим секретарем, назначеним Екзекутивою СУК „Провидіння“, був Мирон Баранецький.

У 1972 році Відділ перебрала Управа в складі: о. Роберт Москаль — предсідник, Дзвінка Борис — секретар.

121 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Відділ оснований 25 березня 1917 р. в Ембридж, Па., при церкві свв. Апп. Петра і Павла.

Перша Управа Відділу: Іван Токар — предсідник, Григорій Онуфрік — заступник, Василь Шанайда — секретар, Петро Гаврила — заступ-

Управа й члени 121 Відділу в Ембридж, Па., 1938 р.

Управа 131 Відділу в МекКіспорт, Па., 1939 р.

ник, Дмитро Драбик — скарбник, Іван Бабяк — заступник. Контрольна Комісія: Кость Біжик, Василь Коваль, Петро Гаврила. Опікуни хворих: Іван Онуфрік і Микола Коваль. Дверник: Іван Мацько.

Стан членів у першому році існування Відділу: 37 дорослих і 8 дітей.

Братство має ухвалений правильник для членів і дуже гостро припильновує порядку приявності на сходинах, як також дбайливої опіки у випадках недуги. В 1921 році перейшло до Відділу 24 членів і 7 дітей із 66 Відділу Народної Помочі, а в 1929 році прилучено 158 Відділ СУК „Провидіння“, бо мав за малу кількість членства. В 1937 р. Відділ був дуже сильний, бо мав 273 членів дорослих і 269 дітей. До зросту Відділу найбільше причинилися секретарі Теодор Гричун, що працював 4 роки, Іван Кузаба 5 років і Микола Стефаник 10 років.

Видано допомоги хворим на суму 3,345 дол., а на добродійні цілі в ЗСА і в Україні 845 дол. На церкву зложено 500 дол.

В ювілейному 1972 р. в складі Управи є такі члени: Степан Коваль — предсідник, Юліян Іваськевич — секретар, Софія Орішко — скарбник. Контр. Комісія: Андрій Харко.

122 ВІДДІЛ БРАТСТВО ІМ. СВ. ПАВЛА

Відділ основано 8 вересня 1956 р. в Маямі, Флорида. Організатором Відділу був тодішній парох церкви Внебовзяття Пречистої Діви Марії с. Павло Смаль, за ініціативою та допомогою головного секретаря Степана Спринського.

Перша Управа Відділу: Соня Польо — предсідник, Стелля Бедзіс — секретар, Анна Малярська — скарбник. Контр. Комісія: Марія Ждан, Анна Задайко і Неллі Лінскот.

Братство веде релігійно-суспільну діяльність, опікується хворими та спромоглося на будову власної церкви при допомозі моргеджової позички 20,000 дол. в СУК „Провидіння“.

Церква і парохія обслуговують теж усіх туристів чи тимчасово замешкалих у Маямі й околиці Українців, які приїздять на Богослуження до Маямі.

В ювілейному 1972 році в складі Управи працюють: Дженні Терпко — предсідник, Стелля Бедзіс — секретар, Анна Малярська — скарбник. Духовний опікун о. Петро Олексів.

123 ВІДДІЛ Існував у Філадельфії, Па., до 1936 року.

124 ВІДДІЛ

Заснований у 1920 р. в Нью-Александриї, Па. Проіснував до 1965 року.

125 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІї В РАМЕЙ, ПА.

В склад першої Управи Відділу входили: о. д-р Онуфрій Ковальський — предсідник, Василь Воляник — секретар і скарбник.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу були: о. Єремія Онуферко — предсідник, Єлізавета Білас — секретар.

Відділ проіснував до 1965 року.

126 ВІДДІЛ

БРАТСТВО СВ. ОТЦЯ МИКОЛАЯ

Відділ оснований у 1917 р. в Бінгемтоні, Н. Й., заходом о. Юрія Тегза та Івана Сташка. Головним ініціатором оснування Відділу був Павло Поточняк.

Відділ уже в початках розвинув широку діяльність. Під час першої світової війни Відділ допоміг зорганізувати Український Народній Комітет та інші громадські організації. Відділ улаштовував св. Місії і причинився до оснування парохії в Джансон Сіті, Н. Й. Членство Відділу брало участь у Католицьких Днях у Сиракюзах, Оборн, Ракі Глен біля Скрентону та в ювілейному святкуванні СУК „Провидіння“ в Елмар, Н. Й. Відділ улаштовував концерти, на які спроваджував хор з Оліфанту, Па., переводив народні віча-протести проти польського та московсько-большевицького окупанта України. Вислано також домагання до Вашингтону, щоб під час перепису населення записувати Українців Українцями, а не Рутенами.

В 1941 р. Павло Поточняк зорганізував „Товариство Української Католицької Молоді“.

До Управи того Відділу були вибрані: Юрій Качмарик — предсідник, Павло Поточняк — рек. секретар, Антін Поточняк — фін. секретар, Петро Боднар — скарбник, Іван Білас, Андрій Горлач і Андрій Варгулін — члени.

Під час ювілейного року СУК „Провидіння“ склад Управи Відділу: Іван Корчинський — предсідник, Гльорія Сенів — секретар, Марія Сенів — скарбник.

127 ВІДДІЛ

Не існує.

128 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Відділ оснований у 1918 році в Менвілл, Н. Дж.

У 1951 р. відбуто реорганізаційні Загальні Збори в приявності представника СУК „Провидіння“ гол. секретаря Степана Спринського і вибрано

нову Управу Відділу в такому складі: Василь Стек — предсідник, Михайло Сірмар — заступник, Іван Гнідь — секретар, інж. Марія Смішкевич — заступник, Іван Іванів — скарбник. Контр. Комісія: Олена Михайлів, Юрко Ясіновський, Михайло Габер. Опікуни хворих: Євдокія Олійник і Степан Мельничук.

Діяльність Відділу: опіка хворими і допомога національним організаціям.

У 1954 р. відбуто Загальні Збори і на них вибрано Управу Відділу: Василь Стек — предсідник, Михайло Демчишин — заступник, Іван Гнідь — секретар, Іван Іванів — скарбник. Контр. Комісія: Інж. Марія Смішкевич, Дарія Михайлів і Михайло Яцик.

В ювілейному 1972 році в Управі Відділу є: в. о. предсідника, секретар — Михайло Демчишин, скарбник — Іван Іванів

129 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА

Відділ оснований у Скрентоні, Па., в 1920-их роках, заходом Анни Чомко, яка впродовж кільканадцяти років була секретарем Відділу.

В ювілейному 1972 р. в складі Управи Відділу були: о. Богдан Їжак — предсідник, Микола Чомко, син Анни — секретар.

130 ВІДДІЛ

СЕСТРИЦТВО ІМ. ВНЕБОВЗЯТТЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ

Відділ оснований 17 серпня 1918 р. в Бейон, Н. Дж., за старанням тодішнього пароха о. Е. Бартоша і Марії Могили.

Перша Управа Відділу: Марія Могила — предсідниця, Марія Пасічник — заступниця, Анна Солтис — секретарка, Анна Кибала — заступниця, Катерина Гіль — скарбничка, Катерина Поліщевська — заступниця.

В першому році існування Відділу було 23 члени.

Сестрицтво займалося в першу чергу церквою та несенням допомоги парохії й хворим.

В часі ювілейного 1972 року в Управі Відділу були: Анна Мороз — предсідниця, Анна Бойко — секретарка, Анна Липа — скарбничка.

131 ВІДДІЛ

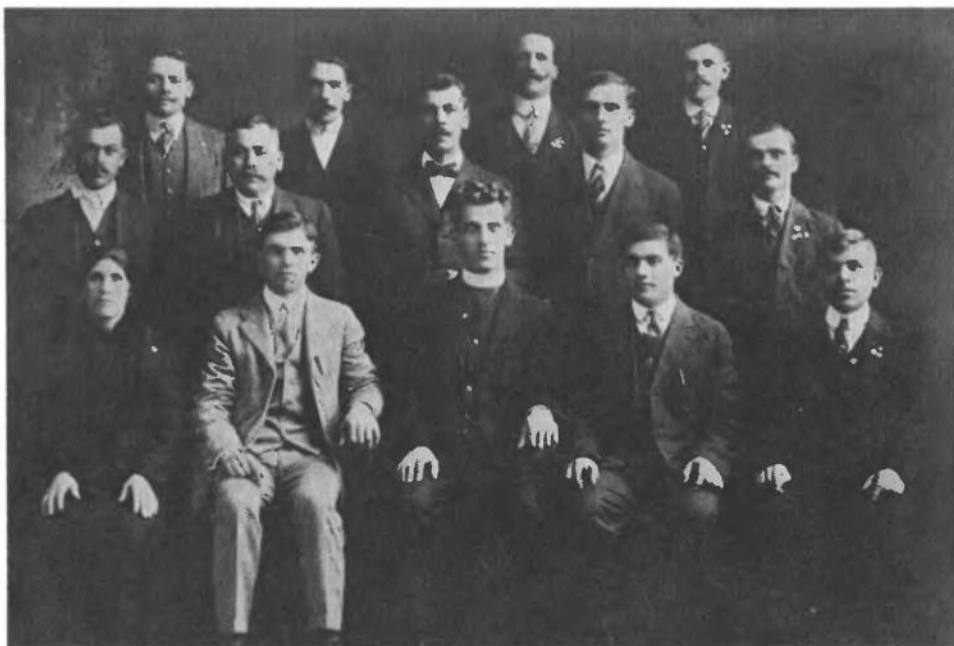
БРАТСТВО ІМ. СВВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА В МЕККІЗПОРТ, ПА.

Склад Управи Відділу в 50-ліття СУК „Провидіння“: Анна Карпінська — предсідник, Володимир Гриник — секретар, Яків Польний — скарбник.

Цей Відділ злучено з 20 Відділом у МекКізпорт, Па.

Управа 133 Відділу в Елізабеті, Н. Дж., 1962 р.

Управа й члени 134 Відділу в Міннеаполісі, Мінн.

132 ВІДДІЛ

Відділ заснований у Сейлем, Масс., в 1919 р. Проіснував до 1934 р.

133 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ПРЕОСВ. КИР СОТЕРА ОРТИНСЬКОГО

Бідділ оснований у жовтні 1919 р. в Елізабет, Н. Дж., заходом Андрія Федірка, Семена Олекси, Івана Пошивака й Миколи Федірка.

Склад першої Управи Відділу: Андрій Федірко — предсідник, Семен Олекса — секретар, Іван Пошивак — скарбник, Микола Федірко — член.

При Відділі є добре зорганізований допомоговий фонд, а зі скромних ощадностей висилано пожертви на такі цілі: на будову цілоденної парохіальної школи, на Катедру Українознавства в Гарварді, на будову церковної залі, на пам'ятник Тарасові Шевченкові у Вашингтоні, на будову катедри у Філадельфії й ін.

Відділ співпрацює з усіма церковними й світськими організаціями та з членом УККА.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Катря Кернична — предсідник, Ірина Левицька — секретар, Богданна Мельничук — скарбник. Контрольна Комісія: Розалія Бойчук і Юлія Полянська.

134 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВВ. КОНСТАНТИНА Й ОЛЕНИ

Відділ оснований 29 жовтня 1918 р. в Міннеаполісі, Мінн., заходом тодішнього пароха о. М. Данилевича.

Перша Управа Відділу: о. М. Данилевич — предсідник, Іван Лозовий — заступник, Василь Вальчук — секретар, Степан Горбань — скарбник, Юлій Барабанський і Роман Пушкар — члени Управи. Опіка над хворими: Тимко Кіш і Степан Друк. Контр. Комісія: Олександер Рудинський, Іван Салітицький і Матей Вінцентій.

У 1920 році створено молодечий 85 Відділ, керівник: Василь Самотюк.

Відділ співпрацює з церковними товариствами, ООЧСУ, СУМА і Пластом. Відділ є членом УККА і має грамоту на 100 дол.

На суспільно-громадські цілі зложено 1,600 дол., а крім цього Відділ допомагав церкві й парохії. Кожного року служиться Заупокійна Св. Літургія за душі покійних членів.

У 50-ліття СУК „Прovidіння“ в Управі Відділу були: Іван Артим — предсідник, Константин Сольчаник — фін. секретар, Роман Смулка — рек. секретар, О. Гоцук — скарбник. М. Заставний і В. Микуляк — члени. Контр. Комісія: о. шамбелян Петро Леськів, М. Іваськевич і Ярослав Карпяк. Опікуни хворих: І. Тринька і М. Кучварський.

У ювілейному 1972 році в складі Управи були: Іван Вакіряк — предсідник, Йосиф Гоцак — секретар, Григорій Литвин — скарбник. Контр. Комісія: о. шамбелян д-р Степан Кнапп.

Члени-основники 134 Відділу в Міннеаполісі, Мінн.

Управа й члени 139 Відділу в Сан Дієго, Каліф., 1962 р.

135 ВІДДІЛ БРАТСТВО ІМ. СВ. ТРИЙЦІ

Відділ оснований у 1916 році в Янгстені, Огайо.

У 1936 році відзначено торжественно 20-річчя існування Відділу.

У 40-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу були: Микола Штинь — предсідник, Михайло Панько — секретар і скарбник. Контр. Комісія: Антін Когут.

Відділ співпрацює з церковними організаціями, є членом УККА й на релігійні й національні цілі зложив понад 1,500 дол.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу були: Михайло Штинь — предсідник, Оксана Литвин — секретар, Іван Білоус — касієр.

У ювілейному 1972 році в складі Управи були: Микола Леник — секретар, Т. Начім — скарбник. Контр. Комісія: Іван Біловус.

136 ВІДДІЛ СЕСТРИЦТВО ІМ. СВ. АННИ

Відділ оснований у 1919 р. у Вілкс-Беррі, Па., заходом Марії Смолинської.

Склад Управи Відділу в 1922 р.: Марія Паліча — предсідниця, Марія Скробут — секретарка, Катерина Гула — скарбничка.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в склад Управи Відділу входили: Юлія Філіпс — предсідниця, Марія Бешада — секретарка, Катерина Савка — скарбничка.

Відділ мав тоді 33 членів.

У ювілейному 1972 році в Управі Відділу працювали: Анна Фера — предсідниця, Марія Бешада — секретарка і скарбничка. Контр. Комісія: Анна Кузенко.

137 ВІДДІЛ БРАТСТВО ІМ. ЗІСЛАННЯ СВ. ДУХА

Відділ оснований 26 липня 1920 р. в Чісгольм, Мінн. Основниками Відділу були: Лука Синько, Іван Котик і Петро Кір.

Склад першої Управи Відділу: Лука Синько — предсідник і фінансовий секретар, Андрій Піндзела — заступник, Петро Кір — рек. секретар, Іван Котик — скарбник.

У першому році існування у Відділі було 12 членів, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ — 51 членів.

Відділ співпрацює з прицерковними і громадськими організаціями та зложив пожертву на будову памятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні.

Склад Управи Відділу в 1962 році: Стенлі Круць — предсідник, Іван Іванцьо — секретар, Ольга Бабич — скарбник.

Управа й члени 142 Відділу в Горнел, Н. Й., 1938 р.

Управа й члени 144 Відділу у Філадельфії, Па., 1939 р.

У ювілейному 1972 році в Управі Відділу працюють: Стенлі Круць — предсідник і секретар, Ольга Бабич — скарбник.

138 ВІДДІЛ

СЕСТРИЦТВО ІМ. НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ

Відділ оснований 4 лютого 1919 р. в Нантіок, Па.

Перша Управа Відділу: Марія Купибіда — предсідниця, Анна Мечак — секретарка, Параска Прожералик — скарбничка. Стан членів у Відділі при оснуванні — 28 душ. Відділ співпрацював з парохією й опікувався хворими членами.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу були: Мільдред Шанайда — предсідниця, Ева Лемон — секретарка, Марія Новачек — скарбничка.

Дня 12 листопада 1967 р. відбулися Загальні Збори в присутності пароха о. Микола Фізанека і представника СУК „Провидіння“ Мирона Баранецького, на яких ухвалено злуку 138 Відділу з 31 Відділом та передачу туди майна і членів.

Протокол злуки підписали секретарка 138 Відділу Ева Лемон і секретар 31 Відділу Іван Свантко.

139 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АНДРЕЯ

Відділ оснований у Сан Дієго, Каліф., при українській католицькій місії. Зорганізували Відділ гол. секретар СУК „Провидіння“ Степан Спринський і Ярослав Сисин.

Перша Управа Відділу: Софія Скоп — предсідник, Марія Сисин — секретар, Галина Русинко — скарбник. Контр. Комісія: Іван Бумбер.

Праця Відділу обмежується до організації членства та вдереждання місії.

До 1936 р. число 139 мав Відділ „Провидіння“ в Парнесас, Па.

140 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. МИХАЇЛА

Відділ оснований 10 лютого 1919 р. в Глен Лайон, Па. Організаторами його були: Іван Зевицький, Петро Копець, Іван Хованець та Іван Скординський.

Перша Управа Відділу: Петро Капець — предсідник, Іван Зевицький — секретар, Іван Хованець — скарбник. Контр. Комісія: Андрій Турник, Андрій Штерн і Марія Буш.

Склад Управи в 60-ліття СУК „Провидіння“: Іван Хованець — предсідник, Іван Скординський — секретар, Григорій Петрушак — скарбник.

Управа й члени 144 Відділу у Філадельфії, Па., 1973 р.

Управа й члени 149 Відділу в Трентоні, Н. Дж., 1963 р.

141 ВІДДІЛ

Не існує.

142 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. РОЖДЕСТВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

Відділ оснований 15 жовтня 1919 р. в Горнел, Н. Й., заходом Василя Лаврова, стар.

Перша Управа Відділу: Іван Співак — предсідник, Григорій Бобовник — заступник, Іван Співак — скарбник. Контр. Комісія: Василь Лаврів, стар.

Стан членів у часі оснування 16 осіб. У цій маленькій місцевості, де було тільки 17 родин, Братство стало центральною церковно-громадською організацією. Вибудовано громадський дім, де відбувалися різні сходини і збори. Пляновано вибудувати також капличку, бо Горнел належить до парохії Христа Царя в Бет, Н. Й., віддаленої 30 миль. Але через виїзд деяких членів на Батьківщину по першій світовій війні, занехано цей плян, з уваги на малу кількість українських родин.

Братство має добре зорганізовану допомогу хворим, яким виплачено суму 2,248 дол., як також передано на громадсько-суспільні цілі 681 дол. Відділ є членом УККА. Із старої еміграції залишилося тільки чотири родини. Більшість членів Відділу працювала при залізниці.

В часі 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу були: Григорій Бобовник — предсідник, Василь Лаврів — секретар, Михайло Добрянський — скарбник.

В ювілейному 1972 році в Управі Відділу працювали: Текля Ваврушак — предсідник, Анна Лаврів — секретар, Марія Добрянська — касієр.

143 ВІДДІЛ

Не існує.

144 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ВСІХ СВЯТИХ

Відділ оснований у 1920 р. у Філадельфії, Па. Оснував його о. Володимир Довгович із наміром об'єднати всіх священиків і дяковчителів без постійного місця замешкання, як також членів Головної Управи „Провидіння“, а згодом включено інших громадян міста. Відділ є екстериторіальний і в його рядах є багато видатних провидінців та інших громадян, що були в проводі різних установ і товариств на терені Філадельфії. Число членів у першому році було 30 і зростало з кожним роком.

Першими скарбниками від 1920 року були: Іван Мороз, Євген Якубович, Михайло Климко і Володимир Яськевич.

У 1936 році в складі Управи Відділу були: Теодор Чемерис — предсідник, Йосифина Гіббонс — секретар, Ілля Кіс — скарбник. Контр. Комісія: Микола Крученський, Андрій Джмелік, ред. Володимир Лотоцький.

У 1937 р. в складі Управи Відділу були: Антін Цурковський — предсідник, Михайло Костецький — заступник, Йосифина Гіббонс — секретар, Ілля Кіс — скарбник. Контр. Комісія: Михайло Дармопрай, Андрій Джмелік і Михайло Рибак. Стан членів у тому році 96 душ.

У 1952 р., в 40-ліття СУК „Провидіння“, в Управі Відділу були: о. д-р Василь Макух, проф. Володимир Лотоцький — заступник, Василь Циган — секретар і скарбник. Контр. Комісія: інсп. Дмитро Кульчицький, інж. Осип Стойкевич, Володимир Дорошенко. Стан членів у тому часі 224 осіб.

Діяльність Відділу була багатогранна, бо крім звичайної праці згідно із статутом Відділу, як допомога членам і опіка над хворими, членство цікавилося усіма церковними й громадсько-суспільними справами, ставило внески на членів Головної Управи та Контрольну Комісію в усіх каденціях що чотири роки й ін.

Відділ був завжди щедрий на різні церковні й громадсько-суспільні цілі. Кожного року висилано пожертви або складано одноразово більші суми на Духовну Семінарію у Вашингтоні, Сиротинець СС. Василіянок у Філадельфії, Окружну Раду СУК „Провидіння“, Дім для старших, Інститут ім. Вячеслава Липинського, Т-во „Рідна Школа“ у Філадельфії, на Історію Документів Української Церкви, Енциклопедію Українознавства, Дім Української Молоді, Пластову Станицю, Спортивне Т-во „Тризуб“, на Курси Українознавства, жертвам землетрусу в Югославії, Фонд „Церква в Потребі“, Дар Любови Верховному Архиєпископові Кардиналові Йосифові, пресовий фонд „Америки“ тощо. Найбільшу суму, а саме 1,000 дол., задекларовано на будову катедри Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії у Філадельфії, на що вплачено вже 650 дол.

Крім цього Відділ завжди замовляв Заупокійну Службу Божу та Панахиду за померлих членів. У 1972 р. стан членів 245.

У ювілейному 1972 році в складі Управи Відділу були: Преосв. Василь Лостен — предсідник, Степан Микитка — заступник, Мирон Барабанецький — секретар, Анна Рад — скарбник. Контр. Комісія: д-р Володимир Чума, Роман Швед і Марія Дучак.

145 ВІДДІЛ

Цей Відділ оснований 1 березня 1972 р. в Лінсдел, Па. Організаторами Відділу були: головний організатор СУК „Провидіння“ д-р Ярослав Бернадин і головний радний Богдан Казанівський.

В ювілейному 1972 році в Управі Відділу були: о. Річард Семінак — предсідник, Василь Савка — секретар.

146 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ДИМИТРІЯ

Відділ основано в Озон Парк, Н. Й. Зорганізували його: головний секретар СУК „Провидіння“ Степан Спринський враз із парохом о. Самуелем Квартуччі.

У 1968 році в Управі Відділу були: о. Любомир Мудрий — предсідник, Ольга Білостоцька — секретар і скарбник. Контр. Комісія: Володимир Кульчицький.

В ювілейному 1972 році в складі Управи Відділу були: о. Любомир Мудрий — предсідник, Ольга Білостоцька — секретар.

147 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ОТЦЯ МИКОЛАЯ

Відділ оснований у Форд Сіті, Па.

В ювілейному 1972 році проводив Відділом Михайло Майнош.

148 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВЯЩЕНОМУЧЕНИКА ЙОСАФАТА

Відділ оснований 9 червня 1958 р. в Лянкастер, Н. Й., заходами головного секретаря СУК „Провидіння“ Степана Спринського і Євгена Рогача.

Перша Управа Відділу: Ю. Коссовський — предсідник, М. Максимюк — секретар, А. Берут — скарбник. Контр. Комісія: о. Й. Чайковський, голова, Марія Максимюк та Ірина Берут, члени.

У 60-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу були: Юліян Косовецький — предсідник, Дмитро Максимюк — секретар, Анна Берут — скарбник. Контр. Комісія: Марія Максимюк.

149 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Відділ основано 25 грудня 1920 р. при парохії св. свщм. Йосафата в Трентоні, Н. Дж. Основниками його були: Павло Стадник, Ігнатій Івашків, Ілько Лещинин, Онуфрій Грешак, Григорій Волічинський, А. Похіда, Михайло Сеньків і Олекса Михальчишин.

Склад першої Управи Відділу: Андрій Похіда — предсідник, Павло Стадник — заступник, Онуфрій Грешак — рек. секретар, Ігнатій Івашків — фін. секретар.

У першому році свого існування Відділ мав 16 членів.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи працювали: мгр. Іван Костюк — предсідник, Ігнат Івашко — секретар, Дмитро Федорак — скарб-

Управа й члени 150 Відділу в Колчестері, Конн.

Управа й члени 150 Відділу в Колчестері, Конн., 1962 р.

ник. Контр. Комісія: Зенон Федорович, інж. Богдан Дубик, Мих. Дзюбас.

Відділ співпрацює з церковними і громадськими організаціями і є членом УККА. Незалежно від статутової діяльності, як допомога хворим, на яку видано понад 600 дол., висилано пожертви на різні громадські цілі в ЗСА та на допомогу в краю. Управа Відділу була завжди ініціатором різних імпрез і при тісній співпраці з парохом о. Теодосієм Атаманюком та сотрудником бл. п. о. Йосипом Атаманюком вела дуже корисну громадсько-супільну роботу. Влаштовувано щороку 1-ше Листопадові Роковини із спеціальним відзначенням роковин смерти Слуги Божого Кир Андрея, проводжено Спільну Молитву, пропаговану Християнським Рухом і ін. Членство Відділу, що становило 75 відсотків парохіян церкви св. Свіщ. Йосафата, брало участь у всіх громадських імпрезах, які влаштовував чи спонзорував Відділ УККА.

Треба підкреслити дуже живу участь в організації Відділу кількаратного предсідника Відділу мігр. Івана Костюка та інших членів Управи, що старалися завжди унапрямити діяльність Відділу.

Найбільш діяльною Управою Відділу був склад, вибраний у 1965 році, а саме: мігр. Іван Костюк — предсідник, о. Йосип Атаманюк — заступник, Іван Івашко — фін. секретар, Дмитро Федорак — рек. секретар; члени: інж. Дмитро Кузик, мігр. Ярослав Лапка, Микола Вачур, Дмитро Матерацький, Василина Микитин і Петро Возняк. Контр. Комісія: Михайло Дзюбас, Богдан Дубик і Зенон Федорович. Супільна опіка: Олександра Вачур, Марія Зрада і Маріян Гуль.

У ювілейному 1972 році в Управі Відділу працюють: Іван Івашко — секретар, Іван Микитин — скарбник.

150 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ В КОЛЧЕСТЕРІ, КОНН.

Відділ заснований у 1958 р.

151 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

Відділ оснований у травні 1971 р. в Белфілд, Норт Дакота. Зорганізував його головний організатор СУК „Провидіння“ д-р Ярослав Бернадин.

У складі Управи Відділу в ювілейному 1972 році були: Богдан Макарук — предсідник, Павло Хруш — секретар, Лоренц Еванюк — скарбник.

152 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Відділ оснований у Кас Коб, Конн. Довголітнім секретарем Відділу був Еміль Зиткевич.

В складі Управи Відділу в ювілейному 1972 році були: Іван Бастура — предсідник, Рожа Бастура — секретар, Марія Бастура — скарбник.

153 ВІДДІЛ

Не існує.

154 ВІДДІЛ

Не існує.

155 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА

Відділ оснований 10 вересня 1923 р. в Рочестер, Н. Й. Основниками були: Іван Головка, Петро Климчів, Іван Гранковський і Микита Василишин, найбільш заслужений провидінець, що помер 14 липня 1972 р.

В першому році існування Відділ мав 13 членів.

Перша Управа Відділу: Григорій Тихий — предсідник, Микола Гранковський — заступник, Микола Ганущик — рек. і фін. секретар, Микола Василишин — скарбник. Контр. Комісія: Григорій Федчишин і Василь Череватий.

Відділ співпрацює з парохією св. Йосафата й іншими організаціями та товариствами. На релігійно-громадські цілі зложені понад 1,250 дол. із власних фондів. Члени Відділу допомагали при будові великої залій школи українознавства.

Склад Управи Відділу в 50-ліття СУК „Провидіння“: Петро Гранковський — предсідник, Михайло Василишин — фін. і рек. секретар, Йосиф Василишин — скарбник. Контр. Комісія: Микола Онуфрік і Микола Гранковський.

Піонери Відділу: Катерина Василишин, дружина Микити, Анна Гранковська, що вступила до „Провидіння“ 19 грудня 1920 р. у 12 Відділі, скарбник 155 Відділу від 6 лютого 1924 р.

Управа Відділу в ювілейному 1972 році: Микола Онуфрік — предсідник, Михайло Василишин — секретар, Йосиф Василишин — скарбник.

156 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. МИХАЇЛА

Відділ оснований в Юніон Таун, Па.

Від 1952 р. в Управі Відділу працюють: Онуфрій Валігур — предсідник, Іван Валігур — секретар.

157 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Відділ оснований у листопаді 1923 р., оформлений 12 лютого 1924 р. в Джерзі Сіті, Н. Дж. Основниками були: о. Юрій Крупа, Андрій Рубінович, Михайло Баран, Василь Гіль і Кирило Піддубчишин, член Головної Управи СУК „Провидіння“.

Перша Управа Відділу: о. Юрій Крупа — предсідник, Тарас Филик — заступник, Григорій Шустакевич — рек. секретар, Кирило Піддубчишин — фін. секретар, Іван Жарський — скарбник. Контр. Комісія: Андрій Рубінович і Микола Білик. У першому році існування Відділ мав 42 члени.

Відділ співпрацює з парохією церкви свв. Апп. Петра і Павла, є членом УККА і бере участь у всіх імпрезах загально-громадського характеру. Відділ взяв активну участь в Евхаристійному Конгресі 22—24 жовтня у Філadelphії і того самого року відмічено торжественно 30-літній ювілей Відділу. Дня 21 листопада того ж року відслужено святкову Св. Літургію і Паастас за померлих членів Відділу, а вечором відбувся величавий банкет, на якому головним промовцем був тодішній головний предсідник СУК „Провидіння“ о. Володимир Білинський; участь уявя теж голова Контр. Комісії Головної Управи проф. Теодозій Каськів.

Відділ зложив із своїх фондів на релігійні і суспільно-громадські цілі 3,850 дол., в тому зложено на дар любови для Верховного Архиєпископа Кардинала Йосифа VII суму 600 дол. Дуже добре є зорганізована допомога хзорим членам і за цілий час діяльності виплачено допомог 5,393 дол.

Від 1924 р. в Управах Відділу працювали, покійні сьогодні, члени: Юрій Крупа, Андрій Рубінович, Іван Жарський, Роман Струж, Михайло Баран, Григорій Шустакевич, Микола Бурак, Василь Гіль, Роман Качмарський. Живуть ще такі діяльні члени: кол. заступник головного предсідника СУК „Провидіння“ і довголітній фін. секретар Відділу Кирило Піддубчишин, Василь Гаєвий, Микола Петришин, Павло Свідрик, Теодор Гіль, Микола Заяць, Михайло Жук, Петро Джеджора, Степан Скородинський, Микола Грандал, Степан Чуйко, Марія Брін'гелевич, Іван Озоровський, Марія Сайчук.

Від оснування Відділу до кінця травня 1972 померло 52 члени й їхнім родинам СУК „Провидіння“ виплатив 32,500 дол.

Найбільше причинився до збільшення членів Відділу довголітній секретар Микола Петришин, який зорганізував 128 членів.

У ювілейному році 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу працювали: Василь Гіль — предсідник, Марія Сайчук — заступник, Кирило Піддубчишин — фін. і рек. секретар, Микола Петришин — скарбник. Контрольна Комісія: Микола Заяць, Степан Скородинський і Василь Гаєвий.

У ювілейному 1972 році в складі Управи Відділу були: Петро Джеджора — предсідник, Тимко Бойко — заступник, Микола Петришин — секретар і скарбник. Контр. Комісія: Михайло Жук, Іван Озорський і Степан Чуйко.

Управа й члени 157 Відділу в Джерзі Сіті, Н. Дж., 1939 р.

Управа й члени 157 Відділу в Джерзі Сіті, Н. Дж., 1962 р.

158 ВІДДІЛ

Не існує.

159 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. КОНСТАНТИНА Й ОЛЕНИ

Відділ основано 24 березня 1924 р. в Бофало, Н. Й. Зорганізував його тодішній парох о. Константин Курило, при церкві св. Отця Миколая.

Перша Управа Відділу: о. Константин Курило — предсідник, Григорій Плотиця — секретар і скарбник. У 1926 р. вибрано предсідником Осипа Зарембу, в 1932 р. о. Евстахія Сидоряка, в 1940 р. о. Володимира Козоріза, в 1943 р. Василя Боровця, в 1966 р. проф. Олександра Бережницького.

Секретарями були: Від 1932 р. Антоніна Пришлівська, в 1937 р. Григорій Плотиця, в 1943 р. Петро Максим, а від 1952 р. Василь Макух.

Члени Відділу брали участь у всіх церковних і загально-громадських імпрезах. У дні 30 квітня 1966 р. влаштовано святкову Академію в 100-річчя з дня народин основника СУК „Провидіння“ Преосв. Кир Сотера Ортінського.

З нагоди 20-ліття Торонтської Епархії і приїзду Блаженнішого Верховного Архиєпископа Кардинала Кир Йосифа до Торонта в Канаді, в червні 1968 р. Відділ зорганізував поїздку членів, у якій взяло участь 82 особи.

Відділ є членом УККА і зложив датки на різні цілі, як на Сиротинець у Філадельфії, Семінарію у Вашингтоні, памятник Шевченкові у Вашингтоні, на Енциклопедію Українознавства, дар любови Кардиналові Йосифсві, на школу ім. св. Отця Миколая, на катедральний храм у Філадельфії, на скитальців у 1953 р. Загальна сума пожертв 1,300 дол.

При допомозі членів Відділу закуплено в Бофало Пластову Оселю „Норий Сокіл“, Сумівську Оселю „Холодний Яр“, Український Дім „Дніпро“, побудовано парохіяльну школу ім. св. Отця Миколая, куплено Український Національний Дім та основано Кредитову Кооперативу „Самопоміч“.

До розбудови Відділу найбільше причинилися: Степан Шипилявий, довголітній секретар Василь Макух, як також члени Гол. Управи — рек. секретар Степан Спринський і Василь Шулевський.

У ювілейному 1972 році в складі Управи Відділу працювали: проф. Олександр Бережницький — предсідник, Василь Макух — секретар, Степан Душенко — скарбник, Василь Мельник — член. Контр. Комісія: Петро Турік, Петро Баранюк і Дмитро Дранка.

При кінці 1972 р. предсідником вибрано Степана Душенка, а секретар Василь Макух перебрав теж функції скарбника.

Управа 159 Відділу в Буфало, Н. Й., 1962 р.

Управа 162 Відділу в Гемтремку, Міч.

160 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. МИТРОПОЛИТА КИР ЙОСИФА VII

Відділ оснований 28 серпня 1963 р. в Лос Анджелес, Каліфорнія, за ініціативою голови Окружного Комітету СУК „Провидіння“ в Чікаго Олександра Атановського і при допомозі місцевого пароха о. Михайла Колтуцького. Після придбання прекрасної церкви і сусідньої посіlosti з п'ятьма однотипними будинками і по другій стороні церкви апартаментами будинку з 12 мешканнями, слід було поширити діяльність на громадсько-організаційному полі. Тому скликано сходини парохіян і на цих Основуючих Зборах, по відповідній доповіді представника СУК „Провидіння“, вибрано першу Управу Відділу в такому складі: о. Михайло Колтуцький — предсідник, інж. Омелян Тишовицький — заступник, інж. Теодор Пінчук — секретар, Микола Васильків — скарбник, Ярослав Тростянецький — член. Контр. Комісія: Марія Ємець, Олександер Матківський і Петро Марцінків.

В складі Управи Відділу в ювілейному 1972 році були: о. Михайло Ісл-уцький — предсідник, Тереса Пітак — секретар і скарбник.

161 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ

Відділ оснований 5 березня 1965 р. в Гіллсайд, Н. Дж., за ініціативою головного секретаря СУК „Провидіння“ Степана Спринського. Зорганізували Відділ Адам Гординський і Володимир Снігур.

Основниками Відділу були: Іван Андрійчин, Олекса Андрійчин, Ненсі Бренчі, Маріян Бренен, Олена Чорненко, Юрій Гіляк, Марія Ірас, Осип Костецький, Рута Шалайда, Осип Медвецький, Сузанна Медвецька, Франко Шатинський, Андрея Шмуляк, Михайло Шмуляк.

Перша Управа Відділу: о. Мирон Созанський, ЧНІ — предсідник, Володимир Снігур — секретар, Франко Шатинський — скарбник. Контр. Комісія: Іван Андрійчин і Олена Чорненко.

Управа Відділу співпрацювала з парохією та придбала фонди на нову церкву.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Іван Шатинський — предсідник, Григорій Шпигульський — секретар, Франко Шатинський — скарбник. Контр. Комісія: Олена Чорненко і Іван Андрійчин.

162 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ

Відділ оснований 31 серпня 1924 р. в Гемтремк, Міч., заходом тодішнього пароха о. Дмитра Добротвора та організатора Василя Годяка. Первішим предсідником був Тома Гуньовський.

Управа 165 Відділу в Гленвуді, Па., 1962 р.

Перша повна Управа Відділу: Семен Шостак — предсідник, Василь Годяк — секретар, Йосиф Тимчишин — скарбник. Контр. Комісія: Тома Гуньовський і Кость Шостак. Опікуни хворих: Михайло Кузіна і Степан Хомін.

У першому році існування Відділ мав 12 членів, а в 50-ліття СУК „Прорвідіння“ — 156 членів.

За цілий час Відділ видав із власних фондів 6,000 дол. на релігійній громадській цілі, а понад 2,000 дол. на допомогу товариствам в Україні.

Відділ є членом УККА, брав активну участь у розбудові своєї парохії і цілодenneї парохіяльної школи. При співучасті інших Відділів на терені Дітройту брав участь у святкуваннях 30- і 40-ліття СУК „Прорвідіння“ та був ініціатором улаштування великої Академії в пошану Слуги Божого Митрополита Кир Андрея, в 1960 році.

У 50-ліття СУК „Прорвідіння“ в Управі Відділу працювали: Михайло Чемний — предсідник, Іван Маціборський — секретар, Михайло Кушнір — фін. секретар, Йосиф Процюк — скарбник. Контр. Комісія: Йосиф Косій, Антін Деркач і Микола Набожняк. Опікуни хворих: Григорій Терех, Катерина Чорній, Павло Сліпак і Анастасія Дамян.

Управа Відділу під час ювілейного 1972 року: Михайло Чемний — предсідник, Михайло Кушнір — секретар і скарбник, А. Деркач — член.

163 ВІДДІЛ

Відділ заснований у Сейнт Клер, Па., існував до 1936 р.

164 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ПРЕСВ. ДІВИ МАРІЇ

Відділ оснований у Рівергед, Н. Й. Зорганізували його головний секретар СУК „Прорвідіння“ Степан Спринський і о. Євген Мацлюх.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Прорвідіння“: Іван Марковський — предсідник, Василь Бочковський — секретар, Мирослав Довбуш — скарбник. Контр. Комісія: о. Павло Гресько.

165 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. МИХАЇЛА

Відділ оснований 14 грудня 1924 р. в Гленвуд, Па. Організаторами Відділу були: Михайло Юрків, Антін Бусовський, Петро Закалата, Василь Гусак, Олекса Чернотович і Михайло Баган. В оснаванні Відділу брали участь представники 23 Відділу „Прорвідіння“: Теодор Чемерис і Назар Король, а також тод. головний рекордовий секретар СУК „Прорвідіння“ Дмитро Штогрин.

Перша Управа Відділу: Михайло Юрків — предсідник, Антін Бусовський — секретар, Петро Закалата — скарбник. Контр. Комісія: Олекса Чернотович і Михайло Баган. Опікун хворих — Василь Гусак.

Управа й члени 165 Відділу в Гленвуд, Па., 1938 р.

Управа й члени 167 Відділу у Вілмінгтоні, Дел., 1938 р.

Відділ розвинув свою діяльність дуже скоро і в першу чергу допомагав своїм членам у різних випадках і недузі. Членство виявило велику жертвенність, тому то й висилано постійну допомогу організаціям у ЗСА і в Україні, як на Дім Старців, Сиротинець, Червоний Хрест, Товариствам „Рідна Школа“, „Просвіта“, Наукове Т-во ім. Шевченка, на Дар Любови Верховному Архієпископові Кардиналові Йосифові, на катедру у Філадельфії, ФКУ в Гарварді, на піддержку української радіопрограми, на „Церкву в Потребі“ й інші. Члени Відділу виготовили багато ашурансів для скитаців в Європі й допомагали новоприбулим на місці.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Андрій Германський — предсідник, Марія Донелик — секретар, Катерина Перекічка — скарбник. Контр. Комісія: Партеній Данек — голова і Сидней Велшонс — член.

166 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО, ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Відділ заснований в 1955 році.

167 ВІДДІЛ

СЕСТРИЦТВО ІМ. КН. СВ. ОЛЬГИ

Відділ оснований 25 березня 1924 р. у Вілмінгтон, Дел., заходом дякончика Теодора Яворського.

Перша Управа Відділу: Пелягія Кучабська — предсідниця, Розалія Церковнюк — секретарка, Марія Качмар — скарбничка.

На чергових Загальних Зборах вибрано нову Управу в такому складі: Анна Баран — предсідниця, Пелягія Кучабська — секретарка, Катерина Марущак — скарбничка. У чергових Управах скарбничками були: Анна Луцишин, Ева Шатинська, Паракевія Подоляк, Анна Стрільбицька і Людвіка Салецька.

Відділ допомагав членам у різних випадках і недугах, співпрацював з парохією і давав пожертви на різні громадські цілі.

В 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу були: Анна Баран — предсідниця, Пелягія Кучабська — секретарка і Людвіка Салецька — скарбничка.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Петро Зарицький — предсідник, Едвард Генсьорський — секретар, Людмила Салецька — скарбник.

168 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВВ. БОРИСА І ГЛІВА

Відділ оснований у 1925 р. в Гадсоні, Н. Й., заходами тодішнього пароха о. Онуфрія Ковальського й організатора Івана Лупиноса, що переїхав

до Гадсону з Перт Амбой. Багато праці при оснуванні Відділу вложив теж Іван Лоїк.

Перша Управа Відділу: Іван Лупинос — предсідник, Іван Лоїк — секретар.

При оснуванні Відділу вписалося в члени 28 дорослих і 10 дітей.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу були: Іван Лупинос — предсідник, о. Богдан Осідач — секретар, Андрій Пелеш — скарбник.

Заслужені члени Відділу: Анастасія Романик, Ксеня Онуфрійчук, Олекса Урбан, о. Антін Борса, Софія Любинецька і о. Василь Гумовський.

У ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“ секретарем Відділу була Марія Окурила.

169 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА

Відділ оснований восени 1925 р. в Джерзі Ситі, Н. Дж., заходами Маркелі та Василя Добровольських, Григорія Марущака, Якова Кашуби, Сема Осціславського, Василя й Андрія Лупиняків та пароха о. Володимира Лотовича.

Перша Управа Відділу: Василь Лупиняк — предсідник, Андрій Лупиняк — секретар, Пилип Дмитрика — скарбник.

Дуже добра була зорганізована допомога членам і опіка над хворими.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в Управі Відділу працювали: Василь Шемлій — предсідник, Франк Колодій — секретар, Михайло Голубець — скарбник. Довголітніми урядовцями Відділу були: Яків Кашуба, Олекса Качан, Григорій Марущак, Варвара Клапко та Маркиля і Василь Добровольські.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Василь Шемлій — предсідник, Франк Колодій — секретар.

170 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

Відділ оснований у квітні 1926 року у Вілкс Беррі, Па.

Перша Управа Відділу: Вероніка Копач — предсідник, Катерина Поливка — секретар, Степан Громель — скарбник.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Марія Кротник — предсідник, Катерина Бринձо — секретар, Марія Гула — скарбник.

171 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. КОНСТАНТИНА

Відділ оснований у лютому 1926 р., у Вест Істон, Па., заходом о. Івана Кутського.

Перша Управа Відділу: Іван Підборецький — предсідник, Дмитро Вересюк — секретар, Параня Гавур — скарбник.

При оснуванні вписалось до Відділу 25 членів.

Відділ є членом УККА і співпрацює з усіма церковними й світськими організаціями. Дуже вроночно відсвятковано 50-літній ювілей церкви Св. Духа в Істоні.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Теодор Й. Вересюк — предсідник, Дмитро Вересюк — секретар і скарбник.

172 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АННИ

Відділ оснований у грудні 1926 року в Паттсвил, Па., заходом Анни Онушко, що була предсідницею першої Управи враз з Анною Гозелл — секретаркою.

В пізніших роках після депресії в складі Управи Відділу були: Анна Дронюк — предсідниця, Марія Верновська — секретарка і Софія Бончак — скарбничка.

Дня 30 квітня 1965 року 172 Відділ злучився із 203 Відділом у Майнерсвіл, Па.

173 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ПОКРОВА БОЖОЇ МАТЕРІ

Оснований 1 липня 1958 р. в Наяgra Фолс, Н. Й. Організатором Відділу був головний секретар СУК „Провидіння“ Степан Спринський. На терені парохії належала до СУК „Провидіння“ родина Гадзевичів, Зенон і Надія з дітьми, забезпечені в попередньому місці побуту в Бінгемтоні, Н. Й.

Секретарем першої Управи Відділу був Зенон Гадзевич, який у 1963 р. виїхав до Бостону, а секретарство перебрала його дружина Надія, що веде його до сьогодні. Не зважаючи на малу кількість родин у парохії, члени Відділу в числі 20 вели свою діяльність згідно із статутом і попри допомогу парохії опікувалися хворими та складали пожертви на різні церковні й громадсько-суспільні цілі, м. ін. на портрет нашого першого Єпископа для Українців католиків у ЗСА Кир Сотера Ортінського, на стипендійний фонд його імені, на В-во „Америка“, на День Матері в парохії тощо. П-і Мітулинська, відома писанчарка, дала писанки на лотерію, з якої дохід призначено на Дар Любови Верховному Архиєпископові Кардиналові Йосифові VII. Зібрано даток на будівельний фонд церкви і вислано пожертву для потерпілих від повені Українців. Управа Відділу завжди памятала про дар „Діти — Дітям“ в Європі.

В ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“ секретаркою Відділу була Надія Гадзевич.

Управа й члени 169 Відділу в Джерзі Сіті, Н. Дж., 1939 р.

Управа й члени 173 Відділу в Наягра Фолс, Н. Й., 1971 р.

174 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. КН. СВ. ОЛЬГИ

Відділ оснований 27 липня 1958 р. у Віліямствні, Н. Дж., при церкві свв. Апп. Петра і Павла, за почином о. д-ра Ісидора Нагаєвського в приявності представників СУК „Провидіння“ — ініціатора головного секретаря Степана Спринського і начальника канцелярії Мирона Баранецького.

Перша Управа Відділу: Йосиф Білинський — предсідник, Ева Аркотин — заступник, Емілія Ваповська — секретар, Андрій Стажнів — заступник, Михайло Врубель — скарбник. Контр. Комісія: Петро Аркатин, Петро Кірик і Дмитро Молдаван.

У першому році існування Відділ мав 16 членів.

Відділ співпрацює з церковними організаціями, опікується хворими, а члени включаються в культурно-освітню ѹ громадську працю.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ Управа Відділу працювала в тому самому складі. Стан членства 23.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Йосиф Білинський — предсідник, Емілія Ваповська — секретар, Михайло Воробець — скарбник.

175 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ОТЦЯ МИКОЛАЯ

Відділ основано 11 квітня 1929 р. у Вест Пульман, Шикаго, Ілл., заходом о. декана Миколи Сіменовича, що був великим прихильником СУК „Провидіння“ й особисто відвідував родини та приєднував у члени. Після оснування Відділу записалося в члени 12 дорослих і 17 дітей. У тому часі відбувалася в парохії св. Місія, яку вели о. Д. Тарнавський, о. М. Кузьмак і о. М. Кіндій, перед якими всі члени-основники Відділу зложили присягу й одержали відзнаки.

Після торжественної Божественної Літургії на інтенцію членів, відбулися Загальні Збори, на яких вибрано тимчасову Управу в складі: о. декан М. Сіменович — предсідник, Анна Бутовська — заступник, Олена Гавришків — рек. секретар, Василь Міськевич — фін. секретар, Марія Борис — скарбник.

Дня 15 грудня 1929 р. вибрано Управу Відділу в такому складі: Іван Шпирналь — предсідник, Іван Міляновський — заступник, Василь Ліськевич — фін. секретар, Олена Гавришків — рек. секретар, Марія Борис — скарбник. Контр. Комісія: Іван Береза і Стефанія Стефанюк. Опікуни хворих: Олена Ліськевич і Іван Шпирналь.

Відділ брав живу участь у церковному і культурно-освітньому житті. Був членом УККА і висилає делегата д-ра Мирослава Сіменовича на Конгрес. Переведено велику збірку на Український Католицький Допомоговий Комітет, за що одержано спеціальну подяку від Преосвященого Кир Ам-

врозія, ЧСВВ. Відзначено 10-ті роковини з дня смерти Слуги Божого Кир Андрея великою Академією та висилано пожертви на різні цілі в ЗСАУ Україні.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Віddілу працювали: Микола Білецький — предсідник, Олекса Зрада — фін. і рек. секретар, Володимир Савчак — скарбник. Контр. Комісія: Олександра Бородайко, Марта Гайдук і Марія Гавришків.

Склад Управи Віddілу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Микола Білецький — предсідник, Олекса Зрада — секретар, Володимир Савчак — скарбник.

176 ВІДДІЛ БРАТСТВО ІМ. БОЖОГО ПРОВИДІННЯ

Віddіл оснований у листопаді 1969 р. в Гюстон, Техас, заходом о. д-ра Дмитра Блажейовського, за ініціативою й допомогою головного організатора СУК „Провидіння“ д-ра Ярослава Бернадина.

Обовязки першого предсідника Віddілу виконував Іван Музика, секретарем був Іван Бемко, а скарбником Ольга Комптон.

У ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“ вів Віddіл о. д-р Дмитро Блажейовський.

177 ВІДДІЛ БРАТСТВО ІМ. СВ. ЙОСАФАТА

Віddіл оснований 1 травня 1929 р. у Вунсакет, Р. Ай., заходом Юрія Маланчина.

Членами першої Управи Віddілу були: Теодор Турецький — предсідник, Андрій Романович — секретар, Микола Богданович — скарбник.

У першому році існування Віddіл мав 7 членів, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ 57 членів.

Першими членами Віddілу були: о. Нестор Романович, Андрій Романович, Микола Богданович, Микола Пйонтковський, Теодор Турецький, Анастазія Гладик і Юрій Маланчин.

У 1952 р. предсідником був Юрій Маланчин, секретарем о. Осип Галиш, скарбником Дмитро Деренюк.

Склад Управи Віddілу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: д-р Тарас Ганушевський — предсідник, Іван Пристава — секретар, Теодор Кльован — скарбник. Контр. Комісія: Катерина Кльован і Володимир Гроссович.

178 ВІДДІЛ Існував до 1935 р. в Найлз, Огайо.

179 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА, ВИЛЛИМАНТИК, КОНН.

Старанням пароха сусідньої української католицької парохії в Колчестер, Конн., о. Богдана Іжака, тамошні парохіяни — старі емігранти й непарохіяни іншої національності спровадили в рр. 1948-49 поважну кількість Українців-скитальців. Однак, з огляду на більшу можливість знайти фабричну працю у Виллімантику, багато з них, і відтак з інших околиць почали поселюватися в цьому невеличкому (18,000 населення) містечку Виллімантику, Конн.

У вересні 1948 р. прибув з Європи о. Андрій Назаревич і з поселених уже тут 10-ок родин і 8 самітніх скитальців, за дозволом Владики Кир Константина, створив Місійну Станицю, а відтак, спровадивши більше родин, 21 серпня 1950 р. створено формально парохію.

Із створення української католицької парохії розвинулося і громадське життя. Після створення Відділу УККА й Осередка СУМА виникла потреба заснування відділу економічної установи, де громадяни могли б забезпечити себе від матеріальної втрати у випадку смерті члена родини, а з тим рівночасно щадити гроші на старші літа чи на оплату школі своїм дітям.

По вислуханні доповідей представників наших Братських Союзів, у приміщенні римо-католицького монастиря св. Йосифа при 88 Джексон вулиці, що його Сестри відступили для наших Богослужень, присутні, взявші до уваги, що СУК „Провидіння“ від свого заснування все тісно співпрацював з нашою Церквою, великий відсоток свого капіталу вклад у розбудову нашого церковного і суспільно-громадського життя, своїм органом „Америка“ обороняв нашу Церкву і народ від ворожих наклепів і нападів, рішили створити Відділ СУК „Провидіння“. На тих же сходинах 5 жовтня 1950 року, в приявності представника Централі бл. п. Павла Луківа, вписалися в члени: о. Андрій і п-ні Іванна Назаревич, Ілля й Іванна Мельник, Катерина Барткевич, Евдокія Поляк, Микола Андрусишин, Володимир Стригун, Володимир Лежман, Мирон Ковальський, Ярослав Тростянецький, Юрій Русин і Василь Шулевський.

Дня 8 жовтня 1950 р. відбуто перші Загальні Збори і вибрано першу Управу Відділу в складі: Василь Шулевський — предсідник, Я. Тростянецький — секретар, В. Стригун — скарбник. Контр. Комісія: о. А. Назаревич — голова, М. Ковальський і Ю. Русин — члени. На патрона Відділу вибрано св. Володимира Великого.

Регулярно кожного року Відділ відбував Загальні Річні Збори, все з більшою кількістю присутніх членів та все у діловій атмосфері.

Співмірно із своїм членським зростом Відділ, як католицька і суспільно-громадська установа, проявляв свою активність у рамках свого статуту. Все тісно співпрацював з Церквою та місцевими організаціями, коли така співпраця була бажаною їхніми проводами.

Благословення прапорів 179 Відділу у Вілімантіку, Конн., з нагоди 10-ліття,
18 березня 1960 р.

Управа з частиною членів 179 Відділу у Вілімантіку, Конн., 1972 р.

В 1955 р. Відділ став членом УККА, вплачуючи щорічні вкладки і через своїх представників брав активну участь у кожнотижневих Конгресах.

На культурно-освітньому відтинку виповняв прогалину залишенну іншими місцевими організаціями, беручи до уваги релігійно-національно-виховні імпрези, як Академії „100-ліття Проголошення Догми Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії“, де в програму входили: спільне Св. Причастя, Молебень, інсценізації „Поява Божої Матері в Люрді“ та „Покров Божої Матері над Українським Народом“, 100-ліття народин Основника СУК „Провидіння“ Кир Сотера Ортінського, 1000-ліття смерті Княгині України св. Ольги, 15-ліття і 25-ліття смерти Слуги Божого Митрополита Кир Андрея (академії ці получено з академіями Листопадового Зриву й улаштовано їх у співпраці з Відділом УККА), Академію в честь Патрона Відділу св. Володимира, концерт у честь Первоєпарха Верховного Архиєпископа Кардинала Йосифа. Великою і під кожним оглядом успішною імпрезою був 10-літній ювілей Відділу, що відбувся 18 вересня 1960 р. Відділ часто влаштовував прощі на Успення Божої Матері до Словетсбургу й св. Йосафата до Гленков, Н. Й. Поїздки автобусами на Світову Виставку, до Зоологічного городу, оглядання цікавих історичної вартості місць у Нью Йорку, а окремо з дітьми й молоддю до Українського Національного музею в Стемфорді, Конн., поїздку до казкового міста „Фронтір Тавн“ і інші. Влаштовувано Андріївські вечори, пікніки й забави з танцями, доповіді на теми „Провидіння“, прелегентами яких були тод. гол. рекорд. секретар Ст. Спринський, проф. А. Княжинський і мігр. І. Базарко. Набуто для Відділу прапори: американський, національний і організаційний.

На церковно-громадській площині Відділ піддержував акції УККА, пишучи листи до сенаторів і конгресменів чи інших державних мужів із проханням підтримувати ту чи іншу нашу справу. В змаганнях за Помісність із завершення Патріярхатом нашої Церкви, висилає телеграми до відповідних чинників і складав пожертві на „Церкву в Потребі“.

В 1960 р. при Відділі засновано молодечу оркестру, яка часто брала участь у влаштовуваних Відділом, парохією чи іншими товариствами імпрезах. З приводу виїзду членів на студії та набору до військової служби, оркестру розвязано в 1967 р. Для суспільної опіки над членами кожного року вибирали опікунів хворих, котрі відвідали за час існування Відділу 126 хворих членів. Відділ переводив зборки й жертвував із своєї каси на допомогу членам, на парохіяльну церкву, семінарію св. Василія, митрополичу катедру у Філадельфії, Дар Любови Верховному Архиєпископові Кир Йосифові, Церкву в Потребі, українським залишенцям, пресовий фонд „Америки“, Стипендіально-Видавничий Фонд ім. Кир Сотера Ортінського, та дрібніші пожертві на: памятник Т. Шевченкові, Катедру Українознавства, СКВУ, Фонд Стемфордської Дієцезії, Церкву в Аргентині, українським інвалідам, Капелі Бандуристів, ЗУАДК тощо, в загальному суму 2,714 доларів.

Від оснування Відділ зростав пересічно на 12 членів річно. Найкращими були роки 1952 і 1963, в яких то роках приєднано по 26 членів. Най-

Управа й члени 179 Відділу у Вілимантіку, Конн., 1972 р.

Члени Управи 181 Відділу в Палатайн, Ілл. 1972 р.

слабшими були роки 1953 і 1966, бо приєднано лише по 2 члени. Найвище число активних членів було в 1970 р., бо 202, тобто 82 відс. усіх парохіян, а це вказує на належне доцінювання громадянством своєї української католицької організації СУК „Провидіння“. По 20-ти роках існування Відділу багатьом членам доспіли грамоти і не всі вони могли вже стати членами. Та помимо того число членів у Відділі на багато не зменшилося, бо Відділ має 185 активних членів.

Праця Відділу була корисною в розвитку нашої парохії і нашої маленької громади. Відділ неодноразово діставав признання від Централі за успішну працю. Можливий успіх був тому, що була гармонійна співпраця між членами Управи і всіма членами Відділу.

180 ВІДДІЛ

Існував у Маганой Ситі, Па., до 1961 року.

181 ВІДДІЛ

Відділ оснований 1 вересня 1957 р. в Палатайн, Ілл., за ініціативою головного секретаря СУК „Провидіння“ Степана Спринського й о. Йосифа Шарого. Перші члени Відділу: Павло Яхнів, Марія Яхнів, Доротея Комар, Марія Тиха, Михайло Тихий, Марія Кикиш, Галина Каторінська й Іван Дицина.

Перша Управа Відділу: Василь Бахневич — предсідник, Павло Яхнів — секретар і скарбник.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу працювали: Василь Бахневич — предсідник, Павло Яхнів — секретар, які виконували свої обовязки й у 1972 році.

182 ВІДДІЛ

СЕСТРИЦТВО ІМ. ПОКРОВИ БОГОРОДИЦІ

Відділ оснований у 1939 році в Стов, Па. Основниками були Анна Бойко й Осип Бреславський.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу працювали: Микола Дячинський — предсідник, Йосиф Бреславський — секретар, Марія Хомин — скарбник.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Катерина Каламон — секретар, яка виконує теж обовязки скарбника.

183 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ У ВІЛКС БЕРРІ, Па.

В 1952 році в Управі Відділу працювали: Магдалина Леськів — предсідниця, Марія Басараб — секретарка, Христина Русенко — скарбничка. Контр. Комісія: Ю. Мельник і Микола Леськів.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ предсідником Відділу була Маргарета Леськів, яка виконувала обовязки секретаря і касієра до 1972 р.

Цей Відділ злучено з 79 Відділом у Вілкс Беррі, Па.

184 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. МИХАЇЛА

Відділ оснований 3 вересня 1957 р. у Вест Лічбург, Па. Організаторами були Михайло Пітик і Іван Гуцуляк. На основуючих Загальних Зборах були о. парох Іван Лебедович та ініціатор головний секретар СУК „Провидіння“ Степан Спринський, що виголосив організаційну доповідь про завдання і ціль „Провидіння“.

У склад першої Управи Відділу ввійшли: Юрій Петро — предсідник, Меланія Ностак — заступник, Василь Бельон — секретар, Олена Васплюк — заступник, Василь Бельон — скарбник. Контр. Комісія: Іван Куммик, Юрій Ностак і Міко Йойко.

У ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“ Відділом проводив секретар Михайло Пітик.

185 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. МИТР. КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ-НАЙСТАВН, ПА.

У початках в Управі Відділу працювали Дмитро Хромейко і Мирон Баранецький. Члени допомагали в розвитку парохії та будові церкви.

В ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу були: Роман Савчак — предсідник, Ліда Мельник — секретар, Ярослав Бойчук — скарбник. Голова Контр. Комісії: Мирон Баранецький.

186 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ПРЕОСВ. КИР СОТЕРА ОРТИНСЬКОГО

Відділ оснований у 1938 році в Сент-Чікаго, Ілл. Зреорганізував його представник Головної Управи Степан Спринський.

У 1952 році в Управі Відділу були: Антін Партика — предсідник, Омелян Плешкевич — секретар і скарбник. Голова Контрольної Комісії — Іван Лозинський:

В ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“ в Управі Відділу працювали: Павло Слободян — предсідник, Петро Маланчук — секретар і касієр.

187 ВІДДІЛ

СЕСТРИЦТВО ІМ. СВ. АННИ В МАСКІГЕН ГАЙТС, МІЧ.

Секретарем цього Відділу був о. Василь Яремак, а опісля Микола Саноцький.

Під цю пору Відділ не існує.

188 ВІДДІЛ

Заснований у Рочестері, Н. Й. Перестав існувати в липні 1962 р.

189 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО

Відділ оснований 11 липня 1954 року у Фінікському, Па.

Склад Управи Відділу в 1952 р.: о. Павло Шиманський — предсідник, Катерина Білик — секретар, Анна Воробець — скарбник.

У 50-ліття СУК „Прovidіння“ в складі Управи Відділу працювали: Степан Жгута — предсідник, Василь Чекот — секретар, Степан Ничипор — скарбник.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Прovidіння“: Степан Жгута — предсідник, Володимир Михалюс — секретар і скарбник.

190 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА

Відділ оснований 21 квітня 1941 р. в Бінгемтоні, Н. Й., заходом Павла Поточняка, що був одним із найвидатніших організаторів у СУК „Прovidіння“.

Перша Управа Відділу: Юрій Качмарик — предсідник, Павло Поточняк — рек. і фін. секретар, Петро Боднар — скарбник. Контр. Комісія: Микола Поточняк і Михайло Демчишин.

У першому році свого існування Відділ мав 19 членів. Завдяки невтомній праці секретаря Відділу Павла Поточняка, при допомозі інших членів Управи, діяльність Відділу була різноманітна не тільки на церковному, але й на громадсько-політичному відтинку. Управа співпрацювала з іншими організаціями і була членом УККА. В сусідстві Бінгемтону були ще два інші міста — Ендікат і Джансон Сіті, які властиво творили „потрійне місто“ і тому виникла потреба заснувати інші Відділи. Так зорганізовано 219 і 37 Відділи. Відділ втратив деяку кількість членів, що перейшли з преступними листами до новостворених Відділів, але всі три Управи працювали і членство зростало, зокрема як приїхала нова еміграція, бо спроваджено понад 300 осіб, яким допомогли члени Відділів.

У 1951 році відсвятковано 10-літній ювілей, а в 1961 році 20-літній ювілей, в яких брали участь не тільки члени Відділів, але й усе громадянство та американські гости. Дня 19 жовтня 1952 р. відсвятковано в Бінгем-

Управа 186 Відділу в Чікаго, Ілл., 1972 р.

Управа й члени 190 Відділу в Джансон Сіті, Н. Й., 1966 р.

тоні 40-літній ювілей СУК „Провидіння“ святковими імпрезами, а в 1966 р. обєднані Відділи СУК „Провидіння“ вшанували величавою академією-концертом 100-річчя з дня народження першого Єпископа Української Католицької Церкви в ЗСА Кир Сотера Оргінського.

Крім церковно-громадської діяльності, Відділ улаштовував протестантські віча в обороні української справи, концерти, прогулянки, участь в Українських Католицьких Днях у Ракі Глен і ін. Відділ був дуже жертвений на різні цілі, а на будову нової церкви зложені 1,800 дол.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Дмитро Кіцман — предсідник, Павло Поточняк — секретар, Василь Солецький — скарбник. Контр. Комісія: Михайло Крайчик, Юрій Дячук і Марія Василів.

191 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Відділ основано в 1941 р. в Пармі, Огайо. Основниками Відділу були: Т. Мельник, Г. Волянський і Юлія Мельник.

Перша Управа Відділу: Теодор Мельник — предсідник, Юлія Мельник — секретар, Григорій Волянський — скарбник. При оснуванні Відділу було 18 членів.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу працювали: Павло Волянський — предсідник, Михайло Кілярський — заступник, Михайло Кігічак — секретар, Юрій Мищатин — заступник, Петро Данилевич — скарбник, Юлія Мельник-Качмарек — заступник. Контр. Комісія: о. А. Улицький, Г. Палажій і Т. Мельник.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: М. Кілярський — предсідник, Юрій Мищатин — секретар, Петро Данилович — скарбник. Контр. Комісія: М. Кігічак і М. Соляр.

192 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ оснований 27 липня 1957 р. в Чікаго, Ілл. Основниками Відділу були: д-р Іван Білоскурський, інж. Василь Гавдью, мігр. Михайло Головатий, Богдан Лесюк, проф. Іван Михалевич і мігр. Степан Скробач.

Перша Управа Відділу: д-р Іван Білоскурський — предсідник, мігр. Михайло Головатий — заступник, Богдан Лесюк — рек. секретар, мігр. Степан Скробач — секретар і скарбник. Контр. Комісія: Дмитро Багрій, Ілля Костеліна і Мирон Павликевич.

У першому році існування Відділ мав 20 членів, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ 100 членів. Попри статутову діяльність Відділ співпрацював з іншими організаціями та жертвував на різні цілі, переводив спеціальні зборки на скитальців і на Колегію св. Василія Великого в Стемфорді тощо.

Члени Управи 190 Відділу в Джансон Сіті, Н. Й., 1972 р.

Управа й члени 192 Відділу в Чікаго, Ілл.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Омелян Плещкевич — предсідник, Ромэн Мартинюк — секретар, мгр. Степан Скробач — скарбник. Контр. Комісія: д-р П. Вигінний.

193 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ЄПИСКОПА СОТЕРА ОРТИНСЬКОГО, ЧСВВ

Відділ оснований 31 грудня 1950 р., у Філадельфії, Па., в присязності 18 членів-основників та заступника Головної Управи СУК „Провидіння“ д-ра Володимира Пушкара.

Першу Управу Відділу вибрано в складі: д-р Григор Лужницький — предсідник, д-р Микола Ценко — заступник, мгр. Мирон Утриско — секретар, Дмитро Фучко і Михайло Пасіка — члени. Контр. Комісія: Ігнат Білинський, Кекілія Гардецька і Марія Лада.

В січні 1951 р. Відділ нараховував 375 членів, а в травні цього ж року число членів збільшилось до 560. На духовного управителя Відділу запрошено о. проф. Михайла Пирога.

Другі річні Збори відбулися 20 січня 1952 р. Вибрало тоді Управу, яка з малими змінами працювала дев'ять років. У її склад увійшли: д-р Григор Лужницький — предсідник, д-р Микола Ценко — заступник, мгр. Мирон Утриско — секретар, Михайло Пасіка — скарбник, інж. Михайло Караман — фін. секретар, Дмитро Фучко — заступник секретаря, Максим Романчук — заступник скарбника. Контр. Комісія: Кекілія Гардецька, Ігнат Білинський і Володимир Стефанишин. У Відділі було в тому часі 660 членів. Їх приєднали: мгр. Мирон Утриско, Богдан Казанівський, д-р М. Ценко, Тарас Ванчицький, Теодор Стеблій, Василь Циган, інж. Мих. Караман, д-р Ярослав Бернадин, Вол. Стефанишин. У звітовому році виголошено п'ять рефератів, поміщено 15 статей про діяльність Відділу в „Америці“ й „Шляху“ та видано інформативно-пропагандивний заклик п. наг.: „Що таке »Провидіння«?“. На внесок інж. Карамана зорганізовано 15-хвилинну радіопередачу у Філадельфії.

В 1954 р. Відділ мав 858 членів і зайняв перше місце щодо кількості членства між усіми Відділами СУК „Провидіння“.

Відділ не обмежувався тільки до організаційної праці й до співпраці в Окружній Раді СУК „Провидіння“, в Українському Конгресовому Комітеті Америки, але теж чимало місця присвячував національно-культурній і освітньо-громадській праці. Низку доповідей для членів Відділу та запрошеніх гостей виголосили в рр. 1951-53 о. проф. М. Пиріг, о. проф. А. Мельник, Сергій Кокот-Ледянський, д-р П. Ісаїв, д-р Гр. Лужницький і ін. Крім рефератів, прогулянок і ширших сходин, щороку відбувалися спільні сповіді та св. Причастя членів Відділу й їхніх родин, як теж і святочні сходини присвячені патронові Відділу Преосв. Кир Сотерові. В 1955 р. закуплено прапор Відділу з портретом нашого первого Єпископа в ЗСА, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ Відділ власним коштом видав першу монографію про

Члени Управи 193 Відділу у Філадельфії, Па., 1951 р.

Управа й члени 194 Відділу в Трой, Н. Й.

життя і діяльність основника СУК „Провидіння“, пера Григора Лужницького, „Єпископ-піонер Кир Сотер з Ортінич Ортінський“.

В 1955 р. членство Відділу зменшилося з 858 душ до 762, бо постали нові Відділи: 77 ім. Дмитра Кульчицького, 85 при церкві св. О. Миколая і 218 при парохії Христа Царя — всі у Філадельфії, Па.

В 1958 році трьох членів Відділу ввійшло до Головної Управи СУК „Провидіння“: о. крилошанин Роман Лободич — головний предсідник, Євген Рогач — фінансовий секретар і д-р Микола Ценко — гол. радний.

В 1961 році до Головної Управи СУК „Провидіння“ вибрано таких членів 193 Відділу: мгр. Теофіля Кульчицького фінансовим секретарем, Степана Спринського рекордовим секретарем і д-ра Миколу Ценка головним радним.

За 21 років діяльності 193 Відділу виплачено хворим членам 2,376 дол., на різні церковно-культурні цілі пожертвовано 2,425 дол., членських вкладок переслано до Централі СУК „Провидіння“ на суму 423,875 дол.

Склад Управи 193 Відділу в 50-ліття СУК „Провидіння“: інж. Михайло Караман — предсідник, д-р М. Ценко — заступник, мгр. М. Утристко — секретар, Є. Рогач — скарбник. Члени: Т. Крочак, мгр. Л. Рудницький, І. Гаврилів, Я. Качанівський, Л. Стадніченко. Контр. Комісія: д-р Григор Лужницький — голова, Степан Спринський — заступник, мгр. Вол. Стефанишин — секретар, Марія Угорчак і Ю. Богачевський — члени.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: інж. М. Караман — предсідник, д-р Л. Рудницький — заступник, д-р Роман Кос — секретар, інж. Вол. Медуха — скарбник; члени: Т. Крочак, Б. Дубенко, М. Сагатий, Н. Сум, Галина Гомзяк. Контр. Комісія: інж. Ст. Хариш, голова, Ст. Спринський — заступник, Б. Мир і І. Волощук — члени.

Стан членів у 1971 році 650 душ.

194 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ПОКРОВИ БОГОРОДИЦІ

Відділ оснований 1 квітня 1957 р. в Трой, Н. Й. Основником був гол. секретар СУК „Провидіння“ Степан Спринський.

Перша Управа Відділу: Василь Коцур — предсідник, Іва Гойн — секретар, Іван Дзюба — скарбник. Контр. Комісія: Василь Клим, Онуфрій Славич і Семен Гарат.

При оснуванні Відділу було 19 членів.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу працювали: о. Омелян Шараневич — предсідник, Василь Коцур — секретар, Анна Жеребинська — заступник, Василь Дзюба — скарбник. Контрольна Комісія: Онуфрій Славич, Василь Клим і Семен Гарат.

Відділ має добре наладнану допомогу членству і брав участь у громадській роботі в Трой.

Управа 194 Відділу в Трой, Н. Й., 1972 р.

Управа й члени 196 Відділу в Бронксі, Н. Й., 1972 р.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Василь Боднар — предсідник, Василь Кучер — секретар, Василь Роман — скарбник. Голова Контр. Комісії: Віліям Клим.

195 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Відділ оснований у вересні 1957 року в Чікаго, Ілл. (Норт-Вест), за почином о. Йосифа Шарого, інж. М. Подлуського, Володимира Савкова і Рудольфа Пресляка.

Перша Управа Відділу: Володимир Пресляк — предсідник, інж. Маркіян Подлуський — секретар, Володимир Савків — скарбник. Голова Контрольної Комісії: о. Йосиф Шарий.

Підставою Відділу стали члени парохії, що перейшли з інших частин міста до нової дільниці. Початковий стан членства 20 дорослих і 3 дітей.

Склад нової парохії з народженими в ЗСА членами подиктував дальший хід подій. Уся діяльність парохіяльних організацій була спрямована на піддержку парохії та сплачення довгу за церкву. Моргеджову позичку дав СУК „Провидіння“.

Члени Відділу працюють у громадських організаціях, як також у Т-ві св. Імені, в церковному хорі й парохіяльній школі.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Михайло Міщук — предсідник, Теодор Мельник — заступник, Маркіян В. Подлуський — секретар і скарбник.

196 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ПОКРОВА БОГОМАТЕРИ

Відділ оснований у 1945 році в Бронксі, Н. Й., за старанням Дмитра Ушака, що придбав на початку існування Відділу 18 членів.

Перша Управа Відділу: Василь Стецик — предсідник, Дмитро Ушак — секретар, Ольга Бронська — скарбник.

З кінцем 1949 року перевів реорганізацію Відділу представник СУК „Провидіння“ Степан Спринський, що придбав велике число членів для Відділу.

У 1950 р. предсідником Відділу став проф. Михайло Чорнодольський, секретарем — Ірина Кашубинська. В роках 1952—1954 обовязки секретаря виконував Осип Васьків, що був душою Відділу. В 1961 р. секретарем став Іван Годованець, що працював на цьому пості 5 років, а рівночасно виконував обовязки дяка при церкві. Від квітня 1967 р. обовязки секретаря перебрав Іван Данилович, який є рівночасно скарбником Відділу.

В Контр. Комісії працювали на зміну такі члени: Іван Данилович, Михайло Фурка, Осип Васьків, Олена Смулка, Михайло Лотоцький і Ярослав Гайда.

Управа й Контрольна Комісія 197 Відділу в Брукліні-Південь, Н. Й., 1962 р.

Управа й члени 199 Відділу у Філадельфії, Па., 1962 р.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: проф. Михайло Чорнодольський — предсідник, Мирон Залуцький — заступник, Іван Данилович — секретар і скарбник. Контр. Комісія: Ярослав Гайда — голова, Михайло Лотоцький — заступник, Пардо Френк — член.

197 ВІДДІЛ БРАТСТВО ІМ. СВ. ЙОСИФА

Відділ основано 30 квітня 1950 р. в Брукліні, Н. Й. Основниками були о. Николай Вояковський і головний секретар СУК „Провидіння“ Степан Спринський.

Перша Управа Відділу: Василь Чума — предсідник, Михайло Березовський — секретар, Софія Олійник — скарбник. Контр. Комісія: проф. Іван Пиріг, Марія Тимочко і мгр. Всеvolod Forostina.

Відділ допомагав членам і брав участь у загально-громадській роботі. Зокрема Управа Відділу влаштовувала різні імпрези, концерти і курси. Щорічно влаштовується свято О. Миколая для дітей та різні забави. Члени Управи організували доповіді на теми українознавства, про українську історію й літературу.

Відділ співпрацює з УККА і належить до Комітету Обєднаних Американсько-Українських Організацій Великого Нью Йорку.

Щорічно Управа Відділу складає пожертви на різні церковні й світські цілі. В першому році існування Відділ мав 18 членів, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ 46.

В Управі Відділу працювали: Марія Тимочко — предсідник, Володимир Баранецький — секретар, Іван Пиріг — скарбник.

Контр. Комісія: Олена Форостина, Анна Фанок і Петро Бабухівський.

У ювілейному 1972 році секретарем є Олена Форостина.

198 ВІДДІЛ БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ оснований у лютому 1957 р. в Барнесборо, Па. Першим і тимчасовим секретарем був о. Мирон Головінський.

Дня 17 червня 1960 року скликано Загальні Збори з доповіддю головного секретаря СУК „Провидіння“ Степана Спринського, який зреорганізував Відділ. На цих Зборах вибрано Управу Відділу в такому складі: Андрій Соболь, мол. — предсідник, Дж. Дмитро Василько — секретар, Анна М. Фісанович — скарбник. Контр. Комісія: о. Мирон Головінський, Марія Токарчик і Степан Рейба.

В ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“ Відділом проводив о. Мирон Головінський.

Благословення прапора 201 Відділу в Нью Йорку, 1955 р.

199 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. МИТР. КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Відділ оснований у 1947 році в Сент-Вест Філадельфії, Па. Основником була Анна Бойко, яка вела той Відділ до 1955 року. В тому році перебрав обовязки скарбника Відділу Олекса Пришляк і допомагав вести Відділ до 1958 року. На доручення головного секретаря Степана Спринського відбуто Загальні Збори і вибрано нову Управу Відділу, до якої ввійшли: Марія Мазур — предсідник, Василь Дупріяк — секретар, Олекса Пришляк — скарбник. Контр. Комісія: о. Йосиф Федорик, Катерина Будівська і Микола Савка.

Відділ мав у тому часі 40 членів, яких зорганізувала Анна Бойко, що була головною радою СУК „Провидіння“. Нова Управа Відділу розвинула широку діяльність, беручи участь у різних парохіяльних імпрезах і рівночасно старалася приваблювати нових членів. За цей час приєднано 19 членів і 5 до інших Відділів.

Відділ є членом УККА і брав участь у Конвенціях та різних громадських імпрезах. Крім допомоги парохії і церкви, складано пожертви на Духовну Семінарію в Стемфорді, на памятник Т. Шевченкові у Вашингтоні та на інші цілі.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу працювали: Марія Мазур — предсідник, Володимир Пашук — заступник, Василь Дупріяк — секретар, Михайло Мандзюк — скарбник. Контр. Комісія: Микола Савка і Марія Правдик.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Володимир Пашук — предсідник, Марія Мазур — секретар, Анна Станко — скарбник. Голова Контр. Комісії: Катерина Будівська.

200 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО В ДІТРОЙТІ, МІЧ.

Організатором Відділу була Анна Біловус, яка протягом чотирьох років була його секретаркою, а після неї Методій Іванчук.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році: Володимир Рижий — секретар, Мирослав Сявавко — скарбник.

201 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. МИТР. КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Відділ оснований 15 вересня 1947 р. в Нью Йорку, Н. Й. Основниками були: Євген Юрків, д-р Марія Клячко, Ева Піддубчишин, Марія Гумовська, Катерина Сак, д-р Роман Осінчук і Володимир Коваль.

Управа 201 Відділу в Нью Йорку, Н. Й., 1955 р.

Члени Управи й Контрольної Комісії 201 Відділу в Нью Йорку, Н. Й., 1964 р.

Членами першої Управи Відділу були: Евгенія Юрків — предсідник, д-р Марія Клячко — заступник, Володимир Коваль — рек. секретар, Ева Піддубчишин — фін. секретар і скарбник. Контр. Комісія: Дмитро Кульматицький, Марія Гумовська й Осип Лар.

У першому році існування Відділ мав 16 членів, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ 128. Відділ є членом УККА і Комітету Обєднаних Американсько-Українських Організацій міста Нью Йорк та співпрацює з Марійською Дружиною Пань при церкві св. Юра в Нью Йорку, з церковним хором, місцевим Відділом УКАО „Обнова“, Допомоговою Організацією ім. Ольги Басараб, ОУА „Самопоміч“ та іншими.

Із своїх фондів Відділ зложив 277.20 дол. на релігійні й суспільно-громадські цілі, в тому на Духовну Семінарію в Стемфорді і памятник Т. Шевченкові у Вашингтоні.

Впродовж свого існування Відділ улаштував Святочну Академію на пошану свого патрона Слуги Божого Митрополита Кир Андрея спільно з місцевим Відділом УКАО „Обнова“, Марійську Академію, Свято благословення пропора і благословення парохіяльної школи св. Юра, Академію в честь Пречистої Богоматері, Патронки СУК „Провидіння“ й Ювілейну Академію з нагоди 50-ліття СУК „Провидіння“.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу працювали: мігр. Євген Лозинський — предсідник, Лаврентій Барицький — заступник, Михайло Клецор — рек. секретар, Степан Демчишин — скарбник. Контр. Комісія: голова — д-р Василь Одинський, члени — Григорій Макогон і Михайло Грабар.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: мігр. Євген Лозинський — предсідник, Михайло Клецор — секретар.

202 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. СВІЩМ. ЙОСАФАТА

Відділ основано в 1948 році в Нью Гейвен, Конн. Основником його був о. декан Антін Борса, який почав Відділ 4-ма членами, а довів до 150.

Перша Управа Відділу: Осип Яхницький — предсідник, Іван Косович — заступник, о. Антін Борса — секретар, Марія Демянів — скарбник.

Ця Управа вела Відділ до 1953 року. В тому часі Відділ, завдяки праці о. декана Антона Борси й членів Управи, зростає до найбільшого в Нью-Інглендській Окрузі. Загальні Збори в дні 3 січня 1953 р. треба вважати початком другої фази діяльності, себто стабільності, впорядкування та ширшої праці в рамках статуту.

В склад Управи Відділу ввійшли: мігр. Олег Микетей — предсідник, о. Антін Борса — секретар, Марія Демянів — скарбник. Контр. Комісія: проф. Іван Голембійовський — голова, д-р Теодор Мацьків і Теодор Кухній — члени.

Управа 202 Відділу в Нью Гейвені, Конн.

Управа й Контрольна Комісія 202 Відділу в Нью Гейвені, Конн., 1962 р.

У 1954 році обовязки секретаря перебрала Марія Данилович, яка працює до сьогодні, себто до ювілейного 1972 року, переобирана з признанням на кожних Загальних Зборах.

У 1955 році вибрано нову Управу в складі: о. Степан Чомко — предсідник, мгр. Олег Микетей — заступник, Марія Данилович — секретар, Григорій Дубно — скарбник. Контр. Комісія: проф. Іван Голембійовський, Теодор Кухній, Теодор Веселик.

У 1957 році переобрano ту саму Управу, а до Контр. Комісії ввійшли: мгр. Михайло Бойко — голова, Софія Данко й Іван Косович — члени.

У 1962 році переобрano ту саму Управу, а до Контр. Комісії ввійшли: Софія Данко — голова, Іван Косович і Федір Кухній — члени.

Після виїзду о. Степана Чомка до Рочестеру, Н. Й., провід Відділу перебрав заступник предсідника — мгр. Олег Микетей.

У 1965 році в складі Управи були: Осип Яхницький — предсідник, Іван Косович — заступник, Марія Данилович — секретар, Дмитро Дубно — скарбник, Дмитро Малік — член Управи. Контр. Комісія: мгр. Олег Микетей — голова.

Члени Відділу, які прибули в 50-их роках з нової еміграції, були не тільки активні в своєму Відділі, але масово включалися до праці в церковному й громадському секторі. Вони стоять у проводах організацій і товариств, що діють на терені Нью Гейвену. Відділ і його членство є платниками Українського Народного Фонду, а делегат бере участь у Конвенціях УККА.

На культурному відтинку, влаштовується ширші сходини з відповідними рефератами, часто з релігійною тематикою. Доповідачами були: д-р Григор Лужницький (два рази), бл. п. С. Грицак, мгр. Іван Базарко й гол. секретар СУК „Прovidіння“ Степан Спринський.

Вершком діяльності була велика активність членства при підготові та переведенні Золотого Ювілею СУК „Прovidіння“ на Нью-Інглендську Округу. До Окружного Комітету входили з Відділу: о. Степан Чомко, Марія Данилович, Ю. Цибрівський і мгр. Олег Микетей, що очолював імпревозово-мистецьку Комісію. Головну промову мав о. шамбелян Степан Тиханський. Ціла імпреза була дуже добре підготована і стояла на високому мистецькому рівні.

Крім успішної громадсько-суспільної діяльності, Відділ відзначується великою жертвенністю на релігійні й громадські цілі. Виплачено більші суми на будову церкви, залі й парохіяльної школи в Нью Гейвені, на будову памятника Т. Шевченкові у Вашингтоні, на фонд Оборони Історичної Правди України, на будову Колегії св. Йосафата в Стемфорді, Конн., на кошти подорожі наших науковців на зізд істориків у Стокгольмі, Швеція, на Дар Любови Верховному Архиєпископові Кардиналові Йосифові, на Церкву в Потребі, на Український Католицький Університет у Римі (265

дол.), на катедру у Філадельфії, на фонд ім. Кир Сотера Ортінського та на пресовий фонд „Америки“.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Осип Яхницький — предсідник, Іван Косович — заступник, Марія Данилович — секретар, д-р Іван Кизик — скарбник, Дмитро Малік — член Управи. Контр. Комісія: мігр. Олег Микетей — голова, Михайло Панкевич і Марія Кульчицька — члени.

203 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. МИТР. КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Відділ оснований у листопаді 1948 р. в Майнерсвіл, Па., старанням представника СУК „Провидіння“ д-ра Володимира Пушкаря, при допомозі о. Мирона Даниловича.

Стан членів 53, в більшості молодь.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: о. Василь Стебельський — предсідник, Іван Семенюк — секретар.

204 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ЙОСАФАТА У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, ПА. (НАЙСТАВН)

Першим секретарем цього Відділу був мігр. І. Скочиляс, по ньому були: Степан Бабій, Осип Матчишин і Василь Столляр.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу працювали: Микола Пришляк — предсідник, Роман Беднарський — секретар, Осип Матчишин — скарбник, які працювали і в ювілейному 1972 році.

205 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. МИТР. КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Відділ оснований 25 вересня 1949 р. в Гартфорді, Конн., заходом Марти Заячківської та організатора Степана Спринського.

Членами першої Управи Відділу були: Татей Солук — предсідник, Марта Заячківська — рек. секретар, Ірина Скочдополь — заступник.

У першому році існування Відділ мав 26 членів, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ 54 члени.

Відділ співпрацював з парохією і церковними організаціями. Належить до УККА і бере участь у всіх імпрезах загально-громадського характеру.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу працювали: д-р В. Грицина — предсідник, Романа Попович — секретар, Роман Соболь — скарбник.

У 1960 році Управа Відділу зорганізувала величаву Академію в честь свого патрона Митрополита Кир Андрея. Другою з більших імпрез, до успіху якої причинилася Управа Відділу, була ювілейна Академія з нагоди 50-ліття СУК „Провидіння“, що відбулася в Гартфорді 27 травня 1962 року й була одною з кращих імпрез у місті. Членство Відділу причинилося до будови нової української церкви, Народного Дому, народної школи і т. д.

Відділ провадив акцію допомоги членству, а зі своїх ощадностей висилає пожерви на різні церковні й світські цілі. Найбільші суми одержали УККА (190 дол.) і Катедра Українознавства в Гартфорді (100 дол.). Усі разом одержали датків на суму 774 дол.

Стан членів у ювілейному 1972 році був 135. Найбільш заслуженими членами Відділу були: д-р В. Грицина, Р. Соболь, М. Заячківська, Р. Попович, інж. Роман Скочополь і Т. Солук.

З Гол. Управи СУК „Провидіння“ відвідував Відділ з доповідями гол. секретар Степан Спринський.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Роман Соболь — предсідник, Осип Теслюк — секретар, п. Шадун — орг. реф. Контрольна Комісія: Яків Полюга і В. Бистриник.

206 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. О. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

Відділ оснований 16 серпня 1949 р. в Нью Йорку, Н. Й., заходом організатора Степана Спринського, при співпраці Дмитра Кульчицького, пізнішого гол. фін. секретаря, та Миколи Чопика, секретаря Відділу, що приєднали до Відділу понад 1,500 членів. У наслідок виїздів до інших місцевостей багато членів перейшло з переступними листами до інших Відділів.

Перша Управа Відділу: мгр. Іван Базарко — предсідник, Тиміш Шевчук — секретар, Микола Ганущак — скарбник.

Члени виплачували по 50 центів на фонд Відділу і з цього виплачено понад 1,000 дол. допомоги хворим, а також майбутнім матерям, членкам Відділу.

Відділ розвинув велику акцію допомоги скитальцям та переведено збірку на Український Католицький Допомоговий Комітет, що дала понад 2,000 дол., вислано теж 1,200 фунтів одягу до таборів ДП в Німеччині. Кожного року висилається датки на Санітарно-Харитативну Службу в Німеччині та на інші добродійні цілі. Всього разом поверх 6,000 дол.

Відділ є членом таких організацій: Відділу УККА, Пластприяту, Т-ва Прихильників УВУ та інших допомогових організацій.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: мгр. Іван Базарко — предсідник, Лев Пришляк — секретар, Микола Ганущак — скарбник.

Нарада членів 206 Відділу СУК „Провидіння“ в Нью Йорку, 1959 р.

Члени 207 Відділу в Ньюарку, Н. Дж., 1962 р.

207 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ГЕТЬМ. ІВАНА МАЗЕПИ

Відділ оснований у Ньюарку, Н. Дж., 25 жовтня 1949 р. тодішнім окружним організатором, а пізніше гол. фін. секретарем Дмитром Кульчицьким, при співпраці тодішнього пароха Ньюарку, Н. Дж., о. Володимира Краєвського, ЧНІ.

Перша Управа Відділу: Михайло Добош — предсідник, інж. Оксана Рауш (тепер Ільяшенко) — заступник, інж. Микола Семанишин — секретар. Контр. Комісія: мгр. Теофіль Кульчицький, мгр. Володимир Кульчицький, Нестор Краєвський.

У першому році існування Відділ мав 42 члени, а в 50-ліття СУК „Прovidіння“ було 266 членів. Найбільше причинилися до росту Відділу Дмитро Кульчицький, мгр. Теофіль Кульчицький і головний організатор СУК „Прovidіння“ мгр. Адам Гординський.

Відділ призначив із своїх скромних щадностей суму 892 дол. на різні цілі, а саме: на будову церкви і школи в Ньюарку, на Український Вільний Університет, на Наукове Т-во ім. Шевченка в ЗСА, НТШ в Сарсель, Франція, Сестрам Служебницям, на будову памятника Т. Шевченкові у Вашингтоні, на купно літніх осель Пласту і СУМА та на УККА по 10 дол. річно до 1955 р., і по 20 дол. від 1956 року. Відділ належить до Громадського Комітету Співпраці міста Ньюарку й околиці, що його оснував проф. Т. Каськів і бере живу участь у суспільно-громадській праці.

Управа Відділу організувала кількаразово спільну св. сповідь і Св. Причастя із сніданням для членів. Висилано представників на посвячення прапорів Гол. Управи СУК „Прovidіння“, а також місцевих товариств, як Союз Українок Америки, ООЧСУ, СУМА Обвуа. З важливіших подій у Відділі було посвячення власного прапора в березні 1955 р. та святкування 10-ліття Відділу в дні 22 листопада 1959 р.

У 50-ліття СУК „Прovidіння“ в складі Управи Відділу працювали: інж. Микола Семанишин — предсідник, Роман Фелінський — заступник, Марія Юркевич — секретар, мгр. Адам Гординський — скарбник, Володимир Терещук — член Управи. Контр. Комісія: д-р Ілля Карапінка, проф. Михайло Загайкевич, Володимир Мартинець.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Прovidіння“: інж. Микола Семанишин — предсідник, Евфrozина Мартинець — секретар, мгр. Адам Гординський — скарбник. Голова Контр. Комісії: д-р Ілля Карапінка.

208 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ЮРІЯ

Відділ оснований 25 грудня 1949 р. в Ютиці, Н. Й., заходом Л. Коддинського, д-ра М. Клюфаса і В. Величка.

Управа 207 Відділу в Ньюарку, Н. Дж., 1962 р.

Управа 213 Відділу в Амстердамі, Н. Й., 1962 р.

Перша Управа Відділу: Лев Кокодинський — предсідник, д-р М. Клюфас — заступник, В. Величко — секретар, Б. Лужняк — скарбник.

Контр. Комісія: І. Чайківська і Ю. Кушнір.

У 1952 р. в Управі Відділу були: Мирослав Юрчук — предсідник, Юліян Кушнір — секретар, Ярополк Войтович — скарбник. Голова Контр. Комісії: Омелян Томич.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу працювали: В. Величко — предсідник, Т. Семеняк — заступник, О. Томич — секретар, З. Боднарчук — скарбник. Контр. Комісія: З. Савицький.

Стан членів у тому часі був 62.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Володимир Величко — предсідник, Зиновій Боднарчук — секретар і скарбник.

209 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. О. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

Відділ цей зорганізував у Лорейн, Огайо, гол. секретар Степан Спринський.

Перша Управа Відділу: Іван Лучковський — предсідник, Йосиф Криштал — секретар, Степан Гончарик — скарбник.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Іван Микита — предсідник, Віктор Купінський — секретар, Олександер Крайчик — скарбник.

210 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. МИТР. КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Відділ оснований 20 червня 1954 р. в Клівленді, Огайо. Основником Відділу був мгр. Мирон Утриско, представник Головної Управи СУК „Провидіння“.

До першої Управи Відділу ввійшли: Михайло Яремко — предсідник, М. Бохно — заступник, Іван Кассараба — фін. і рек. секретар. Контр. Комісія: інж. Євген Тарнавський, д-р В. Левицький і М. Баслядинський.

Відділ розпочав своє існування чотирьома членами, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ було їх 166.

Відділ належить до УККА, співпрацює з церковними і громадськими організаціями міста Клівленду. Із своїх заощаджень складає пожертви на різні цілі.

В ювілейному 1972 році Відділом проводив Михайло Яремко.

211 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. МИТР. КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Відділ оснований у 1951 р. в Дітройті, Міч. Основниками Відділу були: д-р Володимир Чавс, Володимир Гупалівський, Стефанія Мигаль, дир. Альфред Козак, Тадей Крамарчук і інж. Богдан Петріна.

Перша Управа Відділу: Альфред Козак — предсідник, д-р Володимир Чавс — секретар, Володимир Гупалівський — скарбник. Контр. Комісія: Тадей Крамарчук, Богдан Петріна й Яким Калічин.

У першому році існування Відділ мав 150 членів, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ 300.

З діяльності Відділу можна відмітити концерт у честь Божої Матері, концерт в честь о. Маркіяна Шашкевича, концерт у честь Кир Сотера Ортинського, ЧСВВ, академію в честь Слуги Божого Митр. Кир Андрея. Ці імпрези влаштували Відділ або власними азходами, чи разом з іншими Відділами СУК „Провидіння“.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: д-р Володимир Чавс — предсідник, Альфред Козак — секретар, Володимир Гупалівський — скарбник.

212 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. МИТР. КИР АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Відділ оснований 1951 р. в Лакаванні, Н. Й. Основником його був тодішній парох о. Богдан Остапович, якого вибрано предсідником Відділу.

До розбудови Відділу в пізніших роках причинилися найбільше о. Б. Остапович, Степан Слабик, рек. секретар СУК „Провидіння“ Ст. Спринський і окружний організатор В. Шулевський.

Члени Відділу причинилися до купна площі під нову церкву, до купна парохіяльного дому, а секретар Відділу належав до будівельного комітету.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: о. Ігор Пеленський — предсідник, Степан Слабик — секретар. Контр. Комісія: Іван Качмарик.

213 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ОТЦЯ МИКОЛАЯ

Відділ оснований 24 червня 1951 р. в Амстердамі, Н. Й., заходом тодішнього пароха о. Романа Дикого, при допомозі представника СУК „Провидіння“ мгр. Мирона Утруска.

В першому році існування Відділ мав 35 членів.

В склад першої Управи Відділу входили: о. Роман Дикий — предсідник, Сидір Комаринський — заступник, Михайло Філь — секретар, Ми-

кола Якимишин — скарбник. Контр. Комісія: проф. Микола Гнатишак і Марія Дзундза.

Відділ співпрацює з прицерковними організаціями і є членом УККА та бере активну участь у його праці.

Найважнішими подіями на терені Відділу була Академія в честь Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії з нагоди століття проголошення догми. Інсценізовано тоді прощу наших людей до Зарваниці, а також виведено фрагмент із Визвольних Змагань УПА під Покровом Богоматері, укладу М. Юрчука. Все членство брало участь у святкуваннях 1000-ліття Хрещення України й 50-ліття парохії в Амстердамі.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу працювали: о. Лев Ліщинський — предсідник, Теодор Кокорудз — заступник, Мирослав Юрчук — секретар і скарбник. Контр. Комісія: Корнелія Дудик, Ярослав Дудиш і Іван Мандро.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: о. Л. Ліщинський — предсідник, Мирослав Юрчук — секретар і скарбник.

214 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ЙОСАФАТА В БРІСТОЛЬ, ПА.

Відділ оснований 14 листопада 1954 р. Основником його був головний секретар Степан Спринський.

В приявності о. пароха Лева Тимкова, після широкої дискусії, вибрано першу Управу Відділу в такому складі: о. Лев Тимків — предсідник, Олександер Татомир — секретар і скарбник. Контр. Комісія: Михайло Терещук, Михайло Головчак, Ярослав Карчмарик.

Відділ є членом УККА і брав участь у всіх громадських імпрезах. Зорганізовано Батьківський Комітет при парохіяльній школі.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Олександер Татомир — предсідник, о. Раймонд Ревак — секретар, Остап Остапяк — скарбник.

215 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ основано в жовтні 1951 р. в Мілвокі, Висконсин. Основниками Відділу були тодішній парох о. Володимир Возняк і окружний організатор з Чікага, Ілл., д-р Т. Гаєцький.

У склад першої Управи Відділу ввійшли: Ананій Танін — предсідник, Йосафат Пачовський — секретар і Василь Хамуляк — скарбник.

Основування Відділу і його праця пожвавили життя в громаді й членство збільшувалось.

Члени-основники 215 Відділу в Мілвокі, Виск.

Управа 215 Відділу в Мілвокі, Виск., 1962 р.

У 1953 р. парохом став о. Іван Олексюк; тоді закуплено церкву й парохіяльний дім за 23,000 дол. за допомогою позички на моргедж від СУК „Провидіння“. Членство Відділу зросло до 50 членів, заохочене допомогою своєї організації. Згодом стараннями о. пароха і гол. секретаря Степана Спринського Відділ зрос до 85 членів, а в 1957 році мав уже 104 члени.

Відділом опікувався гол. радний п. Атановський, а по поновному приїзді головного секретаря Степана Спринського у 50-ліття СУК „Провидіння“, прибуло до Відділу що 27 нових членів. У 1964 році Відділ осягнув 141 членів і тоді відсвятковано 100-річчя народини патрона Відділу Митрополита Кир Андрея. Святочну промову виголосив Ананій Танін.

Відділ брав участь у Світовому Конгресі Українців у 1967 р.; делегатом був Віктор Сабат, а в 1970 році делеговано його на посвячення Собору св. Софії в Римі.

Відділ крім жертвенної праці в громаді, висилав теж датки на різні цілі, як на Дар Любови Верховному Архиєпископові Кардиналові Йосифові, перевів збірку на допомогу потерпілим від землетрусу в Югославії тощо.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: о. Іван Олексюк — предсідник, Ананій Танін — заступник, Віктор Сабат — секретар, Максим Масюрак — скарбник. Контр. Комісія: Микола Яремко, Михайло Кузьмінський і Микола Ясінський.

216 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ оснований 14 жовтня 1957 р. в Чікаго, Ілл. Зорганізував його головний секретар Степан Спринський.

Склад першої Управи Відділу: П. Танчак — предсідник, Д. Прідун — секретар, О. Куц — скарбник. У 1960 р. вибрано секретарем В. Микитина. В тому часі у Відділі було 11 членів, у тому 6 дітей.

У ювілейному 1972 році Відділ провадив Петро Танчак, секретарем був Олекса Зрада.

217 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ оснований 25 лютого 1952 р. в Аллентавні, Па. Основниками його були о. Тома Баріляк, Володимир і Віра Баріляк та представник СУК „Провидіння“ мгр. Мирон Утристко.

Предсідником першої Управи Відділу був о. Тома Баріляк.

У першому році існування Відділ мав 26 членів, а в 50-річчя СУК „Провидіння“ 30.

Відділ допомагав парохії і складав пожертві на різні цілі, як на Семінарію в Стемфорді й інші.

Члени 217 Відділу в Аллентавн, Па., 1962 р.

Управа 218 Відділу у Філадельфії, Па.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу працювали: М. Голець — предсідник, о. Тома Барилак — рек. секретар, І. Ганич — скарбник. Контр. Комісія: Степан Муха і Володимир Барилак.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Михайло Топець — предсідник, Михайло Голець — секретар.

218 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВІЩМ. ЙОСАФАТА

Відділ оснований 6 червня 1954 р. у Філадельфії, Па. Основниками Відділу були: о. Василь Головінський, Лонгін Марків, Григор Кузьма, Микола Ощипко, Осип Петрович.

Приявними на Основуючих Зборах були представники Централі СУК „Провидіння“: заступник гол. предсідника д-р Володимир Бачинський, гол. секретар Степан Спринський і гол. фін. секретар Дмитро Кульчицький.

Перша Управа Відділу: Лонгін Марків — предсідник, Григорій Кузьма — секретар, Ілля Яворський — скарбник, Микола Ощипко й Осип Петрович — члени.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу працювали: Лонгін Марків — предсідник, д-р Володимир Бачинський — заступник, Іван Шаран — секретар, Іванна Федорів — заступник, Осип Петрович — скарбник, Михайло Дзюбан і Андрій Солонинка — члени. Контр. Комісія: о. Василь Головінський і Теодор Еліашевський.

Відділ є членок УККА, де Іван Шаран є секретарем. Відділ співпрацює з усіми важливими громадськими організаціями й бере участь у всіх загально-громадських святкуваннях. Із своїх скромних фондів Відділ складає пожертви на УККА, на Церкву в Потребі, на Фонд ім. Кардинала Йосифа та переводить сталу допомогу хворим.

Члени Управи зорганізували „Церковний Будівельний Комітет“, який по кооптації інших членів дістав назву „Комітет Будови Церкви на Найстavні“, що існує до сьогодні та вибудував церкву імені Христа Царя.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Лонгін Марків — предсідник, Ілля Яворський — заступник, Іван Шаран — секретар, Микола Бута — скарбник, Дмитро Федорійчук — член. Контр. Комісія: о. Василь Головінський — голова, Володимир Мельник та Іванна Федорів — члени.

219 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ оснований 13 березня 1955 р. в Бінгемтоні, Н. Й. заходом міг. Миколи Оглюка, який підготовив Основуючі Збори. 219 Відділ став третім Відділом СУК „Провидіння“ на терені Бінгемтону, за ініціативою гол. секретаря Степана Спринського.

Перша Управа Відділу: Василь Василів — предсідник, мгр. Микола Оглюк — заступник, Іван Тереля — секретар. Контр. Комісія. Іван Іванейко, Дарія Феданків і Анна Чебиняк.

Відділ співпрацює з Відділами 126 і 190, а Управи відбувають спільні засідання в міру потреби.

В першому році існування Відділ мав 26 членів, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ 69.

Відділ співпрацює з усіма організаціями, які є обєднані в УККА, платить датки на Національний Фонд і має добре зорганізовану допомогу членам та хворим.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Іван Тереля — предсідник, Дмитро Яремчук — секретар-скарбник.

220 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Відділ оснований 23 травня 1955 р. в Роме, Н. Й., за старанням гол. секретаря Степана Спринського, д-ра Ореста Гарбовського, Миколи Гладуна, Петра Ковальчука і Мирона Свідерського. По організаційній доповіді й дискусії вибрано тимчасову Управу Відділу в складі: о. д-р Гулин — предсідник, Мирон Свідерський і Петро Ковальчук — члени. Тимчасова Управа перевела кампанію приєднування членів, а 13 листопада 1955 р. на Загальних Зборах вибрано першу Управу Відділу в складі: о. д-р Дмитро Гулин — предсідник, Мирон Свідерський — секретар, Михайло Ковальчук — скарбник. Зборами проводив окружний організатор СУК „Провидіння“ мгр. Микола А. Оглюк.

В ювілейному 1972 році Відділ веде о. Богдан Смик.

221 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА

Відділ оснований 7 жовтня 1962 р. в Россфорд, Огайо. Основниками були: о. Лев Білас, д-р Зеновій Білас, Мотря Білас і Христина Білас.

Перша Управа Відділу: д-р Зеновій Білас — предсідник, о. Лев Білас — секретар, Христина Юзвяк — скарбник.

У ювілейному 1972 році Відділ очолює о. Лев Білас.

222 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ оснований 17 червня 1956 р. у Вашингтоні, Д. К. Ініціатором оснування Відділу був головний секретар Степан Спринський, на терені

нової парохії, створеної протягом 1949—1956 рр., що її зорганізував о. Володимир Возняк.

Перша Управа Відділу: Богдан Максимчук — предсідник, Зенон Юрчинський — заступник, Іван Малиновський — секретар, Петро Кіцила — заст. секретаря. Контр. Комісія: о. Теодор Данусяр — голова, д-р Юрій Старосольський і д-р Теодор Залуцький — члени.

Перша Управа Відділу, крім приєднування членів, взяла активну участь у святкуваннях з нагоди 1000-ліття Християнства в Україні, що відбулися заходами парохії в дні 4 листопада 1956 р., з участю тодішнього Єпископа-Помічника Кир Йосифа, Архиєпископа Вашингтону О'Бойла з духовниками своєї Дієцезії, як теж президента УККА проф. д-ра Лева Добрянського.

Дня 1 грудня 1957 р. Управа Відділу влаштувала свято в честь свого патрона Слуги Божого Митрополита Кир Андрея, з добірною програмою та участю д-ра Антона Княжинського, поворотця з Сибіру, що виголосив святкову промову. Хор ООЧСУ з Балтимору, під дир. о. Володимира Соловія, Е. Луцишин, п-ні О. Мацюрак і М. Ставничий виповнили програму, при численно зібраний громаді.

З доручення Заг. Зборів у 1957 році, Управа Відділу заініціювала оснування Відділу УККА. Управа Відділу завжди включається до праці при влаштовуванні різних імпрез, допомагає в розбудові парохії, набуттю дому для школи українознавства. Для відсвяткування 50-ліття СУК „Провидіння“ Відділ приєднався до 61 Відділу в Балтиморі, де відбуло святкування 26 травня 1963 р.

Управа Відділу висилала листи до конгресменів і сенаторів у справі оборони памятника Т. Шевченкові, в справі піддережки видання поштової марки з портретом Шевченка та створення Шевченківського Відділу при Конгресовій Бібліотеці. Також члени Відділу брали участь у спротизі мешканців найкращої дільниці Вашингтону, щоб не допустити до продажу 16-акрового об'єкту для побудови амбасади СССР, що увінчалося успіхом. Треба згадати про жертвенність членів Відділу, що допомагали своїми датками на різні цілі, як Фонд Оборони Історичної Правди України, на НТШ, на памятник Т. Шевченкові й ін.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ у Відділі було 65 членів.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: д-р Петро Оришкевич — предсідник, Іван Малиновський — секретар, Петро Винник — скарбник.

223 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВІЦМ. ЙОСАФАТА

Відділ оснований у листопаді 1958 р. в Лінкольн, Небр., заходом гол. секретаря Степана Спринського й окружного організатора Миколи Денисюка.

Члени Управи 222 Відділу у Вашингтоні, Д. К., з представниками Екзекутиви СУК „Провидіння“.

Управа 223 Відділу в Лінкольн, Небраска

Перша Управа Відділу: Михайло Каліта — предсідник, Іван Кучинський — секретар, Василь Небесняк — скарбник.

Відділ мав тоді 6 членів, але по других відвідинах гол. секретаря Ст. Спринського й його доповіді, Відділ зрос до 24 членів.

Відділ брав участь у всіх релігійних і національних святкуваннях, допомагав у побудові нової церкви св. Юрія при допомозі Централі СУК „Провидіння“.

Помимо малої парохії, бо всього 10 родин, Відділ висилає із своїх ощадностей і додаткових збірок датки на різні цілі, як на будову катедри у Філадельфії тощо.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Михайло Каліта — предсідник, Софія Лиско — секретар, Василь Небесняк — скарбник. Контр. Комісія: Петро Каліта.

224 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. КН. СВ. ОЛЬГИ

Відділ оснований 8 березня 1959 р. в Бриджпорт, Па., заходом представників Централі СУК „Провидіння“: гол. секретаря Степана Спринського, гол. касіерки Стефанії Вовчак і урядовця канцелярії Мирона Баранецького, при допомозі пароха о. Василя Шеремети.

Перша Управа Відділу: Марта Донич — предсідник, Юрій Дихала — заступник, Анна Іваницька — секретар, Михайло Фонак — заст. секретаря, Лев Яхніцький — скарбник, Іван Криско і Юрій Тодор — члени. Контр. Комісія: о. Василь Шеремета, Йосиф Соляр і Йосиф Буката.

Відділ своєї діяльністю на терені парохії виповнив прогалину в церковно-суспільній праці. При всіх нагодах члени старої і нової еміграції спільними силами дали вияв зrozуміння важливості створення обєднаної сильної громади, що гуртувала би біля церкви старших і молодь, у дусі любови Бога і Батьківщини.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Марія Шевчук — предсідник, Йосиф Соляр — секретар і скарбник. Голова Контр. Комісії: Ірина Дихала.

225 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ оснований 28 травня 1959 р. в Рочестер, Н. Й., заходом головного секретаря Степана Спринського й фінансового секретаря 12 Відділу Михайла Озарука, які зорганізували перших 12 членів.

Оформлено Відділ на Основуючих Зборах 12 березня 1960 року. Вкладки збирав і пересилав до Централі Михайло Озарук, а від 26 січня 1960 р. обовязки фін. секретаря перебрала Ірина Юрків.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ Відділ мав 37 членів. У склад Управи Відділу входили: о. Степан Городецький — предсідник, Ірина Юрків —

Управа 227 Відділу в Чікаго, Ілл.

Члени 228 Відділу в Геммонді, Інд., 1962 р.

секретар, Ліда Хомяк — скарбник. Контр. Комісія: Петро Булинський і Уляна Левко.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Ірина Любов Юрків — предсідник, Роман Левицький — секретар, Лідія Хомяк — скарбник.

226 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ оснований у Вест Айсліп, Лонг Айленд, Н. Й., заходом головного секретаря Степана Спринського.

Перша Управа Відділу: Теодор Підлісний — предсідник, Родіон Іванчук — секретар, Стефанія Зидовська — скарбник.

Управа Відділу в тому складі працює і в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“.

227 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. КИР СОТЕРА ОРТИНСЬКОГО, ЧСВВ

Відділ оснований 1 листопада 1959 р. в Чікаго, Ілл., заходом головного радного СУК „Провидіння“ Степана Скробача, в приявності о. Віктора Сороки, ЧСВВ, заступника пароха церкви св. Отця Миколая.

Перша Управа Відділу: Михайло Кривий — предсідник, І. Волошиновська — секретар, В. Стецишин — скарбник, М. Думич — організаційний референт. Контр. Комісія: П. Лучків.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Володимир Юревич — предсідник, Володимир Стецишин — секретар, Володимир Ліщинський — скарбник.

228 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ оснований 10 листопада 1959 р. в Геммонд, Індіана, при церкві св. Йосафата. Він є першим у стейті Індіана. Основником Відділу був гол. секретар Степан Спринський. За його закликом вписалося в члени СУК „Провидіння“ 40 осіб.

Перша Управа Відділу: Антін Грицак — предсідник, Іван Лущак — заступник, Осип Лущак — секретар, Іван Криса — заступник секретаря, Василь Кушнір — скарбник. Контр. Комісія: о. Володимир Вівчарівський, Ярослав Крук, Григорій Петрина. Опікууни хворих: Юлія Їжак, Теофіля Петрик.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Антін Грицак — предсідник, Йосип Луцік — секретар і скарбник.

Управа 228 Відділу в Гамонді, Інд., 1962 р.

Перша Управа й Контрольна Комісія 231 Відділу в Людлов, Масс., 1960 р.

229 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. ВНЕБОВЗЯТТЯ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ

Відділ оснований 1 травня 1960 р. в Лятроб, Па., заходом головного секретаря Степана Спринського.

Склад першої Управи: о. Володимир Терещук — предсідник, Микола Сквара — секретар, Іван Копко — скарбник. Контр. Комісія: Петро Стерчо і Олена Ситник.

У 50-ліття СУК „Провидіння“ в складі Управи Відділу працювали: о. Володимир Качмар — предсідник, Микола Сквара — секретар, Іван Копко — скарбник.

Цю Управу перевибрано до ювілейного 1972 року з тим, що касу пе-ребрав о. В. Качмар, а секретарем став Іван Копко.

230 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. ЮРІЯ

Відділ оснований 3 травня 1960 в Бостоні, Масс., при церкві св. Юрія, заходом о. Володимира Козоріза, головного секретаря Степана Спринського й організатора мгр. Олександра Веселого.

До першої Управи Відділу були вибрані: Мирослав Чайківський — предсідник, Володимир Бачинський — заступник, інж. І. Яцура — секретар, Михайло Возньий — заступник, Петро Матвіїв — скарбник. Контр. Комісія: о. Володимир Козоріз, інж. Ярослав Берегулька й Іван Станчак.

Члени Управи Відділу співпрацювали з усіма організаціями, що гуртувались при парохії, як Марійська Дружина, Відділ УККА, Пласт, СУМА, церковний хор і школа українознавства.

Відділ відзначився своєю жертвеністю на церковні й суспільні цілі та завжди йшов із допомогою потребуючим членам.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: о. Степан Чомко — предсідник, Микола Сухий — секретар і скарбник.

231 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ оснований 10 травня 1960 р. в Лудлов, Масс., з ініціативи о. Миколи Дереша, Михайла Пукіша, Івана Ганущака, Миколи і Василя Гайового, при допомозі головного секретаря Степана Спринського.

Перша Управа Відділу: Михайло Пукіш — предсідник, Іван Ганущак — заступник, Григорій Мисишин — секретар, Василь Гайовий — скарбник. Контр. Комісія: о. Микола Дереш, Мик. Гайовий і Осип Мадея.

Управа 231 Відділу в Людлов, Масс.,
1962 р.

Управа 231 Відділу в Людлов, Масс.

У першому році існування Відділ мав 11 членів, а в 50-ліття СУК „Провидіння“ 24. Крім допомоги членам, Відділ брав живу участь у церковній і громадській праці та співпрацював з іншими організаціями і товариствами, як Відділ УНС, Сестрицтво Пресвятої Діви Марії, з якими влаштовував різні імпрези, як роковини Листопадового Чину, Соборності України, роковини смерти Слуги Божого Митрополита Кир Андрея, роковини Т. Шевченка й ін. Відділ допомагав у будові церкви й парохіяльного дому, а члени Відділу працювали в Будівельному Комітеті.

Відділ складав датки на різні цілі, як ЗУАДК, Церква в Потребі, прес. фонд „Америки“ та інші.

До розбудови Відділу найбільше причинилися Михайло Пукіш, Володимир Лехман і Григорій Мисишин.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Михайло Пукіш — предсідник, Володимир Лехман — заступник, Григорій Мисишин — секретар, Василь Гайовий — скарбник, Марія Фіцик — член. Духовний Провідник — о. Павло Бумба. Контрольна Комісія: Микола Гайовий — голова, Степан Михайлишин та Іван Чопик — члени.

232 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СВ. АМВРОЗІЯ

Відділ оснований у 1964 році у Воррінгтон, Па.

Перша Управа Відділу: Роман Мельник — предсідник, С. Гудичка — секретар, Володимир Гайдич — скарбник.

233 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ оснований 17 травня 1965 р. у Воррен, Міч.

Перша Управа Відділу: Василь Колодчин — предсідник, Мирослав Прийма — секретар, Йосиф Шулик — скарбник.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Василь Колодчин — предсідник, Мирослав Прийма — секретар.

234 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. КИР СОТЕРА ОРТИНСЬКОГО, ЧСВВ

Відділ оснований у 1969 р. у Фінікс, Аризона. Підготовив Відділ головний організатор СУК „Провидіння“ д-р Ярослав Бернадин.

Першим секретарем Відділу був Михайло Франків.

У ювілейному 1972 році Відділ веде о. Мирослав Колодій.

235 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. КИР СОТЕРА ОРТИНСЬКОГО, ЧСВВ

Відділ оформлено в 1969 році у Сан Франціско, Каліфорнія. Організацію Відділу перевів головний організатор СУК „Провидіння“ д-р Ярослав Бернадин.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Мирослав Жарський — предсідник, Роман Керницький — секретар.

236 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. КАРДИНАЛА ЙОСИФА

Відділ заснований у 1966 р. в Пармі, Огайо.

237 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. УПА У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, ПА.

Відділ оснований у 1967 році.

В склад першої Управи Відділу входили: Богдан Лужецький — предсідник, Зеня Ковалъчин — секретар, Марія Кулинич — скарбник.

Головою чергової Управи Відділу була Мирослава Лесик, секретарем — Ігор Шперналь.

Склад Управи Відділу в ювілейному 1972 році СУК „Провидіння“: Богдан Лужецький — предсідник, Дмитро Рущак — секретар і скарбник. Контр. Комісія: Ігор Шперналь, Ярема Мірчук і Марія Кононенко.

238 ВІДДІЛ

Оснований у 1972 р. в Елгарт, Індіана.

239 ВІДДІЛ

БРАТСТВО ІМ. СЛУГИ БОЖОГО МИТР. КИР АНДРЕЯ

Відділ заснований у 1973 р. в Дірборн Гайтс, Міч.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ВІДДІЛ СУК „ПРОВІДІННЯ“

На протязі більше як пів сторіччя, бо від початку існування „Провидіння“, кожний Відділ старався сам організувати членів. Організаційною працею проводили секретарі з допомогою інших членів Управи. Для заохоти в організаційній праці, Головна Управа визначувала премії. Першу премію ухвалено 26 серпня 1915 р. В 1916 році ухвалено виплачувати по 10 центів від забезпеченого члена головному рекордовому секретареві, який одночасно сповняв функції головного організатора. Першим на цьому пості був заслужений діяч „Провидіння“ Антін Ілліч Іванчук.

Першими окружними організаторами в 1928 р. були: о. М. Струтинський і Скальський. Перші окружні зізди відбуто в 1933 році в Нортгемптоні, Гартфорді, Вілкс-Беррі й у Пітсбургу.

Організатором із ширшим засягом діяння став у 1940 р. ред. Богдан Катамай, який на тому пості був до 1942 р. В 1946 р. цей пост зайняв М. Елько. В 1947 р. ухвалено поділити терен на 9 Округ, а саме: 1. Нью Йорк, 2. Коннектікат, 3. Ньюарк, 4. Філадельфія, 5. Пітсбург, 6. Детройт, 7. Скрантон, 8. Шамокін і 9. Вілкс-Беррі. Кожну округу очолював один із радників Головної Управи.

В 1947 р. прийнято на організатора з ширшим засягом діяльності д-ра Вол. Пушкара, а на окружних організаторів — на Ньюарк інсп. Дм. Кульчицького, на Нью Йорк Ст. Спринського.

В 1950 р. на місце д-ра В. Пушкара прийнято мігр. М. Утриска, який на тому пості працював до 1954 р. В 1953 р. організаторами були: д-р В. Гаєцький, Б. Казанівський і М. Яремко. В січні 1956 р. на місце мігр. М. Утриска прийнято мігр. А. Гординського. По відході мігр. А. Гординського функції організатора на цілий американський терен виконував, при помочі окружних і місцевих організаторів, головний рекордовий секретар Степан Спринський.

Для історії варто згадати, що за час існування „Провидіння“ до його 60-літнього ювілею, працювало багато організаторів, з яких одні працювали доривочно, а інші постійно. Крім вище поданих імен заслуговують ще на згадку:

Курс діловодства Управ Відділів СУК „Провидіння“ стейту Нью Джерзі-Північ, Ірвінгтон, Н. Дж., 5 березня 1972 р.

М. Чопик, Т. Кульчицький (опісля фінансовий секретар), мгр. Т. Рудницький, А. Козак, Ю. Іваськевич, мгр. І. Базарко, о. Волосянський, Т. Ванчицький, М. Яремко, М. Турецький, о. М. Харина, Новицький, О. Дражньовський, п-і Макей, С. Слабик, М. Дзіман, Д. Химич, С. Максимяк, О. Атановський, Р. Вергун, Кузьмович, І. Семенюк, В. Сабат, М. Оглюк, о. Я. Княгиницький, І. Касараба, І. Процишин, Е. Команишин, П. Поточняк, І. Іваницький, В. Савчак, Т. Баран, П. Грамяк, С. Скробач, В. Снітур, В. Баранецький, К. Сольчаник, В. Циган, о. В. Білинський, М. Карапан, І. Івашко, В. Чорнодольський, Р. Соболь, М. Шуль, Я. Росола, М. Данилюк, М. Озарук, О. Мотник, С. Болюбаш, І. Барник, П. Дмитрів, М. Новосад, о. Л. Білос, В. Шулевський, Т. Кишеня, Р. Шавінський, о. В. Вівчаровський, мгр. О. Веселій, І. Тереля, І. Гомза, Е. Гінсьорський, Д. Деренюк, С. Шульгин, інж. Б. Кульчицький, п-і М. Мазур, І. Шаран, Б. Савчинський, О. Грипа, М. Дольницький, Шепиллявий, І. Демяник, д-р М. Ценко, В. Макух, д-р В. Полянський, В. Юревич, Я. Безушко і д-р В. Чавс.

В 1968 році рішенням Головної Управи створено окремий пост головного організатора, створюючи тим нову клітину при Головній Управі, завданням якої стало приєднувати нове членство для „Провидіння“.

Головний організатор д-р Яр. Бернадин за відносно короткий час своєї діяльності обіхав майже всі найдальші закутини ЗСА, відвідуючи місцевості, де існують українські католицькі парохії, та всі громади, де поселилися Українці. Праця організатора ніколи не є завершена, вона держить у напрузі днями й вечорами. В часах сьогоднішнього зрізничкованого життя, коли так трудно захопити людину якимись ідеями, зокрема

українську людину, яка поволі чи поневолі топиться в чужому морі, організатор мусить докладати всіх зусиль, щоб знайти дорогу до серця і душі емігрантів; він є звязковим між Управою і поодинокими членами, він піддержує їх на дусі, заохочує до дальшої праці й інформує про успіхи та пляни української організації.

І саме тут слід відмітити заслугу в цьому тих усіх піонерів, які організували наших емігрантів, почавши від 1912 р., та не дали їм загинути в чужому морі. Вони вказали їм шлях, вони поклали міцні основи, вони створили ядро чесних християнських діячів, які ще й по сьогодні найкраще вивязуються з організаційної праці, а за ними пішли ті інші віддані справі, яких імена назавжди залишаться в памяті членства „Провидіння“.

**ГОЛОВНІ УПРАВИ
СУК „ПРОВІДІННЯ“
ВІД 1912—1972 РР.**

**ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ СУК „ПРОВІДІННЯ“
З ОСІДКОМ У НЮ ЙОРКУ в 1912—1914 РР.**

Преосв. Владика Кир Сотер Ортінський, ЧСВВ — Головний Покровитель.

о. Єронім Бариш — головний предсідник від 6-го серпня до 1-го листопада 1912 р.

о. Микола Підгорецький — головний предсідник від 2-го листопада 1912 р. до 20-го жовтня 1914 р.

Михайло Климко — секретар, після нього п. Іваницький.

Авксентій Телеп — скарбник.

Григорій Качановський — організатор, який у 1938 р. був головою 1-го Відділу СУК „Провидіння“ в Нью Йорку.

**ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ СУК „ПРОВІДІННЯ“
З ОСІДКОМ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ в РР. 1914—1916**

о. Микола Підгорецький — головний предсідник.

о. Олександер Улицький — заступник головного предсідника.

Андрій Гела — секретар.

о. Олександер Пик — фінансовий секретар.

Авксентій Телеп — скарбник.

Григорій Заячківський — перший платний секретар від 20 жовтня 1914.

Радні: Теодосій Касськів, Николай Більо, Іван Самуїл, Іван Переговський, Теодор Онуфрік і Яким Рогач.

Контрольна Комісія: о. Іван Рубинович, Іван Спяк.

Дня 18 квітня 1914 р. зареєстровано у Філадельфії, Па., статут „Провидіння“. Реєстраційний акт (чартер) підписали: Владика Кир Сотер, ЧСВВ, М. Ф. МекКулло, Дж. П. Лофус, о. В. Стецюк і о. В. Держирука.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1916—1918 РР.

- о. Петро Понятишин — головний предсідник до 19 жовтня 1916 р.
- о. Володимир Довгович — головний предсідник від 19 жовтня 1916 р.
- Теодор Заячківський — заст. головного предсідника.
- Григорій Заячківський — гол. рекордовий секретар.
- о. Олександер Ник — гол. фінансовий секретар до 1917 р.
- Євген Якубович — гол. фінансовий секретар від 1917 р.
- Іван Борисевич — скарбник.
- Радні: Теодосій Каськів, о. Василь Стецюк (до 18 липня 1916 р.), Дмитро Дмитришин (від 18 липня 1916 р.), Іван Самуїл і о. Мих. Кузів.
- Заступники: о. Антін Карпець і Яків Рогач.
- Контрольна Комісія: о. Ів. Рубинович, о. д-р М. Гурянський і О. Савицький.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1919—1921 РР.

- Верховний Покровитель — о. Адм. Петро Понятишин.
- о. Михайло Кузів — головний предсідник.
- Дмитро Штогрин — заст. гол. предсідника.
- Михайло Климко — гол. рекордовий секретар до травня 1920 р.
- Володимир Яськевич — гол. рекордовий секретар від травня до серпня 1920 року.
- о. Михайло Кузьмяк — гол. рекордовий секретар від 10 серпня 1920 р.
- Євген Якубович — гол. фінансовий секретар.
- Іван Борисевич — гол. скарбник.
- Радні: Дмитро Дмитришин, о. Іван Кутський, о. Михайло Паздрій, Іван Самуїл.
- Заступники: Микола Заболотний, Іван Войціцький, Михайло Кухта.
- Контр. Комісія: о. Вол. Довгович, о. Олекса Павляк і Вол. Кашицький.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1922—1925 РР.

- Верховний Покровитель Преосв. Кир Константин Богачевський (від серпня 1924 р.).
- о. Максим Кінаш — духовний управитель.
- о. Іван Ортинський — головний предсідник.
- Теодосій Каськів — заст. головного предсідника.
- Дмитро Штогрин — гол. рекорд. секретар (до 30 грудня 1925 р.).
- Євген Якубович — гол. фінансовий секретар (27 травня 1925 р.).
- Омелян Кульчицький — головний секретар, а від 27 травня 1925 року теж виконуючий обов'язки гол. фінансового секретаря.
- Радні: о. Мих. Паздрій, Мих. Кухта, Кирило Піддубчишин і Михайло Кисилиця.
- Заступники: Яків Поливка, Іван Козак і Микола Височанський.
- Контр. Комісія: о. Ів. Кутський, о. Вол. Держирука і Вол. Кашицький (до липня 1922), Іван Тарас (від липня 1922 р.).

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1926—1929 РР.

о. Максим Кінаш до 15 березня 1926 р., після нього о. Йосиф Чаплинський — духовний управитель.

о. Іван Ортинський — головний предсідник.

Теодосій Каськів — заст. головного предсідника.

Антін Цурковський — гол. рекордовий секретар від 15 березня 1926 р.

Теодор Чемерис — гол. фінансовий секретар.

Іван Борисевич — гол. скарбник.

Радні: о. Мих. Паздрій, Кирило Піддубчишин, Мих. Кисилиця, Мих. Федорів.

Заступники: Мик. Коченаш, Григорій Луців, Кузьма Гриник.

Контр. Комісія: о. Ол. Пик, Мирон Данилович, Мих. Кухта.

Першими окружними організаторами були о. М. Струтинський та п. Скальський.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1930—1933 РР.

Заступник Верховного Покровителя — о. Іван Кутський.

о. Йосиф Чаплинський — духовний управитель.

о. Антін Лотович — головний предсідник.

Теодосій Каськів — заст. головного предсідника.

Антін Цурковський — гол. рекордовий секретар.

Теодор Чемерис — гол. фінансовий секретар.

Іван Борисевич — гол. скарбник.

Радні: К. Піддубчишин, Мих. Кисилиця, Мих. Федорів і Мик. Височанський.

Контр. Комісія: о. Мирон Данилович, Павло Дмитрів і Лев. Кухтин.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1934—1937 РР.

Заступник Верховного Покровителя — о. Іван Кутський.

о. Йосиф Чаплинський — духовний управитель.

о. Антін Лотович — головний предсідник.

Кирило Піддубчишин — заст. головного предсідника.

Антін Цурковський — гол. рекордовий секретар.

Теодор Чемерис — гол. фінансовий секретар.

Іван Борисевич — гол. скарбник.

Радні: Мих. Заверуха, Мих. Кисилиця, Мих. Федорів і Мик. Височанський.

Контр. Комісія: о. д-р Микола Копачук, Павло Дмитрів і Лев Кухтин.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1938—1941 РР.

Заступник Верховного Покровителя — о. Іван Кутський.

о. д-р Микола Копачук — духовний управитель.

о. Антін Лотович — головний предсідник.

Кирило Піддубчишин — заст. головного предсідника.

Антін Цурковський — гол. рекордовий секретар.

Теодор Чемерис — гол. фінансовий секретар.

Іван Борисевич — гол. скарбник.

Радні: Мик. Височанський, Мих. Заверуха, Степан Тюхтій, п-і Анна Бойко.

Контр. Комісія: о. Олекс. Ротко, Лев Кухтин і Іван Дудун.

Богдан Катамай — організатор.

Першим головним організатором стає Б. Катамай у 1940—1942 рр.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1942—1945 РР.

Заступник Верховного Покровителя — до жовтня 1944 р. о. Іван Кутський, після нього о. Вол. Лотович.

Духовний управитель — о. Мих. Кузьмак у 1942 р., після нього від 1943 р. о. Антін Борса.

о. Володимир Білинський — головний предсідник.

Кирило Піддубчишин — заст. головного предсідника.

Антін Цурковський — гол. рекордовий секретар.

Теодор Чемерис — гол. фінансовий секретар до 30 червня 1942 року, після нього Євген Рогач.

Іван Борисевич — гол. скарбник (†21 листопада 1944 р.), після нього Іван Дудун (від 2 січня 1945 р.).

Радні: о. Мих. Капець, після нього Павло Луків, Теодор Баран, Мик. Височанський, Анна Бойко.

Контр. Комісія: Теодосій Каськів, Євген Команишин і Лев Кухтин.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1946—1949 РР.

Заступник Верховного Покровителя — о. Вол. Лотович.

Духовний управитель — о. Антін Борса до 5 березня 1946 р., після нього о. Володимир Андрушків.

о. Володимир Білинський — головний предсідник.

Кирило Піддубчишин — заст. головного предсідника.

Антін Цурковський — гол. рекордовий секретар.

Євген Рогач — гол. фінансовий секретар.

Іван Дудун — гол. скарбник.

Радні: о. Петро Олексів, Василь Гела (1946 р.), Григорій Качановський (1947—1949), Мик. Височанський, Теодор Баран.

Контр. Комісія: Теодосій Каськів, Лев Кухтин і о. Богдан Олесь.

Головний організатор — д-р Вол. Пушкар від 9 вересня 1947 р., на Ньюарк іменовано інсп. Дмитра Кульчицького, на Нью Йорк від 12 жовтня 1949 р. Степана Спринського.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1950—1953 РР.

о. Володимир Лотович — заст. Верховного Покровителя.

о. Володимир Білинський — головний предсідник.

Михайло Чемний — заст. головного предсідника
о. Володимир Андрушків — духовний управитель.
Д-р Володимир Пушкар — гол. рекорд. секретар до 19 лютого 1951 р.
Антін Цурковський — покликаний на гол. рекорд. секретаря 19 лютого 1951 р.
Євген Рогач — гол. фінансовий секретар до 25 березня 1952 р.
Адв. Іван Дудун — гол. скарбник.
Стефанія Вовчак — фінансовий референт від 6 березня 1951 р.
Дмитро Кульчицький — фінансовий референт від 6 березня 1951 р.
Радні: Мик. Височанський, Теодор Бааран, о. Петро Олексів, Михайло Елько.
Контр. Комісія: Теодосій Каськів, о. Богдан Олесь, Євген Команишин.
Головним організатором від 26 липня 1951 р. до 13 квітня 1953 р. був мгр. Мирон Утриско.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1954—1957 РР.

о. Володимир Білинський — головний предсідник.
Д-р Володимир Бачинський — заст. головного предсідника.
о. Олександер Крохмальний — духовний управитель.
Степан Спринський — гол. рекордовий секретар.
Дмитро Кульчицький — гол. фінансовий секретар.
Стефанія Вовчак — гол. скарбник.
Радні: Антін Цурковський (до 31 липня 1955 р.), о. Петро Олексів, Теодор Бааран, Микола Височанський, д-р Микола Ценко, д-р Роман Сухий, Анна Бойко.
Контр. Комісія: Теодосій Каськів, о. Богдан Олесь, Євген Команишин.
Головним організатором назначено від 1 січня 1960 р. мгр. Адама Гординського.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1958—1961 РР.

о. монс. Дмитро Гресько — Відпоручник Митрополичого Ординаріяту
о. монс. Микола Бабак — Відпоручник Стемфордської Епархії.
о. Роман Лободич — головний предсідник, зрезигнував 17 січня 1959.
Д-р Роман Сухий — заст. головного предсідника, а від 17 січня 1959 року — головний предсідник.
Д-р Володимир Пушкар — покликаний на заст. гол. предсідника.
о. Олександер Крохмальний — духовний управитель.
Степан Спринський — гол. рекордовий секретар.
Дмитро Кульчицький — гол. фінансовий секретар, помер 29 березня 1958 року.
Євген Рогач — покликаний на гол. фінансового секретаря — зрезигнував 17 січня 1959 р.
Теофіль Кульчицький — фінансовий ферерент від дня 1 лютого 1959 р.
Стефанія Вовчак — гол. скарбник.

Радні: о. Антін Борса, д-р Микола Ценко, мгр. Адам Гординський, Теодор Баран, Михайло Клецор, Анна Бойко.

Контр. Комісія: Теодосій Каськів, Євген Команишин, о. д-р Василь Федаш.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1962—1965 РР.

о. шамб. Михайло Польовий — представник Філядельф. Митрополита.

о. шамб. Микола Бабак — представник Стемфордської Епархії.

о. шамб. Володимир Паска — представник Чікагської Епархії.

о. шамб. Степан Тиханський — головний предсідник.

Д-р Володимир Пушкар — заст. головного предсідника.

о. Іван Прокопович — духовний управитель.

Степан Спринський — гол. рекордовий секретар.

Теофіль Кульчицький — гол. фінансовий секретар.

Стефанія Вовчак — гол. скарбник.

Радні: Теодор Баран, о. Микола Збир, Марія Мазур, о. Антін Борса, д-р Микола Ценко, мгр. Адам Гординський.

Контр. Комісія: о. Володимир Білинський, інж. Михайло Караман, Євген Команишин.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1966—1969 РР.

о. декан Мирослав Харина — головний предсідник.

Д-р Олександер Білик — заст. головного предсідника.

о. Ректор Константин Бердар — духовний управитель.

Степан Спринський — гол. рекордовий секретар.

Теофіль Кульчицький — гол. фінансовий секретар (†2 березня 1969).

Це місце було опорожнене до кінця каденції.

Стефанія Вовчак — гол. скарбник.

Д-р Ярослав Бернадин — головний організатор, від 1 серпня 1968 р.

Радні: о. декан Антін Борса, мгр. Адам Гординський, Катерина Зерковська, Богдан Казанівський, Михайло Клецор, Альфред Козак, Михайло Майнош, Степан Скробач, Василь Шулеевський.

Контр. Комісія: Євген Команишин, інж. Роман Кравців, інж. Микола Семанишин.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1970—1973 РР.

о. шамб. Мирослав Харина — головний предсідник.

Д-р Олександер Білик — заст. головного предсідника.

о. Ректор Константин Бердар — духовний управитель.

Степан Спринський — головний секретар.

Інж. Роман Кравців — гол. фінансовий секретар.

Стефанія Вовчак — гол. скарбник.

Д-р Ярослав Бернадин — головний організатор.

Радні: Олександер Атановський, о. декан Антін Борса, мгр. Адам Гординський, Михайло Добош, Богдан Казанівський, Михайло Клецор, Михайло Майнош, Степан Скробач і Василь Шулеевський.

Контрольна Комісія: Євген Команишин, Андрій Кульчицький і Лев Пришляк.

ЧЛЕНИ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ В 1974—1977 РР.

о. шамб. Мирослав Харина — головний предсідник.

Д-р Олександер Білик — заст. головного предсідника.

о. Володимир Білинський — духовний управитель.

Богдан Казанівський — головний секретар.

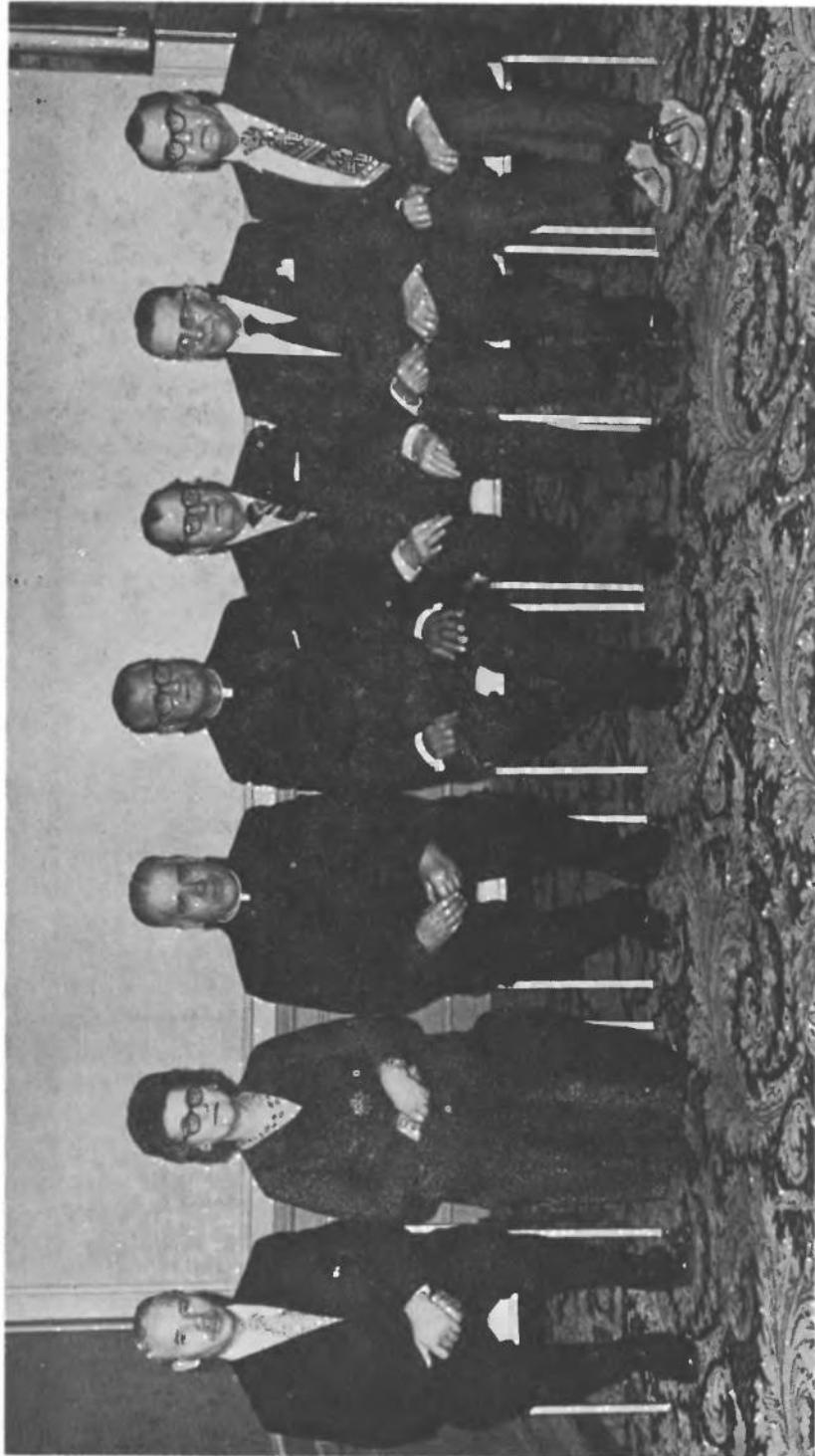
Мирон Баранецький — гол. фінансовий секретар.

Стефанія Вовчак — гол. скарбник.

Д-р Ярослав Бернадин — головний організатор.

Радні: Михайло Добош, о. декан Антін Борса, Василь Шулеевський, Степан Скробач, Михайло Майнош, о. Тома Барилляк, о. Константин Бердар, Тиміш Шевчук, Евфrozина Мартинець.

Контр. Комісія: Лев Пришляк, Іван Малиновський і о. мітрат Степан Тиханський.

Екзекутива СУК „Прovidіння“, 1974—1977 рр.

Зліва: Богдан Казанівський — головний секретар, Степані Вовчак — головний скарбник, о. крилошанин Володимир Білинський — духовний управлятель, о. шамбелян Мирослав Харіна — головний предсідник, д-р Олександер Блік — заступник гол. предсідника, Мирон Баранецький — головний фінансовий секретар, д-р Ярослав Бернатин — головний організатор.

З ДОКУМЕНТІВ МИНУЛОГО

Ч. 533/22

До Світлої Управи „Провидіння“

у Філаделфії

Позичка „Національної Оборони“, яку ми розписали були в Зєдинених Державах і яку замкнено дnia 25 мая ц. р., засвідчила своїм успіхом, що наші земляки за Океаном вповні зрозуміли вагу справи, яку заступає Галицький Уряд перед трибуналом світу. Сам факт, що наші емігранти в Зєдинених Державах зложили по дотеперішнім виказам 107,000 на доларову позичку, отже більше, чим можна було надіятися, говорить проречисто про їх патріотизм і високу політичну зрілість.

Сей великий успіх нашої позичкової акції в Зєдинених Державах дав нам спромогу продовжати акцію визволення нашої Батьківщини на міжнародній арені і в краю в хвилі, коли Уряд і край знемагали під тягарем матеріальної руїни наслідком довголітнього воєнного лихоліття й варварських методів польської воєнної окупації.

І саме в такій поважній хвилі Ваша організація станула Урядовій Рідній Країні у великій допомозі, віддаючи поважну грошеву суму на закупно бондів нашої позички. В той спосіб Ви не допустили навіть до хвилевого застою в нашій визвольній боротьбі.

А дальше: Ваша організація „Провидіння“, його Управа й всі його члени не обмежилися на одноразовій допомозі, „Провидіння“ в своїм органі „Америка“ весь час збиралня позички „Національної Оборони“ кликали безнастянно своїх членів, однодумців і всіх земляків в Зєдинених Державах до складання грошей на позичку і не поминуло ніякої нагоди в агітації за сю справою. „Провидіння“ зрозуміло свій національний обовязок і виконало його знаменно.

Тому уважаємо нашим обовязком зложить Світлій Управі „Провидіння“, всім членам сеї організації і Хвальній Редакції „Америки“ сердечну подяку за сю патріотичну працю на жертвеннику всім нам дорогої справи.

Боротьба за нашу святу справу: визволення української Галичини з ляцької окупації і відновлення української державності в повнім розгari. Наша справа на міжнародній арені наближається до окончного вирішення.

В сій кінцевій фазі треба нам з подвійною енергією працювати, бо треба приготовитися на те, що навіть по вирішенню нашої справи ворог не уступиться так легко з нашої Рідної Землі.

Ми на все приготовані. Але з фінансового боку знов грозить нам те, що минулого року.

Тому — після закінчення позички, просимо й дальше накликувати земляків в Зединених Державах, щоб вони не забували про те, що справа ще не покінчена і що політична та матеріальна допомога для Уряду і краю — річ конечна і пекуча. Тільки витревалістю й самопожертвуванням здобудемо волю нашій Рідній Землі.

Прийміть ще раз як найсердечнішу подяку за Вашу щиронародну працю для поневоленої дотепер нашої Батьківщини —

остаємо з належною пошаною.

Відень, 15 червня 1922

Печать
Президента Української Нац. Ради

Д - р Е в г е н П е т р у ш е в и ч
Президент Української Національної Ради
Галицької Республіки

Печать
Уряду Закорд. Справ
Зах.-Укр. Нар. Респ.

Д - р К о с т ь Л е в и ц ь к и й
Уповновласнений Уряду для Справ Закордонних
Галицької Республіки

ПРОТЕСТ „ПРОВІДІННЯ“ ПРОТИ КРИВАВОГО ТЕРОРУ НА УКРАЇНІ В 1934 Р.

Головний уряд „Провидіння“ вислав телеграми до президента Злучених Держав, Френклина Д. Розевелта, і державного секретаря Корделла Голла, у Вашингтоні, з приводу обновлення большевицькою Москвою кривавого терору на совєтській Україні, такого змісту:

Апелюємо до Вас вжити Ваших заходів ради інтервенції у справі Українців на совєтській Україні, яких ліквідують без суду в часі нового терору, встановленого московським урядом.

По англійськи:

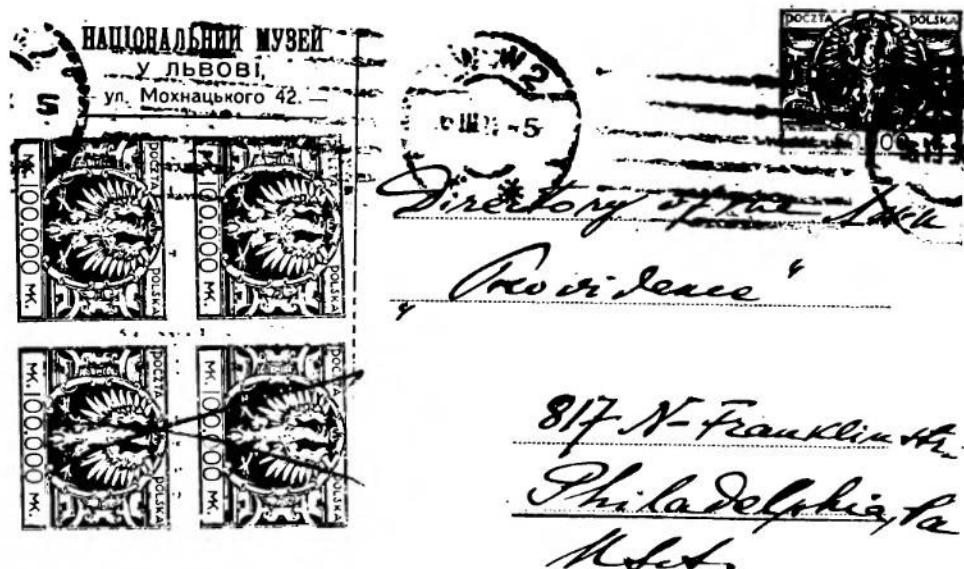
We appeal to you to use your good offices and intercede on behalf of Ukrainians in Soviet Ukraine, who are being executed without trial, during new reign of terror instituted by the Moscow Government.

За „Провидіння“, організацію Українців Католиків Америки

о. Антін Лотович, голова
Антін Щурковський, секретар

Допомагаючи активно збірці фондів для здобуття і закріплення незалежності Західної Української Народної Республіки, СУК „Провидіння“ закупив у 1921 р. бонди Позички Національної Оборони на суму понад 3.000 доларів.

Поштова картка з датою 26 березня 1924 року, з висловом подяки від Управи Національного музею у Львові, за дар 100.00 дол. на потреби музею, від СУК „Провидіння“.

ЗМІСТ

Звернення Української Католицької Ієпархії у ЗСА	13
Хочу розповісти	16
о. шамб. Мирослав Харина: Шістдесятліття СУК „Провидіння“ 1912—1972	17
Молитва Іларіона	24
Григор Лужницький: За Віру, за Церкву, за Нарід!	25
Stephanie Wochok: Throughout the years	93
М. Баранецький: Головні лікарі СУК „Провидіння“	111

ПАМЯТІ ОСНОВНИКА СУК „ПРОВИДІННЯ“

о. Йосиф Чаплинський: Памяті першого українського Єпископа в ЗСА	115
о. Володимир Петрівський: Кілька спогадів	118
Лядько Наум/о.: Мої зустрічі з Владикою Сотером	122
Теодозій Каськів: Останні дні життя, смерть і похорони Преосв. Кир Сотера	125

З ДІЯЛЬНОСТИ СУК „ПРОВИДІННЯ“

Д-р Олександер Білик: Вклад СУК „Провидіння“ у розбудону і розвиток українського церковного та народного життя в ЗСА	133
Роман Кравців: Діяльність СУК „Провидіння“ в світлі цифр	137
Ігнат М. Білинський: На службі Церкві, Народові і власній Організації	147

НА СУСПІЛЬНО-КАТОЛИЦЬКОМУ ВІДТИНКУ

Д-р Михайло Кушнір: Проблеми перед нами	167
Адам Гординський: Життєве забезпечення в ЗСА	174
Д-р Лев Мідловський: Завдання і значення часопису	179
„Провидіння“ і екуменічний рух	194
Іван Базарко: З історії обеднання Відділів СУК „Провидіння“ нью-Йоркської Округи	197
Анна Бойко: Моя праця для „Провидіння“	200

З ІСТОРІЇ ВІДДІЛІВ СУК „ПРОВИДІННЯ“

Верховні Покровителі СУК „Провидіння“	205
Головні Предсідники СУК „Провидіння“	206
Нарис історії Відділів СУК „Провидіння“	211
Організаційний Відділ СУК „Провидіння“	384
Головні Управи СУК „Провидіння“ 1912—1972 рр.	387
З документів минулого	395

Хронологію Відділів зладив інж. Степан Ганушевський; список членів Головних Управ СУК „Провідіння“ упорядкував гол. фін. секретар Мирон Баранецький; машинний склад тексту виконали Степан Микитка і Володимир Візнер; верстання -- Еміль Яремко; друкував Михайло Феркуняк; кліші виготовила клішарня „Ентерпрайс Енгрейвінг“; переплет — фірма „Новелті“; папір — ковтед енамел. Проект обкладинки виготовив митець Петро Андрусів. Друковано 1,000 примірників.

